

-

Printed by
V. VENKATESWARA SASTRULU
of **V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS**
AT THE 'VAVILLA' PRESS
Madras.—1952.

-

శ్రీ ఉమామహేశ్వరాయ నమః

సానందోపాఖ్యానము

వితిక

కాళీరమణీమణిపరిణయ శ్రీ వేళకాతూహలా
స్తోత్రం దై తుహినాచలేంద్రుడు భవద్గోత్రాన్వయాధిక్యము
ల్పాపం చెల్పుమటన్న నొండనక వీలామందహాసాంకుర
వ్యాకోచాననుడ డైనధూర్జటి మదీయాభీష్టము ల్పల్పెడున్.

1

కా. భావజ్ఞుం డగుకాళహస్తిపతిశుంభత్కుంభికుంభోపమ

శ్రీవిద్యోతకుచాగ్రసీమమకరీచిత్రైశుము ల్వాప్రియుప్ర
జ్ఞావిజ్ఞప్తికి మెచ్చి ముద్దోసగు మాజ్ఞాన ప్రసూనాంబి
దేవీరత్నము భోగభాగ్యబలబుద్ధిశ్రీలు మా కీవుతన్.

2

సీ. తపనీయతాటంకధగధగద్యులిపాశిచెక్కుటద్దంబులఁ జెలువుగులుక
దరకంధరాస్ఫుటతారహారప్రభ ల్లుత్యాలఱవికెవై మురువునూపఁ
గల్వాణరత్నకంకణనిక్వణచృట లంగుళీయకముల ననఁగి పెనఁగ
హటఁగిత్రచీనాంబరరోచులు మేఖలాఘృణలతో మెండుకొనఁగ

తే. భర్తమండీరమంజుళార్పణులు నెలఁగఁ, జారుశృంగారమోహనాకారలీల
లెనఁగ సాక్షాత్కరించి మదీస్సితంబు, లిచ్చుశ్రీకాళికాదేవి నిచ్చుఁ గొలుతు.

3

చ. కలిమివెలందిగుబ్బకవగంధపుఁ గ్రొంఱిచిచ్చె లక్కునక

నెలకొని తారహారరుచి నింపఁగఁ బక్కించుమాయి నెక్కి వే
ల్పులు గొలువంగ నేవకులఁ బ్రోచుటకై భువనత్రయంబున
నైలంగురమామనోహరుఁడు మిక్కిలి మా కొనఁగూర్చు కొరికల్.

4

చ. పలుకువెలంది నెన్నోసలిపట్టున నెట్టనఁ బచ్చకస్తురిం
 దిలకము విడిచి క్రొన్నెలను నిల్చి కళంకముఁ జూడు మంచు న
 యల్లరులుఁబోడిబోఁ బలికి హస్తము నెత్తుదికెక్కఁ జెక్కు లిం
 పలరంగ ముద్దగొన్నకమలానకుఁ డీవుత మా కభీష్టముల్.

5

సీ. సర్వముపద్మలు సంకల్పసిద్ధిగా నేమహాత్ముని గొల్తు రెల్ల ప్రాప్త
 నీలకంఠునకు మూనితమూర్తి యై పుట్టి నీలకంఠము నెక్కునిపుణుఁ డెవఁడు
 పెటపెట ప్రస్తోడభాండము ల్వగులాగ శరభమై సరసింహుఁ దరమె నెవఁడు
 ప్రళయకాలమునాఁడు పదునాలులోకము ల్చక్కాడె నెవ్వాఁడు ధక్కవాసి

తే. నట్టికాంతుని ఘనుని మహాప్రతాపు, ఘోరతరకొటివిస్తారసారమతిని
 గంధనీంధురవత్తుని గార్తికేయు, వీరభద్రుని భైరవుఁ గోరి కొలుతు.

6

తే. శారదాదేవిపదపంకజముల కెఱిగి, యాదిసాహిత్యకల్పనాష్టదభావ
 భద్ర సుక్తికి వాల్మీకిఁ బ్రస్తుతించి, యప్పురాశరనందను నభినుతించి.

7

మ. తలఁతుం దండిమయూరభారవులవాగ్ధాటివిలాసంబుచో
 రలసచ్చిత్రకవిత్వవాక్తృధురధారాశుద్ధి వర్ణింతు మి
 క్కిలఁ గీర్తించెదఁ గాళిదాసకవితాత్రుడావినోదంబుఁ బెం
 పలర ద్విక్రమముఖ్యసత్కవుల నిద్యావైఖరు లైచ్చెదన్.

8

చ. తలఁపరు వాక్యధామధురధాటివిశేషచిత్రకల్పనా
 కలన నుతింపలేరు పదగౌరవము ల్లానియాడనేర రా
 సొలయక తప్పులే వెదికఁ జూతురు రాజసభాంకరాళను
 స్థలముల నట్టిమప్తఃవిసంఘముల న్నది మెచ్చ నెవ్వెయిన్.

9

వ. ఇవిధంబున నిష్టచేవతాభివందనంబును శిష్టకవినందనంబును దుష్టకవినందనంబునుం
 గావించి యొకమహాపుణ్యకృతి సేయం దలంచి యున్నసమయంబున.

10

సీ. ఏమహాత్ముఁడు దక్షిణామూర్తిగతి శివ్యతలికి బోధించు నవ్వైకబోధ
 మేరాజమాన్యుఁడు సారచిత్రకవిత్వగరిమ ప్రబంధసంఘములు చేసి
 నేరమ్యగుణశాలి శ్రీరాజయోగసంయోగవిజ్ఞానైకయుక్తి పెలసె
 నేనంతతానందుఁ డీశ్వరచరణాబ్జసేవామహాద్యుతసిద్ధి గాంచె

తే. నట్టియభినవభూర్జటి యస్తదీయ, దేశికస్వామికరుణావిధేయుఁ దగుచు
 వచ్చి నేఁ జేయుపూజల కిచ్చమెచ్చి, పలికె నిట్లని మధురవాక్పటిమ మెఱయ.

11

క. కృతిసేయఁ దలఁచితివిగా, సతతము శివభక్తిసారసంగ్రహలీలా
 ద్భుతలోకోత్తర మగునొక, యితిహాసము గలదు దాని నెఱింగింతుఁ దగన్.

12

క. సానందో పాఖ్యానము, బూని వచింపంగఁ గల్గు పురుషార్థము పు

- న్యానానకీర్తిశుభముల, మానితముగ వెలసె దీవు మహిలో ననినన్. 13
- చ. గురుచరణాంబుజాతములు గొల్చి తదీయకటాక్షపీక్షణాం
కురితవిభూతి పెంపెనగి కోరి వచింపంగఁ బూనినట్టిసుం
దరతరకావ్యసుందరికి నాథుఁ డెవండని చింతనేయ న
పురమఃపుండు నాహృదయపంకజమందు వెలింగె నత్తఱిన్. 14
- కా. శ్రీకాళద్విపనాథుఁ డీశ్వరుఁడు మచ్చేలోంబుజాతంబునం
దాఁ గల్యాణము గాఁగఁ దోచె నని భద్రానందయుత్తండ నై
యీకావ్యాధిపుఁ డమృహత్తుఁడు నిజు బిట్టాట మధ్యాగృరే
ఖాకాళ్యవికాలభూతికవిలోకం బర్చి గీర్తింపదే. 15
- తే. కళకు లీనెడితళుకుబంగారుమీఁద, దివ్యరత్నంబు నిల్పిన తెఱఁగుగాఢ
యివ్వుహాకావ్య మఖలలోకేశుపేర, సంకీర్తము సేయఁబూను టేమనఁగవచ్చు. 16
- సీ. తత్తఱింబున సర్వధర్మస్వభావుండు సమయవిశేషవాచాప్రసీఱుఁ
డు త్రవగుణశాలి యోగైకవిజ్ఞాని యాగమతత్త్వరహస్యవేది
శివపాదపంకజసేవానురక్తుండు చిన్తయాత్ముఁడు సదాశివగురుండు
వేదాచలస్థానవిహరణోన్ముద్రుండు కరుణాకటాక్షసంకలితుఁ డగుచు
- తే. రఘు శివరామ నీకు యశఃస్థు గలుగు, నివ్వుహాకృతి కాళహస్తీకుపేర
సంకీర్తముసేయుమన్న దేహంబు వొంగి, యటులఁజేసెద లెన్నాయెనని ప్రియమున. 17
- క. శ్రీకాళహస్తినాయకుఁ, డీకవితాకన్యకకు నధీశ్వరుఁ డంచుం
జేకొని మదన్వంశక్రమ, మే కొంత నుతింతుఁ జిత్త మిగులొత్తంగన్. 18
- సీ. గాధిరాధర్వాభిక్తాస్తభశ్రీ గాంచి మునిసమూహములోన ఘనతఱెక్కి
పట్టినపట్టు చేపట్టి దిట్టయనంగ నఖలలోకములఁ బ్రఖ్యాతి వడసి
రంభను శపియించి రాయిగమ్మని యజ్ఞపశువుతునశ్శేపు బ్రతుకఁజేసి
వేల్పులదొరయైన వేయిగన్నులవానిసరి గడ్డెత్తె హరిశ్చంద్రు నునిచి
- తే. సకలభూపాలమూర్ధన్యసముదయములు, భూరిసద్భక్తి విశ్వాసపూర్వకముగఁ
బూజు గావించ వెలసినపుణ్యశాలి, మహితగుణశాలి కాళికమానిమాళి. 19
- ఉ. మేనక మోచితేనెలకు మిక్కిలి చొక్కి పసిష్ఠతోఁ జలం
బాని యెదిర్చి బ్రహ్మబుషి యా ననిపించుకొనె న్నికంకుభూ
జాని కొనంగె దా బదులు స్వర్గము సప్త సృజించుసృష్టికిఁ
బూని సృజించె సృష్టి మునిపుంగవుఁ గౌళికు నెన్న శక్యమే. 20
- క. అకాలికనోత్రాభిను, ధాకరుఁ డఖలైకదానధర్మకళాను
క్లోకుఁడు చెంగన్నయనం, గాఁ గీర్తి వహించె గోటకరణం బగుచున్. 21

- తే. ఆతఁడు కాళమవలనఁ గృతార్థుఁడైన, పొట్టినాయనిఁ బడసె నవృణ్యకాలి
రూపరేఖాగుణక్రిల రూఢిఁ గన్న, పరమసాధ్వినీ సూరమాంబను వరించె. 22
- సీ. అపహావరలకుఁ బావనచారి. తుఁ డగువేంకటాద్రి నిత్యాన్నదాన
వరుఁ డైనయఞ్ణాచ్చి పన్నయ గురువయ యన గుణవంతు లైనట్టిసుతులు
పొడమిరి నలుపురు పాలుపొంద వారిలో నారీజనైకకందర్పమూర్తి
మహితాత్ము డణ్ణాచ్చి మానవేంద్రులసభాస్థలిఁ బ్రసిద్ధి వహించె ధన్యుఁ డనఁగఁ
తే. గోటసీమమఁ గరణమై గురువీలాస, పరమసద్గుణమణిగణాధరణబంధు
ధరణశరణాగతత్రాణకరుణ యగుచుఁ, జేలఁగుఁ గామాక్షమాంబనుఁ జేటవట్టి. 23
- క. కామాక్షమాంబయందు మ, హామహుఁ డణ్ణాచ్చి గాంచె నతులితలేజో
ధామల వినయోద్దామల, భూమానితనాము లైనపుత్రాగ్రణులన్. 24
- క. ఆం దగ్రజుఁ డై విభవము, లందె న్నైవబాఁషవయ్య యాతనిగారా
పుందములు మనిరి కళా, విందులు చినబాఁషవయ్య వేంకటపతియన్. 25
- ఉ. వారలలో మహాగణికవర్మఁడు కాంతుఁడు దానవైభవో
ద్దారుఁడు బాఁషవయ్య వసుధాస్థలిలో వెలసె న్నమస్తథా
శ్రీరమనాగ్రగణ్యులు సుధీమణు లార్యులు బంధువర్మలు
గూరిమి నన్నుతింప ననుకూలసిజ్ఞిరధస్త మార్కుఁ డై. 26
- క. కులజాం డని నిజబంధవ, కుల మభినుతినేయ నతనిగురుకీర్తిరుచుల్
తళతళమునువ్రంబులఁ, దలకలమనఁగాను బొగడ దర మెవ్వరికిన్. 27
- ఆ. బాఁషవయ్య యొనఁగు బాఁషవయ్యల కగ్ర, హారహాక్తికాగ్రహారవార
సారభూలగంధసారరత్నాంబర, మాన్యమాన్యతతులు మహిని వెలయ. 28
- తే. ఆతనియధాంగలక్ష్మియై యతికయిల్లు, కళలంగలబొమ్మ పతిభక్తి కలుగుకొమ్మ
భాగ్యములకిది నకలనంపదలదీవి, మహారగుణపేటి యలమేలమావధహాటి. 29
- క. కలుములఁజెలిచందమున, న్నలములు గల్పించుబంధుగణముల కెపు డా
యలమేలమాంబ బళిరా, యలమేలు సుతింపఁ దరమె యజానికినైనన్. 30
- క. ఆదంపతులపురానం, పాచికపుణ్యప్రభూతభాగ్యం బనఁగా
నాచిజనించెకొ గురవయ, యాదట పాపన్న రామసాఖ్యులు పొడమన్. 31
- క. ఆం దగ్రజుఁ డగుగురవయ, మందారకతారతారమహానీయయక
స్ఫుందరుఁ డయి పుణ్యకళా, బృందముల వెలసెఁ బ్రజలు బ్రీతి సుతింపన్. 32
- క. ఆతననహోదరవరుఁ డా, క్రితజనవిపాలనైకశీలుఁడు నిరత
క్షీతిధరకార్డుకిపూజో, న్నితుఁ డతని సుతింపఁదరమె నరమాత్రునకున్. 33

సీ. ఏధన్యః డఖలరాజాధిరాజులమహిమఘటనాఘటనసామర్థ్య మెనసి
నేధీరుః డుద్యద్విరోధిసంఘంబుల మెదలగనియక మద మడంచె
నేమహాచతురుః డుద్దామమేధాశక్తి వరుస లెక్కలుగూడి న్రాయః దొడగె
నేఘను డీశజూటిఘమఘుమితదివ్యారవోక్షులభావ లాడ నేర్చె

తే. సతః సామాన్యః సమస్తావసీప, మంత్రతంత్రకళాశ్రీసముజ్జనైక
మూలభావక్రియాలోలశీలకాలి, కవనవాక్యేలిపాపయగణకమాళి.

34

చ. అతనికిఁ దమ్ముడకో మధురసాధికసవ్యచిత్తసాహితీ
కృతరదనాచమత్క్రియల కీర్తివహించినరామయాఖ్యుడన్
సతతముఁ గాళికాంబవదసారసయుగ్మముఁ గొల్చి తత్కృపా
ప్రతిభ వహించి దివ్యతరభవ్యచిదాత్మగురుప్రసాదినై.

35

ప. కృతివతి యగుశ్రీకాళహస్తివతికిఁ బుణ్యమంబులు గావించి యమ్మహా
దేవుఁ డవాఁడైనసగోచరుం డయ్యను భక్తజనసంక్షణ్ణచక్షుశేషణ్ణదక్ష
సగుణస్వభావుం డగుట నానేర్పఁధంబునఁ దదీయమహిమం బభివర్ణించెద.

36

సీ. అజ్ఞానలిమిరసూర్యమహామయూఖంబు పాతకప్రస్ఫుటవాతభోగి
యీవణత్రయసిరసేధనాగ్నిజ్వాల పట్నత్వపావకజలధరంబు
సంపూర్ణమోహసంసారాబ్ధిబడబాగ్ని యమసిరభటమదేభాంకుశంబు
దుర్భరోద్భటవిపద్ధూళీసమీరంబు దారిద్ర్యకుంజలతాలవిత్ర

తే. మంబుజోత్పలసారభాడంబరస్సు, రత్నవర్ణముఖశంబరప్రభార
మావిలాకనమాత్రసంపాదితాధ్వ, గవ్రజసముజ్జ్వలస్వస్తి కాళహస్తి.

37

మ. ఘనసౌధాగ్రమహాశివధ్వజమణికల్యాణలీలాకన
ద్ధనఖిద్యోతనటత్పటిపటపటాత్కారంబు వీరద్విపా
శ్వనవన్యందనభాస్వరంబు సతతజ్ఞానప్రసూనాంబికా
వననద్వర్ణచతుష్క మెంచగఁ దరం బాకాళహస్తి న్నహిన్.

38

క. ఆపురమున మణిగణఘృణి, గోపురలీలావిలాసగుణదివ్యశ్రీ
దీపికసౌధాంతరమునఁ, గాఁపురముగ వెలయు నీలకంధరుఁ డెలమిన్.

39

క. ఆకనిమహానుభావము, లీతటి మద్వాక్యధారసేధకవిత్వ
శ్రీతోషణభావణముల, నాతతమతి సంస్తులింతు నది యెట్లనినన్.

40

సీ. ప్రాణులఁ బుట్టింపఁ బాలింపఁ దూలింపఁ గరయై త్రిగుణసంకలితఁ డగుచు
నిగమవిజ్ఞానమై నిరుపమాకారుడై నిర్వికలుండుడయి నిఖిల మగుచు
బ్రహ్మాదిమందుడై బ్రహ్మభిమానియై బ్రహ్మాండమై పరబ్రహ్మ మగుచు
సచ్చిదానందుడై సంసారదూరుడై సర్వసంపూర్ణుడై సాక్షి యగుచు

తే. సౌఖ్యసంఘాతియై సదాకాంతః డగుచు, భూతములకెల్ల సాధారభూత మగుచు
వెలయుదక్షిణకై లాసనిలయుఁ డీశ్వర, తేశ్వరుం డైనకాళహస్తీశ్వరుండు. 41

వృత్తములు

క. ఏవంవిధగుణలిలా, పావనపుణ్యప్రభావబంధురముతికిన్
దేవప్రదత్తవాగ్రే, ఖాచిశ్రుతకృతికి దక్షకన్యాపతికిన్. 42

క. ధీరునకున్ దీనజనా, ధారునకు న్నిశితశూలదారితరక్షో
వీరునకున్ దురితోత్కర, దూరునకున్ దారువనవహూజారునకున్. 43

క. సోమునకున్ నీవకసు, త్రామునకుం దారతారధవమహీభృ
ద్ధామునకున్ మారుతభు, ద్వామునకున్ మాళిధృతనుధాధామునకున్. 44

క. శంభునకున్ దీర్ఘభుజా, స్తంభునకున్ గజనికాటసంరంభకళా
సంభేదనరణవిద్యా, శుంభత్రేజ్ఞానకు మోనిసురభూజానకున్. 45

క. రుద్రునకున్ సకలకళా, భద్రునకుం ఋషితపితృభద్రునకు న్ని
ర్జ్జిద్రదయాసౌభాగ్యస, ముద్రునకుం జిన్నయైకసమున్నద్రునకున్. 46

క. ఈశునకున్ భూషితభుజ, కేశునకున్ వదనతామరేశునకు నభిః
కేశునకున్ హృతయోగీం, ద్రాకాపాశునకు గాళహస్తీశునకున్. 47

ప. సమర్పితంబుగా నాయొనర్పంబునిన సానందోపాఖ్యానంబునకు గధాసంవిధా
నం బెట్టిదనిన.

ప్రథ మా శ్వా స ము

మ. జటిరాజ్ఞాన్యము పుష్పపల్లవసమిత్సంపాదనార్థాచర
 త్వటువాగ్జన్యము ముక్తిసౌఖ్యమహిమావాల్లభ్యమేధావిధా
 నటనాపుణ్యము సౌలనింబగణికానారంగరంగాజపా
 కుటరావణ్య మనంగ నైమిశ మెనంగుక్ భూరితారుణ్యమై.

49

ప. ఆది మఱియెను జందనస్యందనమందార మాకందపిచుమంద తాలరసాలక్ష్మీల
 తమాల హింతాల మాతులుంగ లవంగ లుంగ నారంగ కదంబ జంబూ జంబీర
 ప్రముఖ నిఖిలకాఖిళాఖిలైఘనీయంబై చక్రచక్రాంగ బకపికశుక మయూర
 చక్రీరసారస దార్వాఘాటాది పతంగకులకలరవాక్కిరంబై యన్యోన్యవైరశృక్త
 సుహృద్భావ సహచరశరభకంఠీరవశార్దూల శుండాంగండక వరహవాహపిత
 చమరీకురంగప్లవంగగోలాంగూల భల్లూక పృక నకుల సారమేయ సృగాల మార్జా
 లాది సమస్త మృగసంకులంబై పదాదిజటివటుపటల వాక్పటుఋగ్యజుస్సామా
 ధర్వణాది జటాంతస్వాధ్యాయ శోలాహలంబై తపోవనస్థిత జనతర్కిత కావ్య
 నాటకాలంకార తర్కభాష్య భాట్టప్రాభాకర ప్రభృతి శాస్త్రోపన్యాస విన్యా
 సంబై సప్తతంత్ర క్రియా ప్రజ్వలితానల హోమధూమలీలాభిరామంబై యితఃస్తతః
 పరితస్తత్తదాశ్రమ యజ్ఞవేదీ ప్రత్యగ్రముక్తా రంగవల్లియుతంబై సమంజసమంజరీ
 నికుంజగుంజద్భృంగ సంగీతసంగతంబై పుండరీకసీలాక్షులకుముద సరసీరుహ పరి
 మళమిళితకాసార సమీరకిశోరసంచారంబై గిరివరశిఖాగ్రస్యందిమందాకినీ తరంగ
 రంగస్తృదంగ ధింధీమ్యాదిధ్వనాను సంధానంబై మరుచ్చలత్కుటీర బహిస్తరుపటల
 నిబద్ధ పరివ్రా ట్కూషాయకాటీ పటపటాత్కూరకారణంబై సకలధర్మాకరంబై
 సమస్తమునిజన సేవ్యమానంబై కిన్నరగరుడోరగ సిద్ధసాధ్య విద్యాధరాక్షిరంబై రంభా
 ముఖ్యాపసరః క్రీడామందిరంబై యొప్పు నవ్వుహరణ్యంబున.

50

ఉ. శానకుఁ డాదిగాఁ గలుగు సంయముల్లెల్ల నిరంతరం బుమా
 జానిః ధానుధారసము సారెకుఁ గ్రోలుచు సర్వశాస్త్రవి
 జ్ఞానసమేతు సూతుఁ గని సద్వివరణంబునఁ బల్కి రిట్లు భా
 ముననినాక్షి పాదజలజన్ముటనూపురమంజుళార్భటిన్.

51

- సీ. అనఘ చారిత్ర పావనమైన శంభుపురాణరాజికి మహారాజమైన
స్కాందపురాణసత్కర్త లన్ని వీరుల విందుగా వింటిమి డెంద మలర
నందు సానందసంయమిరా ట్పిభావము వివేగోరి మోద మవిర్భవించె
సమునిపుంగవుం డర్కజుపురి కేల విచ్చేసి పాపులవెళ్లు వావె
తే. గరుడ మానసవిఘ్నోః గడలకొనంగ, శంభుబాకాసుగతుల నేసరణి జేసె
నికమాహాత్మ్య మతనికి నెట్లువచ్చె, దెలియ వినిపింపవయ్య నుధీపరేణ్య. 52
- చ. ఆన విని నూతుఁ డిట్లనియె సమునిరాఘలవిక్రమసూచి య
య్యసఘమహాత్మ్య మెన్నఁ బులకాంతుర మయ్యెడి మేనఁ గంపముకొ
దెనఁగొనుచున్న దంధకవిభేదసమున్నతభక్తకోటిఁ
ఘనత వహించె సముని జగన్నుతగౌరవ మెంచ శక్యమే. 53
- సీ. శివు వపేక్షించినచిత్తము చిత్తము భక్తుకళ లాలించుచెవులు చెవులు
కరకంఠుఁ బూరించుకరములు కరములు శ్రీశంభు వర్ణించుజిహ్వ జిహ్వ
గౌరీతుఁ బొడగఁచుకన్నులు కన్నులు మదనవైరికి మ్రొక్కుచుదురు నుదురు
హరుమందిరము పెట్టినదుగులు నదుగులు నర్చెడు జయించుజపము జపము
తే. భర్తఁ గొనినూడనేర్చినభక్తి భక్తి, చిన్తయాత్ముని సేయించు సేవ సేవ
సీలకంఠయఁ దలపోయునేర్పు నేర్పు, శర్వుమహిమంబు లెన్నినచదువు చదువు. 54
- క. కావున శివుకళ నొడివినఁ, బావనమగు నామజిహ్వ ప్రజ్ఞాన్వితులై
ధీమన్యులార విజయ దని, యావిపుల కతఁడు దెల్పు హర్షం బెనఁగన్. 55
- సీ. సంసారసీరదఘుర్ఘాప్రభంజనం బాకాచలేంద్రవజ్రాయుధంబు
మంచే ద్రియద్విపవంచాస్యకాబకం బరివర్తదవకీలికాంబుదంబు
కలుషమందూకభీకరపందళాకంబు పటుదుఃఖవారాళిబాడబంబు
రాగామరక్తిసారంగకార్డులంబు భేదాంధకారసూర్యోదయంబు
తే. సచ్చిదానందమహిమాలిశయవిభూతి, మానితానూనహంసోక్తిమార్గపూర్ణ
భావయోగి ప్రకాశసంపద్ధ నంబు, బదరికావన మత్యంతపావనంబు. 56
- ఉ. ఆవనమధ్యసీమ నుగణాకరుడై మను పూర్ణచిత్తుధా
శ్రీవిబుధాగ్రగణ్యుడై ప్రదీపితవేదకళారహస్యసం
భావితమూర్తియై యవరపద్మజుడో యన శంభుపాదసే
వావినుతాంతరంగుఁ డయి వర్తిలఁ దత్త్వవివేకసంపదన్. 57
- సీ. ప్రజ్ఞాకళాప్రాధిఁ బ్రతిభుజంగస్వామి కాంతలింగాతి జగతి సాటి
సారస్వతఖ్యాతి నమఁడు శుక్రం డుద్ది ధాత వేదాంతవిద్యానిరూఢి
పరిపూర్ణకై రాగ్యపటిమ దీటుకుండు సనకుండు సవతు నుజ్జానలీల

- తులవసిష్ఠుఁడు శిష్టకలనాతపశ్శక్తి సరిగౌతముఁడు మహాశ్చర్యమహిమ
 లే. సతతగౌరీమనోహరచరణకమల, సంగతధ్యానభక్తివిశ్వాసభాగ్య
 గౌరవశ్రీల నుపమ మృకండునూతి, పూర్ణచిత్తునిగుణములు వొగడఁ దరమె 58
- మ. వడిగా పేకువ శంకరస్తుతివచోవ్యావృత్తిమేల్కొంది న
 ల్లడ శిష్యప్రకరంబు గొల్వఁ జని గంగాసానముంజేసి ని
 ల్కడతో నిత్యవిధు ల్లు టింది కడుపేడ్మకొ విచ్చుపాలంబునం
 దొడలం భస్మరజోరుచుల్ వెలుంగఁ బూర్ణోత్సాహియై యింటికిన్. 59
- మ. వీలసద్భక్తికలాసమంచితమనోవిశ్వాససంకల్పితో
 జ్వలనద్యోమృతపాయసేంధను మనువ్యాహరహోమానలా
 తులకాలత్రయపూజల స్సృజనసంతుష్టాన్నదానక్రియా
 కలసం దద్విజ్ఞాఁ డొప్పు శంభుపదయుగ్ధ్యాననిష్ఠాప్తితోన్. 60
- లే. తరళలోచన మదమత్రదంతిగమన, పీనపక్షిజహరిమధ్య సూనగంధి
 రూపయావనగుణకళారుచిర యగుచుఁ, దగు నతనిపద్మముఖ భద్రదంతి యనఁగ. 61
- క. ఆభిద్రదంతి గుణగుణ, శోభా మేధాఽలాసగోభనమహిమం
 బాభారతీశ్వరుండై, నా భావింపఁగ సమర్థుఁడా మునులారా. 62
- సీ. జలజలోచన మోము సరిపోలఁజాలక చుకజవైరి కళంకియయ్యె
 నింతి లేనడుముతో నీడుపూనఁగనోడి కొదమసింగంబులు గుట్టరెక్కి
 జానపెన్నెఱులతో సాటిరాకకలంగి చిదుపలై మేళుము లైకె గిరుల
 నతివదానాపులతో బ్రతిగాక సిగ్గున నెగ్గి మృణాళము ప్నీటఁ బడియె
- లే. వనితతోడలకు దీటుగా కనఁటులెల్ల, పూనుపడి నిల్చె గుంపులై మదముదక్కి
 లలన సౌందర్యలీలావిలాసగరిమ, లభినుతింపంగఁదరమె శేషాహికై న. 63
- లే. చాననఖముల కెనగాక నత్కదంబ, మదరి నిలిచినచో నిల్వ కంబరమునఁ
 బఱుమఱొచ్చె వధూదంతపంక్తికెదురఁగడఁగికుందంబు లొండొంటఁ గట్టువడియె. 64
- సీ. మగనిశరీరంబు నగమునేయకయొన్న గట్టుకట్టిని దోడు పెట్టవచ్చుఁ
 దొడరి నాథునితోఱు ద్రొక్కి నిల్వకయొన్న ఊరాభిసరి నీడు నేయవచ్చుఁ
 బలంమాఱుఁ బ్రజనోటఁబడ మాంసమండిన భాషానతిని సాటి పల్కవచ్చుఁ
 బతులఁ బెక్కిండ్ర సంపాదించుకుండిన భూమిదేని దీటు పూన్పవచ్చు
- లే. నివ్వఘాతణి కని జనులెల్లఁ దనదు, మహిమ వినుతింపఁ జెలంగ నమృధరవాణి
 నైకత్రోణి నీలభుజంగవేణి, వికసితాంబుజవాణి యిన్విప్రీరాణి. 65
- సీ మెలఁతికన్నులసంచు మీనులీలల మించుఁ గనుబొమల్లరునిసింగాణివంచు
 శేమునిద్దఁపుమోము సోముగెల్వఁగనోల్లఁ దకుకు లెనగపె పెన్నెలలగీము

పడలి పెన్నెటగుంపు ప్రమరపక్షుల నొంపుఁ బలుకులు కప్పురా బ్బలుకునింపు
చెలికావిమోవికెంజగురాకుఁ గలకీవి కళకపమైఁదీఁగె చెంగలువతావి

లే. నానసంపంగిరులకు నానిగొల్పు, పలుమెఱుంగులముత్తంబు పలుహారంగు
ఘరకరక్రిలు వీరుల దనరుక్రిలు, చెక్కులు కడానితాళువాచెక్కులరయ. 66

ఉ. కామపహామణీకరవికస్వరహేమగుణచ్చవేవతా
సామజపంథచక్రయంగసారసకొరకతాశలీల
స్వేమఱు నెచ్చి క్రమఱుగ వేమరుచక్రము నాక్రమించు నా
భామినిచచ్చుదోయిజిగి బాటిలు బంగరుబొంగరా లనన్. 62

లే. పనితలేఁగొను నభముతో వాడుగొనును, నారినుఁగారు మరువింటినారిఁగేరుఁ
గలికిపలులు సుధాకరంగములంగములు, నెలకపాలిండ్లు బుగారునిమ్మపండ్లు. 68

లే. ఇట్టిసౌందర్యనిధియైన యిందువదన, తను భజింపంగ వెలసె నద్దరణిసురుఁడు
చతురసంభాగవై భవసరణి దనర, తెలసుకనేవ నలకెగుళంఘుఁ డనఁగ. 69

క. ఈరిలి వార లిరువుర, కారుఁగ లాసయావనారంభకళా
క్రీరాజిలేష్టభోగవి హరమతిం గొంతకాల మరిగినపిదపన్. 70

మ. పతిశుక్రావలు సల్పుచుకొ విసయ మాపాదించి తా నొక్కనాఁ
డతులాష్టాదవికాసభాసురమసిహయ త్తయై మంగళా
న్వికయై సందనవాంఛితోత్సవకళ వ్విండారియుండంగఁ ద
త్పరిపాదంబులమీఁద న్రాలి పలికె బద్మాక్షి లేనవునన్. 71

సీ. సంతానహీనసంసారంబు కుముడినీరమణచంద్రిక లేనిరాత్రిగాజ
నందనాభావ సా నందవై భవము దీపంబు లేనట్టిగృహంబు గాజ
సుతకూన్యమంగళాయతభాగ్యరేఖ సింగంబు లేనిమహావనంబు గాజ
తనుజాతరహిత సంతతయశస్సున్నై హంసంబు లేనిసరోవరంబు గాజ

లే. గాన సత్పుత్రరత్నంబు గలుగకున్న, దుగ్ధశమనంబు గాదు బంధురకటాక్ష
మెనయ సర్వంబు సర్వేశుఁడైచ్చి మనకు, నొక్కొడుకును దయసేయకున్నవాఁడు.

ఉ. చక్కనిముద్దబాలకుని జక్కిలిగింతలుపెట్టి యెప్పురాఁ
జెక్కిలిగొట్టి యెత్తికొని చక్కనిమమ్మువ మాటిమాటికిం
బమ్మున నవ్వఁజేసి పయి ప్రక్కఁ బడంగ వినోదవైఖరిం
జక్కగ ముద్దులాడవలదా కలదా యిటువంటిసౌఖ్యమున్. 73

శ. కొడుకులు లేనిమానవులకూటము లేటికి భోగ మేటికి
గడుఁగిభవంబు లేమిటికి గౌరవ మేటికి భాగ్య మేటికి

జేడనివిలాస మేమిటికిఁ జీత్రవిలాసగృహంబు లేటికిం

గడపట నిన్నియున్ వనికిఁ గాచినవెన్నెలలట్లు వల్లభా.

74

లే. ప్రాద్దుప్రాద్దున మేల్కొంచి పుత్రరహిత, పుకజాక్షిని జూడఁ బాపం బటంచు

బుధులు సెప్పంగ వింటి నోపురుషవర్యుఁడైదుఃఖిలు భరియింప నెట్లువచ్చు. 75

వ. అదియునుంగాక యపుత్రకులకు సద్గతులులేవని వేదంబులవలన వినంబడుం గావున
మీవంటిమహానుభావులకుఁ దనూభవుండు లేకుండుట యచచితంబుగాఁ దె భక్తజన
రక్షణదక్షుం డయిన విరూపాక్షునిం బ్రార్థించి పావనచరిత్రుం డగుపుత్రుం
డుద్భవిల్లునట్లుగా వరంబు గొను మనిన నవ్వరారోహమధురస్త్రియవాక్యంబుల
కియ్యకొని హర్షపులకితాంతరంగుం డయి యవ్వప్రపుంగవుం డిట్లునియె. 76

సీ. తరళాక్షి శివుండు దాతలసార్వభౌముండు వరభోగములు సురవరున కిచ్చె
నవనిధానములు గిన్నరనాయకుని కిచ్చె నసురారి కిచ్చె జక్రాయుధంబు
బంగారుగుల్బలి బర్హిర్ముఖుల కిచ్చె బ్రహ్మకు నిచ్చె నిర్వాణశక్తిఁ
దనయున కిచ్చె విద్యాగురుపట్టంబుఁ దనుభాగ మచలైంద్రతనయ కిచ్చె

లే. జడలవై నుండనిచ్చె నక్షత్రభువిని, నమృహాదేవుఁ డీనిపుణ్యంబు లెవ్వ
గాన శంకరదాన రేఖావిలాస, మభిరుతింపంగలేరు బ్రహ్మదులయన.

77

చ. శివుండు మహానుభావుండు విశిష్టజన్మస్త్రియఁ డవ్యయుండు మా
భవుఁ డఖలైకమంగళుఁ డుదారకృపామహిమాన్వితుండు కే
శవవిధిముఖ్యవంద్యుండు భుజంగవిభూషణుఁ డీశుఁ డీశ్వరుం
డవిరభోగ మోక్షముల నాశ్రితకోటికి నిచ్చు నిచ్చులన్.

78

క. కావున శంకరపదరా, జీవప్రార్థన మొనర్చి శివకారుణ్య

ప్రావీణ్యుడనై గొఱ్ఱునఁ, బావనుఁ డగునొక్కొడుకుఁ బడసెద నబలా.

79

సీ. అని గృహాంతరసీమ నబ్జాక్షి సునిచి యయ్యనఘుండు చేరి పుణ్యాశ్రమంబు
చందనమందారజంబీరమాకంద పనసనింబకదంబపారిజాత
నారికేళాశోకనారంగచంపక కాండీల్యవకుళరసాలముఖ్య
భూరుహచ్చాయలఁ బొలుపొంది శతపత్ర తైరవకష్టారకలితమరభి

లే. రాజితం బగుపద్మాకరంబుచెంత, గాంత శశికాంతవేదికాభ్యంతరమున

సిద్ధపంకేరుహాసనాసీనుఁ డగుచు, శంకరాత్మకమంత్రరాజంబు నొడివి.

80

లే. విమలభస్మంబు సర్వాంగకముల నలఁది, భద్రద్రుద్రాక్షమాలికాభరణుఁ డగుచు

భావశుద్ధియు భూశుద్ధి భావపురుష, దహన మొనరించి యత్యంతధైర్యమహిమ. 81

క. గురుపదసరసీజాతము, లరుదారం గొలిచి యతఁడు ప్రాణాయామ

స్ఫురణం బొనర్చి చింతయ, పరమశివధ్యానమానవరపతుఁ డయ్యెన్.

82

సీ. పంచేంద్రియంబులఁ బటుఁబడి బంధించి చేతులిమానసంచేహ ముడిసి
శత్రు వర్సంబుల సాధించి తావత్త్రయంబులఁ బరిహర్చి యష్టపాశ
ములఁ గోసి న్నాంచి నిగులంబు గావించి పంచకోకంబులఁ బాఱుద్రోలి
చాంచల్యన క్షవ్యసనముల నిర్మించి కారణకార్యసంగతుల నాసి

లే. చిత్త మొండొకచోటికి చేరనీక, దర్శకారాలిపాదపదములఁ జేర్చి
రమ్యభావంబుఁ దాల్చి వైరాగ్యగరిమ, రాజయోగంబు జల్పి సర్వంబు మఱచి.

సీ. కలక్రిందు లై యున్నతమ్మల నాఁచిటి నొగి నూర్వముఖములై గుండఁజేసి
కడఁగి మూలాధారకమలంబుచెంగట నిద్రించుపాఁపకన్నియను లేసి
వట్టుక్రసికవస్త్రసందర్శనానందసరణిచే రోమహర్షణ మెనంగి
ప్రాణవాయువులను బంధించి చేతనమేతంబుగాఁ గ్రోలి మీఁద వెలుగు

లే. భద్రమైయుండు సాహస్ర పంచజాత, మందుఁ బరమేశునిలిసి చేహంబు వొంగి
మఱచి తృప్తాక్షుధాబాధసరణి గలఁగ, కచ్చుసింద్రుండు నల్ప నత్యంతకవము. 84

కా. చందాశీవిదవృత్తీకాదులకుఁ గీత్రోదభిల్లాకవే
దండవ్యామృత్యుగేంద్రసామముల కుద్యుచ్చిత్రతీవ్రాతపా
ఖండవ్యాప్తికి మేఘభూషణసమా క్రాంతంబుధారాళి ప
ద్మండోద్భూత హిమానిలంబులకు సుతాపిండు డెలేసియున్.

85

ఉ. ఇంద్రుండు శేయువిఘ్నముల కెంతయుఁ గొంకక నాదనందుని
స్తంద్రకళావినోదములఁ దక్కక చొక్కు విరాళవైఖరికొ
సాంద్రితకః ప్రభావ మిటు నల్పుచు నుండఁగఁ గొన్నినాళ్ల కా
చంద్రకళావతంసుండు ప్రసన్నతః జూపె దయాప్రచిత్తుడై.

86

సీ. నిర్మలస్ఫటికసన్నిభశరీరంబుతోఁ బల్లవారుణజటాభరముతోడ
ఫణిఫణామణిగతభివ్యవక్షంబుతోఁ దపనోదువహ్ని నేత్రములతోడఁ
గటిభాగయంతగంధకరటిచర్తంబుతో డమరుత్రిశూలహస్తములతోడఁ
గాలనూటంకికకంబుకంతంబుతో భసితాంగరాగవిభ్రమముతోడ

లే. మంచుగబ్బలిరాజుమారితోడ, వనజగర్భావినిభలదేవతలతోడ
జలదబాంధవకోటిలేజంబుతోడ, హరుండు పృషథేంద్రు నెక్కి ప్రత్యక్షమయ్యె.

ప. ఇట్లు సాక్షాత్కరించిన భవానీవల్లభునకు భద్రదంతీవల్లభుండు సర్వాంగాలింగిత
సర్వంసహితలండయి యనేక నమస్కారంబు లొనరించి తదీయ కారుణ్యకటాక్ష
వీక్షామృతధారాప్రవాహంబుల నోలలాడి దృక్పాణంబులం దొరుగు నానంద
జలమిందువుల నొడల్పిం దడిసి గడగడవడంబుచు మేనం బులకలువొడను నిటలతట
ఘటితకరకమలపుటుండై యిట్లుని స్తుతియించె.

88

పండకము. శ్రీమన్మహాదేవ దివ్యస్వభావా జగన్మోహినీభావ రాజీవసారంగచర్మాంబ
 రాడంబరా శంఖ రాంకన్దురచ్చారు కోటిరకోటి గ్రహాధీశ తేజస్వమాజప్రకాశా
 గిరికా రమేశా మరేశాజముఖ్యామరాత్మీయకల్యాణ చంచల్పరీటన్పుటానేక
 దేదీప్యమానాగ్రమాణిక్య సీరాజితాంఘ్రిద్వయాంబోరుహా మోహనాకార
 నిర్దోహ నిస్సంగ నిర్దోషవిద్మద్ర నిర్దేవనిర్దృత సాపాజగద్దీప నిత్యానుకంప ప్రధా
 నా ధనేశామనంచార దారిద్ర్యరోగాదిదుర్గాటనీ ఘోర లీలావతారా వియద్వాహి
 నీలాల కల్లోల జటాస్పదా భంగశృంగారసంగోత్త మాంగామదేభాసురాధ్యక్ష
 భంగా హిరణ్యాద్రిచాపా మృడానీప కందర్పుగర్వాపహారా భుజంగేంద్రహారా
 పయోరాశీతూణీర సీవాదిదేవుండవై సర్వమిథ్యాప్రపంచంబుఁ గల్పింపఁ మన్నింప
 మాయింపఁగాఁ గర్తవై భోక్తవై సచ్చిదానందకందంబవై బ్రహ్మవైమత భర్తాది
 నామంబులం బ్రాధీపర్షింతుచున్ సత్యమై నిత్యమైయున్న నిన్నైత్తభావంబుగా
 లేక లోకంబు నిస్సారసంసారపాశంబులు జిక్కుచుం బంచభూతాత్మకంబైన
 దేహంబుపై మోహవిభ్రాంతిరక్తింపఁ బంచేంద్రియాసక్తులై మత్తులై శత్రు
 వర్గంబు లొండొంటిబాధింపఁగా బాల్యకౌమారవాన్ధకృహపంబులు బ్రాయ
 మెల్లన్ వృథాప్రాయముంజేసి యాకాసురక్తిన్ మహాఘోరకర్మంబు లిచ్చా
 విహరంబులం జేయఁగా డాయుదుర్, రోయ కేప్రాద్దు భామాకుచాలింగనాలా
 లులై కొంతకాలంబు సంసారతాపత్రయాభీలదావాగ్ని సంతప్తులై తృప్తులుం
 గాక నానావిధోపాయకాపట్నసంయుక్తులై కోరికల్ మీఱఁగాఁ గోరుచుం
 బుత్రపుత్రీకళత్రాదినంఘంబులన్ సంపదల్ జూచి కాయంబు లుష్పాంగఁగాఁ
 గొన్నిసంవత్సరంబుల్ జనంగా జరాభ్రాంతసంక్రాంతులై గంతులు న్నాని చింతించు
 చున్ డేవనాతాదిరోగంబు లొక్కుమట్టిం దొమ్మిఁగా జుట్టుముట్టన్ భయాపన్ను
 లై దగ్గుచున్ మ్రొగ్గుచున్ సిగ్గొకింతనైననున్ లేక దుఃఖంబులంగుంది ప్రాణావ
 సానంబునన్ దండిదూతల్ మహారోషజాజ్వల్యమానాక్షులం జూచి శిశీం
 పగా రారవానేక దుష్కూపతాపంబులం బొందుచుం గుందుచుం గర్తవేషంబు
 నన్ మర్త్యలోకంబునం బుట్టుచు గిట్టుచున్ సౌఖ్యలేశంబునుంగాక కిట్టున్న
 సీమాయదాటన్ పశంజే భవత్పాద పంకేరుహధ్యానసంపత్తి సామాన్యమే భస్మ
 రుద్రాక్షదామాది చిహ్నంబులన్ వేదవేదాంతమాన్యోజ్వలంబైన పంచాక్షరీ
 మంత్రరాజంబునం బాపనిర్ముక్తులై ముక్తులైయున్న భక్తుల్ విరక్తుల్ భవన్నామ
 సంకీర్తనాసక్తియుక్తుల్ గదా వారు సీమాణుగారా వ్రతాసక్తి సద్ధర్మముల్
 పుణ్యకర్మంబులన్ యజ్ఞముల్ యోగముల్ దానముల్ ధ్యానముల్ మానముల్
 మంత్రముల్ యంత్రముల్ తంత్రముల్ పూజలు స్నీహముల్ సర్వముంగూడ

సీసేవకు సాటిరాదును సర్వజ్ఞు లెంచగ నాలించి విందుక సదాచంచలస్వాం
తులై యన్వతైవంబులంగోరి ప్రాప్తించినక భుక్తిముక్తు ల్పొందింపఁగానేర్తురే
సేవలకే లోకమెట్లకే భవద్వన్వతేజోమయంబును నూహింతు నెల్లప్పుడుం బూర్వ
పుణ్యప్రభావంబున గన్ముచారక మిముంజూడఁ గంటిం దగక మోక్షసామ్రా
జ్య మేఁ గొల్పి కైకొంటి ధన్యుండనైతిం గృతార్థుండనైతిం మదీయంబులై యున్న
నేరంబు లూహింపఁగానేల నన్నుం గృపాదృష్టలంజూచి రక్షింపురక్షింపవే సర్వ
లోక ప్రకస్తా మహాకూలహస్తా నికానాథమస్తా నమస్తే నమస్తే నమః. 89

క. ఉని వినయసూత్రముంబులు, పెనఁగొని వినులించి పూర్ణచిత్తాఖ్యుఁడు చి
ద్వనసిధిదివ్యాకారముఁ, గని మఱి యిట్లనియెఁ గౌతుకం బలరారన్. 90

ప. దేవా సీవు చుంజ్యోతిస్వరూపుండవు ప్రకృతి కవ్వల వెలింగడి పురాణపురుషుం
డవు విశ్వమయుండవు విశ్వవ్యాపకుండవు విశ్వాకారుండవు విశ్వాధికుండవు
మూలకారణుండవు సచ్చిదానంద బ్రహ్మంబ విష్ణుసీవు జగన్నాథుండవైన మహా
దేవుండవు భవదీయ మహామాయామోహితంబైన పంచభూతమయ ప్రపంచంబునం
జరాచరాది సమస్తభూతంబులును బ్రజాపతులును రుద్రులును మహేంద్రాది
దివిజులును భాస్కరప్రభృతి గ్రహంబులును గరుడగంధర్వసిద్ధ విద్యాధరాదిదివ్య
యోనులును యక్షరాక్షసగణంబులును కేషవాసుకీతక్షకాది మహానాగంబులును
నైరావతసార్వభౌమాది దిక్షాతంగంబులు సుతైష్ఠశ్రీహేముఖ్యుతురంగంబులును
బౌలికాతాది ధరణీరుహంబులును నారద వసిష్ఠ విశ్వామిత్రాది మహర్షులును రంభాది
దివ్యసుందరులును బృథివ్యావస్తేజోవాయురాకాశంబులు సమస్తకులపర్వతంబులు
సప్తసముద్రంబులును సప్తద్వీపంబులును గంగాదిపుణ్యనదులును మహారణ్యంబు
లును జతుర్దేవదంబులును వేదాంగంబులును బురాణంబులును సకలధర్మంబులును
మాసాయనర్త సువత్సరంబులు సహారాత్రంబులును మొదలుగాఁగల సర్వ
జగంబులంతయు “శివాత్పరతరం నాస్తి” యని తోచుచున్నయది యిష్టిబ్రహ్మాండ
కోట్లు సీయుదరంబున గలవు విశ్వరక్షకుండవు చంద్రబింబం బొక్కటియు
ననేకజలప్రపూర్ణకుటంబులు ప్రతిఫలించుచందంబున సర్వరూపంబులును సీవయై
కావ్యగతాగ్నిప్రకారంబున సంకర్యామివై తెలియంబడకుండ మణిగ్రథిత నూ
త్రంబు కైవడి సీలో భువనంబులును భువనంబుల సీవు నొక్కరుండవై ప్రకాశింతు
విష్టి సీమహిమ హరి బ్రహ్మాదులు చెలియలేరు మిష్టుఁ గొనియాడ నేనెంతవాడ
గొంద అధ్యాత్మకేదులు పంచభూతాత్మకదేహంబుల మోహంబు దిగనాడి జ్ఞానేం
ద్రియపంచకంబును దద్విషయపంచకంబును గర్తేంద్రియపంచకంబును సంకళకరణ
చతుష్టయంబు నవ్యతిక్తత్వంబునం చెలిసి సోహంభావమై పిపీలికాదిబ్రహ్మ

చర్యంతంబు బరబ్రహ్మరూపంబుగా భావించురు కొందఱు సగుణస్వభావుం డని చంద్రకిరీటంబును డమరు త్రిశూల భుజంగ హార కేయూరప్రముఖ చిహ్నంబుల నిర్మలస్పటికవర్ణంబుగల దేవుండవని నీయందు భక్తిభజనధ్యానంబులును గలిగి వర్తించురు కొందఱు కనకమణికుండల గ్రైవీయకిరీట శంఖచక్రకౌస్తుభాది లక్షణంబుల నీలమేఘాభిరాముండవని కొనియాడుదురు కొందఱు ముత్రరహస్యంబవని పంచాక్షరీమహామంత్రరాజంబున నిన్ను జనియించురు కొందఱు హఠయోగ రాజయోగంబుల నాదబిందుకళాతీతుండవని యశునియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సమాధినిష్ఠాగరిష్ఠులై యోగం బభ్యసించుదురు సర్వసదీ ప్రవాహంబు లెన్నివంకలం బోయినం దుది సముద్రంబునం జేరుచందంబున నెన్ని మార్దంబులం దనిలి వసియించినం దుది నందఱుకుం పొందఁదగిన మహాపురుషుండవు సిద్ధికారుండవు నిరంజనుండవు నిర్వికల్పుండ వనాథనాథుండ వకారణమకృతి వార్తత్రాణుండ వనంతబ్రహ్మాండకాయకుండ వని యిట్లనేకభంగులం బ్రస్తుతింపం బ్రసాదభావంబున మందస్థిత సుందరవదనారవిందుండై యిందుకేభయం డిట్లనియె.

శా. ఓవిపాత్రమ నీతపంబునకుఁ బూర్ణోత్సాహి నై నీస్తవ ప్రావీణ్యంబున కిచ్చమెచ్చితిని శుంభత్వేధినుం గోరుమా నీవాంధ ల్పమూర్తు నేనన భవానీనాథ పుత్రాగ్ని నై భావస్ఫుర్తి దళం బొనర్పితి దయాపాథోధిసర్వేశ్వరా.

92

మత్తకోకిల. ఓకృపాంబుధి విన్నవించెద నొక్కపుత్రుని సద్గుణా నీకయుత్తుని నీదుభత్తుని నీచభోగవిరత్తుని న్నాకు నిచ్చితివేని దాన మనఃపయోజము రంజిలుఁ లోకనాయక భక్తసన్తునిలోకవాధిసుధాకరా.

93

సీ. అన విని శంకరుం డాపూర్ణచిత్తుని గని యానతిచ్చె సకల్పసిద్ధిఁ గా వరం బిచ్చెదఁ గల్యాణగాత్రుని సద్గుణస్తోమని కాంతనిధిని బరహితకార్యబంధురనిశ్చలస్వాంతు నగణితకక్తి శేమైనఁగాని తలఁచిన వచ్చి ముందఱినిల్పుమహిమంబుగలవాని గారుణ్యకలికమూర్తి

లే. మత్సదాంబుజభక్తి నెప్పునములొన, మానకుండెడువాని నిర్మలపరిత్రుఁ డైనసత్పుత్రు నిచ్చితి నరుగు మనుచు, బ్రమఢనాథుఁడు వేంచేసె రజతగిరికి.

94

ఉ. అంతటఁ బూర్ణచిత్తుఁడు గృహంతరసీమకు సేగుఁడెంచి యా ద్యంతముఁ జెప్పె శంభుఁడు దయామతి నిచ్చినవాక్యవద్ధతుల్ కాంతకు నవ్వధూమణియుఁ గౌతుక మావహిలఁ పసింపఁగాఁ గంతుమదాపహారి వరగౌరవలీలల గొన్ని నాళ్లుకున్.

95

- క. నెలమనలె భద్రదంతికి, నెలనెం జిట్టుములు మోము నెలనెలఁబాటెన్
నలుపెక్కె జప్పుముక్కులు, నలఁట బడలికలు వోచె నబ్బానకున్. 96
- తే. భసికరాగాంక శుభ్రవిశ్రమముతోడ, మహితకంధరవిషకాళిమంబుతోడ
సాటియనవచ్చు జేరిమోము జప్పు మొనలు, జతరగతపు త్రుడీశ్వరసముడుగాడె. 97
- సీ. సకలభర్తాధర్మ సరణిసంయమిజనంబులఁ గూడి వినఁగోరుఁ బుష్పగంధి
శంకరుదివ్యపుష్పక మర్థి రప్పించి యేగాఱి దానివై నెక్కె దివురు
నరకవాసుల నెల్ల హరిలోకవాసులఁ జేయఁగాఁ దలఁచు రాజీవవదన
భూరితవశ్యక్తిఁ బుష్పబాణాని జేరియుండంగ వాంఛించునబల 98
- తే. కుఱిలో నున్నపు త్రునిగుణములెల్లఁ దోచుచుండురుజనని కస్తోకలీల
నిలులు నిజగర్భ మానాఁట నిడుచుండఁ, జీరకరానందమొందె నప్పరమసాధి. 98
- క. మునికన్నెలతోఁ గూడుక, వనజాక్షి వసించు నిజనివాసమునందున్
మనమునఁ గోరినతోరికె, లపుదిన మీదేర్పు నాఘఁ డతిమోదమునన్. 99
- క. తొమ్మిది నెలలు జెల్లిన, నప్పుగువకు బిడ్డకుట్టు లలికయమయ్యెన్
దొమ్మిగూడిరి మగువలు, నెప్పునముల నుత్తనంబు నిండాంగన్. 100
- సీ. శుభముచూర్తంబున సుస్థిరయోగాని భాగవగీష్వతి వద్రబాంధ
వాదిగ్రహంబు లేకాదకస్థానకేంద్ర యుత్తమయుత్తలై తనరుచుండ
సుతుఁ డుద్భవిల్లిన సూతికాగృహవాసు లైనవామాక్షులు హర్షమంది
రవ్వార్త పూర్ణవిత్తాఖ్యుండు విని మహాసుతోషభరితుడై స్నానదాన 101
- తే. విధులు గావించె నప్పు డవిప్రసూతి, బొడ్డు గోసీరి నుసారభూతిమోహ
పాశము హరించుగతిఁ బావపాక మెడపు, రీతి బిడ్డని జలకమార్చిరి కడుగి. 101
- ఉ. పెన్నిధిఁ గన్నదీనజనబృందముకైవడి నాత్మతత్త్వసు
పన్నుని గన్ననజ్ఞునిభూతి విభాకరదర్శనంబున
జెప్పు వహించుచక్రగతి జెల్వనశం కరతుల్యుఁ డైనయా
చిన్నికుమారుఁ జూచి విలసిల్లె మహీసురతోటి యత్తజిన్. 102
- క. సురవరులు కుసుమవర్షము, గురిసిరి దివిమొరసెఁ బటహాఘోషంబులు బం
ధరముగ మందసమిఠో, క్కరములు వీచె న్దనోజ్ఞకరముగ దిశలన్. 103
- వ. అయ్యవసరంబున. 104
- ఉ. బాలని బాన్సువై నిడివ వాడునుఁ గన్నులు మూసియుండె న
వ్వేళ మహేశ్వరున్ హృదయవీధిఁ గనుంగొనునట్లు గొన్ని నా
ల్లీలసమానలోకమున నీశ్వరుఁ జూడఁ దలంచుమాడ్కి న
బ్బుండు సేత్రము దైత్యచుభావము రంజిలఁ జూచువారికిన్. 105

ప. తదనంతరంబున నాభూసురవరుండు పుణ్యాహవాచనజాతకర్తంబులు నిర్వర్తించి మంగళోత్సాహరవంబులు నెలంగంగుమారశేఖరునకు సానందుం డచనామకరణంబు జేసి నస్తుహోత్సవంబున మహీసురులకుం గనకరత్నాంబరాభరణదానంబుల నిష్ఠ మృష్టాన్నంబులఁ దృప్తిం బొందించె నబ్బలకుండు శుక్లపక్షమధాకరుంబోలె దినదినప్రవర్ధమానుడై యుండె నంత.

106

క. లోక మనిత్యం బని యా, లోకన మొనరింపలేరు లోకులు ననున
ట్టాకోమరుండు తనలోఁ దా, నే కడువడి నవ్వఁదొణఁగె నింతులు చెలంగన్.

107

ఆ. అతులమోహపాశవితతులు విదళించు, గతి యనంగ మెల్లఁ గాలు సేతు
లెత్తియై త్రియాడు నత్తలిదండ్రుల, భావపంకజములు పల్లవింప.

108

క. ప్రార్థకలిత దుఃఖా, స్తూర పునర్భవపరాజ్ఞుఁ డైనగతిన్
సారెకు సత్త్వము గూడి తు, మారుండు పౌరలాడఁ జొచ్చె మనసారంగన్.

109

తే. అమలకై వల్గూరజ్యసింహాసనంబు, నందుఁ గూర్చుండురీతి సానందుఁ డగుచు
డింభకుండు నేర్చుఁ గూర్చుండఁ గుంభినిను, పర్వదంపతులకు నేత్రపర్వముగను.

110

క. ఘనచిద్విద్యారస మా, ఘమన కిడిసరీతి నలరఁగా నన్నప్రా
శన మొనరించె బొంగుచు, జనకుండు సానందునకును మోక్షానమునన్.

111

క. మదనారితత్త్వ మనుమణి, వెదికినచందంబు దోఁప విభులాస్థలిపైఁ
గొడుకుచుఁ దప్పడుగులు పెట్ట దొరకొనియె మహిఁ గడు దృఢస్థితు లెనంగన్.

112

తే. జలకమారించి ఫాలదేశంబునందు, ధవళభస్మంబు వెట్టి రుద్రాక్షదామ
మణుతఁ గీలించి కై నేసి యనుచినంబుఁ, బ్రేమమీఱంగ బాలుని బెంచుచుండె.

113

తరల. నడవనేర్చెను బరువులెత్తను నాఁడునాఁటికి నేర్చెఁ దా
నొడువనేర్చె మరుదసారవిలోదవైఖరి మీఱ ని
ల్కడ దలిర్పంగ నవ్వనేర్చె విలాసలీలలఁ జూడఁగాఁ
దొడరనేర్చె ముసింద్రసూనులతోడఁ గూడుక వేడుకన్.

114

ప. ఇత్రైఱంగున వృద్ధినిందు సానందునిగుణంబు లిందుశేఖరుభక్తిచిహ్నంబులై చెన్నొంద
జనకుండు బాలునకుఁ బంచమాబ్జంబున నక్షరాభ్యాసచోలోపనయనాది కృత్యంబు
లొనరింప నతండు సర్వజ్ఞానుగ్రహసంభవుండు గావునఁ గుశాగ్రబుద్ధిమంతుడై
విద్యాభ్యాసంబు నేయునవసరంబున.

115

సీ. గురుండు వేదముఁ జెప్ప దొరకొన నొకసారి : ని కూడి పాఠంబు వేగఁజెప్ప
షట్పాస్త్రములుఁ జెప్పసాగినఁ బూర్వోత్తరస్థితు లెఱిగి సారంబుఁ జెఱపు
గావ్యలక్షణము నొక్కటఁజెప్పఁ జన దర్కసమితిచేఁ దా ప్రసంగంబుచేయు
ఋషుపురాణంబు లుపన్యాసగతిఁ జెప్ప నిఖిలార్థ మరసి వర్ణించుచుండు

లే. సకలవేదాంతవేత్త శాస్త్రామనిట్టు, లభ్యసింపి ప్రవీణుడై యందులోన
జిన్నయానందశివభక్తి సిద్ధ ముచుచు, శంఖుసేవాలసత్కళారంభుఁ డయ్యె. 116

సీ. శివభక్తజనములఁ జేరి సుఖాపించుఁ గాని యశ్యులతోడఁ గలయఁబోఁడు
శివపురాణాబులు చెవియొగ్గి వినుగాని యన్యకథాలాప మాని వినఁడు
శివమౌక్తరాజులు శేముషి నిడుఁగాని యన్యమౌక్తములపై నాసకడఁడు
శివపదాబ్జముల వీక్షింపఁ గోరుచుగాని యన్యవర్షనముల కత డు చనఁడు
లే. ఆతనివై రాగ్య మతనిక త్యాగగుణము, లతనిశివభక్తిమాహాత్మ్య మతనికపము
నతనియోగము సరిపూన్య నతఁడెకాని, యితరులన నెంతవారు ముసీంద్రులార. 117

ఉ. శోరఁడు తుచ్చభోగములు క్రూరజనంబులచొక కెన్నఁడుం
జేరఁడు తల్లిదండ్రులును జెప్పినకార్య * మొకింతయైనఁ దా
మీఱఁడు లేశమాత్రమును మిక్కిలి యక్కఱ గల్గియుండినం
జేరఁడు నమ్మచుమహు విభిన్నగుణాబు నుతింప శక్యమే. 118

మ. కఱకంఠాంకితగద్యపద్యములు వక్కాణించు నిత్యంబు శం
కరసంబుధకథానులాపముల నాకర్ణించుఁ దా రాజయో
గరమాలీలమించుభక్తి మెఱయకొ గౌరీకు నర్పించుఁ ద
త్పరతత్త్వంబుగ్రహించు లోకమ ఖరబ్రహ్మంబుగాఁ జూచుచున్. 119

మ. ఇద్విధంబున సానందమానిబృందారకేంద్రుడు రెండవచంద్రశేఖరుండునుబోలే
పోడశవర్ష వయోవిలాసమాను డును పోడశకళాపరిపూర్ణసుధాకరుచందంబున
దండకమండలు కాషాయకాశీపరిధానయుక్తుడై భర్గలాంఛనవిభూతిరుద్రాక్షమా
లికాలంకృత దివ్యసుందరవిగ్రహుండును నై సనాకనయోగీశ్వరు తెఱుగున విహ
రించుచుండు. 120

సీ. అంధకారస్ఫారదింధనచిటచిటధూమధామస్తోమభీమవలయ
మాజామాలిజ్వలత్యాజ్యహోమోద్ధూతకీలీకీలాస్ఫులింగాలవాల
మాగమ క్రమనినాదాభోగన త్తపస్సార్వధ్యాయకలకలాశ్చర్యకుంజ
మంచితాలంకారచంచదధ్వరధరాస్ఫారయూప స్తంభవారితీర
లే. మదికూట ప్రవధనీధిద్రతీర, కుటజపటకుటపటలవిస్ఫులపరిచ్ఛ
ద ప్రసూనమరందసౌందర్యచరభృంగ, ఘోరరసుగీతకలిత మా పనమునందు. 121

క. పావనగతి సానందుఁడు, భావభవాహితపదాబ్జభక్తివిశేష
శ్రీవెలయంగఁ దపోసి, హైవిశ్రుత దివ్యశీలసంపన్నుండై. 122

మ. తపనాత్మ్యగ్రమయాఖదాచదహనోద్దండస్ఫులింగచ్చటా
విపులస్ఫుర్తి మృగేంద్ర భల్లకముఖావిరూపనాదార్పణీ
విపరీతోత్పతదండజస్ఫుటగరుద్విస్తారకబ్బంబులం
జవలత్వంబు పహింపఁ డీశ్వరపదాబ్జధ్యానసమ్మానియై. 123

క. తపమొనరించుచు విద్యా, నిపుణశ్రీ గాంచి హృదయనివసదుమాప
శ్మవారికనంతయుండై, యపరిమితానందుఁ డగుచు నలరుదునుండెన్. 124

సీ. జవహీనవృద్ధకేసరికి మత్తేభంబు తనకరం బిచ్చు కైదండగాంగఁ
బాముపిల్లల కెండ వైసోక నియ్యక నెమిలి పింధమ్మన నీడవట్టు
నమదోగ్రతార్థులకాబకంబులఁ గూడి హరిణజాలము లాటలాడుచుండు
హద్దుగ పృథసమాహములు గొట్టెలఁ జేరి యలరు పచ్చికమేపు లందియిచ్చు
లే. సతతసానందకృతకవస్సత్త్వగరిమ, జాతవైరములే కెల్లజుతుతోటి
కవిసి విహారిప నభిరామగతిఁ జెలంగు, చుండునయ్యాశ్రమంబున కొక్కనాడు.

ఉ. నన్ననిచంద్రు లొక్కడఁ బ్రసంగవశంబున దివ్యబోధనం
వస్తవానీయగాథలు శుభిస్థితలీల నాలకించుచుం
దన్నయకేళి నున్నఁ బ్రమదంబున నచ్చటి కేగుచెంచె జం
చన్న హిమాన్నితం దభవనన్నిభుఁ డామునిచంద్రుఁ డయ్యెడన్. 126

సీ. భసికత్రిపుండ్రాంకఫాలభాగమువాని మహితరుద్రాక్షదామములవాని
నలలితబద్ధకామియచేలమువానిఁ గరళలస్ఫటికాక్షసరమువాని
నరిదండకుండికాంచితచిహ్నములవానిఁ బటుబటాపటలవిభ్రమమువానిఁ
బంచాక్షరీధ్యానపరవశత్వమువానిఁ గమనీయమధరవాక్యములవాని
లే. మానిచంద్రులు సానందమానిఁ గాంచి, యమ్మహాత్ముడు సాక్షాన్తహేతుఁ డనుచు
మమత నెదురేగి యభివందనములుచేసి, యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులెల్ల నాచరించి. 127

క. సానందమానిభద్రా, సీనుం గావింప నతఁడు శివయోగుల న
స్తానించి పలికె నిట్లని, మానస మానందభాసమానముగాఁగన్. 128

క. మునిచంద్రులార యేకథ, వినియెదరో మోద మెనఁగ వివరింపుడు మా
కనవుడు వారలలోపల, ననఘుండు ధర్మప్రసంగుఁ డనుమని పత్కిన్. 129

లే. పుణ్య మొనరించువారలు వొందుగతులఁ, బాపమొనరించువారలు పడెడువెతలఁ
జలయఁజెప్పెద వీరికిఁ జేటపడఁగ, వేడుకగు నేని నీవును వినఁగదయ్య. 130

క. ఆనఘుండు సానందుం డ, య్యనఘాత్ముని దిక్కునూచి హర్షోజ్జ్వలఁడై
వినవలతుఁ జెప్పవే యన, మునిచంద్రుండు తెల్పెదొడగ మోదం బెనఁగన్. 131

న. విను మిమ్మర్త్యలోకంబునఁ బుణ్యపురుషులు దానధర్మపరోపకారాదిసుకృతంబు లనేకంబులు నేసి చిరాయుష్షంతలులు సకలభోగంబులం బరితృప్తింబొంది ప్రాణా పసానకాలంబునఁ బుత్రమిత్రభ్రాతృబంధువర్గంబులు పరివేష్టించియుండ నందఱు తోడఁ బ్రతిభాషించుచు నారూపంబునఁ గర్తృశరీరంబులు విడిచి నుకుమారదివ్య శరీరంబులు దాల్చి శమనకింకరులు శాంతమూర్తులఱు తోడ్కొనిపోవ రాజీవహిత తనూజపుటభేదనంబున కరుగుదు రమ్మహనీయమార్గంబున.

132

సీ. మహనీయతపసియమమమందిరంబులు భాసురస్ఫటికసోపానతతులు దీపితచంద్ర కాంతోపలవేదులు మంజులస్ఫుట హేమమండపములు గురుతరవై దూర్వకుట్టిమన్దలములుఁ దులలేనిముత్యాలతోరణములు పథికహర్షోజ్జ్వలపానీయశాలలు తతచిత్రవస్త్రవితానములును

తే. శాతకుంభస్ఫురత్కుంభసంభ్రమముల, మహితసౌధాధాతరంబులమహిమ చెలఁగి సకలశృంగారకలిత ప్రశస్త మగుచు, సరసమైయిప్పుడ బుణ్యాత్ము లరుగు తెరువు. 133

మ. జవనాశ్వంబులు భద్ర నాగములు భాస్వత్స్వందనవ్రాతముల్ నవలావణ్యవీలానకామినులు నానానూనగంధాన్నితో తృవమందానిలముల్పృథ్విక్షుముదాంభసాసృకాసారముల్ సవిశేషహంచితనిర్మలాదకములున్ సంపూర్ణమై చెల్వగున్.

134

వ. మఱియుఁ జందనమందార మాకండవనన వకుళరసాలసాలనారికేళభిర్ఘరజంబీర ప్రముఖమహీరుహచ్ఛాయావితానశీలభూరుహంబులును గుండ కురంటక కరవీర పారి జాతకాంచనసుగంధబంధువపుష్పారామప్రదేశంబులును గాంచనకమల కష్టర కుముద పరిమళమిళితకమలాకరంబులును గలహంస మయూరశుక వికళారికాచంచరీకమనో హరనినద కోలాహలంబులును సవ్యోఘృతదధిక్షీరమకరందఫలరసనదీప్రవాహంబులును సుకుమదకుంకుమకర్పూరపాటీరకస్తూరికాచిసుగంధ ద్రవ్యంబులు పంకంబులు నేసి పన్నీటం బొంకించిన కనకరజతపాత్రంబులును గంధర్వమానీసిజవతానమానంబులును బారిజాతప్రసూనవర్ణంబులందు ధవళచ్ఛత్ర చామర కేతన శిఖికానమూహంబులును గునుమకినలయలలిత భవంబులును జీగురాకుపాన్పులును సిద్ధరసద్ధిక్లికలు న్నైద నెడఁ జెంగల్వదోసలును గలిగి శోభిల్లు నమ్మార్గంబున నప్పరమపుణ్యులఁ గరుణాకలితహృద యులై శమనకింకరులు మణిగణస్థిత కాంచనసమంచిత కోటిసూర్యప్రకాశ దేదీప్య మాన దివ్యవిమానంబులపై నెక్కించి వేణువీణాస్వనంబులును మంగళతూర్వగోషం బులును జెలంగ దండధరురాజధానికిం గొనిపోవునవసరంబున.

135

క. కొందఱు గంధర్వంబులఁ, గొందఱు భద్రేభతతులఁ గొందఱు శిబికా
బృందంబుల రథములవైఁ, గొందఱు సిడి వైభవములఁ గొనిపోవంగన్. 136

సీ. ఆమరకాంతలచేతి కాలవట్టము లిచ్చి చనువుమీఱఁగఁ బట్టు మనెడివారు
గిన్నరాంగనల కెంగేల వింజామర లప్పుడప్పుడు వీవు మనెడివారు
గంధర్వసుదతుల గానవిద్యాప్రాణి నలరుపాటలఁ బాడు మనెడివారు
రంభాదినతుల సరంభజృంభణగతు లెవయ నాట్టమునలన్ మనెడివారు
తే. ధర్మరాజుభటులు దలఁగక నీరీతిఁ, బయలునేయఁ దాముఁ బెనఁగొనంగఁ
బరమపుణ్యు లేగుపథమున విలసిల్లి, విశ్రమించి యరుగుచేళలందు. 137

ఉ. గందముఁ బూయుఁ డంగముల గప్రపునామము విద్దు కొండు కో
రందగు పూలదండలు శిరంబునఁ దాల్చుఁడు రత్నదర్పణం
బిందునిజాన్యలక్షణము తేర్పుడఁ జూడుఁడు దివ్యవస్త్రముల్
పొందుగఁ గట్టుకొం డనుచుఁ బుణ్యుల కిత్తు రనేకవస్త్రపుల్. 138

సీ. రత్నకంబులమారత్తుకు ల్లినిపట్టుదిండ్లు నేమంతిపూఁజెండ్లు గంద
వడులు దూపములు పుష్పాదులు తక్కులు గుల్కులు నిలుపుటద్దములును నెమిలితుంచి
సురటిలు కర్పూరచార్మణ తాంబూలంబు లగరుగందము తామిగులు జాజి
వసిరుచెంబులు పట్టెమంచులు పలుపులు దంకపుఁబావుకోళ్లు

తే. తప్తపడిలు తాళవృంతము లొసఁగి, చారుతరమైనభోగముల్ సారెసారె
కింపుదఁకొత్త మీరు భోగింపుఁ డనుచుఁ బుణ్యపురుషుల నెచ్చరింపుదురు భటులు.

మ. ఆకలంకస్ఫుటహాటకాంగదము లుద్యతాస్పర్శరత్నాంగుళి
యకము ల్విజ్రకిరీటము ల్పతకము ల్హారావళి లే భా
నికరంబు ల్పణికంకణవ్రజము మాణిక్యస్ఫురత్కుండల
ప్రకరంబు ల్పవనీయభూషణకతు ల్పల్కాణు నందిచ్చుచున్. 140

మ. ఇవే వస్త్రంబులు భూషణంబు లివి మీ కింపైన కస్తూరికా
ద్రవకర్పూరసమేతగంధ మిదె నెత్తావు ల్లుబాళించు నూ
నవితానం బిదె మెచ్చుపాన్పు లివె నానాభివ్యపాసీయభో
జ్యవిశేషంబు లివే ఫలంబు లివె యం చందంద నందియ్యంగన్. 141

ఉ. గారెలు బూరె లిడ్డెనలు గమ్మనివోనెలు జక్కిలంబులం
జారులు గూరలు న్నలరసంబులు దేనెలుఁ బానకంబులుకొ
సారెలుఁ బాయసాన్నములుఁ జక్కిర లుక్కిరి లప్పుడంబులుకొ
పెరుల సారెముల్ చెఱుకుబిళ్ళలుఁ జల్లనినీరుమజ్జిగల్. 142

- సీ. కలవంటకంబులుఁ గజ్జాయములు మనోహరములుఁ దియ్యనియానవాలు
మిగఁడ పెరుంగు మామిడిపండ్లరంటిపండ్లు కండపకెక్కరలుఁ డెంకాయపాలు
బనసపండ్లును ద్రాక్షపండ్లులు ఖర్జూరపలములు గజనిమ్మపండ్లు దోస
పండ్లు గమ్మనిచాఱపప్పులు గనగసా ప్టిడిపప్పులు దియ్యచెఱుకురసము
తే. భక్త్యభోజ్యలేహ్యాపానీయముల నిట్లు, దృష్టి బొందఁజేసి దివ్యవిభవ
మలరఁ గొంచుఁబోయి యర్కజాపురి బహి, ద్వారదేశమందు వారి డించి. 143
- ఉ. అంశకు దూత లేగి కొలువై యిసిల్లెడు ధర్మరాజు న
ల్లంకటఁ గాంచి మ్రొక్కి భయమందుచుఁ జేతులు మోడ్చి దేవ మీ
రెంతయు మమ్ము బంచిన మహీస్థలి కే మరుచెంచి పుణ్యధీ
మాతులఁ దోడితెచ్చితిమి మానితనంపద లల్లసిల్లఁగన్. 144
- తే. వారలందఱు మనపురద్వారసీమ, నున్నవారిని తెల్పుఁ బ్రసన్నుఁ డగుచు
గరుడగంధర్వకన్నరగణము గొల్పు, వారి కెదురేగి కాంచి వైవస్వతుండు. 145
- క. విషయమున నిటులు ధర్మండు, గని తుతుకస్వాంతుఁ డగుచుఁ గ్రన్నన తనదా
పునఁ గొల్పు చిత్రగుప్తుఁ, డకుకరణము దిక్కుజూచి యంతకుఁ డనియెన్. 146
- మ. కరుణాదృష్టిని వీరిధర్మములు వక్కాణించు వాఁడృధురీ
స్ఫురచిత్రంబున మేదినికలమునై శోభిల్ల నేమేమి చే
సిరి మాకుఁ వివరింపు మన్న జముతోఁ జెప్పుం దొడంగెఁ మహా
గిరిరాడ్జురాటధునీశరంగములమాడ్కిం జిత్రగుప్తుఁ డొగిన్. 147
- కా. ప్రాతస్నానము సేయువారుఁ గవులకు భావించువారగ్రసం
బాత ప్రాతవిధేయు లన్యరమణీసంఘంబు తోఁబుట్టుగాఁ
బ్రీతిం గన్గొనువారు దీనజుతాపీడాపహారు ల్కృపా
స్థితస్వాంతులు నత్యసంధులు సదాశీలవ్రతాపేక్షకుల్. 148
- కా. కన్యాదానముసేయువారు హితసంకల్పంబు లీడేర్చువా
రన్యాయంబులు లేనివారు గురుపూజారంభమల్ దేవతా
మాన్యుల్ దుర్జనసంగపక్షితులు కామక్రొధదూరుల్ మహా
ధన్యాత్ముల్ సవిశేషవర్తనులు తీర్థక్షేత్ర సేవాపరుల్. 149
- చ. క్రతువులు సేసి నీకునుఁ డఖండమతికొ శివతీర్థయాత్రస
ద్వితము లొనర్చె నాతఁడు వివాహపరంపరకార్యభారసం
గతుఁ డితఁ డిప్రమిత్రులకుఁ గల్గిన సొమ్ములు పంచి యిచ్చినాఁ
డతఁడు మహీసుపర్వుల కహీనపదార్థము లిచ్చె నాతఁడున్. 150

- చ. శివునకుఁ బూలతోటఁ గడుఁ జిత్రముగా నొనరించు నీకుసుం
డవసరమైన నజ్జుల కప్పు లొసంగె నితండు తైవపు
గవులకు ముఖ్యసద్దములు గట్టి నమర్పణసేసె సీతండు
గవిజనసార్వభౌములకుఁ గానుక లిచ్చె నతండు వేడుకన్. 151
- సీ. ఆపకార మొనరింప కథమాధమునైన నుపకృతిజేయు నీయుక్తముండు
గ్రీష్మకాలంబుల గిరిజేశునకు వసుధారఁ గల్పించె నీధన్యమూర్తి
వైశాఖవేళకు వసుధామరుల కిచ్చె దాళవృంతంబు లీధర్మశాలి
కఱువుకాలంబుల మఱువుసొచ్చినవారి కూడుఁ గోక లొసంగినాఁ డితండు
తే. చెడిన బౌద్ధవజ్రుల రక్షించె నతఁడు, దీననూనవు లాపద దీర్చె నితఁడు
తారతమ్యంబు లెఱిగినదాత యితఁడు, శూరుఁ డాతఁడు సంగరక్షోణియందు. 152
- క. గోదాన మిచ్చె నాతఁడు, భూదాన మొనర్చె నతఁడు బుధశోటికి కా
టిదాన మొనఁగె నాతఁడు, వేదం బీమధుఁడు శిష్యవికతికిఁ జెప్పెన్. 153
- క. గౌరీశునిలయమున దీ, పారాధన సేసె నతఁడు భవునకు సత్పా
కార మితఁడు నిర్మించె ను, దారుం డనిపించినయె ధరలో నితఁడున్. 154
- ఉ. శ్రీగిరి కేగువారికి విశిష్టధనంబు లొసంగె నీతఁ డ
భ్యాగతపూజసేసినమహాత్ము డితండు పరోపకారియై
రోగుల కాషధంబు లిడి రొక్కము ముట్టక మాన్పె నీతఁడుం
జాగిలి మ్రొక్కి సంతతము తైవులఁ గన్గొనె నప్పు డాతఁడున్. 155
- క. కలలో నైనను బొంకని, కులపావనుఁ డితఁడు శివునితోవెలయం దా
టలవారిఁ బాటవారి, నిల్చి మహోత్సవము నడువ నేర్చె నితండున్. 156
- తే. మండపముగట్టె నాతఁ డుచూపతికిని
రథము నిర్మించె నితఁ డేశ్వరార్థముగను
హరుల నతఁ డిచ్చె శంభునితోట కితండు
గజము లొసఁగెను హరుని కైంకర్యమునకు. 157
- క. ముక్కుంటిమజ్జనంబున, కొక్కుతటాకంబు నీతఁ డొనరించెను సొం
పెక్కిన గోవురదీపం, బక్కుజముగ నెత్తె నీతఁ డమవసలందున్. 158
- క. భూలేక ప్రీతిగ నాఁ, బోతు నొంటివిడిచె నితఁడు పుణ్యనదీనం
ఘాతములఁ గ్రుంకె నాతఁడు, నీతం డుపవాసవిధులు నిచ్చ నొనర్చెన్. 159
- క. జనసీజనకులు వృద్ధులు, దనయులు బౌద్ధవులు హితులుఁ దనియక మును పా
ఘనుండు భుజింపఁగ నొల్లం, డిననందన బత్తిభేద మెన్నఁ డితండున్. 160
- క. చిద్రములై పడిపోయిన, రుద్రస్థానంబు లతఁడు రూపించి మహా

- భద్రంబుగఁ గట్టించెను, తుద్రాత్తులఁ గూడఁ డితఁడు మూర్ఖతనాజా. 161
- క. వృద్ధులగు శష్టితాద్రుల, బుద్ధులు విని యుత్సహించి పునకళాసం
సిద్ధాత్తుం డై వర్ధిలు, నిర్ధరణీవలయమున జితేంద్రియఁ డితఁడే. 162
- క. లోకాపవాదమున కతఁ, డాకంపముఁ బొందుఁ బరులయందు గుణముల్
చేసిని సంతోషించును, బ్రాకట గురుభక్తి గలుగుభివృద్ధుం డితఁడే. 163
- తే. పితృపితామహాకర్తృంబు లతులీతముగ, నడిపె నీధర్మకాలి యనాథులకును
ప్రేతసంస్కారములు సేసెఁ బెక్కు లతఁడు, పరధనంబుల కానక్తి వడఁడితండు. 164
- క. పరులేమనెన సహించును, బరులయధర్తంబు లెత్తి పలుకఁ డితండుం
బరదూషణ విచ నొల్లఁడు, పరనిదలు సేయనట్టిపాపకుఁ డితఁడే. 165
- క. విద్యావృన్దుఁ డీతఁడు, నద్యుఘలదాత యితఁడు జగతీస్థులిపై
భిద్యోత ప్రియుఁ డితఁడు, పద్యంబులు చదువు శంభువై నితఁ డసహ. 166
- తే. పాత్రదానంబు చేసినభివృద్ధుం డితఁడు, నేకవల్లివ్రతుండు సుస్థోతుఁ డితఁడు
వీను లలరంగ శివుకక విచె నతండు, నీశపూజకుఁ బువ్వు లందిచ్చె నతఁడు. 167
- నీ. నవరసాలంకార నానాప్రబంధముల్ శివుని కర్పితముగాఁ జెప్పె నతఁడు
తోపులఁ బువ్వులతోటలు భువివృద్ధిఁ బొందించునట్టిసత్పుణ్యుం డితఁడు
నడవడి గలవేళ వడుగులుఁ బెట్టింట్లు మించినవేడ్కఁ జేయించె నితఁడు
చీమలు పేల్చి దోమలు మొనలైనజీవమునను హింససేయఁ డితఁడు
- ల. కలుషమున్న నితఁడు కలహానఁ డలఁచడు
పరుల దూషణమునఁ బలుకఁ డితఁడు
పరులసంపదలకుఁ బరమాద్భుతానంద
కలితబుద్ధి నున్నఘనుఁ డితండు. 168
- క. తల్లియెడఁ దండ్రియెడ గురు, వల్లభునెడఁ దప్పగులంగ వారల నెన్నం
దుల్లమున నొవ్వఁబలుకని, బట్టిమఁ డీఘనుఁడు పద్మబాంధవపుత్రా. 169
- తే. కాళికాక్షేత్రమునకేగు ఘుచల కితఁడు, సంబళంబులుఁ బాదరక్షలు నొసంగ
ధర్మబుద్ధిని భద్రదుద్రాక్షమణులు, దాన మిచ్చిన దీనమందారుఁ డతఁడు. 170
- మ. వెండియుఁ బ్రచండకరతీత్రాకపకాలంబులకొ నర్వంసనోసుపర్వలకు తైత్తిర్యప
చారంబుగా దధ్యోదనగుడజలమగంధగంధపుష్పతాంబులచ్చత్రచామర పాదర
క్షాప్రధానదానంబు లొసంగిన సుజ్ఞాననిరతులును నిరతాన్నదానకనకరత్నాంబరాభ
రణసాల గ్రామశివలింగదాననిధానపరులును పరోపకారాది సుకృతపరాయణులును
సంక్రమణగ్రహణకాలప్రదత్తపవత్సవేనుగణదక్షిణతాంబులప్రముఖదాన విసో
దులును సర్వకాలంబుల మార్గంబులఁ బ్రసాదంబులు నడిపించిన చంచన్మతిమం

తులును నగ్నిప్రోమాతిరాత్రవాజపేయపాండరీకప్రభృతీయజ్ఞంబులు గావించిన ప్రజ్ఞాపతులును సంగరాభిముఖులును బరసారీపరాజ్ఞులును మహీసురుల కగ్ర హరీశ్చేత్రంబులు శివస్థానంబులఁ గల్పించిన సచ్చరిత్రులు నని యిట్లనేకభంగుల నకలధర్తంబు లానరించిన పుణ్యపురుషులఁ జీతగుప్తుండు వేర్వేరు జూపిన జూపులం గారుణ్యధార లాలుకం బ్రసాదభావంబున శ్రాద్ధదేవుం డపురమపావ నులం గనుంగొని బహువారంబులు కైవారంబులు నేసి ముకుళితకరకమలం దై యిట్లనియె.

171

సీ. ఓపుణ్యజనులార యోమహత్తకులార చెలఁగి మోరిందు వేంచేసినపుడు పాత్రుండనైతి మాభటులు మిమ్మెక్కింత నొవ్వఁబల్కురు గదా నోరు పవరి బహుదూరపథముల బడలితి రిట వచ్చి పెద్దప్రదాదాయఁ గోపింపవలదు మానేరములు మాన్ని మన్నింపఁగదరయ్య పరమకారుణ్యసంపద వహింపు:

ఆ. డనుచు ధర్మరాజు ఓనయోస్తు లలరంగఁ

గనకరత్నపుష్పకములమీఁద

భూరివైభవములఁ బుణ్యుల నెక్కించి

విబుధరాజముఖుల వెంటఁగూర్చి.

172

క. చనుఁ డని నియమించిన న, య్యనఘాత్తకు లరిగి రవ్వు కమరావతికిన్

ఘనభేరిభాంకార, ధ్వను లొక్కట మొరయఁ బుష్పవర్షము గురినెన్.

173

శా. ఈమాడ్కిం ద్రిదశాలయంబునకు వా రేతెంచి యాదేవతా

స్వామి గన్గొని తత్కటాక్షవిభవానన్న ప్రభావంబున

క్రీమత్కాంచనసాధవీధుల గతు లేవల్ల టింపంగ నా

సోమాదిత్యముగాఁగ నుండి రచటన్ తుద్ధాతరుంగంబులన్.

174

క. అని పుణ్యులు పొందెడి గతు, లనుపమముగఁ చెల్పు మునులు సానందుండున్

విని హృదయము రుఝిల్లఁగ, ఘనమతి సానందు డనియె కథకునితోడన్.

175

క. ధర్మాత్మలచరితము విని, నిర్మలసంతోష మెనఁగె నీకే చెల్లున్

ధర్మప్రసంగనామము, కర్మల కథ యొకఁ చెల్పు కరుణావాధీ.

176

ప. అని యడిగె నని చెప్పిన విని తొనకాదు లటమీఁదివృత్తాంతంబుఁ చెల్పు మను టయు.

177

శా. తుంగస్వచ్ఛతరంగగాంగవనధీనోదూయమానక్రియా

భంగప్రాప్తి ఘుమంఘుమాయితజటాభాస్వన్నహజూటికా

సంగధ్యానపదాష్టహంసకర్పూరూణారవానంతరా

పాంగీభూతనముద్రవాక్కులితఘోకాఘాధార్మణీ.

178

క. పంచాక్షరీవిభాకర, పంచేంద్రియవిషయ నాగపంచాననయో
పంచాననదుఃఖహరణ, పంచాశుగగర్వహరణ ఘణ్యాభరణా.

179

పంచచామరము. తరక్షుడై త్యభంగదక్షదక్షతామనోహరా
హారానుమస్తభూతహృద్విహరసిలకంధరా
ధరాధరేంద్రచాపధర్యతారభూతిసుందరా
దరాశతారకాశతారతారకీర్తిబంధురా.

180

గద్య. ఇది శ్రీకాళికాంబావరప్రసాదలబ్ధసాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూపసద్గురుచర
ణారుణ రాజీవసేవాసమాసాది తాదైవ్యతానుభవ కాళికగోత్ర సుధార్ణవ పరిపూర్ణ
కైరవబాంధవ శోట బాఁజయ్యతనూభవ సవినయగుణవిధేయ శివరామనామధేయ
ప్రణీతం బయన సానందోపాఖ్యానం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమా
శ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము

కరుణారత్నాకర

కాకోదర పూరితాంగ కమనీయబుధా

నీతోత్పలరాకాబ్జము

ఖా వైవల్యేశ కాళహస్తిపురీశా.

1

లే. అవధరింపుము శౌనకాద్యభూలమునుల, కిట్టులని చెప్పె సూతమాసింద్ర చంద్రుఁ
డవిద్ధంబున సానందుఁ డడుగుటయును, సంగతోక్తుల ధర్మప్రసాగుఁ డనియె. 2

సీ. వినవయ్య సానంద విశ్వంధరామరజసులు పాపంబులు చాలఁజేసి
కడపటఁ బ్రాణాంతకాలంబు దాచైన శ్లేష్మరోగంబుల జీర్ణులగుచు
దేహంబు లెఱుగక దీనభావంబులఁ గడు దద్దఱిల్లంగఁ గాలభటులు
కాలసీరదభయంకరవిగ్రహోదగ్రనిగ్రహబలబలాన్నిద్రు లగుచు

ఆ. మ్రోల నిల్చి ప్రాణములు పాశములఁ దీసి, యాతనాశరీరమందుఁ జేర్చి
గొలుసు లఱుకఁబెట్టి కుక్కలఁ గొనిపోవు, పోల్కి ఖలులఁ గొంచుబోవునపుడు.

చ. యమపురి కేగుమార్గము భయంకరమై కనువట్టు దుష్టసం
ఘములకు దుష్కరాటవులుఁ గంటకభూములుఁ గల్గిరాళ్లు వేఁ
డిమియుగఁ గాయు నెండలుఁ గడిందిమెకంబులు ధాకినీపీశా
చములు శిలోగ్రవర్షము లసహ్యములైన కతోరవాయువుల్. 4

చ. గొటగొటఁ రొప్పు బెబ్బులులఘోషము భీకరసూకరాళ్ళటుల్
పెటపెటఁ బండ్లు దీటుకొను భీమనిశాటపీశాచనాదముల్
దొటదొటరాలు మిన్నవిసి తోరపు నివ్వలవాన లొక్కటం
జిటజిట కండుమంటలుగ సిక్కున నాటెడి ముండ్రలోపలన్. 5

చ. కనమలు గుట్టలుకొ నునలఁ గందిన నైకత ముక్కుగుఱ్ఱముల్
గనగనలాడు గుంకటులు గంభలు దుంపలు గక్కురాళ్లు బి

- న్య ససనాభి గాలి పొరలాడెడిపాములు లేళ్ళపుట్టలుకొ
ముచుకొని బారునీ రిచవముక్కులకాకులం గుక్కజొక్కులన్. 6
- క. గచ్చపొద లుచ్చకావ, లచ్చెరువ నుచకవలము హయమూత్రముకొ
వెచ్చని గాడిచెలవైలు, చచ్చి మురిగి విరియు జంతుసంతానముల్. 7
- మ త్రకోకిల. పాదుబావులు నుచ్చకావులు బండతావులు బండరా
ళ్లాడి దయ్యములాడ నెత్తురులాడ వృశ్చికబేజులుకొ
బేడగుంటలు బెంటిబ్బలు బెడ్లగడ్డలు గంకమల్
గాడిదల్ నెడదన్ను కంకరగాడిదల్ గలత్రోవలున్. 8
- క. పల్లెరుముండ్లు గుల్లలు, జెల్లాచెదచైన కొండవీమలపారుల్
గొల్లనఁ గూనెడి నక్కలు, బెల్లార్చి యదల్పు భూతబేతాళాబుల్. 9
- క. పిడుగులు నలుగడఁ బెళ్ళపెళ్ళ, బెడివముగా నిగిడి పెటిలు మనంగా
గడువడి బడ నొడ లుడికెడి, పుడములుం జెడువక్రగతుల పురువుల తెరువుల్. 10
- లే. రొంపిగలిగిన క్రొత్తనున్నంపుబేడ్లు, బెడ్లబీకట్లు గ్రమ్మెడి పెడ్లపొదలు
గండుదుమ్మెదపిడులు కణుదుర్గె, చెట్టై లింగలగుంపు లా తెరువులాన. 11
- లే. కన్నుల వెఱవగనియనిగాలిదుమ్మ, లుప్పరంబంది కనుపట్టు నుచ్చరాసు
లుడుకులెత్తెడి యడుసుల గడుననహ్య, మైనజలదారిమడుగు లందందు గలవు 12
- కా. ఆదుర్గంధము లాదవాన్నిశిఖ లాయాశల్ప మావేద మా
భేదం బానుడిగాడ్పు లావినిసంక్షిప్తమార్గంబు లా
మేదపంకము రక్తకూపము దగ్గొ సెండ్లొడ్డు భూతాలగుం
పాదుమ్మంటకభూము లాకనిన మాచు చాలచే పుట్టువుల్. 13
- చ. అట్టిసప్తమార్గంబున యనుభవవర్గంబు పట్టుకొని పోవునమయంబున. 14
- సీ. తలకొని రక్తంబు ద్రావెడిలోడేశ్య పులలసందడి బడి పొరలువారు
గన్నులు పొడిచెడికాకుల దుడుతుమ్మెదలకు లోపడి యొదుగువారు
గాయంబు లుడుకెత్తఁ గాయు నెండకు వహ్ని కీహవళిని గుప్పుగూలువారు
గుడికాళ్ళ వైకొన్న క్రూరాహులకు లోగి తెడ్లుపాత్రజ్జలొఁ దెట్లవారు
- ఆ. నడుగు లడుసులంట దడబడి నున్నంపు, బేజులందు మ్రొగి తాటువారు
గాట్ల వగిలి కత్తిరాట్ల పల్లెరుముం, ధ్వితముండ్లు దాకి యేడ్చువారు. 15
- సీ. కడువేగమున గొట్టు గాలివెంబడి, బడి బలు గచ్చపొదలలో బడెడివారు
పిడుగులమ్రోతకు భీతి వరువెత్తి యుచ్చకావలలలో జొచ్చువారు
నిప్పులవానకు నిలువకక్యముగాక తుమ్మకంపలక్రింద దూటువారు
నలువంక తాళ్లవానకు నిల్వఁగా లేక భూతాలమరువుకు బోవువారు

- తే. నైరి పావకర్ష లాదుష్టమార్గంబు, లోన నిష్విధమున దీను లగుచుఁ
గూడిరావి కవులఁ గోపించు దండికిఁ, కరసమాజ మాత్మక గరుణలేక. 16
- ఉ. కొట్టుచుఁ దిట్టుచు న్నులియుఁగొట్టుచు మేయల గర్త మెల్లఁ బోఁ
దట్టుచు ముట్టుచుఁ గినిసి తచ్చుచ్చు నెచ్చు చళాలు మంచు గీ
పెట్టఁగవచ్చుచుకొ మడియఁ బెట్టుచు నెట్టుచు మూటకట్టుగాఁ
గట్టుచుఁ బేము తెత్తుకొని గట్టిగ మోఁదుదు రొక్కతట్టునన్. 17
- ఉ. గుంపులంగూడుకొన్న ఖలకొంటులఁ గన్గొని భూతపంక్తి కొ
పింపుచుఁ గంతనాళములఁ బెక్కురఁబట్టిన జాటునెత్తురు
బింపకచట్టి కాయములు చిందఱవందఱసేసి జాలయా
లింపద పెద్దప్రాదునికు లేవనమర్థులు గాక కక్కినన్. 18
- క. కాకులు గ్రద్దలుఁ దన్నినఁ, గోకోయని వెండి నేలఁ గూలిన బోరల్
దైకొని కండలుపెఱుకఁగఁ, జీకాతై యవయవములు చీములు దిఁగఁగన్. 19
- క. బలువైన వృకసమూహము, లలవడఁ గబళించి మేను లలమటఁబడ బె
గ్గిలఁ గూయ నేడ్చి పో గుక్కలు వెంటఁ దిరిగి తఱిమి గానియొసంగన్. 20
- సీ. నివిడమై కురిసెడి నిప్పులవానలో మలమల గొందఱ మూడఁ జేసి
దరికొనికాలెడి దవనాగ్నికీలలఁ బొరిగొని గొందఱఁ బొక్కఁ జేసి
చురుకుచుర్కుచు ప్రొత్తసున్నంపునుడుపుల నురుసురఁ గొందఱ స్రుక్కఁ జేసి
ప్రళయకాలాభీలభౌసురశ్వులకాక నందందఁ గొందఱ మ్రందఁ జేసి
నిలవ నీడలేక నీళ్లకు వానోవఁ, దగలఱుండఁజేసి తెగువలోడఁ
బ్రాణికోట్ల నిట్లు బాములఁ బెట్టుచు, మఱియుఁ గాలభటులు మచ్చరించి. 21
- సీ. కఱకుఁబగ్గములచేఁ గంతమూలము గట్టి కుయ్యంగ నీడ్తురు కొంతనేపు
జల్లన రక్తము ద్వైళ్లంగ బల్లెల కొనరి క్రుమ్ముదు రొకకొంతనేపు
కడకాలుపట్టి వెక్కనముగా నేలవైఁ గూల చేయుదు రొకకొంతనేపు
మిట్ట నెక్కించి బల్కిని నూకి పల్లుల గుప్పనఁ ద్రోతురు కొంతనేపు
- ఆ. గ్రామగంగ జాతరకు దామఁలంగట్టి, కొంచుబోవుబారి గొట్టె లట్టు
పాపమతులఁ బట్టి బల్కిగాఁ గట్టుక, భటులు గొంచుబోవు షడమునందు. 22
- వ. ఇప్పుడిది నప్పాపాత్తుల నప్పటప్పటికి గుప్పగుప్పనం గుచి చొప్పించి యొప్పు
చెప్పుచుఁ జెప్పులెత్తి తెప్పు తెప్పున గుప్పించి మోములు వాయ మొత్తుదు మొత్తు
కొప్పుని కొట్టురాళ్ల నొడిసిల్లఁ బెట్టి చేబొద్ది ద్రిప్పి జీవుజీవున రువుచుఁ గ్రొవ్వ
ణంగఁ గొంతదూరంబు నిబ్బరంబుగాఁ బరువులు వాఱించియు బాఁచి ముండ్ల పొద
రిండ్లఁ దూఱిన వల్లెత్తాళ్లకుఁ దగిలించి తిరియఁ గమ్ముఱుండుములఁ దెంపునఁ గొంకి

ముండ్లగదలఁ గాఁడి కొన్నికండలుకండలుగారాలసిద్ధియు నిట్టధికావస్థలఁ దూలిం
చియు జవుతులంగొట్టియుఁ జూబుకంబులందట్టియు మడిమతాకులం బఱచియుం బెడ
చేతులం జఱచియుం బచ్చనబ్బల న్నోదియు నిండుబావులం జేదీయు నిట్టధికావస్థలం
బెట్టుచు బహుదూరపథంబుల బహుప్రయాసంబున నడిపించుకొనిపోయిన నచ్చె
నఁటులు నొచ్చియు విచ్చియు సోలఁచు వీలఁచు సొలయుచు నలయుచుఁ గడలేని
దుఃఖంబులం గుందియుఁ బడరానిపాట్లం గందియు మధ్యందినమార్తాండకీరణంబుల
మండియు దావానలకీలలం గ్రుంగియు మంగళంబుల వేంగియు భూతప్రేత
పికాచ బ్రహ్మరాక్షస కాశిసింహాసిహాలా కహకహార్భటులకు లోంగియుఁ
గక్ష్యలంబుల మెట్టున బడంబులఁ దోంగియు ఝుంఝునిలవాతంబులఁ దూలియు
నెత్తురుబేలులం దేలియుఁ గర్తవ్యంబులఁ గ్రుంకియుఁ బాహణచూర్ణహ్రదంబులఁ
గ్రుంగియు వేదనలఁ గలంగియుఁ గన్నీళ్ల మునింగియు మృగపక్షిగణంబులవలనం
గాయంబుల మూఁగిన మకశమక్షికపిపీలికాదినికాయంబులు విక్రీడ్లంబులైన కేశపాశం
బులును విచ్చిన్నంబులైన ఫలదేశంబులును వ్యధంబులైన దేహంబులుంగల తత్సమూ
హంబులు తృష్ణాక్షుధాబాధలకు నిలువరింపలేక దగ నెండిన పెదవులు దడుపుచు
నీటికి వాపావుచుఁ గూటికి నోరుచెఱచుచు దస్యత్రికల మొఱవెట్టుచు వెన్నంటిపోయిన
కడుపులును గుంటబడికమ్ములును దిప్తుదుముకొన్న చెవులును సొమ్మసిట్లిన తనవులును
గలిగి యప్పు డప్పాపాత్తులు దమలోన.

23

సీ. చింతింపమైతిమి శ్రమహదేవుని దలఁపలేమైతిమి ధర్మగుణము
కోరలేమైతిమి గురుచరణాబ్జంబు లెన్న మైతిమి జగదీశమహిమఁ
జనువలేమైతిమి శ్రేవాగమంబులు పూజింపమైతిమి బుధుల నెఱిగి
చేరలేమైతిమి శివభక్తజనములఁ బాయమైతిమి మోహపాశతరులు

లే. సేయ మైతిమి ధర్మంబుఁ జేతులార, నదువమైతిమి ముక్కుంటినగరమునకు
జరుగమైతిమి తీర్థరాజములు సూడ, మునుగమైతిమి యయ్యయో ముఖ్యునదుల.

24

మ. మదమోహంబులు మానమైతిమి కటా మాన్యత్వదోషదులం
గదియంజేసితి మివ్వబాధుజనసంఘాతంబులం దూషణా
న్నదముల్ పల్కితి మాత్త వేత్తలకు నిచ్చుం దూషణిల్ సేసి ము
న్నదయంబల్కితి మిశశేవపల నాహం యిక నెట్లొగదే.

25

మ. చరసంకల్పికి నోర్వలేక కరుల న్బాధించి యెల్లప్పుడుం
బరసారీగమనంబుఁ జేసితిమి చెప్పంగూడ దిట్టట మీ
దరయన్ లే కటు చంపఁజొచ్చితిమి పుణ్యాధీశులం జేరి శం
కరతత్త్వంబుఁ బరిప మైతిమి వృథా కామానుకూలశిలిన.

26

ఉ. మంకుగుణంబు మాన కసమాజసక్తి ర్తి వహింపలేక మీ
నాంక ధరుర్విముక్త కునుమాకుగవజ్జిక్కిరి దాళఁ జాల కే
ణాంకముఖివిలాస దరహాసనుఖంబుల కిచ్చనొంది దు
ష్టుకము లాచరించి దుది బాధలఁ బొందితి మేమి చెప్పెడిన్. 27

ఉ. ఈవఱ కింతసాటుల సహించితి మింకిట నెన్ని బాధలొ
దేవుఁ డెఱుంగు వాఁడు మనదేహ మెఱుంగక కండ్రొప్పు భో
గావనాలీల వర్తిలితి మార్యులబుద్ధులు వీనులార నెం
లే విననేరమైతిమి తుది న్నిజమాయె మహోగ్రదుఃఖముల్. 28

క. మనకింక నేది కన్నీ, వనరుచుఁ గన్నీళ్లు దొరుగ వంత వెరుగ రో
దనములు నేయుచు నలుచెనఁ, గనుఁగొని భయముది భీతికలితాత్మకుడై. 29

ప. ఇట్లనేకభంగులఁ జింతింపుచున్న పాపజుతుసంతానంబులం గని మహోగ్రకోపా
వేశులును స్థూలమేచకాంబరులును నందవృద్ధాప్తకరాళ వికటాట్టహాస పదన
గహ్వరులును బ్రళయకాలకాల నీరదసంకాశ భయకరాకారులును జండ
ప్రభోద్ధండ దోర్ధండమండిత కాండకోదండభిండివాలప్రముఖనిఖిలాయుధని కాయులును
దుర్నిరీక్షతామ్రాక్షులు నగు కాలకింకరులు రూక్షేక్షణంబుల నీక్షించి కోపంబులు
మొంగంబులమీఁద రూపింప నప్పాపకర్తుల కిట్లనిరి. 30

కా. దుష్టచారులు మిమ్ము గన్గొనఁగ నెంతోదోషముల్ వచ్చు మీ
రష్ట్రవక్త్రుఁగూత లియ్యెడలఁ గుయ్యం గారణంబేమి యా
కష్టంబుల్ గడలేతె నంచు మది సంకల్పించి యొండొర్లతో
నిష్టాలాపము లాడఁజొచ్చితో మీకింతైన భంజింపఁగన్. 31

క. ఈమాత్ర మీపురీషము, సీముఱిగినకుక్కనంజు డీచెడుమల మీ
భూములగాడిద లద్దెయు, మీసీభోజ్యములు గానె చింతిలనేలా. 32

ఉ. పాపము సేయవ ద్దనుచుఁ బల్కఱు లెద్దలు నెప్పిన వృహ
కోపముమీఱ వారియెడ గుత్తుకబంటివిషంబుఁ గ్రుక్కుచు
న్బాపము గీప మేడది నెసం బిడి జీవము దాఁటిపోయి యే
దాపున నెందుఁ బొందుదురొ దాని నెఱుంగ రివేటిబోధముల్. 33

మ. అని ఘర్షింపుచు సిగ్గులేక ధనలోభాయత్తులై చేయఁగూ
డనికర్తంబు లొనర్చి వచ్చితిరి మీడంబంబులు న్నైత్తికె
క్కునుపాయంబులు చింతసేయుదురు నీకృంబంచు భోగావశం
ల్వినుఁడి మీయెడ మాకు లేవు తగవు లేవేమల సయాటముల్. 34

- క. మదమత్సరంబు వదలక, మదవతులం గోరి తనిలి మదనాతురత
న్నది సెఱిగి చేయుదురితము, కొడుకక మిమ్మికం గట్టి కుడువక యున్నే. 35
- క. దారతమాభవరక్షణ, కారణమున ఘోరమైన కలుషమునేయుం
గోరితిరి వార లిపు డె,వ్వారైనను మిమ్మఁగూడి వచ్చిరె చెపుమా. 36
- క. తాఁజేయు పుణ్యపాపము, లోజ స్వయదగిలి వచ్చుచున్నవి గొఱఁగా
దీజగతి సెతగలిగిన, నోజడమతుకార తూత లుడుగుం డొకన్. 37
- క. మీరింత గాసిఁ బొందిన, మారాజు పదంబులన మామకచిత్తాం
భోరుహముల నింతైనను, గారుణ్యము వుట్ట దేమి గంటిరి మీరల్. 38
- ఆ. ఇల్లు సారకమునుపె యెలకరాయిడియన్న, పగిది దోచె మీరు పలుకుటెల్ల
గొలఁదిమీఱఁ బెద్దగుమ్మడికాయనో, నాపగింజయంత యైనఁగలదే. 39
- ఆ. మనుజులొకమునకు పనకాప్తనందను, పీడ దెనబదాటువేలయోజ
నములదవ్వు మీకు నడుచు బెన్నటి కింక, ననుచుఁగ్రోధఘూర్ణితాక్షు లగుచు. 40
- క. ఛీ లెండని పెరుగుదియల, పాలుం గామితు రొకని బరిఘంబులచే
దోలూడఁ దీతు రొక్కని, గోలల విసరుదురు గోడుగోడన నొకనిన్. 41
- క. ఎఱ్ఱఁగఁ గాఁగిన లోహపు, గుఱ్ఱముపై నెక్కుమరుచుఁ గొట్టుదు రొకనిం
గిఱ్ఱునదిరుగఁగఁ గఱ్ఱల, ముఱ్ఱంతయు వెల్లిపావ మొత్తుదు రొకనిన్. 42
- ఆ. కోలకొక్కరాయి గూలనొక్కఁగఁజేసి, ముండ్లకట్టె నొకని కండ్లుపెఱికి
వేడికొఱపు రెత్తి చూఁడుదు రొక్కని, భల్లతతుల నొకనిత్రు శృణించి. 43
- సీ. బలువైనపటకార్లఁ బట్టుదు రొక్కని వేమఱుఁ జట్రాత వేతు రొకని
ముసలాయుధం బెత్తి మోఁడుదు రొక్కని పెడఁదకత్తులుతీసి పొడుతు రొకని
సింగానికట్టెల జెండుదు రొక్కని వాడిఁకూలంబుల వ్రుత్తు రొకని
బిండిచాలంబుల జెండుదు రొకరిని గొనరియండంబులు గోతు రొకని
- తే. గుంతమున తొమ్ముచించి బాధింతు రొకని, మీఁది కెగురంగవైచి త్రుమ్మింతురొకని
జొతవద్దని రాళ్ళు మోయుంతురొకని, గిరగిరను సేలఁ ద్రిప్పి పీఠింతు రొకని. 44
- క. కుక్కలచేఁ గఱిసింపెద, రొక్కని ఖరపక్షిచేత నుక్కెడలంగా
ద్రొక్కింతురు వేటొక్కనిఁ, బక్కునఁ దలవిఱుగపీడఁ బఱచెద రొకనిన్. 45
- ఉ. వీనికి బూలదండలన వేడుకపుట్టు నటంచు నెంచి కం
తానకుఁ దేర్చిదండలు దృఢంబుగఁ జుట్టుదు రొక్కపానికిఁ
వానికి భూషణంబు లనవచ్చు ముదంబని దందకూకసం
తానముఁ బైని వైతురు పదంపడి వేటొకకవ్వబుద్ధికిన్. 46

ఉ. దప్పియటంచు వేటొకఁడు దద్దఱిలం గని తక్షణంబున
నువ్వుఁ దివంగఁజేతురు మహోద్ధతి నొక్కనిఁ బాటబాడుమం
చప్పడు కండ్లనిండ మిరియమ్ములు నూతఁ చెముండుపాలతోఁ
జొప్పడఁజేయనిత్తు రొకజూదరిగానికి గానిపూనికెన్. 47

తే. ఖరిమళంబులు పీనికిఁ బ్రాణమంచు, శునకసూతరమలము కస్తూరిసేవీ
నీచజలదారిసీట్ల పన్నీరుగాఁగఁ, గలిపి పూయితు రొకనియంగంబునందు. 48

ఆ. వేఁపచేదు నేలవేము నీసరవేళ్లు, నభిని ముప్పిపండ్లు నాత్తజలము
గూడ నూతఁ కలిపి గొట్టాలతోడఁ బోయితు రొకనిచేత జింటిలంగ. 49

ఉ. హింసలు చేసి చేసి తనయింటికిఁ గూటికి వచ్చినప్పడుక
మాంసము లేనియన్న మొకమాటు భుజింపఁ డటంచు మేనిదు
ర్మాంసముఁ గోసికొని తినుమా యని యిత్తు రనేకజంతువి
ధ్యంసికి దండికింకరు లందఁగ్రతమీఱుగఁ గోప మారఁగన్. 50

సీ. తగరంబు సీసంబుఁ దగఁ గొననిత్తురు పోసిక యొకనికిఁ బొట్టనిండ
జిల్లేడుపాలలో గుల్లనున్నముగల్పి త్రాగింతు రొకనికి దప్పిదీఁక
గుల్లి నకుక్కనంజుట్లు గాడిదలద్ద తినివీంతు రొకనికిఁ చెంపునేసి
నలనలమఱుంగునానెలఁ గాంచి పోతురు నెత్తి మండగ నొక్కనికి బిరాన
తే. దురదగొండియు నల్లేరు దూసి కొని, నలఁగుఁబెట్టుదు రొకనికి బలిమిబట్టి
యుడుకుచుండెడి గుఱ్ఱంపుటుచ్చలొన, మంచి యెత్తుదు రొక్కని గొంచెపఱిచి. 51

ఉ. ఎంచఁగరానియెండకు సహింపఁగలేని భుజంగపుంగవుం
గాంచి బిరాన వీడు తనకాంతఁ దలంచి వియోగవేదనక
మించినవాడు వీని కొకమే లొనరింపకయున్న బెట్టుడుః
ఖించునటంచు నెంచి యమకింకరు లుగ్రభయంకరోష్టలున్. 52

ఆ. ఇట్టిపాపమిని బట్టి వీనికి మేను, చలువపుట్టఁ జేయవలె నటంచు
బట్టబయిటఁ బద్మబాంధవపరితప్త, సికతరాశిమీఁదఁ జేరవైచి. 53

సీ. పల్లేరుముండ్లు తల్పంబుగా, నొనరించి గండకతైర తలగడఘటించి
యఱచేత నఱకాల నావపిం డెనయించి కన్నుల మిర్మంపుకారమొత్తి
కళపెళఁగ్రాగునానెలు వైని జిలికించి బగ్గనమండుకుంప ట్లమర్చి
బలురేఁగుకంపలు వైసోఁక విసరుచు బొంతచెముడుపాలు వోసి నోట

ఆ. నింకఁ గోమలాంగి నేలుకొమ్మని మండు, తుండుదెచ్చి చక్కదండఁ జేర్చి
యిట్టిభోగ మీవు నేకాలమందైన, ననుభవించి యెఱుంగ వంచు భటులు, 54

- క. శైల్యోపచారమున కవి, సత్యంబౌ నింక మఱి విచారించిన నౌ
న్నత్యముగఁ గల్గినని యను, భృత్యులు నచ్చటికి నీడ్వ భీతియెనంగన్. 55
- ప. నకలరోగంబులును మూర్తిమంతంబులై నొలువ నీలమణిపీఠంబున నీలసీరదసంకాశ
భయంకర నిగ్రహానుగ్రహ మహోగ్రవిగ్రహంబును బ్రజ్వలజ్వలన జాజ్వల్య
మానప్రదీప్త రూక్షైక్షణవర్తులాకార రక్తనేత్రుండును దండాయుధప్రశస్త
హస్తండును నీలమరకతస్థగిత మకుటవిస్తారుండును నిజకింకర పునరాగమనచింత
నుండునై నొలువై విలసిల్లు సమవర్తిం గాంచి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి
చేతులు మోడ్చి యిట్లనిరి. 56
- సీ. ఆవధారు దేవ మీయాజ్ఞ మున్నిదుకొని యేము భూశలమున కేగుదెంచి
సావకర్తులఁ బట్టి బహుపాశములఁ గట్టి తోలించి రొప్పించి త్రుళ్ళడంచి
తెచ్చిలి మందఱు దేవ సీమోగసాల వచ్చియున్నారని వారు దెల్పఁ
దీప్రకోపంబునఁ దెం డిచ్చటికి వారి ననవుడుఁ గింకరు లరిగి ఖలులఁ
- ఆ. సరగఁ దోడితెచ్చి నప్తుఖంబున నిల్పఁ, జుఱుకుచూపు లెఁగఁ జూచి యప్సు
డాపుండైన చిత్రగుప్తుని గనుఁగొని, యిట్టులనియె దక్షిణేశ్వరుండు. 57
- ఉ. ఓమహితాత్మ చూచితె కుయోగులఁ గన్గొన దోషమబ్బు నౌ
తే మహిమాన పీరు మదియించి యొనర్చిన ఘోరదమ్మృత
స్తోమము లేమి చెప్ప వన సూర్యతనూభవువంకఁ జూచి యౌ
స్వామి పరాకు చెల్వెద విచక్షణవైఖరిఁ జిత్తగింపుమా. 58
- క. అని పల్కి చిత్రగుప్తుం, డనుపమముగఁ గవిలెపట్టుటాకులు గేలం
గొని కంఠజూటగంగా, ఘనభంగస్ఫూర్తిదనరఁ గా నిట్టినియెన్. 59
- కా. దేవదేవులు వేదదూషకులు భూదేవాపీతు ల్లోహరు
లైవ ప్రోహులు లోకబాధకులు నీచస్వాంతు లన్యాంగనా
సేవాలోలురు భస్మచోరకులు దుశ్శీలవ్రతు ల్లోభమౌ
హావేశాత్ములు మద్యపానరతు లన్యాయాధికు ల్లూర్తకుల్. 60
- మ. చలచిత్తు ల్గురునిదకు ల్జడమతు ల్గుంసారసమైహితు
ల్కులభామామణివర్జితు ల్కుజునులు స్లోపాత్మకుల్ కుత్సితుల్
వలలాసక్తులు దుష్టవర్తనులు కాపట్యప్రధాను ల్లహా
కలుషాయత్తులు సాధుబాధకులు మూర్ఖ స్వాంతులుం గ్రూరులన్. 61
- చ. పరధనసక్తులు న్నిఖిలబంధవిరోధులు మిత్రవంచకు
ల్లూరిహరిభేదమానసు లహంకరణాధ్యులు జీవహింసకు

ల్లరుపితృభక్తికంటకులు శ్రోధవిచారులు ధర్మసత్త్వియా
విరహితు లట్టిదుమ్మతుల వీడని వాడని యేర్పరించెదన్.

62

చ. నడువడు వీడు శంభుసదనంబున కెన్నఁడుఁ గట్టచిత్తుల
నిడువడు వాడు వేదహరి విప్రవిరోధియు వీడు హింసకుం
జడియఁడు వాడు ధర్మసదనంగుడునై తగువారియొద్దకున్
నుడియడు వీడు భవ్యగుణకూన్యుడు వాడు విభాకరాత్మజా.

63

సీ శివపూజయైనఁ గేశవుపూజయైనను గలనైనఁ జేయనిఖలుఁడు వీడు
హరుకథయైన శ్రీహరికథయైనను జెవులార విసనట్టిచెనఁటి వాడు
భవునామమైన స్వర్గువునామమైనను బరియింప నొల్లనిపాపి వీడు
యాశ్వరునైన లక్ష్మీశ్వరునైనను గని తొల్వ నేరనికరి వీడు

తే. ఘాలూచనునైన గోపాలునైనఁ, గోరి మ్రొక్కనిసేవసంగుండువాడు
మదనహరునైన దానపమఘనైన, భక్తి సేవింపఁజాలని బ్రహ్మ వాడు.

64

క. మదగజము వచ్చి తఱిమిన, మదసారిస్థానమునకు మఱివుననైనం
గదియంజొరఁ డీశ్రోధా, స్పదునిం గనుఁగొంటె వీడు భానుతనూజా.

65

ఉ. పర్వదినంబులందు గలభక్తప్రతియానలసంగమంబు దు

ర్గర్వముగప్పి నల్లినవికారవిధేయుఁడు వీడు వాడు శ్రీ

శర్వునికేతనంబునను జారవినోదము లాచరించె వీ

డుర్వి రణంబులొక బ్రభువు నొవ్వంగఁజేసెను గూరచిత్తుడై.

66

క. మిత్రుని కభిముఖముగ మల, మూత్రంబులు విడుచునట్టిమూర్ఖుఁడు వాడున్
రాత్రులు జ్యోతింగను నవ, విశ్రక్తియనున్నవేళ వీడర్కమతా.

67

చ. అడుగనిసాక్షి పల్కి యెరు లాపద నొందంగఁజేసె నీఖలుం

డిడుమలజాడనే కుడిచినింటికిఁ జేటు దలంచువాడు తుం

దుడుకుతనానఁ బెద్దలకుఁ ద్రోవ తలంగనిగర్వి వీడు కా

ఱడవులఁ గాల్పుచొప్పున గృహంబులఁ గాల్చెను వాడు గొంకకన్.

68

కా. జ్ఞాతిద్రోహము చిత్తమం దిడి నభాస్థానంబులం జేరి దు

ష్టాతుండై పసుధాధినాథులకు లంచాలిచ్చి సంసారసం

ఘాతంబుం జెడిపోవఁ జేసిన మహాకష్టండు వీడగ్రసం

భూతజ్ఞేత్రవివాశహేతుగణసంపూర్ణుండు వాడర్కజా.

69

ఉ. మెల్లన యిల్లుసేరి కడుమెచ్చునఁ దచ్చున లుచ్చరించి తాఁ

గల్గినచానివర్తనలు గంపెడువన్ని కుల్యాభిమానమున్

- గొల్లలుగాంగఁ జెల్చి తనుగూడ నుపాయము లేర్పఱించి నం
భుల్లసరోజనేత్రులను బొందెను వీడు విచిత్రవైఖరిన్. 70
- క. ఋతుమతియై కాంతామణి, పతిఁ గోరి గృహంబులోనఁ బరితాపింపజే
మతి దలంపక వేటొక్కని, సతితోఁ గ్రీడించె వీడు చపలాత్మకుడై. 71
- తే. సోదరులవై భవంబులఁ జూడలేక, మందు మ్రాతులు కూన్యాదిమంత్రశక్తి
నన్నదమ్ములప్రాణము కొన్నయట్టి, జాతికర్త విహింసఁ డీసా హనుండు. 72
- ఉ. ఇచ్చెదనంచు బ్రాహ్మణున కీతఁడు నాశయఁ జెప్పి యింటికిఁ
వచ్చిన జేపు మా పని ధ్రువంబులఁ బల్కినఁ గొన్ని నాళ్లపా
నిచ్చి యిదేమయా యనిన హెచ్చినకిన్నను లేదు పొమ్మనెక
గచ్చులుసేసి వీడు కలకాలము దబ్బులలాడుఁ గప్పఁడై. 73
- సీ. తండ్రితల్లిసము పెద్దలవచ్చిచెప్పిన దమ కచ్చిరాదన్న కుమతి వీడు
భోజనం బిడుచోటఁ బుణ్యమెన్నక వజ్రీభదం బొసర్చు పాపిష్ఠి వాడు
ఇల్లాలవాక్యంబు లింపుగాఁ జేపట్టి కల్లిదండ్రుల కెగ్గు దలంచె వీడు
భిక్షమడుగువాని బిలిచి కుక్కలచేత నుసికొల్పి కఱపించి కనరు వాడు
- తే. తుంటకనమునఁ దిరుగుతుండుడుకు వీడు, జారచోరప్రవర్తన నలుపువాడు
వానివర్తనలేని చారావ్వి వీడు, కపట మెప్పుడుగల పలుగాఁకి వాడు. 74
- క. శివరాత్రుల భుజియించుచు, శివభక్తులఁ బరిహసించు శివదూషకుడై
శివనిర్దాల్యము ముట్టని, శివకంటకుఁ డల్లవాడు శివవిచారా. 75
- ఉ. స్నేహముగోరి మిత్రుఁడు వశీకృతుడై కడునమ్మి యెంత నం
దేహము లేకయున్నతఱిఁ చెంపున నాతని జంపనెంచు ని
ర్దోహవిచారుఁ డీజడుఁడు ముఖ్యచరిత్రులఁ జూచి యూరకే
ద్రోహము గట్టుతోఁ దలంచి దూషణనేసెను వాడు జంకకన్. 76
- క. గడియకు నూరుగుణంబులు, తడఁబడు హృద్విధిలోన దాక్షిణ్యం బె
న్నఁడులేని దుష్టచిత్తఁడు, గడుసరి కలహాశి వీడు కానరగమనా. 77
- ఉ. తామసమర్థుఁడోటికిఁ బ్రధానశిరోమణి యెంతవారివై
నా మది లెక్కవెట్లక ధనంబులఁ గూరిచి వారకామిని
స్తోమముపాలుచేసి తుది జూదరికాండ్రకుఁ గొంత యిచ్చియున్
నేమవి దానధర్మము సహింపక వర్తిలె వాడు మేదినిన్. 78
- తే. భూమిపతి కిచ్చకంబులు పుట్టఁజెప్పి, కొంతకొక్కంబు నిందులఁ గూడు నంచుఁ
దీర్ఘ నలు పోయెడితెరువులందు, నుంకన నలు గల్గింపఁ జూచె నితఁడు. 79

సీ. గురునియిల్లాలితోఁ గూడె నీతుచ్చుండు తండ్రిపొందినచోటఁ దగిలె వాడు
అన్నా యటన్నతోయ్యలని నేలెను వాడు కిసతల్లి నెనయు పాపిష్టి వీడు
తమ్మునిభార్య నుద్ధతిఁ బట్టె నీదుష్టుఁ డత్తతో సయ్యాట మాడె వాడు
దగఁ జెల్లెలని బొందఁదలఁచె నీకష్టుండు కదిసినాఁ డగ్రజాంగనను వాడు
తే. విధవలకు గర్భభరము గావించె వీడు, విప్రభామలఁ గోరినవెడఁగు వాడు
మునిదుహితలను గామించు మూర్ఖుఁ డీతఁడు, బోనకత్తెల భోగింపఁ బూనె వాడు.

తే. అతిథి వాకిటవచ్చి కుయ్యంగ నతని, నాదరింపక మూలగేహంబులోన
భోజనమునేసి తాఁ దృప్తిఁ బొందినట్టి, కఠినచిత్తుండు వీడు భాస్కరతనూజు. 81

క. ఎక్కడ మరణము పోడక, మెక్కడఁ దిలదానభూరి యెక్కడ శ్రాద్ధం
దెక్కడ నని కులకర్త, బక్కట పోనాడి తిరుగు నభముండు వీడే. 82

కా. నానాదానవితానము ల్లానఁ బరాన్నప్రీతుడై నిత్యక
ర్మానుష్ఠానము మాని రేఁ బగభు లన్యాయాద్వితద్రవ్యసం
తానుండై పరమార్థమైన నెలవితా లేక పడ్డప్పులి
చ్చేసీచుం డదిపోవ దుఃఖపడఁ దా నిట్లయ్యె వేయటికిన్. 83

ఉ. అన్నము విక్రయించి పరిహాసపు యుక్తులు గొన్ని నేర్పి సం
పన్నులయిండ్లయొద్దఁ బనిపాట లొనర్చి నికృష్టవర్తనా
నన్నపరాభవంబులకు జంకక శంక యొకింతలేక దు
ష్టాన్నవిహారుడై యభుము లార్జన నేనె నితండు మెండుగన్. 84

ఉ. వర్తకరీతుల న్నకలవస్తునికాయము లెల్లఁ గూర్చి తాఁ
గర్త యనం జెలంగి యధికంబుగ జేరములాడుచోట న
ప్రీతి వహింపలేక బహుకిల్బిషయుక్తులు గల్గమాటలుం
ధూర్తకుడై వచించి కడుదోషము నేనెను వీడు నీనునన్. 85

సీ. శిష్టరక్షణమును దుష్టశిక్షణమును మాని దుర్నర్త్యుల మంత్రశక్తి
నేడింటిమరగియు నిష్ఠుల నెఱుంగక నంతరంబున శత్రుజయములేక
యాష్టక ద్దుండైన నాతనిమన్నించి నిరపరాధులమీఁద గొఱతలంచి
కైకపాదుల విచారింపక పుణ్యాంబు నేయ నొల్లక కష్టశీలుఁ డగుచు

తే. వెలపడంతులపొందు గావించి మించి, బ్రహ్మనిర్భరాదాయము ల్పాడునేసి
ప్రజలకెల్ల నుత్పత్తువై పరంగినట్టి, పరమపాతకుఁ డీ భూమిపాలకుండు. 86

క. కొండెము విని సత్సాధుల, గుండెల నవియంగఁ గట్టికొట్టి ధనంబుల్
దండుగలుఁబట్ట నరచై, తుంగ డనఁ దనుకెత్తె వీడు దొడిబడి పుడమిన్. 87

తే. ఎవనిజెఱుపుదు నే దని యెల్లప్రాద్దుఁ జింతసేయుచు రాజులచెంతఁ జేరి
చొప్పుదటఁగొత్తఁ గొండెము తైప్పె వీడు, వీడుచెఱచినయిండ్లు వేవేలుగలవు. 88

క. మగలకు మగువల కెదలొక, బగనొదవంజెప్పి రేలుబగలును దగఁ బె
జగదంబులు గల్పించిన, సిగ్గొఁతలమారి వీడు శిష్టవిచారా. 89

ఉ. మక్కల గర్భభావగుల ఘోణులఁ బిల్లుల నాయనంబులం
గొమ్మల బల్లులం జడులఁ గుష్టవిరోగుల జారకాంతలం
గుమ్మటరాజి నంటుపడుకొమ్మలఁ బేదల మద్యపానులం
దక్కక మీఱి యంటుని తానమునేయఁడు వీడు గొబ్బునన్. 90

సీ. భూతేశుగుడిలో విభూతియొసంగిన దిగజాఱవిడుచు నీదివ్వరీఁడు
తైవపురాణప్రసంగంబు వచ్చిన నవి కల్ల లెంతలే దనును వీడు
భస్మదుద్రాక్ష శుభచ్ఛరీరులఁ గాంచి పసికిరా పెగ్గులు పలికె వీడు
శివభక్తిపరుని పీఠించి యోర్వంగలేక దూషణచేసె నీదుండగీఁడు

తే. యిందురేఖావతంసుఁ డూరేగిరాఁగ, నింటికలుపు బిరాన మూయించె వీడు
యెల్లచదువులమర్చంబు లెఱిగినటులు, హర పరాత్మల బాధించి తిరుగువాఁడు. 91

ఉ. గోవధకారి వీడు గజఘోటకభేదనుఁ డల్లవాఁడు వీఁ
డావులఁ జేర్చి శంబరత్పాదులకాలము రోగమెన్నితాఁ
బ్రోవఁగలేనినిర్దయుఁడు భూసురహత్య యొనర్చు వీడు, బా
లావళిఁ ద్రుంచె వీఁ డహరహంబును మద్యముద్రావు మూఢుడై. 92

ఉ. తెమ్మనికాంచనం బొరని దిట్టము మట్టము నెత్తఁ జూచి నే
సాములు చేసి తెత్తనని చొప్పుగఁ గైకొనిపోయి కొన్నినా
ల్కిమ్ముగఁ దృప్తి బంగరుగ్రహించెడిమాయలు పెక్కునేర్పి యీ
ద్రివ్వరి పొట్టకై యిటులు ద్రివ్వరు సాధుధనావహరియె. 93

సీ. అగ్రజానకు వివాహంబు సేయకమున్ను పెండ్లియీడిన పరివేత్త వీడు
హితకారియైయుండి పతికార్య మొరులకుఁ జెప్పి తద్రాజ్యంబు చెఱిచె వాఁడు
విందు బెట్టదమని మందులువెట్టించి జ్ఞాతులఁ బెక్కుండ్రఁ జంపె వీడు
నంచనలేక నెవ్వగ నేవచేసిన భటులపై నేరముల్ వన్ను వాఁడు

తే. కన్యకావిక్రయానందకరుఁడు వాఁడు, ద్విజకురంగేక్షణల జెఱఁ దెచ్చె వీడు
పరమపుణ్యాత్మలను దూలబలుకు నతఁడు, భానునందన వాఁడు విశ్వాసమాతి. 94

సీ. నలుగురిలోఁ బ్రతిష్ఠలు పల్కి తన్నుఁ దా భూషించుకొన్నదుర్బుధి వీడు
కన్నగొండ్రగఁడించి కలిగినవారిండ్లు గన్న పెట్టించు దుమ్మర్చి వాఁడు

పుడమిఁ బేదలయిండ్ల విడుదులుగా నుండు దుస్సహకరినచిత్తుండు వీఁడు
అధిపుచే బహుమాన మంది కయ్యముఁ జూచి భీతిలి చను పాఱుబోతు వాఁడు
తే. నూటి కొకటైన సత్యంబు నడువలేక, నిష్ఠురాలాపములు పెక్కుచేర్చు వీఁడు
మమతఁదాఁ జేయుమర్కర్క ములుపరులు, వినవలెనటంచుఁ బ్రకటించువెడఁగు వాఁడు.

క. సరియింపఁడు పంచాక్షరి, ధరియింపఁడు భూతి నుడుట దబ్బుఱులునా
చరియింపఁడు పుణ్యంబుల, భరియింపఁడు నీలి వీఁడు పాపాత్మకుడై. 96

మ. హరునిందించిన దుష్టవర్తనుని జిహ్వములముం గోసి ను
స్థిరతకొ వర్తిల శక్తి లేకునికె గన్తి బొంది కర్ణంబులం
గరయుగ్మంబున మూసింించు జనము ల్లల్యాణు లీదుష్కృతం
బరుదారకొ శివదూషణంబు విని సాహంకారులై కొంకకన్. 97

ఉ. ధాతువిలక్షణంబున నిదానములేక మహాషధక్రియా
ఖ్యాతికి రోగజన్యము గుణాగుణసంగతి కాలదోష మా
ధూతవిశేషభావములుఁ దోచక యూరక మందులిచ్చి ని
ర్ణాతకుడై యథుంబు లూడిగట్టెను వీఁడు ధనాభిలాషియై. 98

నీ. సంగీతముల్ కళాశాస్త్రము ల్వినుఁగాని వినఁడు తైవజ్ఞాన విఫలమహిమ
భోగభామలఁ గూడి ప్రాద్దుపుచ్చునుగాని దలఁపఁ డోకప్పుడు ధర్మగుణము
పనిలేనిపనికినై పర్వులెత్తునుగాని మెట్టఁడు తీర్థసామివ్యభూమి
సంసారదూషణాశల దుఃఖపడుఁగాని యొల్లఁడు శీలవ్రతోపనివృ
తే. కనక మార్జించుకుతలంబుఁ గాంచుఁ గాని, గుప్తదానంబునేయఁ డేకొలఁదినైన
బుద్ధి యొరులకుఁ జెప్పంగఁ బోవుఁగాని, తన్నెఱుంగనితుచ్చవర్తనఁడు వీఁడు. 99

క. ఉదయాస్తమానవేళల, మదమున నిద్రించుచున్న మాసలనైనా
నడులందుఁ గ్రుంకనొల్లని, మదిరాప్రియతముఁడు వీఁ డమంగళుఁ డధిపా. 100

ఉ. జేలుఁ బగళ్లు ద్రోవలు దరించుచు నిద్రయు భోజనంబు ని
ర్మాతమునేసి దండము సమున్నతిఁ గేల నమర్చి యెంటిమై
వ్రాలుచు బాటసారి తెరవాటులు గొట్టి భయంబుఁ జెప్పి బా
గాలును గానువీసములుఁ గైకొనుసుంకరి వీఁడు సూర్యజా. 101

క. తిరునాళ్లపరుసలొబడి, తిరుగుచుఁ గ్రిక్కిరిసియున్న తెఱవలపాలిం
డ్లొరయు గఁ జొరఁబడి ముల్లె లమర దొంగతనంబు గొన్నమాలఁడు వీఁడే. 102

మ. ఒకనాఁ డన్న మొకింతతక్కువగనే నోర్వంగలే కవ్వుతో
సిగఁకట్టాడుఁచుఁ దెడ్డకూ తడిడి గాసిందెట్టి నిశ్శృంబు లే

శకుః జూపట్టి భుజింప నంట ధనమెల్లుం గొట్టగా జూదగాం

డ్రకు వెచ్చించి ముసళ్ళునుభముల మండుజేసె వీఁ డెంతయున్.

103

క. నక్షత్రవారదినముల, లక్షణమారయక వీఁ డలంకారకళా

పేక్ష న్నాపితఁ డబ్బిన, నక్షణ మాపసులు సేయుమను ననఘాత్తా.

104

క. దొరయని తనయొద్దికి స, త్పురుషు లరుగునేరఁ జేరి పూజింపఁ డమం

దరతిం గూర్చుండు మనం, డిరవుగ సేనరునిగర్వ మేమునవచ్చున్.

105

సీ. అనుకూలపరియైన తనవఁజూపివై సిలుగులుపూని వర్ణించె వీఁడు

సంప్రదాయకుడైన సద్గురురాయని విడిచిపెట్టిన దుర్వివేకి వాఁడు

నవ్వనవ్వలుదీసి యడిగిన నియ్యక బహుబుణంబుల పాలుపడెను వీఁడు

నవమానవృత్తి వద్దని తండ్రి హితవుగాఁ జెప్పినఁ గోపించి రొప్పు వాఁడు

తే. కొడుకునంప తిత్తిని మది గుందు వీఁడు, నవనిలోన న్వదత్తాపహరి వాఁడు

పేదలకుఁ జేయుమేలుఁ దప్పించు వీఁడు, శరణుసొచ్చిన భీతులఁ దఱిమె వాఁడు.

క. రదనవ్రాతము తర్జని, కదియం జొరనిచ్చి తోమి గంధూషజలం

మునకంబుల విడిచిన దు, ర్దుదునిం గనుఁగొంటె వీని మార్తాండసుతా.

107

ప. అని యిత్రైఱుగన బ్రహ్మహత్యా సురాపాన గురుతల్పగమన సువర్ణక్షేయ తత్సంగ

తాది మనోపావసహితులను స్త్రీపతిశిశుజీవహత్యా ద్యుపపాతక విహితులను

హరిహర పరాష్ఠ్యులను నఖిలప్రాణహింసాపరాయణులను వేదబాహ్యులను

వ్యాధయవనపార్శ్వతీయష్టేచ్ఛ చండాల చార్యాకప్రముఖ దుర్మతస్థులను భస్మ

రుద్రాక్షవిరహిత క్షుద్రులను విశ్వాస ద్రోహులను విశ్వాసపాతకులను వేర్వేఱుం

జూపి తత్తక్కుర్చుంబులను జిత్రగుప్తుండును జిత్రవైఖరి వినుపించిన నాలకించి నమ

వర్తి సంవర్త సమయప్రజ్వలనోగ్రకీలాజాలంబులపై ఘృతంబు చల్లిన మెండుకొని

మండు చందంబుననుండి బ్రహ్మాండకాండంబులు భస్మీభూతంబులు సేయనుద్యోగించు

ప్రళయభైరవాకారుండై దీర్ఘనిశ్వాస నిరోధ భీషణేక్షణుండై సందవ్దదంష్ట్రాక

రాశభయదాట్టహాసముఖుండై కుటిలభ్రుకుటికటనిలలుండై వికటనాసికాపుటుండై

శోణదృక్కోణంబులఁ బ్రస్ఫురద్విస్ఫులింగంబును రాల నొక్క పెడనవ్వు నవ్వి

కొలుపువాఁడై భయబ్రంతులై గడగడఁపణంక నిజభుజాదండ ప్రచండకాలదం

డుంబు బ్రహ్మాండ కటాహంబు వగుల సెగురవైచి కట్టి హృదయంబున వెడలుకోపం

బున మొగంబుజేవుఱింపంగ నప్పావజాతులం జూచి తలయూచి నిరంకుశ త్రిలోక

భయంకర ప్రచారులగు తనపరిచారకులవంకఁ గనుకొని యిచ్చటి ననాతనమహర్షి

పుంగవుల యనుజ్ఞను విజ్ఞానేశ్వరప్రకారంబున విధిజ్ఞాపకం దనయాజ్ఞ వినుం డని

యముం డిట్లునియె.

108

- సీ. గృహదాహకులబట్టి కీలజాలోజ్వలశ్వాలలఁ గాలుడు సాహసమున
గురుతల్పగమనుల ఘోరాసిపత్రవనంబుల నుంచుఁ దంగంబు లురుల
విద్యాన్నకన్యకావిక్రయానత్తుల నడలఁ ద్రిప్పఁడు దారుయంత్రములను
మద్యమాంసాహారమత్తచిత్తుల దుఃఖవడఁ ద్రోయుఁ దంధకూపములలోన
తే. నీతిమాలిన విపులాధినేత్రునమితి, మంగలంబుల వేఁచుఁడి మాఁడిపోవఁ
గండలసిధారఁజెందుఁడు కొండెగాండ్ర, గోయుఁడెట్టులుకొండవండ్లఁ గూరమతుల.
- సీ. విధుకళామాళిక విద్యేషినాలుకల్ కోసివండుఁడు తైలకుంధములను
శివదూషణలు విన్నచెనఁటులచెవులలో జొనుపుఁడు కాలినశూలనమితి
శ్రీకంఠమూర్తి వీక్షింపనివారల కన్నుల చెలుకుఁడు కత్తిమొసలఁ
జిద్రమణిశుఁ బూజింపనిమూఢుల కరములు నఱకుఁడి ఖడ్గదార
తే. గట్టువిల్కానికోవెల మెట్టనట్టి, ఖలుల నూకుఁడు పట్టి బెప్పులలవాత
స్తరహరస్తరణాజ్ఞలజతర మొరయఁ, గాఁచి పోయుఁడు సీసంబు కరుణలేక. 110
- క. పర్వదినంబుల రాత్రులు, పరేంద్రునమానముఖులఁ బ్రకొనుజడలం
దర్శికరదంష్ట్రానల, దుర్వహాశిఖలందు మండ ద్రొబ్బుం డలుకన్. 111
- చ. తగనికురంగనేత్రల మదంబునఁ బొందినమందబుద్ధులం
బుగబుగమండున ట్టినుపబొమ్మల నిమ్మల నంటఁ గట్టుఁడి
పగగొని భ్రాత్మ మిత్ర గురుబంధుల దూఱినవారిపై మహా
యోగములదాఁకఁ బర్వతము లూయ్యున తియ్యకవైపుఁ డుద్ధరిన్. 112
- క. కుక్కలచేఁ గఱపింపుఁడు, ముక్కంటికి మ్రొక్కనట్టి మూఢాత్ములతో
మైక్కించి త్రొక్కఁజేయుఁడి, యక్కరినికరంబుచేత హరవిరహితులన్. 113
- సీ. నలివజ్రదంతపురుషులగల బావిలోఁ గూలఁ ద్రోయుఁడు లోభగుణులఁ బట్టి
యుక్కుకొట్టులమీఁద నెక్కించి త్రొక్కుఁడు గమకించి విశ్వాన ఘాతుకులను
వేదవి ప్రద్విషద్విదితతుల బరిమూలఁ గఱకుఱంపంబులఁ దఱుగుఁ డలుక
నసృతవాదులకండ లపనిమైఁ శ్రేష్ఠంగఁ జెక్కుఁడు బాడిసె లేస్తఱఁబూని
తే. వెదకి నున్నంపుతాళ్ళను విరియఁబోయి, డమితకోపావిపతుల దేహములు గాల
గాలపగ్గాలగట్టియుఁ గక్కుతాళ్ళు, పోక నీడువఁడు వీధుల జూదగాండ్ర. 114
- చ. తలలు కఠింబునం బగుల దంపుఁడు మానలపంతులెత్తి ని
ర్మలపరిశుద్ధవర్తనుల మర్మము లోర్పక తూలనాడఁగాఁ
దలఁచినపీనులం బశువధం బొనరించినవారిపొట్టలం
గలకలమంచు గాదిలను గ్రొసిన తైలమువోయఁ దోడకన్. 115

ఉ. తప్పగ సాక్షిచెప్పిన యధర్త శరీరుల మేనిచర్తముల్
చొప్పడదీసి యుప్పు సరిమన్నము పంకము చేసి పోయిఉడి
తప్పక మేలొనర్చు తమదాతల కెగు దలంచునీచుల
న్నిప్పులగుండముడు బడసెట్టుండు సెట్టన గుట్టువీడంగన్. 116

చ. పరతరుణిశిరోమణులపై శ్రమఁబొంది వియోగ జేదనం
బొరలెడివారిమర్తముల బోరునఁ జొన్నుండు నీ తమళ్లఁ ద
త్కరముల గోళ్ళలో నిడుండు కాలినసూదులు గత్తులెత్తి త
చ్చిరములు వాపుఁ డట్టలనుఁ జెప్పంగ నేటికి మాటిమాటికిన్. 117

క. శరణాగతసంరక్షణ, పరతంత్రులుగాని భూమిపాలంర దసుజో
త్కరభూప్రపాతంబుల, కఠిముఠి నాహరమియ్యుం డఱుముఠిలేకన్. 118

తే. ఉన్నతాత్మలఁ గని లేవకున్నవారి, నొనరఁ గ్రాగిన యిరుపపేనములమీఁదఁ
బట్టి కుయ్యంగఁ గూర్చుండఁబెట్టుఁ డలుక, మీఱ నామాట మీఱక మీర లిప్పుడు.

మత్తకోకిల. తల్లిదండ్రుల నన్నదమ్ములఁ దల్లడించినవారలకే
మల్లగించియు మీర లేవుగ మాటిమాటికి నిప్పుడుకే
భల్లపంత్తులపాలు సేయుండు పాలునాలక చోరులకే
రాళ్ల టుప్పుండు అప్పుఁజిప్పున నాఁనునాఁటికిఁ జూడఁగాన్. 120

మత్తకోకిల. తాతిరోళ్లను బట్టి ప్రమ్మండు జాగము ల్వడి బాడుచుకే
జాతికర్త వివర్జనాత్మల నందునందులు వీడఁ దాఁ
దైతృకక్రియ లాచరించని శ్రష్టులం బరిఘంబులం
భీతిపుట్టఁగఁ గొట్టుఁ డుద్ధరిఁ బెన్నురంబులు వ్రీడఁగాన్. 121

అ. పెద్ద లుదురుఁడనఁగఁ బీడ నెట్టినవారి, యునుఱు గాలములను గొసరి తీయుఁ
డల ధనావహార్త కోలుములపై నిడి, యున్నరనఁగఁ దిత్తు లూడ్చుఁ డిప్పుడు. 122

అ. తాళ్ల క్రాళ్లఁబెనసి తల్లక్రిందుగను నేరేడుకొమ్మలందు వ్రేలఁగట్టి
పండి గాల్చినట్టిపగిదిని గాల్చుండీ, యతిభీభూజ సేయనట్టిజనుల. 123

ఆ. ప్రాణహానిగాఁగ భక్ష్యభోజ్యంబుల, మందుఁ బెట్టినట్టి మందమతుల
ద్రొబ్బు డొక్కవగుం దుస్తరగంభీర, ఘోరగరళమిఁతకూపములను. 124

క. మలమూత్రక్రిమికిటక, కలదుర్గంధప్రపూర్ణకిల్బిషమాచు
బులఁ బడనూకుండు నిరతముఁ, బలవింపఁ గృతఘ్నుతతుల బహుకల్పంబుల్. 125

తే. ప్రల్లదంబులు వల్కెడిపాతకులను, ద్రేళ్లప్రాతఱ ద్రొబ్బుండు తృళ్లణంగఁ
బట్టిభేదం బొనర్చిన పంకరతుల, వాతఁబోయిండు విషము లవారిగాఁగ. 126

తే. ఉడుక సామిప్పముననురులాడ్డి విహగ, ప్పుగనమూహముఁ దెగఁజూచు ప్పేచ్చతతులఁ

గత్తిబోనుల ద్రోచియు గండశిలలు, మొత్తముగవైవుఁ డౌదల రెత్తకుండ. 127

వ. మఱియు ననేకవిధము లగుదురితము లాచరించిన పురుషాధముల దొడ్డుకొంచెంబు
లరసి మద్వాక్యోల్లంఘనము గాకుండ మీమీనేర్పులు మెఱయు వారివారికిం దగిన
నజకంబులు చారవంబును గుంభీపాకంబును నసివక్తవనంబును ననలలోహస్తం
భంబును మొదలుగాఁగలదుర్గుతుల నిదఱ బాధించు నెడ నిమిషార్థంబైనఁ గా లూది
నేదదేర సావకాశంబు లేకుండున ట్లధికావస్థలం బెట్టుచు రక్షగర్భయు రత్నా
కరంబులును గంధవహబంధుండును సంతరిక్షంబును దివాకర నికాకరాది గ్రహం
బులు బ్రహ్మకల్పంబుఁ గల్గినదాఁక జీవులసమయించియు సమయసేయక నొప్పిం
చుచుని భటకోటికి నప్పాపుల నొప్పించి వీడ్కొలిపి యందు వీరసేయం డనుసేనా
నాయకుంబిలిచి తనవ్రేలిముద్దుఁటుంగరం బొసంగిన సతండు భయభక్తిపూర్వకంబునం
బుచ్చుకొని దండధరునకుం బ్రణమిల్లిన బాహుకరించి యనిపె నవ్వీరాగ్రేసరుం
డరుదెంచి తద్వృత్తాంతంబుఁ దదీయనహచరులకుం జెప్పి సంప్రమంబున దూతలు
మున్నుబరేతఃభునిచేత మూఁడువరంబులు నైకొన్నవార లగుటంజేసి దూతలునుచ్రేత
వ్రాతంబులును భూతసంఘాతంబులం జెలరేగి కహకహర్షటుల లోకంబు
లావళింప జేయుచుఁ బరతు పట్టన ప్రాస ముసల ముద్గర తోమరభిండివాల దండ
గదాదండ ధనుర్బాణకృపాణకరపక్తముఖ నిఖిలసాధనంబు లంకించుచుఁ బెడ
బొబ్బలిడుచు పెడనవృత్తులు నవృత్తుల జుగునం దాఁటుచు టింగున టువ్వుచు
నాడుచుం బాడుచు నెగురులాడుచు ముష్టిఘాతంబుల బాధించుచు బెట్టురట్టడే
గొట్టికొనిపోయి తన్నగరదక్షిణదిగ్భాగంబున నయోమయప్రాకార బంధుర వప్ర
దార్పరకవాట ప్రపాటనంబుగాఁ గదలి యందుఁ బడఁ ద్రోచినఁ జిరకాలంబు
మహాఘోరనరకంబులం బడరానియిడుమలం బడి జీవులు బహుదుఃఖంబు లను
భవింతురన విని విస్తయగతమానసుం డై సానందమానిసునాసీరుండు కరుణారస
భావంబునఁ గటకటం బడి శివస్తరణంబు నేసి యధర్మప్రసంగున కిట్లనియె. 128

ఉ. ఓమునినాథ మీరలిపు డొప్పుగఁ జెప్పినగాథవైఖరు
ల్నామది నింపుపుట్టదు వినం గడుచోద్యము లయ్యెగొంద టి
ట్టామహానీయవై భవము లంది సుఖించుట యేమి కొంద టి
బాములఁ బొందుటేటికిఁ గపర్దికృపారస మెట్టులుండెనో. 129

క. మిక్కిలిపుణ్యులచరితం, బక్కట విను చెవులఁ బాప మానించుటలం
జక్కెర మెక్కినతోడనె, వెక్కినముగఁ జేదు దిన్నవిధ మయ్యె సుమి. 130

ఉ. అక్కట ఫాలనేత్రుఁ డుదయాంబుధియై చెలువొంది కొందఱ
న్నిక్కిలి తీవ్రవేదనల నివ్వటిలం దలపోసె నయ్యయో

చిక్కికయింతలేక గడుదీనులకై వడి నున్నవారలకై
మక్కువచే బ్రోవకన్న యిది మంచితలంపె బుధోద్రచంద్రమా.

131

మత్తకోకిల. సర్వజీవదయావరత్వము సర్వదేవవిభుత్వముకై

సర్వకారణవైభవమును సార్వసాక్షివిలాసము
స్వర్వమంగళదాయకత్వము సర్వపూర్ణమహత్త్వము
స్వర్వదేవునియందుఁ గల్గట చాటు పేదము లొక్కటన్.

132

సీ. అదిగాక విను మమ్మహాదేవుఁ డార్తజనత్రాణుఁ డనియు ననాధినాథుఁ
డని యకారణబంధుఁ డని దీనహాషకుం డని కృపాంభోనిధి యనియు నీకుఁ
డనుచుఁ బురాణోపాసకాస్త్రంజులు సొరిది వక్కాణించు శ్రుతులు చెలువుఁ
గావున నదేవుకరుణాకటాక్షంబు రాకున్ని వారికర్తములుగాక

తే. నమ్మహాత్మునిదివ్యవిఖ్యాతమహిమ, పర్జనము సేయఁ దరమె యెవ్వారికై నఁ
బూర్వదేవాదితేయములు పూర్వమందు, ఘనసుధాపేక్షఁ గలకసాగరముఁజేరి. 133

కా. అంభోరాశీమథించినప్ప డలిరాద్రాభీలదుర్వారసం
రంభోదగ్రకరాళపావకశిఖారాజస్తహరావది
కృంభూకస్ఫుటకాలకూటము జగత్సంహారముం జేయ గా
బుభారిద్రుహిణాదు తెన్న నది చంచల్లీల భక్షింపఁడే.

134

సీ. ఎల్లలోకంబుల కేఁ గర్త నమహాన్న కమలగర్భునిమస్తకంబు ద్రుంచె
నధ్వరంఫలదాతయై తనస్సనతన్ను దూషించు దక్షునిత్రుళ్ళణించె
నెదు రెవ్వరునులేక మదమునవర్తిల్లు త్రిపురాసురులక్రోవ్వ దీర్చివైచె
పాంథుల బాధించు పంచశలీముఖు ఫాలాగ్నికీలపాలు చేసె

తే. గల్పనస్థితిసంహారక ర్తయైన, దేవదేవుఁడు రక్షింపఁ జగువసేయ
వలవదని యడ్డపెట్ట నెవ్వారితరము, నమ్మహేశుఁడు న్వేచ్ఛావిహారి గాఁడె. 135

క. చిత్రంబులు నఘవల్లీ, దాత్రంబులు భక్తలోకతారకలీలా
పాత్రంబులు కలివర్షా, చ్ఛత్రంబులు ఫాలనేత్రచారిత్రంబుల్.

136

క. కామంబులు బహుదురితవి, రామంబులు రాజయోగరమణీయకళా
ధామంబులు సద్భక్త, తేమంబులు శంభుదేవుక్రిసామంబుల్.

137

క. స్ఫురణంబులు వేదాంతవి, హరణంబులు ఘోరపాపహరణంబులు దు
ర్భరసంసారవయోనిధి, తరణంబులు రజితకైలధవస్వరణంబుల్.

138

క. పావనములు నిర్జరసం, జీవనములుఁ జిత్కళావికేషజ్ఞ విశా
లావనములు శోభనసం, భావనములు చంద్రచూళిపదసేవనముల్.

139

క. లక్షణములు నిగమార్థవి, చక్షుణములు నైజగర్భసంభరితజగ

- ద్రక్షణములు మధురసుధా, భక్షణములు శూలినశక్రపానీక్షణముల్. 140
- వ. అని వెడియు. 141
- సీ. ఏకార్ణవమువేళ వైకుంఠుఁ బ్రోవంగ న్యగ్రోధభూరుహమై చెలంగెఁ
గాలుని దర్శించి కాలభీతుడైన మునికుమారుని గాఢ మోదమలర
లోకకంటకులైన భీకరవ్యాఘ్రాసురాఁడైత్యులపీచ మణఁచివైచె
శరణాగతత్రాణబిరుదు వక్కాణించి యఖిలనిర్జరరాజి కథయమిచ్చెఁ
- తే. బ్రళయకాలోగ్రతాండవభ్రమణనిపుణ, చరణఘట్టనచూర్ణితజలజసంభ
వాండభౌండనికాయుండునై వెలుంగు, నట్టిదేవుండు మఱచెనో యార్తజనుల. 142
- తే. నరకముల నున్నజనము లెన్నటికి నుగతి, మేలుకాంతుో విన్నప్పటాలనుండి
హృదయసంతాప మారదో సదమలాత్మ, కటకటా నిలలాత్తుండు కరుణలేక.
- క. కొందఱ సద్రతులకు మఱి, కొందఱ దుర్గతుల కంపఁ గొంతవదార్థం
బిందులఁ దనకుం గూడునె, యిందుకళాధరుమిలాస మేనునవచ్చున్. 144
- క. కపటనాటకనూత్రాధికారి శివుఁడు, వసుధలోపల జన్మించువారికెల్లఁ
జిన్నయానంద నిర్మలచిత్త మెసఁగఁ, దనదుబండాం మేమైనఁ దఱిగిపోనొ. 145
- మత్తకోకిల. భవ్యవర్తన యిప్పు డొక్కయుపాయ మెన్నిటి నిచ్చలో
దివ్యమానులు మీరలందఱ ధీరబుద్ధులం గావునకే
నవ్యవైభవ ముల్లసిల్లఁగ నాదువెంబడి రండు మీ
కవ్యయాధికపుణ్య ముబ్బునటన్న వారలు వేడుకన్. 146
- ఉ. ఓమునిసార్వభౌమ కరుణోదధి దేవరచిత్తవీధిలో
నేమి దలంచినారొ పరమేశ్వరుసాక్షిగ నీదువారమై
యే మది నేతుమన్న విబుధేంద్రుల కిట్లని వల్కె సంయమి
గ్రామణి ధర్మరాజుపురికర్తుల జూడఁగ వేడుకయ్యెడిన్. 147
- ఉ. ఆపుటభేదనంబు గని యర్కతనూభవుఁ గాంచి కొన్నిస
ల్లాపము లాడి వారలకు లాంఛనముల్ వదిలింపకున్న ను
త్తాపముదీఱ దిందులకుఁ దామసమేటికిఁ బోయివత్త మో
తాపసులార యంచుఁ ద్వరితంబుగ యత్నము సేపె నయ్యెడన్. 148
- సీ. హృదయకాననపీఠి మదనారి నాసీనుఁ గావించి నిర్మలభావజలము
లారిచి సత్యపీఠాంబరం బర్పించి తత్తపుణ్యదివ్యగంధం బలంది
మహితనిహేతుసుమంబునఁ బూజించి శమదమతారహరములు పూన్చి
భక్తవిశ్వాసధూపము సమర్పణచేసి పరమవిజ్ఞానదీపము ఘటించి
- తే. వినులవై రాగ్యఫలము నైవేద్య మిచ్చి, భూరిదాక్షిణ్యచంద్రతాంబూల మొసఁగి

భవ్యకాంతాతపత్రంబుఁ బ్రబలఁజేసి, యిట్లు సానందుఁ డాత్మలో నీకుఁ గొల్పి.

చ. హర హమేశ శంకర దయావర యాశ్వర పార్వతీమనో
హర నిఖిలాండనాయక మహాఫలదాయక విష్ణుసాయకా
సురవరపూజిత ప్రపదకూలవిదారిత దారుణాహితో
త్కర యని ప్రస్తుతించి విశదంబుగ నట్ల నిమిలితాక్షుండై. 150

చ. తలఁచినమాత్రఁ బుష్కరపద్మంబుననుండి మహాన్నతప్రభా
కలికచిరత్నరత్నమయకాంచనభూరిచకచ్చకద్యుతుల్
బలసి దిగంతరాళములఁ బర్వత నర్వజనానురాగమై
వెలసిన దివ్యపుష్పకము వేగమె ముందఱు వచ్చి నిల్పినన్. 151

చ. నిలిచినదాని గన్గొని మునిప్రజ మద్భుతమంది యాతనిం
బలుమరుఁ ప్రస్తుతించుచు నెబ్బాసు జటిశ్వర సీమహత్త్వము
చెలియఁగ నెంతవార మన దివ్యవిమానముమీఁద మీఠ లిం
వలరఁగ నెక్కుడంచు ముదమారఁగఁ దా నధిరూఢుండై తగన్. 152

చ. ఇవిధింబున సానందహానిశిఖామణియు నచ్చటితాపనగణంబులును మహానీయ
పుష్పకారోహణంబుచేసి వేణువీణాగానస్వరంబులును మంగళతూర్యరవంబు
లును శివదూతికాపాతకవిశేషభూషణంబులుగా నొక్కువ్వుడి భూషింప వృషభధ్వ
జంబులు దేజవిల్లం గవలి నభోమార్గంబునం జరుచున్నతదనంతరంబ యయ్యముని
పురవరంబున. 153

సీ. నకలధర్మాధర్మ శంకాసమాధానకలితులై మానిపుంగవులు దనరఁ
గనునన్న వలసినపనులు సేయఁగ యక్షగరుడఁవన్నగభూతగణము గొల్వఁ
గమ్రుగానవిసోదగతు లుల్లసిల్లంగ గంధర్వ లగ్నభాగమునఁ జెలఁగఁ
గంకణార్కుణార్కుణాత్కారంబు లెనఁగఁ జారణసుందరులు చామరములు పీవ

తే. మంజుళంబైన ముత్యాలమండపమున, భాసురైశ్వర్య వలర వైవస్వతుండు
హాటకోజ్జ్వలరత్నసింహాసనమున, వేడ్కఁ గూర్చుండి కొలువున్న వేళయందు. 154

సీ. బలుకెంపులలికింపు కల్లవారుణజటాపటలివైఁ గాషాయపటము దనరఁ
దళుకారి నునుపారి పెళ్లెళ్లమయక్రొత్త జింకతోల్ డావంకఁ బొంక మమర
వన్నెలయోగపట్టెన్న జన్నిద మంసభాగంబువై వింత బాగుఁజూప
రు దిరతప్రసరించు రుద్రాక్షమాలికల్ గళశంఖతలమునఁ గళకులిన

తే. ఘుమ్మఘుమ్మన పీఠారవమ్మ లెనఁగ, జవసరము దండకుండిక చేతులందుఁ
గ్రాలఁ గలహాశనుండు వేగమున వచ్చి, వెలిహళారంబుచెంగట నిలిచియున్న. 155

క. వాకిట చాకిరు లమ్ముని, రాక నెఱింగింప ధర్మరాజు నవినయో
ద్రేకుండై యెదురుగఁ జని, యాకమలజుతుని గాంచి యతికుతుకమునన్. 156

తే. తనదుకోటిర మతనిపాదములు సోకఁ, బుడమిఁ జాగిలి మ్రొక్కి సుపుటకరాజ్ఞుఁ
డగుచుఁ బూజించి వినుతించి యమ్మహాత్ముఁ యముఁడు చొడైచ్చి రత్నపీఠమున నునిచి.

ఉ. నారద సంయమింద్ర కరుణారససాంద్ర పటేరతారకా
సారద కారదాబ్జ పవిషన్నగరాజవియన్నదీశర
స్మీరదపచ్చభాంగ మహనీయచరిత్ర మహాపభావ మా
యూరికి మీరు వచ్చుట శుభోన్నతి మీచి ఫలించెఁ గోరికల్.

158

ఉ. పావనమయ్యె నాభవము పాత్ముడనైతి భవత్కటాక్ష సా
భావన కోమహాత్మ యని పల్కిన సంతసముంది నారదుం
డావనజాప్తనందనునియాస్యము గన్గొని మేలె యాంజనీ
దేవికి నీకు మిత్రులకు దివ్యముసింద్రులకెల్ల నావుడున్.

159

ఆ. మీయకుగ్రహంబు మిక్కిలి మాకుచు, మేలుగాక ధ్వేష మేలకల్లు
స్వామిజగములందు సంచరితురుగాఁ, యందు వింక లేమియైనఁ గలవె.

160

మ. అనినం గడ్దొకమిత చెల్పెదను నీ వాలింపుమా నీపురం
బునకుఁ శంకరమంత్రసిద్ధుఁడు దయాంశోరాశి వేదాంతవే
ది నుదారించితనుదరాంగుఁడు మహాలేఖుఁడు సానందుఁడఁ
మునిరాధుం డరుచెంచుఁ జూడుము సదా మోదంబు రెట్టింపఁగన్.

161

తే. తద్విమానమాత్మధగధగ ద్రత్నకాం, చన నవీనకాంతి చదలఁ బర్వఁ
గోటిసూర్యక్షిప్తి పాటవంబున మించి, మెఱుగుల్లెఁ గదల మెఱయునట్లు.

162

ఆ. పచ్చి తనమహాత్మ్య మచ్చు పడంగను, బురముఁ జూచి పాపపురుషబాధ
లణించి మహిమ వారి నందఱ శివలోక, గలి నహింపఁజేయు ఘనతమెఱయ.

163

ఆ. మేలు నీకుఁ దలంచి మేము చెల్పితి మది, పట్టణంబు పాడు పడకయుండ
నిలువబడిమిసేర్పు గలదేని మాబుద్ధి, విని యుపాయ మిపుడె వెదకొనుము.

164

చ. ఆన విని పిన్నన వొల్లయ నాతని కిట్లు చేప మీర లి
య్యనువున నానతియ్యఁ బడుమాటలు భావ్యకగాదు వైని నా
మునియెవఁ డెక్కడెక్కడ విమోచన మేగలిఁ జేయు వీరికిం
బనివడ నీతలం పతనిపాటిమహాత్ములు లేరొకో మహిన్.

165

సీ. వింధ్యాద్రిశృంగము ల్విఱుగఁద్రొక్కి ప్రసిద్ధిపడసిన కుంభసాభవునికంటె
బురహరుఁ డెఱుంగంగ నఱకాల నొకకన్న తనకుఁ గల్గన్న గౌతమునికంటె
బంకేరుహాసనప్రముఖుల తారతమ్యము నారసిన భృగుమానికంటె
స్రవ్వుతో వాదించి నృప్తిని బ్రబలఁ జేసినయట్టి గాఢీకుపటికంటె

తే. సాగరులఁ గూల్చిన కపిలయోగికంటె, వానపుని శాపమిచ్చు దుర్వాసుకంటె
సానంద—4

- శిష్టవర్తనః కైవల్యవశానాం దశమమహాత్మ్య మెక్కుడే తలఁచి కూడ. 166
- క. మాండవ్యుఁడు కాండీయఁడు, గౌండియఁడు కౌశ్యపుఁడును మా
ర్కండేయుఁడును దావన, మాండవ లెందునను లేక మహిమ ననఘా. 167
- ఉ. అందఱుఁడనియు సనకాదులు మీ రరవిందసూతికి
న్నందనులై చెలంగి భువనంబులు గొల్లంగనుండు నట్టిసం
క్రందనముఖ్యులెన్న నుకరంబుగ నుండెద రట్టిమీర లీ
చందమునద దలంచిన వకంబై యెదుర్కొన మాదృశాశికి. 168
- మ. తనకుం దక్కువమానులే యిపుడు ప్రస్తావంబునం గల్లవా
రిశంబు దయలేనిమందమతు లాహ మఱేమి ప్రయో
జనములేని విచిత్రయుక్తలకు వాక్యాతుర్యమేలా కహ
ధనుఁ డిష్టిటికి వచ్చెనేనిఁ గని తాత్పర్యంబుతోఁ బోయెడికి. 169
- ఉ. అతియెక్కిని చెల్లనిమందయఁ దా వినఁబూనుకార్య మెం
తెంతలు తాపసేంద్రులు మహీష్ఠలి ద్రిమ్మరుచున్నవార లీ
వింతలు నింతకాలమును నెన్నఁడు చూచి వినంగనోప మా
కంతువిరోధిదివ్యపదకంజములన నిజంబుఁ బల్కెదన్. 170
- సీ. ఎండమావులనిరు కుండఁ బోయఁగ వచ్చు కేపుని నెఱ్ఱగాఁ జేయవచ్చు
బూడిదఁ జైలంబుఁ బుట్టింపఁగా వచ్చు నవపహ్నికీలలు ద్రావ వచ్చుఁ
దామరతూండ్లచే దంతిఁ గట్టఁగవచ్చు నచలపాత్రలు బంతులాడవచ్చుఁ
... ..
- తే. గాన నరకంబునందున్న కలుషమతుల, శ్రీమహేశ్వరులొకంబు జేర్పఁదరమె
దేవదేవుఁ డొసంగు నాదివ్యపదవి, ముట్టి చెఱుపంగ బూడిపబొట్టుగాదు. 171
- ఉ. అయువు నిండినట్టి మనుజాశీలఁగాని మదీయకింకరుల్
పోయి వధింప రన్యులఁ దపోధన నాచెన లేకమాత్రమ
న్యాయముగూడ చెట్టులన నన్ను నెఱుంగరె ధర్మరాజుం
చేయెడనైన నాశల నొకింతయులే కలుఁబోవ నయ్యెడున్. 172
- ఆ. ఎట్టివానినైనఁ బట్టి మాదూతలు, దోడితెత్తు రిటకుఁ దోడుతోన
నంతఁ బుణ్యవరుల నరసి పాఠికత్తు, చేసిపోవనిత్తు జిష్ణుపురికి. 173
- క. కర్తంబు లాచరించిన, దుర్మార్గుల బాధబెట్టి తుదినరకములం
గర్తములు వీడఁ ద్రోతురు, నిర్దోహస్థాంతులగుచు నెఱి మాదూతల్. 174
- క. కావున మనీయరాజ్య, శ్రీవిభవము హనిచేయ సిద్ధనికరమా
దేవ మునీశ్వర యాతని, కీవగ శివభక్తి నెత్తికెక్కినో తలఁపన్. 175
- తే. పట్టనలేనిపనులు చేపట్టఁగా వివేకులకునైన మోసంబు రాకపోదు

సత్యసంకల్పుడగు హరిశ్చంద్రుఁడై, భంగమొందిన యాగాధిపతిభంగి. 176

లే. అనిన మాళిశిఖామణి యాత్మలూన, నెవ్వ రేగతిఁబోయిన నేమిఁజూత
యనుచు నూహించి యర్కనందసునిదిక్కు, జూచి దీవించి దిగ్గుల లేచి నడిచె. 177

క. సారసచక్రవళి సు, సారసముజ్జ్వలమరుదసారథిలీ
సారసకల్పారస్థల, సారకనకముఖి కావికాలవిహారా. 178

పంచమరము. జటాపఠీలహటిప్తచంద్రచిత్రవృగ్రతీ
నిటన్న వహ్నికీలకావినిర్జితాంగకాకృతీ
కటస్తుటద్భద్రేభచర్త కంఠకంకణాక్షరీ
పటక్షమాజలానకానివాసవాదినస్తుతీ. 179

గద్య. ఇది శ్రీమత్కాళికాంబావర్చసాదలభిసాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూప
సద్గురుచరణారణరాజీవనీవాసమాసాది తాత్త్వతానుభవ కౌతికగోత్ర సుధార్ణవ
పరిపూర్ణ వైరవబంధవ శోట బాఞ్చనయ్యోనూభవ సవినయగుణవిధేయ శివరామ
నామధేయ ప్రణీతం బయిన సానందోపాఖ్యానం బను మహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

మహిళాధప శక్రసి

తామహ ముఖ్యామరార్చితప్రపద కళా

ధామవిభూషణ యోగీం

ద్రామరక్షరుచార కాళహస్తిపురీకా.

1

లే. అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల, కిట్టులని చెప్పె నూతమునీంద్రచంద్రుఁ
డవ్విధంబున సానందుఁ డరుగుదేర, దివ్యపుష్పకదీపులు వికలు నిండె.

2

సీ. ఉదయతై లేంద్రకూటోదితప్రత్యగ్రబాలార్కమింబనంపద యనంగ
రమణీయసీలసీరదమధ్యవిద్యోకలలితసౌదామిసీలలిత యనంగ
గగనలక్ష్మీహస్తకమహామధురస్ఫురత్పక్రికటమాణిక్యకందుక మనంగ
సుత్తుంగ మేఘవాహాన్త్రమాంగోత్తప్తమహానీయ తపనీయమకుట మనంగ

లే. వికచకల్పప్రసూనారవిందకుముద, మల్లికామంజరీజాయమానసురభి
ఘమఘమతాగ్రకలితదిక్ష్కాణ మగుచుఁ, బుష్పకమునచ్చె నమవర్తిపురముకడకు. 3

సీ. భద్రచిత్రవిమానపార్శ్వంకరోచ్చరకల్పప్రసూనప్రకాశితంబు
పరితకపరీతదర్పణవేదికాచకచ్చకత మోఘుస్తంభసంభృతంబు
గనకదండస్ఫురద్దనవృషభధ్వజపటపటాత్కారసంపత్ప్రదంబు
కాశ్చీరహాటిరకర్పూరమృగమదక్రముకపర్ణసుగంధగంధిలంబు

లే. వజ్రవైదూర్యమరకతోజ్జ్వలినితాంత, కాంతిసంతానదంతురితాంత మగుచుఁ
గలకలస్వానగంధర్వగానఘణితి, గలిగి శోభిల్లు బహుచిత్రగతులు మెఱయ.

4

ఉ. మందమరుచ్చటాచలపమంద సుధారసమిదుబృందము
ల్పందనకల్పకప్రసవసౌరభశీతలముల్ భుగుల్కానం
గుందనపున్నెఱుంగు లిరుగోవులమించుల సంచుమించ నం
దంద విచిత్రచేలరుచు లంబరభాగ మలంకరింపగన్.

5

- క. తళితళమను రాకళికలు, దలగడ మిటుమిట్టుగొలుపఁ దపనీయకళ
ట్టలకింపుచుఁ బుష్పకమం, చలరాఁగని తత్పురంబుజవములు వేడ్కన్. 6
- సీ. గోపురాకవణైకగోపురాగ్రంబుల సౌధప్రభామితౌస్సధములను
సాలాక సాలాక్య సాలాపరిక్షోణి జాలరంధ్రస్థలీజాలములను
గల్యాణతరనూత్నకల్యాణవేదు లారామపుష్పదయారామములను
రేఖాలసత్పణ్యరేఖాతలంబుల హారదీప్తి ప్రతీహారములను
- తే. నిలిచి తలరెత్తి యనిమిషసేత్రలీల, శమనపుటభేదనావనజనముల్లెఁ
జూచి యప్పుడు దమలోనఁ జోద్యమంది, మట్టుమీఱినవేడుక లుట్టిపడఁగ. 7
- ఉ. చూచితిరే విమాన మదె సూర్యశతప్రభ సుపులిల్లడిఁ
లోచనపర్వమై నిఖిలలోకవశీకర శోభనక్రియా
సూచకమై వెలింగెడిని సౌమునిదో హరిదో విరించిదో
భేచరనాథుడో యనుచుఁ గేవలవిస్తయయు క్తచిత్తు లై. 8
- మ. అటుగాకున్న విరించిమానుఁడిపు డేకాంతంబుగా రాజుతో
జటిదంద్రుం డిటవచ్చి సారకుల నీకానాధివాసంబునం
బటుసామర్థ్యముతోడఁ జేర్చునని చెప్పం గొంద టాల్పించి ర
చ్చట నన్నాని యమోఘవాక్యమహిమల్ సత్యంబులై పోవఁగన్. 9
- కా. ఆసానందవిమానరాజ మిది తథ్యంబిట్లు గాకున్న నీ
వాసశ్రీణివిమానపాలికల నీవన్నెల్ ప్రకాశించుటల్
యాసర్వజ్ఞసమానుఁ డైనముని నిత్యానందచిత్తాబ్జలీ
లాసంపూర్ణత నిందు వచ్చుటయె కల్యాణప్రదం బయ్యెడిన్. 10
- తే. ఇమ్మనోత్సునిరాక సౌఖ్యమ్ము సుమ్ము, నరకవాసుల నింక మన్నగ్ధవిరోధి
లోకవాసులఁజేయు విలోకనముల, ఘనసుధాధార లోక్కటఁ గడలుకొనఁగ. 11
- సీ. ఉష్ణాంశులీప్రమయూఖజాలవ్వుల మటుమాయగాని చీఁకటులు గలవె
నానాదిగంధర్పంరహానిలస్ఫూర్తికి విచ్చనిజేమాతవిజతి గలవె
జుభారి దంభోళి చటులోగ్రధారకుం గుప్పఁగూలని కైలకోట్లు గలవె
జాజ్వల్యమానభీషణకీలీలల సమసిపోవని కాననములు గలవె
- తే. చారుతరమానిమంత్రసంస్తరణవలన, నీరుగానట్టి పాతకనికర మేది
గాన నరకంబులందున్నకలుషమతుల, బాధలన్నియు నేటితోఁ బాయు నిజము. 12
- క. అనుమాన మేల మన మి, మ్ముని జూడఁగ నేమి పుణ్యములు చేసితిమో
మునుపటిభవముల నని పుర, జవములు దలపోయూచున్న సమయమునందున్. 13
- క. పరిచారకనికరంబులు, పరువడిఁ బని యమునిఁ గాంచి పల్కిరి దేవా

- పరమేశ్వినూలిచెప్పిన, పరమమునీంద్రుండు వచ్చె బరంగినవేడ్కన్. 14
- క. నావుడు కంపము భయమున్, భావమునం బెనఁగొనంగ భాస్కరతనయుం
దాపుతొంకము విని మది, లో వెఱుంగందుచును మిత్రలోకముఁ దానున్. 15
- ఉ. ముందఱఁ బొక మెల్ల నొకమూలవసించుగఁ జేసి కింకరుల్
ముందఱి వంకఁ గొల్పఁ జని మూఁడుగవస్తుచు దాఁటి యచ్చటన్
నందడి పౌరుఁలొకముల నందున బొందుగ నిల్చి కాంచె సా
నందు విమాన యాసుజననందితనద్గుణబృందు నయ్యెడన్. 16
- నీ. కందర్పుతులితమంగళవిగ్రహమువాని బాటలన్నుటజటాభరమువాని
భస్మాంగరాగళోభావిడంబమువాని రాజీవపత్ర నేత్రములవాని
బ్రకటితరుద్రాక్షభవ్యవక్షమువాని దరహాసవదనమందరమువాని
సున్నతవ్యామ్రచర్మోత్తరీయమువాని గటిబద్ధకామయవటమువాని
తే. దండకుండేనమేత హస్తములవాని, శంకరధ్యానమానలక్షణమువాని
నన్నికరమధ్యగతపూర్ణచంద్రలీల, మునులలోనున్న సానందమానిఁ గాంచి. 17
- ప. ఇద్విధంబునఁ బరివేష్టితననాశనమానిశార్దూలజాలం దగు దక్షిణామూర్తించందంబునఁ
దావనజనమధ్యంబునం దేజరిల్లి సానందమానికంఠీరవు నయనోత్సవంబుగా నందర్శించి
దండధరుండు సాష్టాంగదండప్రణామంబు గావించి ముకుళితకరకమలం దై యి
ట్లనియె. 18
- చ. శరణు దయానముద్ర మునినన్నతచిన్తయభద్ర సోమశే
ఖరమహనీయమంత్రజపకారణముద్ర మహామునీంద్ర మీ
చరణము లాశ్రయించెదఁ బ్రసన్నుడవై మముఁ బ్రోవుమయ్య యో
పరమజటీంద్రచంద్ర భవబంధవిమోచన సాధుసూచనా. 19
- క. నాపురికి మీరు వచ్చుట, నాపూర్వవిశేషధలమునం గాదె గుణో
ద్దీపకృతార్థుడ నైతిని, మీపదయుగళంబుఁ గాంచి మించినభక్తిన్. 20
- ఆ. మిగుల చిచ్చుకుంటుమీఁద గంగాప్రవా, హంబు వచ్చినట్టు లయ్యె దేవ
నన్ను ధన్యుఁడేయ నెన్ని మీ రిచ్చటి, కరుగుచెంచుటెల్ల నప్రభుచరిత. 21
- ఉ. తామస మేల రెండొ ప్రమదంబున మద్యవసంబుఁ జూచి పా
ద్యామలనస్క్రియల్ వడయుఁ డన్న చఱీంద్రుఁడు మందహాసమున్
మోమున నంకురింప మునిముఖ్యులుఁ దాను విమానరాజముం
ద్రేమము మీఱఁ డిగ్గినఁ బరేతవిభుండు మహాసురాగుడై. 22
- ఉ. దండితదండహస్త కరతత్త్వఃకారున కిచ్చెఁ కేలు కై
దండగ దండపాణి యలదండకీఖామణిఁ జూచి వార లు

ద్దండకుతూహలంబులును దండకు నందడి మొందుగూడ గాఁ
దండిభటు ల్బరాబరి పదంపడి సేయఁగ నేగుచున్నాడన్.

23

తే. భానునూనునివినయంసపదకు మెచ్చి, యాత్మలో నుబ్బి సానందుఁ డతని కుశల
మడిగి దీమించి మధురోత్థలలరఁ గొన్ని, ద్వారములు గోపురంబులు దాఁటి నడువ.

ప. ఇత్రైఱుగునం దోడ్కొనిపోయి కక్ష్యోకరంబులం గడచి యేనుంగుమొగసాలఁ
జొచ్చి పోవ నచ్చట భగద్ధగాయమాన హాటకాంచిత వితానబంధరంబును లంబ
మానసతాన ప్రసూనదామాభిరామంబును విద్రుమస్తంభసంభృత శృంగారం
బును తప్తజాంబూనద కుడ్డప్రకాశితంబును ముకురపేటికాలంకృతంబును జుద్ర
కాంతోపలవేదికావిరాజితంబును నిర్మలస్ఫటిక సాపానశోభితంబును నగుచు సాం
బ్రాణిహూపధూపగుళుమఘమోత్కారంబునై చెన్నిందు లోపలి లోలువునూటం
బుఁ జేరి యందు రత్నస్థగితకాంచనసమంచితపీఠంబున సానందసూనికంఠీరవుం
గూర్చుండఁజెట్టి యర్హ్యపాద్యాద్యతిథిసత్కారంబు లాచరించి యచ్చటి తాపన
జనంబుల నర్హాననంబుల సుఖాసీనులం గావించి పూజించి యందఱితచేత ననుజ్ఞా
తుండై సప్తస్రేంధవతనూజాతుండు నుచితపీఠంబున విసియించియున్న భర్తనిం గాంచి
యతిశేఖరుం డి ట్టనియె.

25

క. ఆంభోరుహబాంధవతను, సంధవ సీగుణములన్ని సంయముల్లెక్
జృంభణ మని తెల్పిన విని, కుంభద్గతివచ్చి నిశ్చుఁ జాచితి ననఘా.

26

ఉ. వారలు చెప్పినట్ల సరివచ్చె లనద్వినయానరక్తి న
ద్రౌరవలక్షణంబులఁ బ్రకాశతనొందితి వీహనర్పు న
త్కారములన్ని శంకరుండు మోగెనె ధర్మచరిత్ర పెద్దలం
జేరి నవర్మసేయుటలు శిష్టగుణంబులు గావె మేదినిన్.

27

క. శోపప్రసాదభావము, భూపతులకు నైజగుణము బుధజనులెడలం
గోపము వృట్టిన నెంతటి, భూపాలుండైనఁ జెడు నభోమణితనయా.

28

ఉ. రాజసతామసోక్తిగల రాజుల కేడవి తారతమ్యముల్
రాజసలక్షణస్థితి విరాజితధర్మపథంబుఁ జెంద ది
గ్రాజులుమెచ్చు మైవరఁగి రాజ్యము నేనెద జెల్లనితులక్
రాజుల ధర్మరా జనెడి నామలూచము నీకుఁ జెల్లదె.

29

చ. అనవుడు దండపాణి దరహాసముఖాంబుజాఁ డై జటీంద్రు లో
ననియె మహానుభావ భవదంఘ్రిసరోజపరాగలేశ మీ
జనువున సోకినంతఁ గడుధన్యు డ నొడు నటంచుఁ గ్రమ్మఱి
స్తునికలసార్వభౌమునకు మ్రొక్కి నుతించి విసిరి నిట్లనున్.

30

- క. శంభునిదివ్యాంశంబున, సంభవ మందిలిరిగాదె జగమెఱుంగఁగ మీ శుంభన్న హిమలు వొగడఁగ, జంభాపీతముఖులకైన శక్యంబగునే. 31
- ఉ. నన్నొక పెద్దఁజేసి మృదునవ్యసుధారసమంజువాక్యముల్ చెన్నెసలారఁదెల్పెదరు శీతకరాంతుని బూర్వజన్మ మం దెన్నిక లేనిభక్తి జపియించితిఁ గావున మీశుభాంగముల్ గన్నులఁ జల్లగా నిటులుఁ గన్గొనఁగలెను దాపసోత్తమా. 32
- ఉ. దేవర యేమికార్య మరుదెంచుట కిచ్చటి కానతీవలె న్నావిని మానికుంజరుఁడు నవ్వ మొగంబున నొండు కార్యముకొ భావములొన లేదు విను భానుతనూభవ నిన్ను నీపుర శ్రీవివరింప వచ్చుటలు సిద్ధ మబద్ధములాడ మెయ్యెడన్. 33
- ఉ. కంటిమి నీమహామహిమఁ గన్నులపండువుగాఁగ నింక ని మ్మంటకవృత్తి నీపురముఁ గన్గొన వేడ్కకపుట్టె నీవు మా వెంటనె రమ్మ లెప్పునిన విన్నందనంబువహించి కిస్కలొ నంటు పరేతనేత బదులాడఁగఁగూడక మానసంబున్. 34
- క. బాగాయె నారదుం డీ, యోగీంద్రునిరాకఁ దెల్పె నోహో మును న ట్లాగరిమనె యిమ్ముని యీ, లాగునఁ బరి పాడువడదలంచె నితండున్. 35
- క. పిలువని పేరంటము జనుఁ, డెలమిం జనుచెంచునటులు నితఁ డేటికి నిం దులకు న్వచ్చినకార్యము, దలఁచు దానయ్యె నింకఁ దప్పెం దప్పెన్. 36
- ఉ. బుద్ధికి మోన మాకలహాభోజనుఁ డిచ్చటఁ జెప్పినప్పడే నొద్దిక నిచ్చగించుకొని యూరక మన్నభవైరిఁ జేరి యీ సుద్దులు దెల్పు నందులకు సూత్రము సేయఁడె యట్టులైన నీ బద్ధులు చెల్ల నేరవు తపస్వి విచారము తీత్రవోవునే. 37
- ఉ. నవ్వరె యెవ్వలైన నిక నన్నుఁ గనుంగొని వెట్టియోజనల్ నివ్వటిలంగఁ జేసినవనిం గొన కీతని వత్తరంబు నే నెవ్వగనిత్తుఁ జిత్తము నికేమియుఁ దోచదు కించపుటైనా మువ్వరకైన మీరుదు రమోఘతపాధను లొక్కచేళలన్. 38
- క. ఘోరువు తృణముం దృణమును, మేరువు సేయుదురు పీరు మిక్కిలి కరుణా పారీజులయ్యుఁ గోపం, బారయ ముక్కునను దాల్చి రద్ధుత మరయన్. 39
- క. తపసులు కావున జీవుల, పవకారము దాల్చి భాత్రి యొల్లరు సూడకొ నెవమిది యిది ఘూలముగా, శపియించిన నడ్డ మెవరు చరిప్పించంగన్. 40
- సీ. ఆనిమిషాధీశ్వరు నఖిలసంపదలెల్ల షీరాధిపాలుగాఁ జేసి నొకఁడు శక్తయాగిఁడఁ డైనచక్రవర్తిని దెడ్డచిలుకయై పోవంగఁ జేసె నొకఁడు

- వేలసంఖ్యలు గలవీరాదివీరుల నెలచూపులనె భూతి నేనె నొకడు
నత్యవాక్యోల్లాసననుధికుం డగుమేటిఁ జెనఁటివాకిటఁ గొల్వఁ జేసె నొకఁడు
లే. గానఁ జక్కెర లాలుకంగఁ దేసె లార, మాటలాడి రటంచు నమ్మంగరాదు
ప్రీతితో నేస్తకంబు గావించువిధము, లరయ హరితోడఁ జర్ణాట మాడినట్లు. 41
- క. పలుబలుకు లేల నాతని, పలఁ పేగతి యట్లజేసెదను వేటొండుం
పలఁప ని కఁ బాడిగా దని, జలజాప్తనుతుండు మానిచంద్రునితోడన్. 42
- క. సంతోషమాయెఁ బురమాద్యంతము గైసేయ నిచ్చి యరుగుద మంచుం
జెంతలఁ గొల్పినకింకర, సంతతిచే బట్టణంబు సాటం బనిచెన్. 43
- వ. అంత. 44
- క. దారుణమై కాలభట, ప్రేరితమై సకలదిశల భేరి ధణధణ
త్కారంబు లడరుకొన విని, పారులు కై సేసి రపుడు పట్టణ మెల్లన్. 45
- సీ. కుంభికుంభితకాతకుంభహేమ స్తంభకీర్ణముల్ గాని వాకిట్ల లేవు
భూరిముక్తావణితోరణప్ర ద్యోతకలితముల్ గాని మార్గములులేవు
భూయిష్ఠరత్నస్ఫుటరంగవట్లప్ర దీప్తము ల్గాని వేదికలు లేవు
పరితఃపరితాత్ప దిరుదధ్వజాంకుక భ్రమణముల్ గాని పాదములు లేవు
లే. నవమృగీమదసమృద్ధనములు గాని, మంటపంబులు లేవు ధరప్రభుప్ర
కల్పితాశేషదివ్యశృంగారమంది, రమ్మ లోకవిరాజితరాజధాని. 46
- మ. కురువేరుంజగజంత్రొం వెఱఁగురుంగుల్ మోటు మేల్పొమ్మచి
త్తరు నంగారు పటాలు నిచ్చలపు నిద్దాకెపు తాగుమ్మటల్
మరువంపుల్ విరిమల్లెపూసరులు చల్వ ల్లిల్లు పందిట్ల బు
ధురతం బట్టణరాజమార్గములయందు నించుఁ జంచదలిన్. 47
- సీ. ఏచాయఁ గనుఁగొన్న హిమవారిశిఖరసంప్రత్యగ్రమందిరప్రాంగణంబు
లేవంకఁ దిలకింప హేమాంగకుంకుమ శ్రీగంధగంధలక్ష్మీవధంబు
లెఱఁజూడ ది క్తటోద్భటభూరి భేరిధణంధుఁగ్రారావనవపదంబు
లేదారి వీక్షింప హేమదండచ్చత్రచామరధ్వజకళాసముదయంబు
లే. లేందుఁ బరికింప నందితానందకుంద, మందమందస్థిత శ్రీరమాముఖార
విందరసమందయానావిక్రచిత్ర, లాస్యసంగీతవిమతకొలాహలములు. 48
- వ. ఇతైఱంగునఁ జరంబు కృతాలంకారం బైనవిశేషంబు కింకరులు వచ్చి విన్నవించ
దండ్యుద్దండకమండలమూర్ధాభిషిక్తుం గనుంగొని విచ్చేయుం డనుచుఁ బద్మరాగ
ప్రస్ఫురితజాంబూనదపాదుకాయుగళం బొసంగినఁ జరణకమలంబులుం జేర్చి
కుతూహలాయుక్తఁబ్దుండై తాపసోక్తమున కంకుమక్షణంబు నిజభుజాదం

డంబు కై దండగా నిచ్చి భర్తప్రసాదానిపుంగవులం దోడ్కొని చిత్రగుప్త
ప్రముఖమిత్ర పరిజనన మేతుండై నిజస్థానంబు నెలవడి కాహళిమృదంగపటహా
శంఖమురళినిస్సాణాదిచూర్యనిన్యనంబు నింగికి జెలంగఁ జామరధ్వజశ్శేతాత
పత్రంబు లొక్క పెట్ట నిట్టలంబై చుట్టు నేపట్టునఁ జోటు నెట్టుకొన్నవందిమాగధ
హృద్యానవద్యగద్యపద్యాభివందనంబులు నందడింకఁ బనిమిన్నవన్నెలబంగరు
రంగుమెఱుంగుటగిగి టిరుగడలు గడలుకొని రాజమార్గంబునం బోవుచుఁ బురం
బునం గలవిసోదంబులు నమ్రహాత్మనకుం జూపుచు నిచ్చలంపుపచ్చలపేల్చుచుల
మచ్చికలం గ్రొచ్చుకొని యొచ్చుంబు లేనిమెచ్చులు గని యచ్చిత్తినమచ్చరం
బున నచ్చరమచ్చైకంటునిచ్చుచులం దచ్చనలాడి కెచ్చులకుం బొంచియెచ్చుగా
నెచ్చుచుచుటల లేనిచెలవుగల యెలజవ్వనంపుచెలవలను వడికెంపు బోడకెంపు
బెడగుదొడరిన దాడికుచ్చులకుం బొంచి యెచ్చు నెచ్చురించు తులలేనిచెలవుగల
కడువన్నెగొప్పచుప్పరంపుటుప్పరిగెల నొప్ప గన్న యెప్పలు గుప్పలించుచుఁ జిలుక
పలుకులం జిలుకుబెలుకులు గులుకుమెలఁకువగల కలికివగల చిలకలకొలుకులును బగ
డంపుఁదీఁగెలవగవగల బొగడువగ జగజుపుమాడుగల నెగడు మురువగుజిగిబిగి
నగపులబిగిగొని దొమ్మిగా నేష్టేనం ద్రిష్టఱుతుష్టేదల ముష్టరమ్మనం గ్రమ్మి తెమ్మి
కయ్యంబుఁగనం గొమ్మలంజెమ్మ నెఱికురుఁగఱగఱిమెఱుంగులఁ జాఱగొన గరు
వమ్మన మఱిమఱిం గెఱలు మన్నెవగలచిన్నెకన్నెలును మవ్వంపుఱిఁగెఱనిమిన్న
సోఱణగండ్లదిన్నగావచ్చు పిన్న తెమ్మలసోఱునం బిగిలి వగలకు నఖుల గునగునల
పలుకులు బంగరుమెఱుంగుదిన్నెల నెక్కియుం గనుంగొని కొనియాడునమందా
నందకందశిశువృదయారవిందుం డగుచున్న సానందునకుం గృతాంతుండు తద్వృ
త్తాంతంబు లెఱింగింప నముత్సాహాదోహకు లయి వివణిమధ్యంబునం జొచ్చి
వచ్చునవసరంబున.

49

ఉ. వాకిటితిన్నెల న్నిలిచి భర్తజటాతటదభ్ర వాహినీ
శిశురభంగదావళినిశేషవిపక్షణులై నమస్తవి
ద్యాకుశలత్వవైభవిధాతనమం బనుకొంచు నవ్వచుం
బ్రాకటపేఁకాస్త్రముల భాసిలభూసురశోట్టఁ జూచుచున్.

50

ఉ. రాముఁడు వీరుఁడైన రఘురామున కోడునె జానకీవిభుం
డేమఱి పొంచి యెనెఁ బ్రవగేంద్రుని నింద్రునిఁట్టి కర్ణునం
గ్రామములోనఁ దేరు తొలగం గని పోరఁ బ్రతాపమేది యా
స్వాముల కంచు నవ్వకొనుకత్తియలం గని ప్రస్తుతించుచున్.

51

చ. తనసదనంబున న్నవనిధానము లుండఁగఁ జూచి మెచ్చరే
జనములు యడవల్లభుని నమ్మతితో నుము మెత్తరంచు దా

రనిచి విపణ్యకాలలఁ దిరంబుగ నిల్చి సమస్తపస్తవా
హనముల బేర మాడెడిధనాధ్యుల వైశ్యులఁ జూచి మెచ్చుచున్.

52

క. హలపాణికై నను హలా, హలి పుట్టింపంగఁజాలు హలలీల దో
హలహాళికబృందంబుల, బలముల నీక్షించి హర్ష పరవశు లగుచున్.

53

సీ. పులిమీస లూడిసి యగ్గలిక నుయ్యెలలూఁగు గండుమీసినోడెదండిమగలు
పందిసోఱల దించి పట్టి యిట్టట్టూఁచి దట్టులై ధట్టించు జెట్టిమగలు
హస్తీంద్రములొమ్ము లఱచేతఁ గీలించి పెర్ని వెన్నుకు ద్రొబ్బు బిరుదుమగలు
కొదమసింగపుదోఁక కొనవేళ్ళ బిగిఁజుట్టి వదలక వడరెమ్మువాఁడిమగలు

తే. పసిడిసకళాతుప్రాబుచ్చపనులగండ, పెండరంబులు మొదలైనబిరుదు లదరఁ
బరణహంసకర్పణార్పణార్పణలు మెఱయ, వఱల నిశ్శంకగలనీరవరులఁ గనుచు. 54

క. తెమ్మెరయెమ్మెలఖురములఁ, జిమ్ముచు రవిహాజనవిశేషవిభూతుల్
రెమ్ముచు మీఱినజవనా, శ్వమ్ములఁ గనుఁగొని ప్రమోదసంగతమతులై.

55

క. బెగ్గడిల దిగ్గజంబుల, నెగ్గింపుచు దివిజవంతినెళవునఁ బులిలో
నగ్గలికఁ దిరుగు ద్విపముల, దృగ్గరిమ యెలర్ప గని పుటించుచుఁ గనుచున్.

56

మ. ప్రకటప్రీమశుశృంగపత్రహరిణాపద్ధారుణోన్నిద్ర గై
రికధాతుక్ ధరణీధరోన్నతకళారేఖం బ్రకాశించు హా
టక మాణిక్యవిభాపరిస్ఫురితదండచక్ర కేతుచ్ఛటా
దికలక్షం దులకించి వచ్చి గొనునం దేరుల్ విలోకింపుచున్.

57

మ. ఘనమాతమ్ములు నేడ నాడఁ జనిరో కల్లం గదా నందివ
ర్ధనముల్ గల్లు శివాలయంబునను గద్దాకాంచయల్ గద్దు క
ల్లినవారిండ్ల నటంచుఁ బల్కుజిగి మేల్చిం బువ్వలీలపథూ
జనముల్ వేడుకకాండ్రతో నెలయు వాచాప్రాణి గీర్తింపుచున్.

58

ప. ఇద్విధంబునం జని యమ్మునిదివివర్గంబు మఱియు.

59

లయగ్రాహి.—

చంచలపుమించులత లెంచుదిగు సంచలరుచించుల ముంచుల కలించి గమకించు
బొంచుక ముదించి నిరసించి జిగిమించి నడసంచు ధరమించుదగనంచు మదిసెంచు
జంచలవిలోకనకళాంచల రహించె భిళియంచు నులియుచు విటసంచయమటంచు
గొంచకవసించెనసొంచునహరించు నెలచంచలదృగంచలల మచ్చికలుగాంచున్.

మ. గమకించం జనుదోయి భారముననుకౌ గౌనెల్ల నాడంగఁ దో
రముగానిద్దపుచెత్కుటద్దములవర్ణస్వర్ణ తాటంకదీ

ప్రిమిటారింహగ నవ్యవెన్నెలలు గల్పింపం ఋషి న్నాన్యటన
ద్వములుం జేరు నవోధలైన గణికాతండంబులు జూచుచున్.

61

మ. గొనబుంబగరుటందియ ల్తారయ నిగ్గుల్ దేరుక్రొంబైతిసి
మిణుకుంగుచ్చలకొంగుజాతిమగతా మేల్ పెట్టెలుం జీరగా
నునుగెంపుల్ జగజుపుకమ్మమెఱపుల్ నూల్కొప్పి చేవలయం
బునకుం బోవు ప్రసిద్ధవారవికచాంభోజాన్యలు జూచుచున్.

62

మ. అనదుం గౌ నసియాడఁ గొప్పులమయిన్ హారంబు లిట్టట్టు దుం
పెనలాడఁ మణికర్ణపూరముం కుంపింపం గలా పోరుకుం
దనుమక్రిలు దిగంతదేశముల సాంద్రజ్యోత్పిన్నకల్ బూన్ప నా
రసి పూదోటల కేగు జారపవితారాని నిల్వోకింపుచున్.

63

చ. పలుచని చెక్కుటద్దములు బంగరు క్రొంజిగ మేరుదీగెలు
గలకలనవ్యమోములును గమ్మనిమోవులుఁ గప్పవెండుకల్
గులుకుమిటారినిబృరపుగుబ్బలు లేనడుముల్ చెలంగ వి
చ్చలవిడి వీధులుంజనెడి జవ్వనులు గని సుస్తులింపుచున్.

64

చ. నెలకొని యాత్మ నేత్రములసిటు గనుంగొనలేక సిగ్గునన్
జలమును నెప్పునమునఁ దెనంగొనఁ గుత్తుకబంటిసిటు న
గ్గలికఁ దపంబుపేసి సరిగాంచక పద్మము లాత్మ పంకతం
గలిగెనటంచు నెప్పుకొను కన్నెలమిన్నలచెన్నుఁ జూచుచున్.

65

సీ. జలదమ్మల్కురులతో సాటివూనఁగలేక కలువచూపుల సరిగాంచలేక
రేవెల్లముఖలీలతో వాదు గొనలేక నునుమోవితో బింబ మెనయలేక
చిందంబు కందరా శ్రీధరింపఁగలేక గిరులు గుబ్బలదీటుఁ బొరయలేక
జఘనముల్ నైకతన్మలులతో నెనగాక ననయు లారులమేల్చి గొన గలేక
తే. ధూమమై నీటఁ బడి చిక్కి తుదలఁ బండి, కంధిలో డాఁగి రాగియై గాలికెగిరి
పట్టలాడ్పంగఁ బడెనంచుఁ బ్రజలు పలుక, నలరువూ బోండ్ల వీధిసందంద గనుచు. 66

చ. నడుముల సాటిచాలక ఘనంబగు సిగ్గున పీఠి గండ్లయం
దడవులఁ గోనలన్ గుహల నార్తిఁ జొరంబడెఁ గోడెసింగముల్
జెడలనమంబు గన్గొనక చిల్లలు సేరె రసాతలంబటం
చెడనెడ లోకులెంచగ రహించుపడంతుల మేలుచున్.

67

చ. జిగదకుకొత్తుచల్వరున చెక్కులచక్కఁదనంబు మేనిడాల్
సొగరుమిటారి చన్నుఁగవపొంకము దాడిమబిడపం క్షులం

దగినమెఱుంగుటద్దముల దట్టపు మించులవైడిపండలం
దెగుడు నటంచు లోకులు చుతింప బురిగల బోంట్ల జూచుచున్.

68

కా. మల్లీచంపకకేతకీ వసుళ కమ్రస్ఫారసారధ్యమల్
భుల్లాంభోరుమాకై రక్షకసురభిన్నార్తుత్ పటిరాపసి
బోల్లాలిత్వసుగంధముల్ మధుపమాయూరారవంబుల్ విభా
సిల్లం జెన్నగువన్యలం గనిరి నన్నేరానసాంభోజాలై.

69

క. రాజీవముదకైరవ, రాజీవ భ్రమరవభ్రరావభ్రచరి
తేజఃపరిపూర్ణంబై, రాజిల్లెడు సారసాకరంబుల గనుచున్.

70

సీ. కొడిగట్టుటకు నొంటికొనకంబములనంటి నాకలీలాలక్షణములు గాంచి
కూటంబునకు: దారి కొత్తళంబులజేరి గ్రమ్మనందన మరుద్దతుల కరిగి
పొడుపుకొమ్మల నిక్కి తడవి యిచ్చుక యెక్కి మిన్నేటివసించి తామరల జిదిమి
గములై యలంగాల గాపుండి జేజేల సంగీతసపుష్టిశంకచేసి

తే. భట్టులు విహరింప మణిగణస్ఫారసౌధ, గోవురాట్టాలకధ్యజోద్ధిపితద్యు
చుందితావరణోన్నతిస్తూయమాన, పాటన శ్రీవిచిత్ర మాకోట చూచి.

71

సీ. ప్రాసాదవలన శుభధాధ్యక్షురజీ భూతభూరికరంగ భూత్కరణము
రాజీవహర్ష నక్ర. గామాభూరజంఘాలయనిఖివెళివెళిరవంబు
అతలరసాతలాంతాగాధసంపూర్ణ సర్వతోముఖ కళాసముదయంబు
బంధురోభయదరి భంగాహతోద్ధూత డిండిర తండోపతండవధము

తే. కనకకైరవ కష్టార కమల కవల, చక్రచక్రాంగరోలంబసారసప్ర
భంజన సమంజసవిహార రంజనైక, ధామ పరిఘాలసద్వివోదంబు గనుచు.

72

వ. ఇవ్విధంబునం జని చని వెండియు.

73

మ వినియోగంబుల వారు చేరి నికటోర్విం గొల్వంగ నిట్టు లా
య్యన సానందుని వెంటదోడుకొని చిత్రాలంకృతప్రాభవా
వనమా పట్టణరాజవీధి యనుచున్ వాకొప్పిధిమై గాలు: డ
ల్లన తా నిట్లనె మానితో నగరిలీలాశ్రీలు గాన్పించుచున్.

74

మ. కనుగొంటే జటిసార్వభౌమమణి రుగచ్చంద్ర శాల్వాభి
కనదంభోరుహలాలచనా మధురసం గానామృతాసారశీ
వనలీలాప్రవణైకతాప్రవణులై పర్తింపుచున్నా ర్తనం
బున జివ్వందెగి యివ్వభోగవిభవంబుల్ గాంచు పీరుల్ చుమీ.

75

క. పరికింపు మచ విచిత్ర, స్ఫురిత మహాసౌధకనకపుత్రీలీలా
భరితగవాక్షస్థలముల, గురిగాంచిన సోమయాజివలు వారునుమీ.

76

సీ. హేమరంభాస్తంభ దామప్రతీహార నిలయాళి మండు దాతలబిడారు
 మాణిక్య హీరసముజసాలయరాజి గురుభక్తి విశ్వాన పరులసేళవు
 మాత్రికతోరణమయనికేతనపంక్తి సత్యభాషావిచక్షణులగీము
 బుధుర సంగీత భవ్యపద్మశ్రేణి హరిహరసమబద్ధి పరులతావు
 తే. మద్దల శ్రుతి తాళసమ్మర్పణనద, నాట్యకోటాహలోత్సవానందకంద
 మందిరంబులు దానధర్మప్రవీణ, మానసుజ్ఞాన సుపన్నమతుల వీడు.

77

చ. గొనబుండేరులపై మెఱుగుజిగిరుగున్ గొప్పలేజీలపై
 మిణుమందంతపుతోడు పల్లకులపై మేలౌపదార్పణ్మె కు
 దనపుంగచ్చుల యందలాలపయి నందందం బఱారాతిచొ
 ప్పన పీట జరియించు బోగవరుకౌ పుణ్యాత్మలం జూచితే.

78

క. ఆదరణపూర్వకంబుగ, నాదంపధరుండు వెంట నరుడేరగ న
 మ్రోదాంతరంగు డగుచు వి, నోదము లరయుచుం దపాధకుం డరుగంగన్.

79

సీ. పుష్పలావీకరాంభోరుహప్రస్థిత పుష్పకసారభంబులకుఁ జెలఁగి
 ప్రతిపణ్యకాలాప్రభాసమాన కిరీటకన్యకామణుల సత్కళలు మెచ్చి
 యెదురుగా రథవాణిమదగజారూఢులై పఱిలెంచు భోగానుభవుల కలరి
 శుద్ధాంతకాంతా కు నొరుకీతలగుణ గ్రాహ సంత్రముమధుద్గతుల కుబ్బి
 తే. పటహచటలు ధణంధశార్వత్రికకోర, శంభకహుహానినాదభాస్వద్విసోద
 వైభవైకప్రతిస్థలద్వారమహిమ, లరసి కొనియాడు చాముని యరుగునపుడు.

80

శా. ముక్తాసౌధగవాక్షజాలముల నమ్రోదంబున నిల్చి ను
 వ్యక్తానోన్య శుశీకికలకల నై వైరానులాపక్రియా
 రక్తిం బ్రోధికి వీణెలంబలుకు ధారాళస్వరస్త్రీలుప్ర
 త్యుక్తుల్ వల్కి ముసీంద్రు జూచి నముదగ్రోత్సాహులై భామినుల్.

81

ఉ. చూచి నవోదయార్కగతి శోభిలు తాపనరాడ్డహాకళా
 రోచుల కదృక్పథితనిరూఢసుధామధురీధురీవచో
 వీచికల న్నులింపుచు వివిక్తనిరీక్షణలక్షణోత్సవ
 శ్రీచతురాస్యలై మఱిమఱిం బ్రవరాగన లప్ప డుబ్బుచున్.

82

క. కనుఁగొని సంయమనిపురి, చనితారక్షములు శేత్రవైభవలీల
 జెనఁగిన నొండొరుఁ దనులొఁ, గొనియాడుచు నిట్లు లనిరి గురుతరభక్తిన్.

83

సీ. నిఖిలజగంబులు శేర్పుతోడ నృజించు పుష్కరసూతినాఁ బోలునొక్కొ
 ప్రప్తనిర్మించిన నృప్తి పాలింపంగ విలసిల్లు శ్రీమహావిష్ణుఁడొక్కొ
 శ్రీమనోహరుండు పోషింపగ లోకము ల్లనయం దణఁచు శైలధన్వియొక్కొ

మూఁడుమూర్తులకుఁ దా మూలమై చిన్నయ పరిపూర్ణుఁ డగుపరబ్రహ్మమొక్క
తే. యటులు గావన్న నిఁక నేరీ కర్మచుతుఁడు, నేననేయంగనోపునే సిద్ధముగను
నారదుఁడు చెప్పినట్టిసానందహాసి, చంద్రుఁ డీధన్యుఁ డుచు నిశ్చయముచేసి. 84

కా. శూలంబున్ గజదర్శమున్ బరశువున్ శుభ్రాంశుహోరము
స్మిలాంభోదసమానకంఠమణియు నింద్రజ్వలస్నేత్రమున్
ద్యాశస్త్రకలాపము ల్పూరిణమున్ వర్జించి చాన్యాకృతిన్
వాలాయంబుఁ జరించుకంఠుఁడు నుమి వర్ణింప నీకం డిలన్. 85

నీ. కనకాంగి యీతఁడా గరళకంఠుపదాబ్జ పూజామహోత్సాహభోగవర్తి
నలినాక్షి యీతఁడా నరకవృధాశుల్కలోకావనోత్సవాలోకవర్తి
హరిమధ్య యీతఁడా గురుభక్తి విశ్వాస వినయ మోదాక్షిప్త వేదమూర్తి
చంద్రాస్య యీతఁడా సర్వదాభువనప్రళస్తతాపనపంశచక్రవర్తి
తే. యనుచుఁ దమలోన నొండొరు లభియింపఁ, బురహారోహలానందభరిత లగుచు
మించుతట్టల దోయిళ్ళ ముంచిముంచి, సారె ముత్యాలసేసలు చల్లుచుండ. 86

మ. జమువెంటు బురవీధులం జరుచు భాస్వత్పట్టణ శ్రీవినో
దము వీక్షింపుచుఁ జూడఁ జూడ మఱియుఁ గుండోపకుండుబు లై
భీమగల్పించుపురీవి కేషములకుఁ బ్రాద్యాద్యుతాస్వీతుఁ డై
యముని గన్గొని పల్కె నయమివరుఁ డానందసాందోక్తులన్. 87

ఉ. ఓకమలాస్తపుత్ర సుగుణోన్నత సేపురరాజవీధులం
దీకరణిం జరింపఁ గనుధోరణిచూచినచోట వెండి యా
లోకనచేసినట్లు మదిలోపల దిగ్భీమమంది పల్లరున్
మాకడఁ దోచుచున్న దయమానము దీర్ఘము దాని నేర్పునన్. 88

క. ఆనవుడు సంతోషంబున, వనజాక్షసుతుఁడు మానివర్మనిలోడన్
వినుమని చెప్పు దొడఁగెను, దననగరివికేషముల నిధానముగాఁగన్. 89

ప. మహాత్మా యిచ్చహాపట్టణంబున సకలధర్మాధర్మ విధినిషేధప్రాయశ్చిత్తనిరూపణం
బుల కాదికారణాలగుసంయమిజనంబు లుండుటంజేసి యీనగరంబు సంయమ సేపురం
బు నభిధానంబునం బ్రసిద్ధంబయ్యె నిక్కటకం బిరుపదేవులక్షులనిస్తీర్ణంబై
యందుపయోమయంబును రజతంబును మహారజతమయంబును నగుత్రావరణప్రధా
నంబై చెన్నంజెఁ బూర్వకల్పిమోక్షర దక్షిణదిగ్భాగంబుల మరకతసువర్ణ
దుర్వర్ణాయః ప్రకల్పితవర్ణంబులు దేజిల్లుఁ దత్తద్బ్రహ్మద్వారంబుల నాలుగుగోపురం
బుల ప్రకాశమానంబులు వెలుగుచుండు నదియునుగాక యిష్టిటికి లక్షయం
దొమ్మిదివేల ప్రధానద్వారంబుల నొక్కొక్కవాకిటిమందర నొక్కొక్కగోపు

రంబును నవరత్నకీలకంబులై యలరారు నాలుగులక్షలుఁ బదియొజ్జువేలు రాజమా
ర్గంబులును డెబ్బదియైదువేల శివాలయంబులును నన్నియు విష్ణుస్థలంబులునుం గలిగి
దశసహస్రకోటి వీరకింకరవర్గంబుచేతం బరిపాలితంబై రాజిల్లు నీరాజధానికిఁ బల్కి
మదిగ్భాగంబునం గోటిసూర్యప్రకాశంబై దగ్ధగాయమాన కనత్సనకగోపురం
బున హోటకాచలంబుతో మేలంబులాడుచున్నదని యమృతగోపురద్వారంబుకం
దాపసాగ్రజిందోడ్డోని వచ్చి యచ్చటి పురుషులంజూపి వీరలు సకలధర్మస్వరూ
పులు దేహాంతంబున దేహంబులు విడిచి సుకుమారదివ్యమంగళవిగ్రహంబులు గై
కొని దివ్యమాణిక్యప్రభాభాసమానకాంచన సమంచితవిమానంబులపై నెక్కుకొని
మదీయకింకరు లత్యంతసంభ్రామంబునం బరిచర్య లొనర్చ విద్యాధరగంధర్వకామి
నీజనంబులు తానమానంబులు వినిసింప భూరిభేరిమృదంగకాహళ శంఖునినాదం
బులు చెలంగఁ బరమోత్సవంబున మహనీయగోపురంబుఁ జొచ్చివచ్చియిచ్చటఁదప్త
చామీకర సుందరదివ్యమందిరంబుల భాసమానకాంచన ప్రాసాదంబుల ధర్మనిర్మి
తహర్ష్యంబుల హిరణ్యగణ్య వేదికాసముదయంబులఁ గల్యాణసత్కల్యాణమండ
పంబుల సౌంద్రతరసౌవర్ణ చంద్రకాలాకలంబుల కాతమంధరంభాస్తంభసంభృత
సౌధంబుల హైమకాసారతీరంబులఁ గనకమయస్థలంబుల యభేచ్ఛనివారింపుచు
హేలూమహనీయసోలికా జాలికాజాలంబుల సుయ్యాంబులఁగంచు బహిర్భువం
ముఖులతోడఁ గ్రీడింపుచు గంధర్వగంధసింధురగమాబంధరసంగీతలాస్యంబులం
బ్రొద్దుపుచ్చుచు సర్వానీష్టంబు లనుభవింపుచు సుభోపవిష్టులై చెడనిపదవులు బరి
తృప్తిఁ బొందియుండు రుషుడు సానందమునెపురాదదం డానందభావంబున నప్త
నైంధవనందనుంగని ధరణీతలంబున నీపుణ్యపురుషు లేమేమివిశేషంబులు నేరిరి
మామం దేటపడ నెఱింగింపుమనిన నమ్మనిశిరోమణికిఁ దరణిజాఁడి ట్లనియె. 90

క. వాపీహాపతటాక, స్థాపన మహనీయదానధర్మాత్ములు వి
ద్యాచరతంత్రులు సత్యా, లాపవిచక్షణులు ధైర్యలక్షీదక్షుల్. 91

తే. సమపదంబునఁ బితృతర్పణములు వర్ష, కాలములఁ జల్పి పరమవిఖ్యాతిఁ జెంది
నిత్యనైమిత్తికాచార నిరతు లగుచు, మననధన్యులు పరమపావనులు వీరు. 92

క. కయ్యము సందడి గని పిఱు, తియ్యక తన్నేలుదొర సుతింపఁగ రిపులు
జయ్యన బొరిగొని వచ్చిన, యయ్యత్తమమతులు వీర లనఘచరిత్రా. 93

సీ. ధనము సొపాదించి ధాన్యంబు ఘటియించి దుర్బిక్షవేళల దొంటిధరలు
చడకుండ మునుగొన్నపద్ధతి నమ్మించె నరులపాలిటి కల్పతరువనంగఁ
గొనియాడఁబడి తూము గుంచంబు వాడుకపడి పెద్దసేయించి యడుగు పెద
సాదుల కప్పిచ్చి శత్రులకేనియు సువకార మొనరించి యెరులనొవ్వఁ

తే. బలుకకను గొన్ని వారికి గలిగినట్లు, యన్నపానాదు లిచ్చి ధర్మకబ్బి
శిష్టవర్తనలను సేవచేసి పుణ్యము, మరల పుణ్యము వీరలు ముగించుకొనెను. 94

మ. నఖులం బ్రోచి పుణ్యవర్తనలు భాస్వర్యజ్ఞకర్తవశున్
నిఖిలప్రాణులవై గృహసము గాన్నిమగ వర్తింపవా
రఖలేకాంబుజ దృక్కురాణములు నిత్యుభావ ధన్యాత్మకున్
శివపూజాపరతంత్ర లేకవనితాశీల ప్రతాపదయన్. 95

క. దేవాలయము లూడిచి, శ్రీవెలయంగ జలము చల్లి శివు బూజింప
బూతులు చెచ్చినభాస్వ, ద్భావులు వీరలు మహాపభావ ముసీద్రా. 96

సీ. కొల్లాపురము కుంభకోణము కమలాలయము వృద్ధకాశి చిదంబరము
కాశి గోకర్ణము కాంచీపురము శ్రీశైలాము వేంకటాచలము కాళ
హస్తి యవహాబలం బాషివరాహము రామేశ్వరము శ్రీరంగనిలయ
మరుణాచలము వేదాచలము జనార్దనము శ్రీవైద్యనాథము మధుర

తే. జంబుకేశంబు మధ్యార్జునంబు మర్త్య, భూతపతిగిమొదలైన పుణ్యతలము
లగ్ని సేపించి మిగులః గృతార్థులైన, ధన్యచరితులు వీరలు తాపసీంద్ర. 97

సీ. పావకన్యాలలఁ బడమండఁ బ్రాణులభేదము మాన్చి రక్షించువారు
చుండు చెచ్చిన వారిచావు దక్కింపఁ జేపట్టి లొక్కము చెచ్చి పెట్టువారు
వన్నగ్రాహికి గొన్నిరూక లాసంగి ప్రాణులచెఱి వడిఁ బాపువారు
మండువేసవి సీసృ కుండలతోముంచి పసులకుఁ బోసి కాపాడువారు

తే. గలిగెఁ బుణ్య మటంచుఁ బావలకు మాపు, తగినకయనంబు లిచ్చు నుదారమతులు
బుడమి జేజేల దీనత్వ ముడుపుఘనలు, మొదలుగాగలవార లీపుణ్యధనులు. 98

సీ. ఒక్కసిప్పులవృక్ష మొక్కటిపిచుమంద మొక్కవటోర్నిజ మొక్కబావి
దశతిం త్రిణీవసుధారుహంబులు బిల్వతరువులు మూడుమాతములు నాలు
గైదుశరీకచెట్టు లటమూడువెల్ల మ్రాంతలు మూడు సీరితి వెలయుతోఁపు
లీడేర్చి బాటల నెండకాలాములఁ జప్పరంబులు గట్టి జలమువోసి

తే. నట్టిపుణ్యము కన్న సొమ్మంత యొసఁగు, నిస్పృహులు రిక్తజుడీర్చిలయచయము
లుద్ధరించినవారలు బుద్ధిలోన, నన్యకాంతల దల్లిమర్యాదగాఁగఁ
దలచు సుగుణులు వీరలు ధర్మచరిత. 99

క. ఒడలు గడించువారలు, విడువక శివు మ్రోల నాట్యవిధి సల్పినవా
రుడురాజశేఖరునకున్, గొడుగులుఁ బడగలును బట్టు కుశలస్వాంతున్. 100

తే. గంగ కేదారతీర్థము ల్గదియ వలయు, దనువుగలిగిన ఫలమంచు దలచి తలచి
తీర్థవాసుల గొంచు నాతిశ్యపూజ, సేయు పుణ్యాత్మకులు వీరు శిష్టభావ. 101
సానంద—౩

క. గయలోఁ బిశ్మదేవకలకు, నియతిం బొడంబు పెట్టు నిర్వలచిత్తుల్
భయమాచి శరణుచొచ్చిన, దయఁ బగతుఁజ నైనఁ బ్రోచు ధర్మలు వీరల్. 102

సీ. కార్వానశయనంబు కంబళదానంబు మహిషదానంబు నామలకదాన
మజదాన మార్ద్రోక్ష్మస్థాజీవదానంబు లవణదానంబుఁ దల్పుప్రదాన
మంబరదాన మయఃఖండదానంబుఁ జైలదానంబు విద్యాప్రదాన
మాషదానంబు మాత్సాండదానం బిక్ష్వాఖండదానముఁ గలకండదాన

తే. మాభరణదాన మఖిలఫలైకదాన, మాజ్యదానంబు గుడదాన మంబుదాన
మవని తాంబూలదానంబు లాదిగాఁగఁ, జేయు పుశ్యాత్మకులు వీరు శిష్టభావ. 103

క. ఎలమి స్మిరతముమోదుగు, పులియలలోఁ గుడిచినట్టి పుశ్యాత్మకులుం
బులికిని లోపడుధేనువు, నలిఁ బడకుండఁగఁ గాచిన మహాధీరుల్. 104

ప. ఇతైఃకాగునఁ గొన్నివిశేషంబు లెఱుంగఁ జెప్పి యచ్చోటు వెడలి యెల్లచోఁ బురో
భాగంబున సుత్రరద్వారంబున సుధారాశియుంబోలె ధాళభల్లప్రభావిరాజమా
నంబై కోటిచంద్రమాండలంబు బెండువడంజేసి కైలాసకైలసాకాశంబై వెలంగు
చున్న దని యమ్మహారజకగోపురద్వారంబు దాపునకు దోడ్కొనిపోయి య
చ్చట వసియించియున్న పుశ్యాంగసలం జూపి యాయోషారత్నంబులు పతిప్ర
తాత్వవిశేషంబుల మెలంగి ప్రాణాంతరంబున దత్కశేరంబులు ధరణీతలంబునం
దిగ నాడి దివ్యసుందరశరీరంబులు కైకొని దివ్యగంధంబులు దివ్యమాల్యంబులును
దివ్యాంబరంబులు దివ్యభూషణంబులును ధరించి యగ్నియుంబోలె దేజరిల్లుదివ్య
పుష్పకంబుల సెక్కి గరుడకిన్నరచారణయక్షగుహ్యాకరాజీవనేత్రలు ఛత్రచామ
రధ్వజవృజనంబులు వేయ మహావైభవంబులఁ జెలంగి తమతమపుణ్యంబులవలన నిజ
నాథుల నభోగతిం బడకుండ నముద్ధరించికొని యమ్మందిరద్వారంబు సొచ్చి వచ్చి య
చ్చటం గల్గరజితరాజితప్రాసాదంబులరజితమంటవరచితరుచిరాగారంబులఁ గాఁపు
రంబులుసేయుచు సుగంధభూభురపద్మాకరంబుల జలక్రీడలాడుచు మృదుల
తాంతకయ్యాకలంబులం బవ్వళించుచు ఘుమఘుమఘుమాయమానోద్వాన వనంబుల
విహరించుచుఁ గలకంఠ సీలకంఠ శుకకారికాచుచరీకసంచారినదబృందంబులనా
నందించుచుఁ గిసలయకుసుమలతాగారంబుల నివసించుచుఁ గాశ్మీరకర్పూరపాటీర
హరిద్రాసంకలితపంకాంగరాగంబుఁ జెన్నొందుచు సిద్ధవిద్యాధరమత్తకాశినులతో
సెత్తములాడుచు వేణువీణావినోదముల మోదించుచుఁ బ్రాణవల్లభులఁబంచభల్ల
క్రియాకలాపంబుల గాథాలింగనంబుల సుధామధురాధరపానంబుల దశవిధ
చుంబనంబులఁ జిత్రబాధంబులఁ గలంచి మెప్పించుచు నివిధంబునం దరుణు
లవలన కాశ్వతైశ్వర్యంబు లనుభవించుచు మన్మథసామ్రాజ్యం బేలుచుఁ గాలంబు

గడుపుచు నివృహస్థలాబులు బెంపొందుచుండు రనిన నీసుదరీజనంబు లవనీతలం
బున నేమేమి సుకృతంబులు చేసిరి వినిపింపు మనిన నయ్యతిశిఖామణికి ద్యుమణి
నందనుఁ డిట్లనియె. 105

చ. ఆనలముఖంబున న్నెడలుకట్టి లతాంగిని గాంచి తదవృం
డనిశము ఘోరపాపరతుఁడైన నడంచి మనీయ కింకరు
ల్పనమున భీతిగ్రమ్మగఁ బాటుతు లొడు రసంతరంబు త
ద్దనితనిజేతుఁ గూడుకొని వచ్చునిమానవిచిత్రయావయై. 106

తే. కాన నుత్తమధర్మంబు కంజముఖికి, నాత్మనాథుండు మృతిఁ బొందు నవసరమున
పహ్నికీలదేహంబు వదలవలయు, నితకన్నకు ధర్మంబు లెవ్వి సలికి. 107

ప. అట్లునుఁ బ్రాణేశ్వరువంశంబు పదునాలుగు తరంబులవారి జనమనివంశం బేడుత
రంబులవారి సముద్ధరించుం గావున నిచ్చటిమచ్చెకంటుల సుకృతవిశేషంబులు
గొన్ని వివరించె నాకర్ణింపుము. 108

మ. పురుషుం డీల్గిన వేదనంబడక సత్పుత్రాదిమిత్రుల్లను
బరివేట్టించి యనేకవైఖరులఁ జెల్చి స్వారిసూరార్చి త
ద్వరునికొ మానసవీధి నిల్పికొని దుర్వారజ్వలశ్వాదికా
స్ఫురదగ్ని నిజదేహము ల్వదలు నీభూబోలులం జూచి తే. 109

సీ. కలనైన మగనివాక్యము జవదాఁటక వరునిఁ బ్రత్యక్షవైవముగ సెంచి
ప్రియుఁ డారగించిన పిదపఁ దచ్చేమిన్న మింపుమీఱఁగ భుజియించి వరులః
దలయెత్తి చూడక యలుగక నాథుతో నెదురుమాటాడక యిష్టబంధ
వులఁ గలకొద్దిలో సువచార మొనరించి చిత్రేశుచిత్తంబు చెలఁగ మెలఁగి

తే. యిరుగుపొరుగుల కేగక యెల్లవారుఁ, దగ సుతింపంగ మని మనోధవుఁడు నిర్గ
తానుఁ డయినను దక్షణ మనలశిఖల, దసువు దిగనాడినట్టి సుందరులు వీరు. 110

ఉ. అత్తల మామల న్నగల నన్నలఁ దమ్ముల వందనీయులం
జిత్రము నొవ్వఁ బల్కక విశేషగుణంబుల రూఢికెక్కియ
త్పుత్తమవృత్తి నాథు మనముబ్బ సవర్యులు నీసి మేలముల్
చిత్రజాకేళి దక్క మఱిసేయక వర్తిలు మత్తకాశిమల్. 111

సీ. ప్రాణేశుఁ డారగింపక మున్నె యెన్నఁడు భుజియించుటకు బుద్ధిబుట్టసిక
పతిదను విందింపఁ బ్రాల్చలి కింతయు లేక కోపంబును లేక మగుడ
నాథుండు మేలుకొనక మున్నె మేల్కొంచి నిత్యకృత్యంబులు నెరయఁ దీర్చి
వివిధమంగళ సమన్విత గాకమున్నె తద్వల్లభుఁ గదియఁ బోవంగ నోడి
తే. తనదుచాతుర్య మింతైన ధవునియెదుటఁ, జూపనొల్లక మగని కసూయలేక

- సామ్య లేదని పలుమాఱు జోలి యిడక, మరి సమీక్షలు పీరు మునివరేయ్యి.
 సీ. పరచేక మేర పతిరాకఁ గోరుదుఁ గించరలకృతి గొంచెపజీవి
 యులు బున్న తఱి పనిఁ డరుచాచె నని చెప్పు మునముతో వాకిటి కెదురువోయి
 పడముల నీట్లాల్చి భవనమునకుఁ చెచ్చి విశ్రమింప నమర్చి వివిధరుచులు
 పుట్టఁగ వంట గొప్పరఁ జేసి స్నానము సేయించి పిదప భుజింపఁజెట్టి
 లే. భోజనమైనవెనక తాగులు మొరఁగి, పఱపు నవసించి విభుఁడందుఁ బవ్వళింపఁ
 బాదపద్మము లూరుల మ్రైచి జేర్చి, యెత్తి పతిసేవ గావించు నువిద లనఘు. 113
- లే. ప్రాణనాథుడు సంతోషపడెనయెడల, సంతసితురు విభుఁడు సంతోష మెడలి
 యున్న వేళల సంతోష ముడుగు వికచ, లోచనలు పీరు తాపనలొకవర్స. 114
- లే. ప్రాణనాయకుమిత్రులు బ్రాణసఖులు, గాఁగ మది నెంచి విభునకుఁ గానివారి
 నోరెగింపుచుఁ గరుఁగొని యుర్వి మనిన, మానినీమణు లార్థ్యనమ్మకవిచార. 115
- క. పురుషుఁడు గడపిన వ్రతము, బరమం బని నలికి యతని పల్కులు నిగమా
 దరము లనియుఁ దలపోయుదు, వరునకు శుక్రాననేయువారణయానల్. 116
- లే. విభుఁడు గోపించువేళల వెగడుపడక, చిత్తవోదునివర్సంకసీమదాపు
 భూమివైఁ బవ్వళించి స్వస్వామికరుణ, జెందఁగోరిన వికచరాజీవముఖులు. 117
- లే. చెఱఁగుమాసిన నాల్నాళ్ల జరుగనిచ్చి, స్నాన మొనరించి ధాతవస్త్రంబుగట్టి
 తగ నలంకారములు దాల్చి ధపునిమోము, గాంచకన్యలఁ గనని శృంగారవతులు,
 క. చిత్తేఱుఁ డన్యవనితా, యత్తుండై యున్ననప్రియంబులు దగఁ బ
 ల్లెత్తు బల్కుక యెప్పుటి, చిత్తములొ భక్తిగలిగి చెలఁగిన వణఁతుల్. 119
- ఉ. రామవికాలవైఖరుల రంభ యవందగి నాథుకార్యము
 దేమఱి కిష్టమొత్తి తెఱఁ గేర్పడ భోజనవేళ మాతృశో
 భామహితంబు సేయుచుఁ గృపక రతితంత్రము చారకామిని
 శ్రీవెలయంగఁ దాల్చి పతిసేవ నరుంధతిఁబోలు భామికుల్. 120
- క. గౌరీవ్రతంబు లక్షీ, చారువతీవ్రతము సారసప్రభుచంద్రా
 చారవ్రతములు నోములు, వారక నల్పినసరోజవదనలు పీరల్. 121
- క. ఇందుభరమందిరాంగణ, ముదముగా నలికి పూసి యందు విచిత్రా
 నందకనలీలముగ్ధులు, పొందుగ నవసించునట్టి పుష్కరనేత్రల్. 122
- క. గంగాధరుఁ డూరేగిన, ముగళహారతు లమర్చి ముగళములు వా
 డంగలిగిన పుష్కాంగన, లం గంటే దివ్యముగళ ప్రదమూర్తీ. 123
- ప. అని యొప్పిడ్లర్థంబులు ధర్పు డెఱిగించి యచ్చోటు నెడబాసి ముందర పూర్వ
 ద్వారగోపురమున స్తవనీయవరత్న ప్రభాచకచ్చకిత కాంతినంతాన దంతుర

కకులంతంబై త్రివిక్రమావతారుడైన విష్ణువైభవంబున విష్ణువదంబు నొరయుచు
 సకలకళాపరిపూర్ణంబై బ్రహ్మంబు తెఱుగున వెలుగు చున్నదని యద్వివ్యగోళు
 రంబుజెంతకుం దోడుకొనిపోయి యచ్చో విహించుచున్న పుణ్యధనులం జూపుచు
 వీరలు బుద్ధిమంతులు మరణసమయంబున మోహబంధంబుల విముక్తులై మోహన
 దేహంబులు ధరియించి వజ్ర వైడూర్య మరకత పుష్పరాగ కీలిత హటక
 కిరీట గ్రైవేయ మకరకుండల కేయూరహార కంకణాగుళియకమండన మండి
 తులై పీతాంబర పరిధానులై సుగంధబంధురచందనాగరు కర్దమాదిలేపన ఘుమం
 ఘుమచ్ఛరీరులై నిజాంగదీప్తులు దిక్కులం బిక్కుటిల్ల మహాత్మాహులై
 దివ్యదుందుభిధ్వానంబుల దిక్కుంజరంబులం జెవుడువఱుచు నవ్య మాణిక్యమయ
 నిమానారూఢులై వ్యోమవదంబునం జనుడెంచు నవసరంబున గంధర్వచందన
 గంధలు చారణచారుముఖులును నాగనాగేంద్రయానలును విద్యాధరహరిమధ్యలును
 యక్షరాజేవాక్షులును గిన్నరసందరాంగనలును గీర్వాణిజాకంఠులును సము
 త్కంఠాకుంతితవిభవంబుల నెదుర్కొని యూడిగంబులనీయం జెలంగి యరుగు
 దేర నాసీయు సముచితాసారంబుల కానందకందశితవృద్ధయారవిందులై వార
 లిమ్మహాగోళురంబు సొచ్చి వచ్చి యిచ్చట మరకతసోపానవిరాజితమంటపంబుల
 వానవోపలభాసుర స్తంభగుంభిత చిత్రవస్త్రవితాన నవీనముక్తామణి తోరణాలం
 కార ప్రదీపిత సుధామయసౌధంబుల వజ్రమయసాలభంజికామనీరంజన వా
 తాయనాయాత శీతల వాతపోతసంకర్షిత నికేతనంబులం దుహినకరకాంత వేదికా
 ప్రదేశంబుల సకలపరిమళమిళిత పుష్పదామంబులం బుండరికేనీలోత్పల మండమం
 డితమరాళ క్రాంచరథాంగసంగతశృంగార సరోవరంబుల నందంద నందడిం దిరు
 గులాడుచు భోగహంసయానలతోడం బుంభావసంభ్రమసంభోగంబుల భోగించుచు
 నవ్యయసౌఖ్యంబుల దనిఁదీర సుఖయించుచున్నవారలనినఁ దనమనంబున విస్తయ
 సంభీమంబులు పెనంగిన మునివరుం డర్కనూనం గచుంగొని.

124

క. ఈసజ్జను లేపుణ్యముఁ, జేసీరి భూలోకమందుఁ జెప్పవసుడు నా
 భూసురలోకేశుం గని, యాసూర్యకుమారుఁ డిట్టు లనియెన్ బ్రీతిన్.

125

సీ. ఆరుణోదయంబున కటమున్నె లేచి నద్విధిశివస్తోత్రము ల్విష్ణుస్తోత్ర
 ములు స్వయంభువునామములఁ బఠించుచు బంతువతుల మహాభాగవతులఁ
 బలించుచు పుణ్యతీర్థంబులు నొడుపుచుఁ గాశ్యాదివివ్వనగరములెన్ని
 సీతా త్రిముఖపుణ్యక్షేత్ర సుతియించి భాస్కరప్రభృతుల భజనచేసి

తే. తపనఁ డుదయింప విపితకృత్యములుదీర్చి, పూతచేతస్కులై మనభూమిజనులు
 దిస్తుంగుంగొని పాపబంధములవలన, ముక్తులగువారు వీరలు ముఖ్యుచరిత.

126

సీ. మాఘకార్తిక్ ముఖ్యమాస దినంబుల స్నానంబుఁ జేసిన కాంతసింధులు
చాంద్రాయణప్రతాచారంబు వదలక నల్లిన పుణ్యవిజ్ఞానపరులు
నాకాల మీకాల మనక భుక్తంబులు నిత్యంబు గావించు నియతరతులుఁ
దగ జరావేళలఁ దల్లిదండ్రుల కుమచారంబు లొనరించు చారుమతులు

తే. సత్యమెన్నండు విడువని సారమతులు, శీలమెప్పుడు గల్గివిశేషధనులు
ప్రమదలకు మర్మమియ్యని ప్రమదమతులు, నవని దైవనవాయు లైనట్టిజనులు. 127

సీ. గంగలా స్నానంబు గావించుపుణ్యులు గౌతమీనది గ్రంథ కలఁవహరులు
కేకకీనది మునిగిన శుద్ధచిత్తులు యమునావగాహను లైనఘనలుఁ
దనువుఁ బ్రయాగఁ ద్రోచిన కృతకృత్యులు పెన్నిధానముఁ జేయు పృథులయశులు
కావేటినీట నంగముఁ ద్రోచుధన్యులు నర్తదాంభోజేళి నడుపు బుధులు

తే. నిందుసూర్యోపరాగంబులందు జలధి, మజ్జనంబాడు దానధర్మప్రవీణు
లంబురుహమి త్రుఁడుదయింప ననుచినంబు, బాహ్యోర్థాభిక్షుతా భాగ్యయుతులు.

క. ఏకాదశీవ్రతస్థులు, శ్రీకందరు సోమవారలశీలన పేతుల్

శ్రీకృష్ణాష్టమి పితృధి, లేకాలము నడుపునట్టి యిద్ధచరిత్రుల్. 129

సీ. కమలాపునకు నమస్కారము ల్పండ్రెండు నిరతంబుఁ గావించు నియమపరులు
నొరులధర్మంబున కుత్సాహ మొందిన పరమకృపావేశభావసింధులు
మదమత్సరంబులు హృదయసీమలమాని బుధులెన్నవ ర్తిల్లు పూతమతులు
గౌరీశ మాధవా గారంబులకుఁ బోయి దండము లెట్టితన తత్త్వవిదులు

తే. కలిమి స్థిరమని నమ్మక కలిగినపుడు, గుప్తదానంబు సేసిన కుతుకరతులు
హరిహరాత్మక మగుకృతియందుకొన్న, చిరయశోనీలిమంతులు సిద్ధవర్య. 130

తే. దైవపితృకార్యములు దక్క దక్కుతిథులఁ, చిండివంటలు మొదలుగా వండిరేసి
సదమలాత్మల కిడ కేకసాక్షిగాఁగ, భక్షణము సేయనొల్లనిభవ్యమతులు. 131

పంచచామరము. ఆలేఖము ల్వాసంగఁ గట్టి యందు సత్పురాణముల్

వెలంగ వ్రాసి శిష్టులైన విప్రపంక్తి కిచ్చువా

రలు నైఱుంగుటుంగరా ల్వగారంఁ బట్టుపీఠెలు

గురుప్రవర్యు లెన్ననియ్యుఁ గొరుపుణ్యవర్తనల్.

132

క. పట్టిన సద్వృత్తము ల్దడ, మట్టినఁ బాటించి కిప్పుములు గాకుండ

స్నెట్టన సుద్యాపన మెదఁ, బట్టిన వేడుకలఁ జేయు పుణ్యాధీనుల్.

133

చ. కపటము లేనివా రొరులకర్చి కసహ్యతః బొంబకున్నవా

క్షుతి సేయసాధుజను లుత్తమచిత్తులు నిత్యపూజ్యులక

గృహజలఁ బ్రోచువారలెడఁ గీడుఁ దలంపనివారు మంత్రముల్
జపములు సల్పినారు విరసంబులు మానిన సీలికోవిదుల్.

134

తే. కుతకవేళల వాకిటఁ గొంతనేపు, నిలిచి యతిథులు వచ్చిన నిలయములకుఁ
దోడుకొని వచ్చి కాళ్లకుఁ దోయమిచ్చి, పక్షిభుజియింపఁబెట్టిన ప్రమదమతులు.

మ. అని యీచందమునకొ వివాకరసుతుం డవ్వానితోఁ గొన్నిపు
బ్యానిధానంబు లెఱుంగఁ జెప్పి మఱి సానందు స్విలోకించి యి
ట్లనియొక మత్తుటభేదనంబునకు ముఖ్యుద్వారము ల్నాల్లఁ జ
య్యనఁ గన్గొంటిరి మూఁడు చిక్కులు విలాసాయత్తచిత్తంబునన్.

136

క. దక్షిణపువాకి లింకక, వీక్షింపం దగవు గాదు కనుఁడు మదాజ్ఞక
శిక్షింపంబుడు పాపుల, కాక్షోణీకలము నిలయ మనఘచరిత్రా.

137

క. అది దుస్తర మది ఘోరం, బది దుర్గట మది మహోగ్ర మది సంతాపం
బది దుష్ప్రభ మది దుర్గర, మది దుస్సహ మది కళోర మది దుఃఖదమున్.

138

క. చనరా దది విసరా దది, మనమునఁ దలపోయరారు మఱపున నైనకొ
గనరారు మిమ్ముబోటుల, కనఘాత్తా దుర్నిరీక్ష్య మది దుర్గతులన్.

139

ప. అందు బ్రహ్మఘ్న శివఘ్న పశుఘ్న స్త్రీఘ్న గర్భఘ్న మిత్రఘ్న కృతఘ్న ప్రభృతి
శ్రూరచిత్తులను నిగమద్వేషులను నీలకంఠ దూషకులను విష్ణువిరోధులను విశ్వాన
ఘాతుకులను సకలఘాతుకలను స్వామిద్రోహులను మొదలుగాఁగల దుష్క
ర్ములు శ్రుతికాష్టానిమేషకాలంబులందైనంగాని నిలుపులేక పడనిపాట్లు బడి దుఃఖ
దహన దందవ్యామాన మానసులై వేదనం బొరలుచు నున్నవారలు మహానరకద్వారం
బులు మిమ్మువంటి మహానుభావులు స్వప్నమందైన భావంబు భావ్యంబులు గావు గావున
నమ్మరులు మరువవలయు మరలుం డనిన దరహానికముఖారండుండై సానందుం
డరవిందమిత్రనందనున కిట్లనియె.

140

ఉ. పంకజబాంధనాత్మభవ జల్మరు నాదెన లేనిపోనిదు
శృంకలు దెచ్చిపెట్టెదవు చాలు బురాణము గట్టిపెట్టు ర
మింకిట కిప్పుము ల్వలకు కేమియు నర్పముఁ జూచికొని యే
మంకరలీల బోదుగదు మాటికిమాటికి మాటలేటికిన్.

141

క. మేలుం గీడును చెందును, బోలకొ సరియట్లు దలఁపఁ బొంపకయున్నకొ
జాలింబడు నమ్మనబాఁడు, చాలాయము గావునను వివాకరతనయా.

142

తే. అది సంకల్ప మొనరించునట్టికార్య, మందు మేలైనఁ గిడైనఁ బొందుపఱచి
నిర్వహించనినరుఁడు దుర్నిలకరుఁడు, చాఁడనామికుఁ డఖలభూషలయమందు.

143

- క. కావున నాద్వారంబుకొ, భావం బలరంగ జూపు పదపద యనినకొ
నావుడు శమము డమ్మనితో పెంచుచు నిట్టులనియె దోరపుభక్తిన్. 144
- క. ఆయా విను మవ్యాకిల, జయ్యనిఁ జూపింప మానసంబునఁ గోపం
బెయ్యెడనైన నం బొడమునొ, యియ్యెడనని వెఱచి తింతె యదియుంగాకన్. 145
- క. మీవంటిదివృత్తురుషుల, కావాకిల జూపఁ గీడటంచు న్నదిలో
భావించితి వెఱిందొక, భావమునం గలుగఁబోదు పరహితచరితా. 146
- క. ఆచోట్టఁ గల్గునరకము, లచ్చెనఁటులఁ జూడ వేడుకైన న్నే లా
పొచ్చెములే దింక నాచెన, మచ్చిక విచ్చేయుఁ డనుచు మాత్రాండి వెనన్. 147
- తే. అమృతాత్మని దోడ్కొని యచటువాసి, భయదలీలల బ్రహ్మాండభాండమెల్ల
నంధకారసమాక్రాంత మైనయటులు, చనరి వెగడొందు దక్షిణద్వాభూమి. 148
- ఉ. కాటుకకొండచందమునఁ గట్టెదర న్నయనార్తికృన్నిరా
ఘాటకకోరగోపురముఖస్థిల జేరినఁ గాలభృత్యు లా
సోఘనఁ దత్కవాటములు బోదునఁ చెర్వగ నిల్చి కాంచి ర
కొట్టుమహాంధకారఘనఘూర్ణితఘోరకరాళదేశమున్. 149
- కా. ఆదేశంబునఁ గల్గునారవలయాత్రారావ మాటించి యా
భూదేవాన్వయమస్కరీం ద్రు చరణంబు బ్లోటుపాచొంద లీ
లాదతొరిని గాంచి వల్కె జముఁ డుల్లాసంబునం దేవ మీ
కిదుర్వాసముఁ జూడ వేడుకయినకొ హేలొనిదంబునన్. 150
- క. రమ్మని యమ్మని దోడ్కొని, యమ్మరాండియు నిలస మలరం జనుచో
నమ్మతి నిట్లసై బాపజ, నమ్మల కలకలము మిటె నానాభంగుల్. 151
- వ. ఆని వెండియు దండధరుం డిట్లను దేవా యవధరింపు మమ్మహావప్రం బయోమయం
బిది చతుర్లక్షయోజనవిస్తీర్ణం బిందు కారవాదిఘోరనరకకూపంబులు గలవు కువల
యంబునందు దుష్టచిత్తులు మహాపాతకోపపాతకంబుల నాచరించి కడపట గర్భశరీ
రంబులు విడిచి ప్రేతకళేబరంబులచవిముక్తులై యాతనాశరీరంబులు గైకొని మ
దీయకేంకరులు దోడ్కొని వచ్చుమార్గంబునం బెక్కువస్థలంబడి యచ్చటఁ గల్గువైత
రణిప్రవాహంబు దాట కక్యంబుగాక ముణుంగుచు చేలుచు నీడుచున్న కొంత
కాలంబునకు మదాజ్ఞారూపంబున నప్పాపాత్తు నీడ్చి తెచ్చి యిచ్చటియధిపతులు
సేనానాయకుల కావలివాండు, సేయు పారుపత్యంబులు విచిత్రంబులై యుండు
గావున నఖిలజుతుకోటులు మద్భటకోటులచేత బాధింపఁబడి యిందు శోకంబులఁ
గ్గుందుచుండుదు రనుసమయంబున.

క. రాజుల రాకలు గని భటు, లోజు దమనేర్పునెఱువు టుచితముగాంగి
నా జనయమునిందూతన, మాజము వీడించి సభిమాన ఖలులన్. 153

చ. పదముల ద్రాళ్ళు గట్టి యసిపత్ర వనంబుల నీపలాపలక
మెదడులు మాంసఖండములు మేదినె చెల్లంగ నీప్పి కొండఱు
గునియల పాలుచేసి యొకకొండఱు గాలినబండరాళ్ళపై
నుదుకుచు గొండఱు దఱముబూడంగ గొండఱు గొట్టి యుద్ధలిన్. 154

సీ. కడువాడి బాడినెత్ గైసొని కొండఱు చరణముల్ గొండఱు నఱకి నఱకి
తళ తళ ముచుబల్లెములు ద్రిప్పి కొండఱు గొమ్ముల గ్రుమ్ముచు గ్రుమ్మి క్రమ్మి
మెఱుగు నారసముల మేచులు దూలంగ సోలించి పల్కఱు జొనసి చూపి
తోళ్లలోఁ బడవైచి రోకండ్ల గొండఱు బొలుపార నలియంగ బొడిచి పొడిచి
తే. సానదీరినకత్తులఁ బూని వేగఁ, గొండఱిని బట్టి చాలుక ప్లోసి కోసి
కఱకుఱుపంబు లెత్తి భీకరముగాంగఁ, పరువు లాదంద గొండఱు దఱిగి తఱిగి. 155

సీ. కాలినగాలాలు గళమునఁ గీల్కొల్పి త్రిప్పి కొండఱు ప్రొవ్వ దీప్తివైచి
యుక్కుకొఱులమీఁద నెక్కించి నృక్కించి కొండఱు నందంద గోడుగుడిపి
కొండఱు గల్లుగాఱులఁ బెట్టి రక్తము లాఱుపకీలెడలంగఁ బొకమఱుచి
... ..

ఆ. పదను గోరుగండ్లఁ బదరక గొండఱి, కండ్లునెఱికి నిమ్మపండ్లు గ్రుచ్చి
చెట్ల కంటఁగట్టి సింగాణికోలలఁ, జెడి కొండ తొడలు చిందుపఱిచి. 156

తే. బెబ్బులులచేతఁ గొండఱిపీచ మణఁప, జేసి కొండఱు నలుఁదలచేతఁ గండు
మానఁజేయుచు గొండఱు మహిషతతులఁ, బైని దోలింతు రధికకోపంబుమీఱు. 157

కా. శూలప్రాప్తులఁ జేసి కొండఱు సంతోభంబు గావించుచున్
గాలంబు ల్పొగిడించి కొండఱిని గర్వంబెల్ల మాయంపుచున్
వ్యాళవ్రాతముచేతఁ గొండఱు సర్వాంగంబులం గట్టుచు
న్నెలం గొండఱు వైచి తోమరముల న్నిట్లెల్ల నొప్పించుచున్. 158

క. కొండఱు కండలఁ గోయుచు, గొండఱు బ్రేవులనుచ్రొంచి కొండఱియెమ్మల్
చింఱునందఱు నేయుచు, గొండఱుమర్తములు వీడఁగొట్టుచు గడిమిన్. 159

సీ. ఇనుసముక్కులకాకు లొనఁగూడి కొండఱు గఱచి మాంసములు వీకాకునేయ
గండుదున్నెదలు నల్లదల జమ్మని మూఁగి బ్రమయఁ గొండఱు శరీరములు దొలుప
కాకిసింధాకిని చటులభూతములు గొండఱు రక్తము ల్గ్రోలుచుండఁ
గుక్కులు చెలరేగి కొండఱిచిఱుదొడ లడరంగఁ బిఱిన జడిసి పర్వ

తే. నమదకుండాలములఁ బూని చాఁపకట్టు, గాంగఁ గొండఱి బడ ద్రొక్కి గానీవెట్టి
కొండఱుచ్చులు గొండఱు దుండగముల, నేయ నవ్వేళఁ గింకరుల్ కిక్కులీల. 160

- కా. శ్రేష్ఠం బ్రాణజలంబు జూదరిని కన్తిం బెట్టె బెన్నాములం
ద్రేష్ఠం గొందఱి జేసి యందు బుడమిన్ దేహంబు లంతంతకున్
గుల్లిలిత్తులుగాగఁ గొందఱిని సక్రొధాత్తులై యాడ్చి పు
డైల్లం గెల్కుచుఁ గొందఱిం బహుళదుఃఖేద క్రియ లేనయఁగన్. 161
- క. ఆశోతల కావేళల, కాకరకరి కామహర్తి కాకాటులకా
భీకరముల కాకొట్టుల, కాకట్టులకట్టె డన్నె యలిదుఃఖితులై. 162
- కా. ఆబాధ ల్బడలేక నారకులు కుయ్యంజొచ్చి శోకించువా
రిబాముల్ గడలేరవచ్చు భువై నిట్టిట్టుగాఁ బొర్లువా
రాబల్గాయము లట్టెమాచుకొని హాహాకారము లేనయివా
రిబన్నంబులగాక యొంటంగలవో యే మేమిహోరవ్యధల్. 163
- వ. అని చింతింపుచుఁ దమలోన. 164
- సీ. నేరమైతిమి నాఁడు నీలకంఠుని గోల్వ సేరింపమైతిమి దేవతలకు
జపింపమైతిమి శాంభవచుం త్రంబు వినుతింపమైతిమి వికృతతని
విసనేరమైతిమి విధునూశించితము ల్లాక్ష్మమైతిమి కూలిమ్రోల నిలిచి
తలకొనమైతిమి మలహరుగుడిలోనఁ బూజింపమైతిమి పురవిధేరి
- తే. బూయమైతిమి నుడుట సంపూతభూతిఁ, దాల్చమైతిమి భస్మరుద్రాక్షమణులు
చేరమైతిమి కాళికాక్షేత్రమునకుఁ, గటకటా యుట్టితలఁపులు గలుగవపుడు. 165
- సీ. మును శంభుసత్కథఁ ల్విసమన్నుఁ జెవులలోఁ జొనువంగ జొచ్చిరి కూలనమితి
మునుపు దానంబునేయనిహస్తము ల్వాడి బాడినె ల్లెక్కిరి గోడు గుడువ
మును దీర్థములకు బోవనిపాదములఁ జూపములఁ గోసివేసిరి మొఱిలిదంగ
మును సజ్జనావళిఁ గని ప్రియంబున చల్కుకున్న నాల్కలు గోసి రెన్నివగల
- తే. సహహ సమబుద్ధి మున్ను గోరంకయైన, గలుగ నీపాటులందేల గలుగనేర్పు
మోనపోయిన వచ్చునే మోదనుభము, లింక దుఃఖంప నవ్వరే యెవ్వరైన. 166
- క. అనునమయంబునఁ గింకర, జనములు రక్తాత్మ లగుచుఁ జటులకరాళ
ధ్వను లేనఁగఁగఁ బాపాత్ముల, గని పల్కిరి ఘోరవృత్తి గడలుగొనంగన్. 167
- తే. ఇల్లుగూలంగ బావి నిర్మించినట్లు, దోచె మిరలు చల్కుట దోసకారు
లార మారాజుమాచిన దూఱువచ్చు, మాట లడుగుండు మాకు మోమోటలేదు.
- మ. అనుచు దూతలు చుట్టుముట్టకొని హాహాకారము లేనయిదు
ర్జనుల స్థికర ముష్టిహాతములఁ దీవ్రతూరశస్త్రంబులక
ఘనసారాచరంపరాహతలచేఁ గాఢించి నొప్పింపఁగా
మనిచూడఁచుణి దండి కిట్టులనియెన్ మోమోటలే కెయ్యడన్. 169

- శా. ఓసూర్యాత్తజ జంతుసంఘములు కుయ్యోయంచుఁ గుయ్యంగ నీ
దానశ్రేష్ఠులు నిల్పులేక బహుబాధ లెట్టఁగాఁ జూచియుం
దోసంబంచుఁ దలంచి వద్దనపు నీతో మాటలాడుంగరా
దీసామ్రాజ్యము నీకెగాక కలదే యేదేవతాశ్రేణికిన్. 170
- తే. జాతజేనెనా నీగుండె ధాత మొదల, నట్టివాడవు గాకున్న నిట్టివట్ట
మట్టునే నీకటన్న నెయ్యంబుదోఁప, చెచ్చుకొనునవ్వు నవ్వి యాదిత్యసూతి. 171
- వ. అమృహాత్తునిం గనుంగొని. 172
- చ. బలిబలి లెస్సయంటిరి కృపారసపూరితభావ మీరు పె
ద్దలు మఱిమాకుఁ గర్తలుగదా యటుగావున నేమివల్కగాఁ
గలుగదు చిత్త మీఖలులఁ గన్గొనఁ బాపము కాళిక్నేను ను
ద్దలు ప్రకటితురా నడుచు దోసముచేసిన లెక్కాదుగా. 173
- తే. అటులుదోఁప మీర లాడినమాటలు, ఖలులబాధ లరసి కరుణపుట్టి
మనసునిల్పులేక మందలించితి రిట్లు, నీరిపాపమెల్ల విన్నుఁ చెలియఁ. 174
- క. అనవిని సానందుం డా, యినమానుని దిక్కుఁజూచి యేపాపము లీ
జనములు చేసిరి భూతలమునఁ చెల్పు మటన్న నతఁడు మోహాన్నితుఁడై. 175
- వ. వినిపించు దొడంగెనని చెప్పిన విని కొనకాదు లటమిఁదివృత్తాంతంబుం
మనుటయు. 176
- శా. గంధాంధాంధక సింధుర త్రిపుర రక్షుకుక్షికుక్షీ స్తనూ
సంధిస్థాన మహాధనోగ హుతభుజ్జాజ్వల్యమానాకృతీ
సింధుప్రోద్భవ రేఖకాంకిత శిరస్తేరజ్జటాభృన్నతీ
సంధామాత్ర వినిర్నితాఖల జగత్సంరక్షణాత్త స్తుతీ. 177
- క. దాక్షాయణీమనోహర, దక్షాధ్వర హరణదీక్ష తాపనరక్ష
దక్ష మహామహిమాస్పద, దక్షిణకైలాసనిలయ దర్శకనిలయా. 178
- మానసివృత్తము. రాజితమాధవ కాంచనగర్భ పురందరహాళి మనోద్యుతి నీ
రాజితపాదనిరంతర భూధర రాజసుతా హృదయాబ్జమహా
రాజతమన్మథ మేరుధనుర్ధర రంగభుజా విలసద్విభవా
రాజతైలనివాస గిరిశ హరా త్రిపురాసురగర్వహరా. 179
- గద్య. ఇది శ్రీమత్కాళికాంబా వరప్రసాదలబ్ధ సాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూప
సద్గురు చరణారుణరాజీవ సేవాసమాదితావైత్వతానుభవ కాళిక్గోక్రమధార్ణవ
పరిపూర్ణకైరవ బాంధవకొటి బాపనయ్యకమాధవ సవినయగుణాధేయ శివరామ
నామధేయప్రణీతంచైన సానందోపాఖ్యానంబును మహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీ
యాశ్వాసము సంపూర్ణము.

చతుర్థాశ్వాసము

సీతాచలకన్యా

భాసురమచలిప్త సాంద్రపాటీర హరి

ద్రాసుకరితోరథస్థుల

హస్తాస్పదవివేక కాళహస్తివివేకా.

1

తే. అవధరింపుము శానకాద్యఖిలమునుల, కిట్టులనిచెప్పె సూతమానీంద్రచంద్రుఁ
డిన్విధుమన సానందుఁ డడుగుఁ యుచు, బలికె నమవర్తిమధురవాక్పటియమెఱయ.
వనమయూరము:—

భాసురదయామయవిపాకసుగుణైశో, ల్లాస విను వీరలు ధరాళలములొనం
జేసినమహాఘములు చిత్ర మమృతా, భాసములుగానఁ బరిపాటి కనిపింతున్.

3

సీ. శివపూజ గలనైనఁ జేయనొల్లఁడు వీఁడు గిరిజేశ్వరగని కంటగించు వాఁడు
భర్త ప్రసాదంబు బట్టఁడెన్నఁడు వీఁడు హరునిసేవకులఁ బోనాఁడె వాఁడు
అభివృద్ధిరాజంబు నంటఁ డెన్నఁడు వీఁడు గఱకంతభవనార్తికారి వాఁడు
ధూర్జటితోవెల త్రోవ ద్రొక్కఁడు వీఁడు కానూరితీర్థము ల్గనఁడు వాఁడు
తే. మునుపానర్పు ధర్మములఁ బాడుగావించి, యశము దనకుఁ గల్గునంచు జీర్ణ
మైనదేవళంబు లందున్నకంబము, లొందు గుడికిఁ బెట్టుచుండు వాఁడు.

4

క. విష్ణుకథ లాలకింపక, విష్ణుస్థానంబుఁ జొరక విష్ణులసద్భాగి
జిష్ణు లగువారి: గూడక, విష్ణుదేవం బొనర్చె వీఁడు ధరిత్రిన్.

5

క. బ్రహ్మణులఁ బూజనీయక, బ్రహ్మదూషకుల పాలుపడి నిరశంబుకొ
బ్రహ్మణుల: బాధపెట్టుచు, బ్రహ్మదేవి యగు షరమపలితుఁడు వీ.దే.

6

క. గోవుల సతులం బేదల, వైపసమానులగు తట్టిదండ్రులఁ గని నం
సేవలు గావించనిదు, రాభవుం గనుఁగొంటె వీని బావనచరితా.

7

మ. పలలంబు ల్బుజియించె వాఁడు పరుల న్నాధించు వీఁ డూరకే
కులకాంతం ద్యు రయించె వాఁడు నృకతోఁ గొఁడెఁబలం బెప్పిసా

ధులఁ బెక్కండ్రకుఁ గీడునీసిన మహాదుష్టుండు వీఁడన్నద
మృలకెగ్గ ట్లలపోయు నశ్వవనితామోహాధికారుం డిలన్.

8

ఆ. నీరుఁ బూరి మాన్ని నిర్ణయస్వాతుడై, పరుల బుజుఁబెట్టు పాసి వీఁడు
మొవల దారవోయ నది విప్రద్రవీనిన, బరిహసించునట్టి వ్రష్టు వాఁడు.

9

ఉ. మానవదానవుండు కనుమాలము వీఁడు నిరంకరంబు క
య్యానకుఁ గాలుద్రవ్వి తిరుగాడు మహీశలి వాఁడు మానితా
నూనధలప్రవాళ సుమనోహర పుష్పనిధానభూషణు
ల్యాని హరించు వీఁడు బలుపోకిరి వాఁడు వివేకభూషణా.

10

ఉ. ఏమిని చెప్పుదుం జటికులేశ్వరేశ్వర యెల్లవానికి
దామన మివ్వమిత్తుఁడు మదం బభిమానవహాటి లోభ ము
ద్దామనహోదరుండు పతితత్వము కొంచుగా మెలంగి దృ
క్స్థిమలయుందు నిప్పుకలు చిందంగ నుడుచు నుడునెట్లెదన్.

11

క. చలుగాకుల నడకలు తాఁ, బలుమరు నుతియించి పాకువతుల మహాని
ర్సలచిత్త మిచ్చగించని, ఖలులకు శ్రేష్ఠుండు వీఁడు కారుణ్యనిధి.

12

తే. నక్కమెన్నఁ డెఱుంగఁ డేకాదనైన, కాంత మెప్పుడు రాదు కాసంతయైన
కొంచ మెటువంటిదో యరుజన్మమెత్తి, నాఁడు విశ్వాభరాథలి వీఁడొకండు.

13

తే. విధిని షేధంబు లెఱుంగనివెడంగు వాఁడు, దుష్టకాంతలఁ బొందంగఁ దొడరు వీఁడు
గాసిఁబెట్టు బెద్దలకానుకైన, వాఁడు వర్తనమాలినవాఁడు వీఁడు.

14

క. మొగ మంబుజవత్తము వగ, నగవులు పాటిరకైత్యనవనీయోత్పల్
దగహృదయము కత్తెరవగ, నగణితవయమున ధూర్తుఁడగు వీఁడనఘా.

15

వనమయూరము:—

పెద్దలకు దండములు బెట్టఁజొకనాఁడుకొ, వద్దనఁడు విప్రధనవారములు వాఁడుకొ
బుద్ధిచెడి యింటికడఁ బోరలిడువీఁడుకొ, గద్దరికనంబుగల కష్టమతి వాఁడున్.

16

ప. మఱియు నిఖిలప్రాణహింసాపరాయణులును నన్యాయ నాలింగనక్రియాధురీమ
ణులును శునకసూకరబిడాలాది వధానప్తులును నిఖిలాగమజీగీయమాన వశోక్షర
క్షాభద్రాక్షభూషణులును నుదరపోషణార్థ నానావికార సిద్ధజేషభూషణులును
నర్వకాల త్రైలాభ్యంజనమనోరంజనలును గురువృత్త్యాగులును గుటిలబోధులును
విప్రప్రయోగులును ద్యౌతక్రిడావినోదులును నకలజనవివాదులును బాలవృద్ధగురు
లోకంబులకు మున్నుగా భుక్తింగొన్నవ్యంజనాభిముఖులును సంగరరంగపరాజ్ఞుఖు
లును మొదలుగాఁగల దుర్మార్గుల పేర్వేఱజూసి తత్తత్పాతకంబు లొకకొన్ని
ప్రసంగవశంబున జెప్పి యచోట్టు వాసి యమ్మహానుభావుం డొడ్డొని శ్రాద్ధ

దేవుండు పురోభాగంబున కరుగ మున్న బాధలుబడు కర్ములకంటె నినుమడి ము
 వ్వుడి యవస్థలుబడుచున్న యవస్థలుజూచి విశ్వయమానసుడై సానందు డున్న
 సమయంబునఁ గింకరులు నిరంకుశభయంకర ప్రచారలై సీచునుతులం గొందఱు
 బట్టిధట్టించి దహనజ్వాలాజాల దందహ్యమాన లోహస్తంభంబు లిమ్ముగా నొక్కు
 వ్వుడి గాఢాలింగనంబులు చేసికొమ్మనియును ఘోరవృధలంబెట్టుచుఁ గొందఱు
 నివ్వలగుండంబులం బడనెట్టుచుఁ గొందఱుఁ జైలుకుటంబుల నుడికించుచుఁ గొందఱు
 నల్కాపాతంబుల పాటుపఱుచుచుఁ గొందఱుఁ బాజులెత్తి కాల్పుచుఁ గొందఱు
 మంటలకడంబెట్టి కమల్పుచుఁ గొందఱు చరణాంగుళుల నేరుడతైలసిక్త వస్త్రఖం
 డంబులంజుట్టి దివియలు ముట్టిచియుఁ గొందఱుఁ దప్తవాలకారాసులమీఁదఁ
 బొరలింపుచుఁ గొందఱు జ్వలనపరికవ్యచూర్ణ పాహణమండలంబులనెరియ విరి
 యింపుచు మచ్చరంబున విచ్చలవిడి చిచ్చుకుండలఁ దగిలించి యాచిచ్చున మండి
 పోవం గొందఱి మెడవట్టి నూకుచు నఖండప్రచండ గండోపలాబులం గొందఱి
 వైచి గండణఁగించుచుఁ గొందఱి పిచండంబులు మండిపడ సీసంబు గాంచి
 పోయుచుఁ గొందఱు మంటవర్వతంబుల నెక్కించుచుఁ గొందఱుఁ గ్రిమికిటకని
 బిడదుర్గంధమహ్మాసంబునఁ ద్రోచి తచ్చేదనలకు సహించక తలలెత్తియూచినఁ
 జూడకుండ తొట్ల తువ్వచుఁ గొందఱి నానావిధ బాధాపరుషుల గాసిఁ బెట్టి
 బెట్టుల్కి నేలుబడునారును మూర్ఖుల ముణుగువారును రోదనంబు నేయువా
 రును హాహాకారంబుల సేయువారును భటులబొలువ్రేళ్లు గఱచికొని యడుగుల
 మీఁద వ్రాలువారును కట్టలకం బట్టవచ్చిన నిట్టట్టుగాఁ దప్పించుకొని యొం
 డోరుల మరువు సొచ్చువారును కట్టడి గట్టుకొని యీడ్చిన నీడిగిలంబడి లేవ
 లేనివారును త్సూధావేదనలకోర్వక చతికిలంబడి మోందుకొనువారును ముందర మంద
 బుద్ధిని నిటలాక్షునివాసంబు పాదరక్షల మెట్టిలి మియ్యెడ దత్తాదంబులఁ
 గఱిన క్రకచంబులం ద్రోసునాయెఁ గదా యని పలుమించువారును మూర్ఖులను
 గర్వందొట్టి గట్టునిలుకాని తోవెలముందర నరమిద గంధులతో గంధర్వ వినో
 దంబు లాచరించితి మిప్పు డిప్పుపంబున నినువమంగలంబుల సర్వాంగంబులు
 వేఁపంజొచ్చి రుచువారును ముచుపు నీలకంఠనిర్మల్యం బాఘాణంబు సేయనిదురితం
 బున నియవనరంబున నికాతహేతి వ్రాతంబుల నాసికాచ్చేదంబుఁ గావించి రుచువా
 రును వెనకటికి గనకరథ ధనుర్ధర కుసుమదామంబు లిచ్చుం జొచ్చి నానాప్రసూన
 వితానంబు లవహరించి ముడుచుకొన్నదుచ్చ్రుతం బిచోటికింజెచ్చి తన్నస్తకంబు
 లుక్కునారసంబులం జెక్కలుసేసి రుచువారును దొడ్డిపరపల్లవాధరల సుధా మధు
 రాధర పానంబుసేసితి రని పరేతనేకదూతలు క్రోధాన్వితులై దంతభగ్నంబులు

గావించి హేయదైత విషములు ముఖగహ్వరములు బోపిరని యాక్రందనం
బులు సేయుచున్న బరభామలలామములు గామాతిలేదుగా జూచితిరని గో
రుగండ్ల గ్రంథువ్రక్కలించి రువారు బరకాంతల పువప్రాకటముల నఖి
తురము లుంచితరని కాలినవబ్బరములు గోళ్ళలో నురులు గ్రుచ్చి రేలాగుతాళ
వచ్చు ననువారు బరవేడుదగమలగోడు ముచ్చైక్కుకోదండక్రియలః ప్రొద్దు
లువుచ్చితరని మండలగ్రంథుల నండముగ్గరహితముగా మేషములు దునిమి
రేభుగి నిల్వరింపనేర్తు మనువారు విముధులంగని యాననముల నివ్వించి లేవని
నాఁటి క్రూరకర్తముల ననలకిఖిచ్చచ్చన్నాయత్తురంగముల నెక్కి కని యికట
నైన ను బ్రాణములువాయువును వనువారు మొడిప్రాణము తెన్నిధుంబురు బోవ
నువారు మంటయిల్లుసొచ్చినకుండే రెండుబోవు భూనాగసంయోగంబగు గాలు
మున దగులుపడిన మత్స్యముతెఱుగున శరీరు బెముగక చేసి ఖోరపాపము
లొకటి సహస్రంబులై యుపధిమింపజేయుచున్న వనువారు వెక్కరంబుగా వెక్కి
వెక్కి దుఃఖించువారు మఱియు నానావిధమాతనానమేతులైన యప్పాపకా
తులు దూకలం గనుంగొని.

17

క. ఈకోకల కీరోతల, కీకాల్పుల కీయవధ కేమోపుదుమే

మొకన్నబిడ్డలము మా, కీకాలము దిక్కుమీరె యింక బ్రోవదగన్.

18

సీ. పిధర్మమతులార యొక మాటుతో ఖడ్గధారలః బరిమార్చు దగవుగాడె
యోపిరవరులార యొకమాటుతో నగ్నికీలః గాల్పుట కీర్తిగాడె
యోదయాపరులార యొకమాటుతో శూలములః బించివ్రేయుట సుఖవుగాడె
యోసాధుహితులార యొకమాటుతోః చైలవక్త్రంబు గావించ బాటిగాడె

తే. పలువెఱుగుల వేదన ల్వడయవశము, గాదు మీవంటికాయము ల్లావు మమ్ముః
గడంగి యింకనైన మోసనగాలః దన్ని, విడిచిపెట్టిన మేలు వివేకులార.

19

మ. అని ధర్మప్రభుఁ గాంచి యిట్లనిరి దేవా రాజవర్ణం డెఱుం
గని పాపంబె గదా యటంచు మది సంకల్పింప రాసుండనో
గనుట ల్భాగ్యము మీపదాబ్జముల సొకం జూచుపుణ్యంబు మా
కనురక్షిం గలిగె దయాంబునిధి యాయారాటము ల్లాన్పవే.

20

కా. చాలు నాజ్ఞము చాలు భోగములు భాస్వత్సత్సభ ల్లాలు వా
జ్జాలత్వంబులు చాలు పాపములమంకం బోక పుణ్యంబులే
వాలాయం బోగరితు మీక మముః గావ న్నేలు ధర్మాత్మల
లీలం బ్రోచుట కీర్తిగాదు కృపణాశి బ్రోచుటే ధర్మముల్.

- మ. అని సానాదమహర్షి పుంగవులదిక్తైక్య మైక్రి యోయయ్యలా
ర నవీనాప్తకులార యీనరకఘోరవ్యాధి మాన్మంగ వ
చ్చిన సిద్ధప్రభులో యెఱుగ మిట మీశ్రీపాదము ల్లాన్వీనం
తనె ప్రాణంబుల కింత సౌఖ్య మునురె దభ్యంబుగా నీయెడన్. 22
- తే. అష్టహారాజుతోడ మీరైన గాని, తెలియ వినిసింపరయ్య బాధింపవల్వ
దురుఁ జెప్పిన గొంత మర్చించి భటులు, ప్రోవ జూతురుగాని యోవుఁజ్యులార. 23
- క. ఇన్విధమున దుఃఖమున, నిష్పవ్వటిలెడి దుష్టజనుల నిష్కరుణ భటు
ల్నావ్వంజేయుదుఁ బల్క, రివ్వగ మీ రఱవఁ బాడియే యని పెలుచన్. 24
- ఉ. రాజ్యము గీజ్య మొల్లము తిరుమగ ధర్మము చేతుమంచు బ
ల్యాజ్యము లాడఁ జొచ్చితిరి వారక మీకింక నేడ సౌఖ్యసా
మ్రాజ్యము ముక్కులో కురుపు మానినచాటికి దాసరయ్య తాఁ
బూజ్యులఁ బొందునప్పగిది బో యిపుడెన్నిన మీవచస్థితో. 25
- తే. నెనులికన్నీరు వేటకానికిఁ బ్రియంబు, గాదు గావున మీరెంత గాసివడిన
మాకు దయరాదు మాయెద్ద మందుకైన, గరుణగానమయో దుష్టకష్టలార. 26
- క. తిరితి తలఁ గొట్టుఁ బుచ్చిన, శెవులకు మందడుగులితి సిద్ధం బాయెం
గపరాడి మీరు పల్కుట, యనివేకస్వాంతులార యదియను గాకన్. 27
- క. ఈచిల్లర నేతలకే, వాచారెవ రోర్వ లేక వల దుడుగుఁ డహా
నూపీముఖాదినరకము, లాచంద్రార్కంబులైన వని యెవ్వరికిన్. 28
- అ. మనఁగ జెప్పఁబోయి పెరుగొడవలు వెచ్చు, కొన్నరీతిఁ దోఁకు గన్నుంగవల
నివ్వ లుప్పలిల్ల నవ్వదు భటకోటి, భలులఁ బీడవెట్టుఁ గడఁగి మఱియు. 29
- కా. బాధింపంగని యాశ్వరాయని కృపాపాఠోధిసానందండున్
మేధావైఖరి దండిట్టినియె భూమి స్వీర లెంతేసి పా
పాధీకుల్ బహుళార్తి గుండెవరు నెయ్యంబారఁ జెప్పంగజే
యెధర్మాత్త యనం బరేతపతి పూర్ణోత్సాహియై వెడియెన్. 30
- చ. వినుము బుధోద్రచంద్ర పృథివీస్థలి వీర లానర్పు పాపమల్
గోకొని నోటను న్నుడువఁగూడదు గావునఁ దోచినట్టులు
బనినిని విన్నవించెద నపాలకుడై యట నీచభావుఁ డే
పుఁ ధరణీకురోత్తముని బొల్పడఁగించె ధనానురక్తుడై. 31
- సీ. కొండెంబుఁ జెప్పితే కులహాని పరహాని కొండెంబు విన్నంతఁ గోపమొదవుఁ
గోపంబు పుట్టుట పాపంబు హేతువు పాపంబు నరకకూపంబుచెలిమి

- కొండెంబు వినువారుఁ గోపంబు గలవారు మాచేతఁ జిక్కి మానలేరు
కొండెంబు వినువారు మండగోళకులని బుధు లెన్నుకొందురు బుద్ధిలోనఁ
తే. గొండెగాండ్రను జేచ్చిన కువలమేళు, రాజ్యమెల్లను శీఘ్రకాలమునందు
నవ్వమెప్పోవుఁ గాన మానవవరుండు, తెలిసి భూలోక మేలినఁ దేజ మొనవు. 32
- కా. రాజ్యం బేలుచు ధర్మముల్ వదిలి దుర్మంత్రాసురక్షిం నదా
పూజ్యస్వాంతులనం ప్రదాయకులనుం బోనాడి దుష్టాత్మకు
ల్రాజ్యత్వం బొక యితసేయని ధరాధ్యక్షుండు గోరుం జూమి
రాజ్యాంలే నరకం భువం బనెడియాలాపంబు తక్కుంబుగన్. 33
- తే. దుష్టభూపాలకులకు గతులుఁ గలవె, గల్లువారలకును నరకములువరుస
నటులు గాకె త్రిశంకుభూపాలుఁ డాది, మానవేంద్రుల కబ్బె స్వస్థాపనవి. 34
- కా. ఈదుర్మార్గుండు రాజ్యగర్వమున వివ్రేణేక్షలం వెచ్చి శం
కాదోషంబులు లెక్క పెట్టక యనంగ్రీడలే ప్రాప్తు మ
ర్యాద ల్విప్పి యొనర్చినందులకుఁ బ్రయత్నిత మిచ్చోట నా
నాదుష్టులకకోరయాతనల చైన్యం బొందు నేకాలమున్. 35
- సీ. రణభీతులై శిరీషములు సొచ్చినవారి మెఱపు పెన్గొనఁ బూరి గఱచువారి
గోచవారుచును బల్ కొన దూఱినవారి మనలక కైదువుల్ మఱచువారి
విచ్చలవిడిఁ దలవీడఁ బాఱినవారి బద్ధులై యడుగులఁ బడినవారి
బెట్టుల్ని యిట్టట్టు గట్టు లెక్కినవారి బ్రతుకాఁడ జెట్లకుఁ బ్రాణకువారి
తే. మరుగుచేరినవారి నేమఱినవారిఁ, గాఢజాలక సంగరాంగణములందు
వెదకి భీతులఁ బరిమార్చు మదనమేళు, లాన్పపాలాధములఁ గంటె మానివర్చ. 36
- క. పాపాత్ము లైనపురుషుల, కేవున మణియంబు లిచ్చు నీకష్టండు దు
ర్యాపారంబున మదిసం, తాపింపఁ దొడంగు సంతకము మీ డనఘా. 37
- సీ. నలినగమ్యాగమనం బొనర్చినవారు గొతుకక మద్యంబుఁ గ్రోలువారు
ధరలోన ధర్మంబుఁ దప్పఁ జెప్పినవారుఁ గినుక బంగారు దొంగిలినవారు
ముఖ్యులైనై నింద మోపి పల్కినవారుఁ గోరి పుణ్యం బమ్ముకొన్నవారు
నయమేది భవనాంగణములు గాల్చినవారు గరళ మన్నంబులోఁ గలుపువారు
తే. నాగ్రహంబున దేవతావిగ్రహముల, నఱికి కరఁగించువారు మన్తధవిరోధి
భూషణద్రవ్యచోరులై పొట్టపెంచి, నట్టిమూఢాత్మకులు మీర లనఘచరిత. 38
- క. చతువధయునేని పీడుం, దశపాతకి యల్లనాడు దాక్షిణ్యకళా
విశదస్వపీనుఁ డీతఁడు, శిశుహత్య యొనర్చె పీడు నీధిప్రవరా. 39

- క. వృజినంబులన్న వెఱవక, గజదానముల్లె గొప్ప గడ్డరి వీడుక
రజకాంగనలం గలసిన, కుజచు గరుగొంటె వాని గురుపుణ్యనిధి. 40
- తే. జనకు డీల్లిన జనని వృన్ధనక పట్టి, చిచ్చులొక బడ నూకినచెనటి వీడు
నాలిలోబోరు వెట్టుక యాత్మహాని, నాచరించినఖలుండు వీడ మలహృదయ. 41
- క. తరుణులు రాత్రులు నిద్రా, పరవశలై యున్న మానభంగము సేయం
దొరకొన్న ముమ్మరాత్తుని, బరికించితె వాని భక్తపాలనవర్తి. 42
- క. మృడమందిరోత్సవంబులు, నడకుండం బాడుపఱచి నగచావుని పె
న్లడిరాల్ల వెఱికి యిడ్డం, గడవలఁ జొనఁగించఁ దలంచు కష్టండు వీడే. 43
- చ. వెలందులమాట నమ్మరు వివేకులు వారలు చెప్పినట్లయే
తులువలు చేసిరేని బలుదుర్గతులం గృహింతు రీజడుం
డలికులవేలివల్కులు ప్రియంబుగ నెంచి కులంబువారిపై
నలిగి నిశాన్యయచ్యుతవిహారకుడై కడుఁ గ్రూరుడై మనెన్. 44
- ఆ. పఱలు బలిమికలిమి వరుసబహిర్జల, కేళినల్లు కింటఁ బాలుమాలి
యుష్ణజలములాడ నుద్యోగ మొనరించి, నవ్వుకొంచు డితుండు నయవిచార. 45
- ఆ. చెంతనుండునట్టి శిష్టుల యనుమత, మైన దేవయోగ్య మైనఁగాని
యోదనంబు గుడువ నుత్సహించినపుణ్య, హీనుఁ డట్లవాడే హానివర్య. 46
- క. తానెప్పు పూజ్యవిద్యా, క్రినిధి నెవ్వరికి నెలపుసేయని దుష్టా
నూనాళిమాని చదివిన, శ్వాసం బనఁబఱుగు వీడు జగత్పిసలిపై. 47
- వ. అని యిత్రెఱుంగన నారకుల ఘోరకర్తంబు కాక కొన్నిచెప్పిన విని మానినం
క్రందనం డాశ్చర్యమానసుడై భానుమానుం గాంచి ధర్మాత్మా సమర్థుండ వట్ట
గుటుకేసి నీవేమిచేసిన వలదని వారింప బ్రహ్మాండ్రాదులతరంబుగా దీజీవులు పడు
దురవస్థలు నర్వేశ్వరుఁ డొక్కం డెఱుంగుఁగాని యితరులకుఁ దెలియంబడ
వట్టుండని మ్మింకొక్కసందేహము డెందమునం బొడముచున్న దది యెయ్యది
యంటేని. 48
- క. వీసినఁ ద్రోసినఁ దునుకలు, నేసినఁ గోసినను గాసి చేసిన నరకా
వానకు లేమిటఁ బోయిరు, యేసాధ్యం బేమొకాని యెఱిగింపు తగన్. 49
- తే. భూమిపై గాల్చివేసిరి బొందులన్ని, దేహబంధంబు లెబ్బంగిఁ దెచ్చుకొనిరి
వీరిఁ గాంచిన విషయమై రహించు, చున్న దదిగాక నందియ మున్నదొకటి. 50
- వ. నీవు త్రికాలవేదివి సర్వజుతుకోట్ల మర్తకర్తంబులు నీచేతఁ బిక్కియున్న పలుగా
వున నీవెఱుంగని రహస్యం బొండేమియుంలేదు జీవశరీరసంబంధం బెబ్బంగిం బ్రవ
ర్తించు జీవస్వరూపం బెయ్యది దేహస్వభావం బెటు పిండోత్పత్తి యేచందము

తచ్చరీర బాధమోక్షం బెన్విధమునం బ్రాపించు నివి మొదలైనరహస్యంబులు
మాకుం చెలియ నెఱింగింపుమనిన నమ్మనినక్షమున కంశుమత్తనూజా డిట్లనియె.

సీ. విన్నవించెద విను విశ్వంభరుండు పరాజ్యోతిస్వరూపుండు శుద్ధసత్త్వః
డభిలజగత్కల్పనారక్షసంహారకారణుండును జీదాకారుఁ డాది
మధ్యాంతకూన్యండు మంగళదాయకుం డప్రమేయుండు భవుఁడైనశంభుఁ
డష్టమూర్తియుఁ గాన నమ్మహాపురుషుని యవయవంబులఁ బూర్ణమై వెలుగు

తే. సకలసూతప్రపంచంబు స్థావరంబు, జంగమంబును జీవసంచయము లొప్పు
నట్టిజీవాత్మ పరమాత్మ యై తనర్పు, భేద మింతైతఁ జేయ మర్యాదగాదు. 52

ప. అట్లగుటజేసి యప్తహాదేవునియందు పటబీజస్వాయమున వహ్నియందు స్ఫులిం
గంబులు పొడమినవమవున మహేశ్వరుని యంతభూతంబులని జీవులుం చెలి
యము రజ్జుపండు సర్పశ్రమ పుట్టువిధమున నిరుపాధిక పరబ్రహ్మంబునందు మాయా
సంబంధంబున జీవన్ముఖావము ప్రసిద్ధంబయ్యె నట్టిజీవుం డిట్టివిశ్వంబున కాంభనీ
మాయామోహితుండై యనాదికర్తవశమునం బ్రరంభం బెవ్విధంబునం బ్రవర్తించు
నవిద్విధంబున సచరాచరశరీరములెత్తి సుఖదుఃఖంబులు జీవాత్మకు లేకున్నవైనను
మహదహంకారభూతంబులైన కామక్రోధలోభమోహమదమాశ్చర్యములుం బ్రమ
త్తుండై వృధాకృతంబున సుఖదుఃఖముల ముచుంగు దోషంబాత్మకుఁ గలుగనేరదు
విద్వాంసుండైన భూసురోత్తముండు సురాపానంబు నీసి యెడలెఱుంగనిచందం
బున దుర్జయంబైన మూలప్రకృతివలన వైసప్రాంతింజేసి జీవోట్లశ్వమేధాది
సుకృతవికేషముల స్వర్గంబును బ్రహ్మహత్యాది మహాపాతకంబులంజేసి నరకంబు
ననుభవించు రిట్టి సర్వప్రపంచము మిథ్యాభూతంబని యెఱింగి పండితులు జరా
యుజాండజ సేదబోధిజ్ఞుంబులు జంగమంబులందుఁ బశుపక్షిమృగాది తిర్యగ్గం
తువుల కభివ్యక్తి లేకుండుటం జేసి యవి పుణ్యపాపములం బొందవు చతుర్విధ
జన్మంబులలోన జరాయుజుంబ ముఖ్యం బందు మానవదేహంబు దుర్లభంబని చెప్పం
బడుం దదుత్పత్తికరుంబుఁ జెప్పెద నాకర్షింపుము. 53

సీ. తీతిమీఁద మదవతుల్ బుతువైన నాన్నాళ్ల వెనుక మజ్జనమాడి విభునిముఖము
దర్శించు టుత్తమధర్మంబు తరుణికి నన్యులఁ జూచిన యట్టిరూప
వంతుఁ డౌపుత్రుఁ డవశ్యంబుగావున నతులు సల్పుదు రిట్టి నద్వైతంబు
బదియొఱుదినములు పడఁతికి బుతుకాల మని చెప్పదురు పెద్ద లందుఁ జేసి

తే. దినమునను గర్భమొదవినఁ జెఱుప పుట్టు, సరిదినంబున నిల్చిన బురుషుండ్రాసు
మిశ్రవేళలఁ బొందు గామింప నందుఁ, బుట్టు నొక్కట దోడ్తో నపుంసకుండు. 54

క. పదియొఱుగు దినసంబున, మదవతికిఁ గర్మమైన మానవపతియై

- యువయువః బురుషసీమాం, డివి పరమరహస్య ముచు నెప్పుడు రాహుల్. 55
- సీ. విశవయ్య పురుషులివీర్యంబు పాల్పిన పురుషుడై జన్మించుఁ దరుణిశోణి
తం బెక్కుడైనను దరుణియై పుట్టు నొక్కట సరియైన శిఖండి యగుచు
గుడిప్రక్కఁ బురుషుడు కుదురుగాఁ బొదలును వామభాగము రాజవదనకిరపు
సానట్టవడుము బృహన్నలస్థానంబు మగవాని గనఁబోవు మగువకు మది
- లే. బొడముఁ గార్యాదిభావము ల్బడఁలియైన, భయము లజ్జయుఁదోచు నప్పగిదిరెండు
భావముల మిశ్రణములఁ బ్రబలెనేని, పుట్టు తద్గర్భమునను నపునకుడు. 56
- ఉ. కారణ మితలేక యొకకార్యము గల్గదు గాన పూరుషం
ఠారయ లేముఁ బొందుననుయంబున శుక్లము భావమన్వథా
కారములొన జాతిన సుఖస్థితి రక్తము గూడి యొక్కటం
బేరును సూక్ష్మచర్మమున భీతమృగేక్షణ కుక్షిలోపలన్. 57
- ఆ. మొదటిమానమందుఁ బదమగా బుద్బుద, భౌతి నుండు నాల్గవక్షములకుఁ
బొడరూపమగుచుఁ బొపొంది మూఱ్జెల్ల, కవయవములు పుట్టు ననఘచరిత. 58
- ఉ. నాలవమానమందుఁ జరణంబులు హస్తము గక్షయుగ్మము
నోప్పలగఁ గర్ణరంధ్రములు నోరును ముక్కును సుభించు న
క్కాలములొన జీవులకు నప్పడు గొంతవిచారబుద్ధి దుః
ఖాలయ మైనగర్భమున నాపదఁ బొందుఁ గర్మరవేదనల్. 59
- క. విను మైదవమానంబున, మన మధికస్ఫురణఁ జెందు మాంసము రక్తం
బు నరము లెముకలు నఖములు, జనితములగు రోమములను హెచ్చానమునన్. 60
- క. బలము న్నిర్ణము నేడవ, నెలయందుం గలిగి పుట్టి నెలకొని పెలుచక
లలితవివేకము పొడమిన, విలసింతుక గర్భనరక వేదనపలనన్. 61
- లే. జుని జలరాగ్నికాల్పులఁ దనువు దూలి, ప్రక్కటెముకలు అంపాలపగిది సోక
శోణితముఁ జీముఁ గ్రోలుచు సూక్ష్మమైస్కృమిచయము ముండ్లవలె మేనుఁగినిసికఱవ.
- క. మలమూత్ర వైశ్యరసములఁ, దులదూఁగుచు నుల్కివడుచు దుఃఖించుచుఁ జే
తులఁ జెవులు మూసికొని పద, మలనందుల కేలుదోయి ముడుఁచుకపొదలున్. 63
- కా. ఆవేశం దలపోయఁ బూర్వజననవ్యాపారము ల్లోన్ని దుః
ఖావేశంబున మున్నుఁ బొందు నరకప్రారంభ దుర్గంధబా
ధావిస్ఫూర్తి పరంపరాబహుళ మీదారి న్నహఃపూర్ణమై
భావోపద్రవ మొందఁజేయుటిది పో ప్రారబ్ధసంబంధమల్. 64
- మ. అని శోకించుచు పైవమా భయదగర్భాగారదుఃఖంబు మా
న నుపాయస్థితి యెట్లు చాలు నిక భయస్వాంతముండేసి యీ

జననాంకంబులు లేనిదోవ గనుటలో సౌఖ్యం బటంచుకొ మదికొ

జనితంబైన వివేకసంపదకు మోక్షధ్యానపారీక్షండై.

65

సీ. ఆట్లున్నశిశువున కష్టమానంబున జ్ఞానోదయం బయి కర్త మొదవ
భద్రమైయుండు బానము సేయరక్తంబు జీవనంబునకు సంజీవనంబు
తన్నిమిత్రమునఁ గదా మాతృగర్భంబు చంచలత్వంబుఁ బ్రాపించుటెల్ల
నక్కాలమునఁ బీడితాంగుండై మావించే బొదువంగఁబడి యింత మెదలలేక

తే. ప్రాణములు లేనివాని వైభవముగాంచి, జనని భక్షించు నన్నరసంబు హృదయ
నాడిముఖమున దిగజాలి నాభిచెంతఁ, బొందుకతమున బ్రదికి విస్ఫూర్తి జేందు. 66

వి. అంత నవమాసమున ప్రసూతిసమయమునం బవనవశంబున కీకసయంత్రంబుల
విముక్తుడై కుక్షిమార్గము వెలువడి మేదోరుధిరసితాంగుండై దుఃఖించుచు నథో
ముఖముగా సూక్ష్మద్వారమున వెడలి జుత్రపుసూత్రమువలనం దప్పి జాఱిన
బొమ్మవిధమున భూపతనంబైన పూర్వజ్ఞానంబుతయు మఱచి సారమేయ ధైరవ
విదాల బంతుసంతానదంష్ట్రులం బాలువడకుండ దండహస్తలనేత రక్షితుండై తన్ను
నెఱుంగమి దనుజుం గనుంగొని జనకుండని తలంచుచు మోహినిభూతము పొడకట్టిన
జననియని భావించుచుఁ బూయకోణితంబుల జ్ఞానమున సోలక త్రావుటంజేసి
తైశవంబు దీర్ఘకష్టంబని యార్దులుచెప్పదురు దేహంబుల గల నాడులు క్షేపవిహి
తములైయుండు నట్లుమాపున సుఖమునాడియందు క్షేప్త పూరంబు నిర్వాణంబగు
నం దొకమవృత్తము నాదశక్తిలేదు దానంజేసిగదా గర్భస్థంబు గర్భగోళంబున
రోదనము సేయ సమర్థుండుగాఁ డివ్విధమున మూఢభావమున బాల్యకౌమారంబు
లు గడచనినపిమ్మట యావ్వనోద్రేక నిర్దిదుండై భద్రేభయానలం గాంక్షింపుచు
మన్వధజ్వరవివ్వలుండై వృథాయాసంబునం గొంతకాల ముక్తరించినయనంత
రంబ సంసారమోహపాశములం గట్టువడి యీషణిత్రయబాధితుండై వృధంబు
లగు కటుంబపోషణార్థంబుగా నకలమాయోపాయసంశయములం బరిభ్ర
మించుచుం గొన్నివర్షంబులు చనిన నటమీఁద జరాభారంబువచ్చిన భ్రాంతికి
మూలంబై సంతాపించుచు సర్వేంద్రియముల సాంద్రవిలాసము దప్పిక్షేప్త వాతా
దిఘోరరోగములం బీడితుండై బ్రాణావసానకాలమున విహంగపుంగవుచేత
గ్రహింపంబడు భుజగంబు తెఱింగున మృత్యువుచేతం బ్రాణంబులు గ్రహింపఁబ
డినపుడు బాశ్రయించినవక్షులు పుడుమును విడిచి తమతమద్రోవలం బోవురిలి
దేహంబు దిగనాడి బన్నగంబు కుబుసంబుఁజ్ఞి స్వచ్ఛంబగుభాతి యాశుతనువుం
గాల్చిన యజ్ఞేవుని మదియదూతలు దోడ్కొని తెత్తు రట్టిపావకర్మల నిచోన్పి
నెల్లంగి బాధించినం బ్రాణంబులు కాయములం బాయవు బాసెనేని నిందు సంజీవని

యను గాడ్పుగలదు గావున నమ్మహానిలంబు సోఁకిన బునర్జీవితులగుదు రింతియ
కాని వీరలకు మరణముగలుగనేర దది యనాదికల్పితం బని తెలియందగు మర
ణమునకు చీజంబు జన్మము జన్మమునకు చీజంబు మరణము సిద్ధం బిమ్మహావ్యాధిమాన
నాయనాచిభివగ్వరుండగు మహాదేవుండుదక్క తక్కినవారలకు శక్యముగాదు
జన్మమరణములు మహాదుఃఖకరంబని పెద్దలు చెప్పదు రింక దేహనిర్ణయము
జెప్పెద నాకర్తింపుము. 67

సీ. నిర్దేవుఁ డీశుండు నిర్వికల్పఁ డనంతఁ డాద్యుండు నుత్తమఁ డప్రమేయుఁ
డమలభావుఁడు సచ్చిదానందవిగ్రహుఁ డగుమహాదేవునియందు విద్య
శక్తి కాద్యన్పూర్తి శోభిల్ల నవి మున్నె దృష్టాంత మధికవిస్ఫుప్తమగును
తెలిసితి నది గాన దేవదేవుని మాయ వాగ్బుద్ధులకుఁ జెప్ప వశముగాదు

ఆ. నేను చెల్వినట్టి దిది తారకంబును, సాత్వికంబు రాజనంబుఁ దామ

నం బనంగ మూఁడునంజ్ఞలు గుణములు, వానిలక్షణములు వరుస వినుము. 68

సీ. సత్త్వగుణంబు విక్షానంబు భాస్వరమై శుభ్రవర్ణమై యలరుచుండు
రాజనం బతిచంచలవృథామూలమై లోహితరూపమై రూఢిఁజెందుఁ
దామనంబు జడప్రధాని కోహోద్రేకమై క్యామలాభమై యలరుచుండు
సౌఖ్యసుక్షానభాస్వద్భాస మంధకజనము లక్షానభాజనములయ్యె

తే. నిజముగానొకపురుషుండు నియతిచిత్స్య, కాశుఁడై మోక్షసామ్రాజ్యగతిరహించుఁ
బాంచభౌతిక మఖిలప్రపంచమగును, దెలియఁ దగువాని నెఱిగింతు ధీనమేత. 69

తే. తల్లిదండ్రులు భక్షించుదగినయన్న, పానరసమున వట్కొనిబరవశముగ

గాయముదయించు జనుకునికతనఁ గల్గు, మజ్జయించు గోరు లెముకలు మానివర్య. 70

ప. శ్రోతత్వకృత్కుష్టహృదయంబు లైదు క్షానేంద్రియంబులు తద్విషయములు శబ్ద
స్పర్శరూపరసగంధంబులు వాక్పాణిపాదపాయూపస్థలైదును గర్తేంద్రియములు
తద్విషయంబులు వచనదానగమన వినర్రానందములు మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తంబు
లంతకరణచతుష్టయము త్రిగుణభేదంబని చెప్పంబడు సత్త్వమునం బరిశుద్ధగుణం
బును వ్రసన్నత్వంబును సారోగ్యమునుం బుట్టె రాజసగుణమున రాజసభావంబు
పుట్టె దమంబునఁ గామశ్రద్ధలోభమోహమదమాత్సర్యంబులు నాలస్యంబును
నిద్రయుం బ్రహదంబును వంచనగుణమును మోదలైనవిపుట్టె శరీరము పాంచ
భౌతికంబుగావున నందుఁ బుట్టినగుణము లంతకరణముచేత పరియింపఁబడుచున్న
యవి కర్తేంద్రియమువలనవినఁబడుశబ్దంబాకాశమునం బుట్టె తద్బలముగూడిన
యాకాశమువలన వాయువుపుట్టె వాయుగుణము స్పర్శముగావున నందుఁ దద్వింద్రి
యముపుట్టె సౌఖ్యంబు వడుట వచ్చుట పోవుట మునుఁగుట యివి వాయుగుణ

ములు ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానము లనియెడి పంచప్రాణములు నాగకృతర కూర్చదేవదత్తధనంజయములనుపది వాయువు లిద్దశవాయువులందుం బ్రాణవాయువు ముఖ్యంబని చెప్పంబడు నవ్వాయువు కంఠగోళమునకుఁ గ్రింద నాభిప్రదేశము నకు మీద సంచరించుచు నాసికార్యముల నాభీతుహరమున హృత్పద్మమున వ్యాపించియుండునదిగదా భాషాశక్తికిఁ జూలకారణ మపానవాయువు గుదస్థాన మున మేఘమునఁ గటిస్థలమున జంఘాయుగ్మమున జతరంబున నాభిప్రదేశమున వృషణముల నూరుల విహరించునది మలమూత్రవీర్యవిసర్జనమునకుఁ బ్రధానము వ్యాన వాయువు దృక్కోణము కర్ణరంధ్రముల జంఘుల నాసాపుటంబుల మెలంగి ప్రాణాపానవ్యాపారములం గూడియుండు నమ్రాఁడువాయువులం దేశభావముగా సమాన వాయువు జతరాన్ని సహచరత్వముగైకొని యన్నపానాదిసములు చేపాంబుడు సమముగాఁ బంచిపెట్టును సర్వనాడిమార్గంబులం దిరుగాడు నుదానవాయువు కర చరణాద్యవయవములం జరియించుచు దృష్టాక్షృధావృక్షలు మొదలైనవి పుట్టించుఁ జర్చిరోమరక్తమాంసమేదోసిమజ్జాది సప్తధాతువులయందును నుపరివాయువులు విహరించియుండు.

71

సీ. పాపకవలన రూపవృత్తి దీపనశక్తి ప్రకాశము కౌర్యరూఢి
లేజోవిరాసము ధీవిశేషము సూక్ష్మభావము కోపము ప్రబలించుండు
వనకల్పితము జిహ్వయును కైత్యమును శరీరద్రవమును జలం బధునివంబు
ఘ్రాణంబు గంధము గౌరవదైర్యము లివి భూమిగుణములం చెఱుగవలయుఁ
లే. దత్తములలోనఁ బృథ్వీప్రధానభూత, మదిగదా సస్యములకెల్ల నాలయంబు
దానఁ బట్టినపస్తువుల్ మానవులకుఁ జీవనోపాయములు గావె సిద్ధపర్య.

72

క. కావునఁ బృథ్వీభూకము, కేవలముఖ్యం బటంచుఁ గీర్తితురు చి
ద్యావులు త్వగాదిధాతువు, లావిర్భావంబుఁ జెంద నవనిం దొలకన్.

73

ఆ. జితరవహింసలన జంతువుల్ భక్షింపఁ, బడినయన్న మంత్యభాగ మగుచుఁ
బక్ష్యమైనఁ బరగుఁ బంకపురీషమై, గర్భగోళమందు ఘనవివేక.

74

లే. ఆన్నసారంబు మద్యాంశమాయె మాంసమందు చూత్యైశమున మనంబాయెగాన
నన్నమయెనుని వనము ప్రఖ్యాతినొందె, నుదకహరంబుమాత్రమైయొప్పుచుండు.

లే. ఆందు మద్యాంశమున రక్తమాయెదాని, సూక్ష్మభోగంబు ప్రాణంబు నుద్వేయట్లు
గానఁ బ్రాణంబు భువనాత్మకం బనంగ, మాన్యులెన్నుదు రక్షలసమృతముగాఁగ.

76

సీ. అగ్నికనిష్ఠమా యనఁగ శబ్దంబుల మధ్యభాగంబున మజ్జయొదదె
సూక్ష్మభాగమున వాత్స్పర్శభోద్భవంబయ్యె నట్లుగావునఁ దేజ మఖిలజోక

- మున కళిన్నాత్మకమని చెప్పబడుకోణితంబునఁ బొడమె మాంసంబు దాన
మేదోద్భవంబయ్యె మెదడున కీకసములు గల్గె నందున వెలసె మజ్జ
తే. యట్టివ్రావున శుక్లంబు బుట్టి పీర్చు, మందు వాతాదిధాతువుల్ గందఱించి
యందు మాంసంబున నరములయ్యెఱుఱు, మునిజనశరణ్యసానందమునివరేణ్యు. 77
- ప. మఱియు శరీరమున బదిదోసిల్ల జలంబునుం దొమ్మిదిదోసిల్లరసంబును నెనిమిది
దోసిల్లరక్తంబును నేడుదోసిల్లపురీషంబును నాఱుదోసిల్ల క్షేష్ఠంబును నైదు
దోసిల్లపైత్యంబును నాల్గుదోసిల్లమూత్రంబును మూడుదోసిల్లమజ్జయు రెం
డుదోసిల్ల మేదఃపంకంబును నర్ధాంజలిశుక్లంబును గలదు తద్వీర్వంబుగదా దేహ
మునకు మూలంబు నదియునుంగాక జలంబురుచికరంబులఁ దరుణంబులు నవకంబునఁ
జతుర్విధంబులై వృష్టికతత్రయశల్యంబులుం గలిగి యుండునని బుధోత్తములు
చెప్పదు రస్థిసంధులు నన్నుటవదిగల వివిరారవంబులు బ్రసవంబులు సేచనంబులు
నులూఖిఖండంబులు సముద్గమంబులు మండలంబులు శంఖంబులు ఘాతంబులు
వాయనతుండంబులనం బెరుగొన్నకీకసంబులంఘాడి కాయం బవ్వఁదాస్థిసంధులం
జెన్నొందు సర్వాంగమలమీఁద మూడుఁగోట్లు నేఁబదిలక్షల రోమకూపములు
విలసిల్లు భువనత్రయంబున నిట్టిశరీరముకంటె సారంతైనపదార్థం బెయ్యది దేహళి
మానంబునం బట్టువడి సాహంకారులై ప్రాణుమాలి మహాపాతకోపపాతములు
సేయుచున్నవార లిట్టి దేహలక్షణంబు మోక్షపేక్ష గల్గినమాన్యులకుంగాని యన్యు
లకు ధన్యులువన్యునింపంబోరు మహాత్మా నీకతంబున నివృహనీయరహస్యము ప్రకాశం
బయ్యె నింక జీవన్మరూపముం జెప్పెద వినుము. 78
- మ. నిరహంకారుఁడు: జిన్న యాత్మఁడు సదానిర్వాణసంధాయకుం
డురు తేజోభివాళిరాముఁడు మహాయోగాసురక్షుండు శ్రీ
హరివద్దోద్భవకీటకాంతపరీపూర్ణానందభావుండు శం
కరుఁ డర్కానలచంద్రనేత్రుఁడు జగత్కల్యాణపారీజుఁడై. 79
- క. అడించువాఁడు: దానె, యాడెడుపురుషుండు: దానె యన్నియుం దానై
క్రీడించు విశ్వపురుషుని, వేడుకలుగ నెంచఁబడు వివేకులమతముల్. 80
- తే. జగములకు నెల్ల యోనిబీజప్రధానుఁ, డచ్యుతఁడు శక్తిసహితుఁ డాద్యంతరహితుఁ
డఖిలలోకాధినాయకుం డైనశివుని, మాయ దాటంగశక్యమె మానవునకు. 81
- తే. ఏనరునియందుఁ గరుణ యవ్యానిచేత, పుణ్యములు సేయఁబనుచు నేపురుషుమీఁదఁ
బ్రీతిగల్గిదా వానిచే బాతకములు, సేయఁ బంచు భూతేశుండు సిద్ధపర్వు. 82
- తే. సంశయాత్ముని కెందు మోక్షంబు లేదు, గాన సందేహమానాభిమాన మెల్ల
వదిలి వేదాంతవాదన యెదివేనేని, వానిచేరిది కైకల్యైభవంబు. 83

- తే. అట్టిపురుషుండు వినఁడు భయంకరోగ్ర, మామకీసలులాయనంబుధవిపుల
ఘంటికానేకకలితభీకరరవంబుఁ బరమపాపనమూర్తిస్వప్నమున నైన. 84
- క. వేదాదిముఖ్యవిద్యా, స్వాదను లగువారు పాపసంఘములను వే
పొందోలి ముక్తికాంతా, శ్రీదశమోక్షంగ మహిమ జెలగుదు రెలమిన్. 85
- ఉ. ఎందునఁ బోనిపాతకము లించుక నెచ్చుడుఁ దత్త్వబుద్ధిలో
నం దలపోసినంతట వినాశము నొందు మహాఘనంతతుల్
నందియ మేలఁ దూల గిరిసంఘములం దొకకొంతనిచ్చుపొఁ
కం దుదిముట్టఁ గాలినవగ్గ భవబంధము లూడు జ్ఞానికిన్. 86
- క. దర్పణములోన రూపు న, మర్పణముగఁ దోచు నానమంబున జగముల్
దర్పకభంజనుమాయా, దర్పంబునఁ గల్గి వెలయుఁ దాపనవర్యా. 87
- క. ఆశంభుమాయఁ గడువ ర, మేశాంబుజభవులఁ జాల రీభువనంబున్
శ్రీశర్వునిమయసుని యో, గీతుని దలపోతు రాత్త నెక్కాలమునన్. 88
- కా. అయోగీంద్రుల నెల్ల శంభుండు దయాహ్లాదంబు పుట్టింప. గా
శ్రేయోచైర్యులసలక్షణకళా శ్రీమంతలంజేసి మో
దాయస్థానసుఖం బొసంగు నిజ మట్టాటన్ విచారించి మి
థ్యాయాసంబులు మాని మానవులు చేయబోలు రుద్రార్చనల్. 89
- సీ. సంసారబంధంబు ననుసిపోవదు శంభుదాస్యంబుచేఁ గాని ధన్యమూర్తి
తాపత్రయంబులు దలఁగిపోవవు శీవధ్యానంబుచేఁ గాని మానివర్మ
దేవభీమానంబు దెగిపోవ దీశ్వరభక్తిచేఁ గాని తాపనమృగేంద్ర
సకలసంశయములు జడిసిపోవవు శూలికీర్తనచేఁ గాని కీర్తివిహిత
తే. తనివీదిరనియాశలఁ దగులలేక, నిర్మలాదైవతభావసన్నిహితుఁ దగుచు
రూఢి కెక్కును బుణ్యపురుషుండు నెందుఁ, గేవలానందభావనీకేతనంబు. 90
- తే. వలదు దానంబు ధర్మంబు వలదు తపము, వలదు జపనిష్ఠ వలదు సర్వంబు వలదు
కాయసంతాప మొనరించుఁగాని దాన, ముక్తి గల్గునె శంకరభక్తిలేక. 91
- క. ఆవగుణశతములు వితరణ, మవలీల హరించురీతి యధమునకైనన్
భవభక్తి యితగల్గిన, భవబంధంబులకుఁ బాలువడఁ డా నరుడున్. 92
- చ. దురితము జేసియైనఁ దుది ధూర్జటిపాదసరోజచింతనా
స్ఫురణముఁ జెందెనేనిఁ బరిబూర్ణచిదంబరమండె జేరు నా
పురుషుండు శోటిజన్తముల పుణ్యఫలంబునఁ గాని పుట్ట దీ
శ్వరకడభక్తి సిద్ధ మిది శంభునిఁ గొల్పి ధవంబుగల్గునే. 93

కా. ఈసంసారము దుఃఖహేతు వన సర్వేశాంప్రి పద్మార్పనా

శ్రీసంబంధము లాచరించిన సరశ్రేష్ఠ స్వీలాకించి మ

ద్దాసాసీకము భీతిపుట్టి చొర రాసానంబుగాన న్నను

భీ సాంబాయ శివాయ యంచు నొడువక జేమారు వల్యముల్.

94

తే. అభవుఁ డానందమూర్తి దేహములలోన, లీనమైయుండు జీవనిధానముగను

దానిమర్చంబు నీకు విస్తారఫణితిఁ, జలియ వినిపింతు వినవయ్య ధీస మేత.

95

సీ. శ్రీమహాదేవుండు జీవన్మరూపమై జగమున వ్యాపించు సర్వకరుల

బ్రహ్మాదులకుఁ బట్టువడనివరంజ్యోతి నచ్చిదానంద ప్రకృత్యమూర్తి

సకలధర్మములకు సాక్షియై వెలుగును వేదాంతవేద్యుండు విశ్వమయుండు

విషయంబులకు నెల్ల వెలియినపురుషుండు నిత్యుఁ డనంతుండు నిర్మలండు

తే. నిర్గుణుం డమృతాత్మ వర్తింపఁదరమె, యతని నెఱిగినవాఁడు మోహంబువలన

విడువఁబడి మోక్షసామ్రాజ్యవిహితం డగును, నిజము గావున శివభక్తి నెగడవలయు.

క. సకలము మాయాకల్పిత, మొకటైనక సత్య మనుచు యోజింపక భా

వుకముం గా వెలు లన్నను, బ్రకటాశ్చర్యంబు న్యవ్వపదముఁ బోలెన్.

97

క. కలలోఁ గన్నపదార్థము, లలవడునే మేలుకనిన నగ్గతి మాయా

విలసనము మాన్చి తలఁచిన, వెలుఁగొందుం దానె తాను విశ్వాత్మకుండై.

98

ప ఇవిధమున విశ్వేశ్వరుండు విశ్వమయుండని భానింపఁదగుఁ బరమాత్మకు శరీరములు భిన్నంబు లనున్యాయంబున నానావిధజీవత్వము వహించియుండు జ్ఞానేంద్రియ కంచకంబును సంతకరణచతుష్టయంబును గూడి యేకానమిశ్రితత్వంబుల లింగ శరీరంబయ్యెం దల్లింగశరీరమునం బ్రకృతికలితచైతన్యంబు ప్రతిబింబించుటం జేసి వ్యవహారమున జీవుం డనంబడియె నజ్ఞీవునకు తేత్రజ్ఞపురుషనామంబు లిహ పరసుఖంబులు జాగ్రత్స్వప్నాద్యవస్థలుంగల వెట్లంటివేని ముకురమాలిన్యంబు వలన ముఖము మాలిన్యంబగు తెఱంగున మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తములం బొందిన దోషంబుల జీవాత్మఁ డాలోకించుఁ దదన్యసంబంధమున జీవాత్మలకంతకరణంబునకు మాలిన్యదోషసంప్రాప్తి యయ్యెం దదభిమానంబునం దేక్షిభావంబైన దేహదులకుఁ బరుండగు జీవాత్మండు సుఖదుఃఖములంబొందు మధ్యందినమార్తాండకైరణము మరుఘ్నములంబుజరించిన మూఢాత్మలకు జలంబై తోచుకైవడి గ్రహింపంబడని సూర్యుండు గ్రస్తుండగురీతి జీవాత్మనిర్లేపప్రభావుండయ్యును సుఖదుఃఖములు లోనగు తెఱంగునఁ దోచు టదియ విద్యాదోషంబని తెలియందగు సింహాండమున నఖి శిఖపర్వంతము వ్యాపించి జీవాత్మభ్రామధ్యమనం దేజరిల్లుపురం బనునభిధానము గలమాంససింహముల నాభీకూపారంబునకుం బొడవుకంతనాళమునకుం గ్రిందు

మధ్యాహ్నాదయంబు గావున దన్నాశమునం గూడుకొని సారసశోశముతీయన
సర్వోముఖులైనదాని సూక్ష్మద్వారంబునఁ దత్ప్రకాశంబని చెప్పబడుఁ దన్నహనీయ
ప్రదేశంబున. 99

క. వాగ్రముమెట్లనఁ బరి, వేటాసము లగుట పంచవేదసమాప్తం
దేవీల నుండుజీవుం, డాలిల నె సూక్ష్మరూపమై యుండుండున్. 100

ఆ. ఆట్టిప్రత్యగాత్తుఁ డవ్యయుండు కదంబ, పుష్పకేసరములపోల్క హృదయ
నలినమందు వెడలి వెలుగును నానాము, ఖంబులై కళేబరంబు లొదవు. 101

వ. కావున నాడులు శరీరహితకరంబు లట్టినాడులు దెబ్బదిరెండుపేలు గలవని మహా
యోగిశిఖామణులు వక్కాణింతు రందు ముఖ్యునాడు లేకొత్తరకరం బవి దశేంద్రి
యంబులం బ్రవేశనాడులు తద్విషయంబుల కభిముఖంబులై యనాదికర్తహేతు
వునం జేసి స్వప్నాదినీచభోగంబు లనుభవించుకొఱుకు మహానదులు తీర్థంబు లనుభ
వించు నం దొక్కనాడి యూర్ధ్వగతం బై యంతంబులేక సుషుమ్నాఖ్యంబునం
ప్రసిద్ధం బై యుండు. 102

క. ఆనాడియందు జీవముఁ, బోనాడినవాడు పుణ్యపురుషుండు ముక్తి
స్థానంబుఁ జేరుయోగులు, ధ్యానింతురు వాని చిన్నయంబుగ జీవున్. 103

తే. తెలియ వివరయ్య రాహు వదృశ్యుఁడయ్యుఁడరణిమండలమున దోచుకరణి జీవుఁ
డణిఁగియున్నాడు లింగదేహంబులోనఁ, గానరాకుండ వ్యావకుం డైనవాడు.

క. ఘట మొందుచోటి కరిగిన, ఘటమండల నభిమంగూడఁ గడులంగాదే
ఘటభిన్న మైనగగనము, పటుగతి యాకాశమందె పరగినభంగిన్. 105

సీ. లింగదేహంబున లీనుఁ డౌ జీవుండు పూర్ణమహత్త్వంబుఁ బొందియుండి
కాయంబు లిడుచుఁ దత్కాల మారోపణ మాత్రమే కాని ధర్మంబుకాదు
కమలాపుడఁ డఖిలలోకంబుల వెలిగించు సరణి జీవాత్మసుజ్ఞానరూఢి
ఘటసంకయంబునఁ గర్తృసంప్రాప్తిభోగాదులఁ గడుజేడ్క ననుభవించు

ఆ. కొఱకు బొందె గాన విలసిల్లుఁ దల్లింగ, తనువుచెడదు ముక్తి గనుటదాఁక
కర్తృరహితమైన కైవల్యసుఖము జక్క, జెంద నడుగు దేహబంధకములు. 106

ఆ. వినుము ఘటము సంభవించుట నాకాశ, మునకు నొక్కట ఘట మనఁగ పేరు
వెలసినట్లు లింగవిగ్రహసంగతి, నవ్యయాత్మ జీవుఁడని చెలంగె. 107

క. ఆలింగాంగము భంగమైనతఱి జీవాత్మండు నిర్లేపుఁడై
హేలానందతభాసమానుఁ డగునర్మేశ ప్రభావంబునక
వాలాయం బిది వాసనాస్థితుల జీవభ్రాంతిమాత్రంబులం
చాలాఁగించుట మేలుగాఁచె మనఁచంద్రా సాంద్రలేఖోసిధి. 108

వ. వినుము విజ్ఞానంబువలన స్థూలసూక్ష్మకారణశరీరంబులు నిర్మూలంబులైన జీవాత్మ స్వయంజ్యోతిర్నయండగు సూర్యుం డొక్కరుండు సర్వభూతంబులం దెబ్బంగిం బ్రేరకుండై విహరించునట్టిచందంబున దేహేంద్రియాదులకుఁ బరుండగు పురుషుం డివ్వీధంబున జననమరణదుఃఖంబులు గలిగి మెలంగినట్లు మాయాసంబంధంబునం బిభ్రమించు నట్టిది స్వప్నతుల్యంబని భావింపందగు దేహేంద్రియంబుల నాత్మ బయలయ్యు మోహమాత్రంబునం గలసినట్లు దోచు స్వస్వరూపజ్ఞానేంద్రియం బయ్యెనేని స్వయంప్రకాశమానుండై వెలుగు సత్యం బితైఱుంగన నాచేతనజెప్పుం బడిన పరమరహస్యంబు దొల్లి దండకారణ్యంబున రాఘవునకు విశ్వరూపకుండై శివుం డానతిచ్చిన వేదాంతసారంబగు నీమహానీయాఖ్యానం బెవ్వరేనియుం బఠి యించిన వినినం బుస్తకంబున లిఖించినఁ బుణ్యపురుషుల కాత్మజ్ఞానంబు కరతలా మలకంబై యుండు దీనిసందేహించిననరుం డెన్నిమార్గంబుల దలంచిన బవిత్తుండు గానేరఁ డని వేదకౌస్తంబులు ఘోషించుం గావున సహజంబై యొప్పు మీ రెఱుంగని బ్రహ్మ విద్యావిశేషం బెద్దేసియుం గలఁ బ్రాథమపురుషుండు డింధ కుని యవ్యక్తమృదుమధురవఃక్యంబుల కొత్తాహలాపేతుండై వివంగోరినతీరున నన్నుడిగి రత్యంత సంతోషంబయ్యె నిక నెయ్యది కర్తవ్యం బనిన విని సానందుం డాత్మగతగంబున.

109

క. నిజ మీతనివాక్యంబులు, ద్రిజగద్గురుఁ డైనశివుని దివ్యవిలాస ధ్వజములని తెలియఁ దగినవి, వృజినాత్ములబాధఁ గన వివేకము చెదరెన్.

110

క. కావునఁ గార్యాద్వైతము, భావింపనివాని బురుషపశువండు జనుల్ భావదై వ్యతమునరులకుఁ, గావలెఁ గార్యములు తలచు గాదు సమముగన్.

111

క. పరుఁ డొకఁడు బాధపడఁగాఁ, బరికించుచుఁ బరమశివుండుబాధించును ద ద్దురవస్థఁ బడును దానని, యరసినమానవుండు మానవాధముఁ డనినన్.

112

వ. అని కొండొకతడవు చింతించి దండ్రీ కిట్టనియ్యె.

113

క. నీవాగ్నిభూతసత్యము, నీవర్తన మఖిలశుభము నిర్వాణముఖ ప్రాసీద్యం బగునక్కడఁ, నీవేదేవ మలర మాకు నేర్పితి వరఘా.

114

క. నీచే నినచరిత్రం, బాచంద్రార్కముగ వెలయు నాత్మజ్ఞమనో గోచరసౌఖ్యము దెనయఁగ, నీచతురంబోధియతమహీవలయమునన్.

115

అ. ఇమ్మహరహస్య మెఱుంగఁ జెప్పితి వందు, కతన హృదయవీధి గౌతుకంబు నాట్యమాడఁదొడఁగె నదనబాంధవపుత్ర, నిన్నువంటిధన్య లెన్నగలరె.

116

అ. వినుము ధర్మరాజ మనములో దాచక, తెలియఁజెప్పవలయుఁ జేటపడఁగ వాటి చచ్చుదాఁక చర్యాళి గలుగునె, మొనసి వీరి కింక ముక్తి యెపుడు.

117

క. అగని కిని ముండునీ తడవనారణిండుండై యరణిండుమిత్రనందనుం డిట్టనియ్యె.

118

- మ. అమరేంద్రదుసానాబుజోదరుల కుయ్యాలింప లోకోపకారముగా దాల్చినకాలమాట మింక భారంబంచు గాత్రాయనీ
రమణీసీనకుచాగ్రగంధఘనసారస్ఫారవక్షస్ఫలుం
దు మముం జూచినవాడు వీరలకు మోక్షోపాయముం గల్గెడన్. 119
- క. సురగరుడోరగవిద్యా, ధరణిన్నరవరులుగూడి దంఠిముఖునకుం
బరిణయము నేయునాటికిఁ గరుణాకర నారకులకుఁ గలుగుసుఖాబుల్. 120
- క. ఆపరావసీధరంబున, దవసుం డుదయించి పూర్వధరణీభృచ్చుం
గపరిష్థలమునఁ గ్రుంకిన, విపులత నావేళఁ గల్గు వీరికి ముక్తల్. 121
- ఆ. వీరిహోత్రుఁ డొడల శీతలం బూనిన, నాఁడు లవణశలధి నవ్యుదధుర
మైననాఁడు గల్గు మానీంద్ర వీరికి, దేహబంధమోక్షదివ్యపదవి. 122
- క. ధైరవుండు గోచిగట్టినఁ, నైరవమిత్రునకు బండకరీరణంబుల్
వారంబుల లేకుండిన, నారకులకు ముక్తిగల్గు నాఁడు మునీంద్రా. 123
- క. అనిచెప్పి యూరకుండిన, మునివలి మందస్తి తాస్యమునఁ దనలోని
ట్టనియెక్ భాస్కరసూతికి, ఘనమైన విశేషబుద్ధి గలుగ దదేమో. 124
- సీ. నైవాగమాంతవాసనలేదు గాఁబోలుఁ గలిగిన నిబ్బంగిఁ బలుకఁబోఁడు
సహజ మదైవ్యతవాసన గాంచువారికిఁ గర్మకాండప్రసంగం బజీల
వరులకు బుద్ధి శిష్టుఁగ నేర్పుపెద్దల కుండకపో దొక్కయులిపిగుణము
నదిగాక యీశుజ్ఞుఁడనవరతము పాపజనములఁ దెచ్చి భంజనమొనర్చి
- తే. రాద్రనిర్నిద్రరాజ్యగర్వమున మెలగు, చున్నప్రేతాధినాయకుం డెన్నఁగలఁడే
యఖిలపాపనైవరహస్యమహిమ, గాన శివమంత్రమున బోనికలువమెద్ది. 125
- సీ. శతకోటిపాతక నైలేంద్రనిర్ధాత శతకోటితారక శంభుమంత్ర
సుజ్ఞానచపలగాఢాంధకారకళోర చందాంశుకరము శ్రీశంభుమంత్ర
మాపత్సరంపరాటోపకాలంబున ఝుంఝూనిలంబు శ్రీశంభుమంత్ర
మభివవిరోధివర్ధనార్య దుస్సహజ్వలనకాలంబు శ్రీశంభుమంత్ర
- తే. మఖిలపేదాంతపేదమధ్యప్రకాశ, మానసాయకమంత్రంబు మంగళంబు
సత్తకోటిమహామంత్రసార్వభౌమ, మట్టిపంచాక్షరియుం జగంబుదుం గలుగ. 126
- క. నరులకు నరకము లేడలును, బరికింపఁగ శివకథాప్రకాశితపంచా
క్షరి విన్నుం బతన సీసిన, బురుషతతకి జన్మ దుఃఖపుంజము గలదే. 127
- సీ. పంచాక్షరంబుచేఁ బ్రబలుదుద్రాధ్యాయ మది వెలింగించి విఖ్యాతిఁగాంచె
యర్థకాండము దాన సార్థకమై సప్తకాండము ల్భాసిల్లకతనఁజేసి

నర్మయజుశ్చేద ముర్వి బ్ర కాశించు రుక్మామధ్యమై రూఢిగాఁగ
గావున బంచాక్షరీవైభవమున వేదంబులకెల్ల జీవంబుగల్గె
తే నట్టిపంచాక్షరియ నగస్త్యావసీసు, తాధినాయక తారక మఖిలదురిత
హరము తన్నం త్రమాహాత్మ్యమరయలేండు, కటకటాకాలుఁడెట్లదిక్పాలుఁడయ్యె.

క. ఆమంత్రం దీనరులకు, శ్రీమంతులఁ జేయలేదె చెప్పంగనేలా
యీమాడ్కి ననుచుఁ బ్రేత, గ్రామణికిని మానిరాట్టిభామణి మఱియున్. 129

మ. జలదశ్యామలకంఠపూజనరియే చర్చింపఁ జిన్నార్చివై
జలముల్ జేరెడు జల్లిపత్తిరిడు నానర్పణ్ణావంశస్థుల
న్విలసచ్చక్తిరమాభిరామగరిహవిరూపుతులంజేయుఁ ద
త్ఫలముచుఁక్ విసరో పురాణములు చెప్పక వీర లర్కాత్మజా. 130

సీ. అర్కశతాక శుక్రాక్షు నారాధింపఁ గాంచనసుమమైనఁ గలుగదేమొ
శశిహారిరాజిలు శివుశిరంబునఁ బూన్పు దూర్వాంకురంబైన దొరకదేమొ
కాంచనాచల లసత్కార్పర్యుఁ బూజింపఁ గాంచనసుమమైనఁ గలుగదేమొ
దూర్వానముఖ్యుస్తుతుని శిరంబునఁ బూన్పు నర్కపుష్పంబైన నబ్బదేమొ
తే. పత్రములనైన నూనసంపదనునైన, శ్రద్ధనైనను గేవలాశ్రద్ధనైన
హరునిబూజించువారు సీపురముఁజూడఁ, బోరు వీరల కాపాటిపాలుపు గలఁబె.

క. కలిగిన నరకోపద్రవ, మలవడఁబో దింత భసితమయినను లేదే
తెలిబూతి నొసల నలఁదిన, నలఘుస్వాంతులను బొంద వఘనముదయముల్. 132

సీ. భద్రమై కాలాగ్నిరుద్రోచనిషదర్థముల భస్తమహిమంబు వెలుంగుచుండుఁ
దొలుత కాలాగ్నిరుద్రునివీర్య మని చెప్పభసితంబు తద్భూతి ఫాలదేశ
మందు ధరించు పుణ్యాత్ముని కోవిదుల్ వీర్యవంతుండని విమతిసేతు
రదికాక విప్రసి హరియించు కలువంబు కల్లుద్రావినపాతకంబు గురువ
తే. ధూటితోఁబొందు దోషసందోహమైనఁ, దొలంగఁబాయును బావనాత్మనిఁజేయు
భస్తధారునిగాన నబ్బస్తమింత, వీరి కేటికిఁ బుట్టదో విశ్వమునను. 133

క. రుద్రాక్షధరుని లీలా, రుద్రం దని జెప్పఁబడును రూఢి చదువులకా
రుద్రాక్ష మొందఁదాల్చు ను, పద్రవములు వీరికేల పాటిల్లెనొకో. 134

తే. కోటిభూసురహత్యలు కోటివరవ, ధూటికాగతిదోషము ల్దొలంగిపోవు
నరుని నూజేంద్రలో నొకటి మహేశ, శివశివా యనఁజాలు విశేషమదియె. 135

చ. ఒగి శివరాత్రి జాగరణ మొయ్యనఁ జేసినపుణ్యకిలునిం
బొగడుదు రుత్తమోత్తములు భూతపతి ప్రతిమానుఁ డంచు నా

- సుగుణము వీరియందుల విశుద్ధిగఁ గల్గదొ యట్టులైన ని
వ్యగ నరకాత్రి: బొందుదురే వారిజమిత్ర మహారేశ్వరా. 136
- తే. దోషములు బొందఁబోరు ప్రదోషశీల, మానసులు సోమవారసమృద్ధిక్రస్థ
లష్ట మూర్తిపశంకరు లైనవార, లావిశేషంబు వీరల కల్ప దకట. 137
- క. ఆరుణాచల మరుణాచల, మరుణాచల మని పఠించునాకండు పొందుం
గఱకంతులొకసౌఖ్య, స్ఫురణం బది వీరికేల పొడవదొ బుద్ధిన్. 138
- క. శ్రీమచ్చిదంబరేశ, స్వామిని దర్శింప శంభుసామిష్యకళా
ధాములుగారా వారలు, పామరులగు వీరికేలపరుపడ దదియన్. 139
- క. గోకర్ణయాత్రనడిచిన, శ్రీకాశీస్థలము ద్రొక్క శ్రీగిరిశిఖరా
లోకనచేసిన పుణ్య, స్థానము ముత్తలని వినరె సాలవక వీరల్. 140
- చ. పశువులు నూఱుకోటులును భవ్యతురంగము లైదుకోటులుం
బనిడియు మేరుమంతకలభంబులు నాలుగుకోటులున్ మహా
యశు లగువిప్రకోటికి నయంబున దానమొసంగుపుణ్యముం
బశువతి నొక్కసారి గని ప్రస్తుతిచేసినవారి కల్పదే. 141
- క. ఆపూర్ణపుణ్యనామం, బీహవస్వాంతులు దొకించుకయైనన్
జూపడదేమో యన న, తాపమునకు నిట్టులనియె చుడాయుధుండున్. 142
- చ. మునివర నీదువాక్యము లమోఘము లాగమధర్మకాస్త్రసం
జనితము లైనప్రశ్నలు నిశాకరశేఖర భక్తిసూక్ష్మమీ
జనుల కొకింతగల్గిన విచారమునేయక వెట్టివాడనా
వినుతపురాణవేదముఖి శ్రుతభాషలు గల్లందునే. 143
- చ. వియ మును జారకాంతకు నవీనసుమంబులు చెప్పుచోటఁ గ
న్నన నొకపువ్వు దప్పిపడినం గని లేమకుఁ గా శివార్చితం
బునినమహాత్మ్య మిశ్వరకృపాతిశయంబున శ్వేతనాముఁ డే
పున మహానీయవైభవముఁ బొందఁడె నిర్భరబృంద మెన్నఁగన్. 144
- క. మిరిపు డెన్నినప్రశ్నలు, సారంబులుగాన వానిసందేహంబుల్
దీరఁగ విను' మితిహాసం, బారయ వినిపితుఁ జిత్రమై యలరారన్. 145
- ప. ఆనవుడు నయ్యార్థకులవర్మండు తత్కథాశ్రవణకుతూహలండ్లె యడిగె నని
చెప్పిన శౌనకాదు లటమిఁదివృత్తాంతంబు చెలువునుటయు. 146
- మ కలమధ్వాంతవతంగ తత్వపరవాక్యద్భేద వేదండమం
దలదిక్పూరిత ధూమ ధూసరమహాటోపస్ఫులింగచ్ఛటా

వలయాదాకృత పీఠభూభయం దుర్వారశ్చరజ్జ్వలితో

జ్వలతోలాహలకాలకూట హరణవ్యాపారపారాయణా.

147

క. హరిహాయసన్నత పదయుగ, హరిబాణాత్రిపురరాక్షసాధిపహరణా

హరికులభూషణ గౌరీ హరిణదృశామిత్ర భాస్వదమలచరిత్రా.

148

మాలినీ. నిగమచయతురంగా నిత్యకల్యాణతుంగా

భగనయనవిఫాలా భక్తహృత్సాదుభేలా

జగదభినుతకీర్తీ సచ్చిదానందమూర్తీ

నగభృదజుషిషేషా నాగదై తేయశోషా.

149

గద్య. ఇది శ్రీమత్కృత్తికాబా వరప్రసాదలబ్ధ సాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూప
సద్గురుచరణారుణరాజీవ సేవాసమాసాదితాద్వైతానుభవ కాళికగోత్రసుధార్ణవ
పరిపూర్ణకైరవబాంధవతోటి బావనయ్యతనూభవ సవినయగుణవిధేయ శివరామ
నామధేయప్రణీకంబైన సానందోపాఖ్యానంబును మహాప్రబంధంబునందుఁ జతు
ర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము

మత్తుంగతురంగా

కామితగంగాప్రవాహ కంపితశోణ

స్తోమజటాభరకంత

శ్యామలచిత్కాళ కాళహస్తిపురీశా.

1

లే. అవధగింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల, కిట్టలని చెప్పె సూతమానీంద్రచంద్రుఁ
డవిధధంబున సానందుఁ డడుగుటయును, జిత్త మిగురొత్తమఱియు నిశ్చింతతోడ. 2

క. విను కాంపిల్యపురంబున, ననఘాత్తుఁడు యజ్ఞదత్తుఁ డనువిప్రుఁడు న
జ్ఞననుకరతుఁడు విద్యా, వనసిధి పావనమహానవనదీక్షితుఁడున్. 3

చ. అనమకళావినిర్మితగుణాలిశయంబులకెల్ల కాంతమై
యెనుగును బ్రహ్మవంశమున కెల్లను వజ్రకిరీటమో యనం
గునుమకరోపమాన నిజామలదేహ లనద్విలాస మా
రసి కను లేమ లాత్మభ్రమరంబులకుం దగు చంపకాకృతిన్. 4

క. ఆతనికులసతి సాక్ష, చేృతోభవజనుని సకలశృంగారకళా
స్థితమహనీయ కిలన, మేత విమల యనెడిపేర మేదిని వెలయున్. 5

క. శుభములగుతత్పురంబున, నుభయమతంబులకు నొప్పు బుట్టయ నెపుడున్
శోభాకారుఁడు గుణసిధి, సౌభాగ్యోదయవిలాస సంచితరతుడై. 6

వ. పెంపొందునందనుని గురుం డుపసీతుం గావించి యాచార్యునొద్దం జదువంబెట్టెన్. 7

మ. చదువం బోవఁడు వేదవన్నములు శాస్త్రంబుల్ విలోకింపఁబోఁ
డుదయంబొ తఱి స్నానమాడఁ డనమానోదంచితబ్రాహ్మణా
స్పదగాయత్రి జమింప నొల్లఁడు దురాచారైకబుద్ధిక్ సదా
మదనామ్నాయచిరదక్షజనసంబంధంబు గావించుచున్. 8

మ. పురమందుక్ విహరించు చారవికచాంభోజాస్యలిండ్ల న్నిటో
త్కరముల్ దా నొడఁగూడి జూదములు నిశ్శంబాడి యే ప్రాద్దు వే
సానంద—7

గరలిక్ దిండికి వచ్చు నింటికి వివిక్తవ్యక్తవాచానుధా

స్ఫురణం బేర్పడఁ దల్లి కిచ్చకపుమెచ్చుల్ చెప్పఁచుం బోవుచున్.

9

ఆ. గొడ్డు పీడికన్న బిడ్డఁడు గావున, వానిమీఁది ప్రేమ మానలేక

సుతునిదువ్వతనము సూచింప దింతయు, సోమయాజితోడ సోమివచ్చు.

10

క. గారాబుపట్టి యాత్మా, గారంబునఁ గల్గు నూక్తికంబులు పీఠ

స్ఫారాంగుళీయకంబులు, చీరెలుఁ బోగులును ధనవిశేషంబెల్లన్.

11

ఆ. కొల్ల పెట్టుచున్నఁ దల్లి యెమునఁబోదు, తండ్రి భార్యనడుగఁ దనయుఁ డెందుఁ

బోయెననుచుఁ జదువఁబోయె బిడ్డఁడు భోజనంబునేసి యని దివంబు వలుకు.

12

వ. అంత నొక్కనాఁడు జనయిల్లి గారాబుకుమారుని కూరిమిమీఱుం జేరంజీరి
తండ్రి మీతండ్రి మహాశిష్యుని యెఱుంగుదువుగదా సాదురేఁగినఁ దలపొలం
బునఁగాని నిలువఁ డనువిధంబున నీదుర్వర్తనం బద్దిక్షితుఁ డెఱింగిన నీకు నాకును
బ్రాహ్మణులకు వచ్చుం బుడమితేనికి వినంబడెనేని మనమాన్యజ్ఞేత్రస్వతంత్రం
బులకు హానివచ్చుం గావున భవదీయవంశకీర్తియు గణియించి యవకీర్తి రాకుండ
దుర్మార్గసంపర్గంబు నిగ్రహించియుండు మింక మంకుతనంబుమాని యింటంగల
పదార్థంబును వ్యర్థంబులు నేయవలదు తక్కువపడ నొకపూట కిన్ని దాహంబిచ్చు
వారుచుం గలరే యని యనేకప్రకారంబుల బోధించిన విని వినయములు నేసి
కొని శీఘ్రంబుగా భోజనవాలాయంబులు దీర్చి యెండేనియుంబోయె నద్దినంబు
ప్రాప్తున సోమయాజి నదీతటంబున కేగి ప్రాతరుచితకృత్యంబు నిర్వర్తించి వచ్చు
నెడ ధాతవస్త్రంబు తొడల బ్రసన్నంబుగాఁ జుట్టి సమితుక్రవత్రంబులు సంపాదించు
కొని మార్గంబున వచ్చుచు.

13

సీ. ఒకవల్లవునికేల నుంగరం బుండెన నటునిల్చి జెప్ప వేయకనుజూచి

తనకుండలము లూఁగఁ గలయూఁచి తలయూఁచి యిది వీనిచేతికి నెట్లు వచ్చె

భూపతి మును దానపూర్వకముగ నిచ్చినట్టి హీరాంగుళీయకముగాఁ

తెలియ శోధింపక కళవళవడరా దటంచు నవ్విటుని నేపారఁ బిలిచి

తే. యోరి యుంగర మెట్లులు నీకొదవెఁ జెప్ప, చెప్పకుండెన రాజుతోఁ జెప్పి నీకు

బుద్ధి చెప్పింతు ననిన నపొక్కిరిఁడు, వెఱుపుహృద్వీధిఁదోఁచి యవ్విప్రుఁ జూచి.

ఉ. దండమస్మావి యేమిటికి దండన నేయుదురయ్య మీతనూ

జూడు విటప్రవర్ణుడయి జూదము లాడఁదొడంగుఁ గాన మే

మొండొరుపంజెముల్ చఱచి యోటమిగెల్పులనాడినాన్న నా

తం డటులూడి యుంగరము దక్కున నాకొనఁగెన్ ద్విజోత్తమా.

15

తే. మీసుతుని మట్టుపెట్టక మీఱఁబెట్టి, యెవరి బెదరింపవచ్చినా రెవ్వరిండ్లు

పుచ్చుకోనెంచి నారు మీపుణ్య మిట్లు, మాటబాడంగవల దంచు మనలకరిగె. 16

వ. అంత నాగ్రహస్థు డచోట్ట నిలువ నైరింపజాలక నిర్భరతో పానలంబునఁ బెరిలిపడుచుఁ గుటిలభ్రుకుటిచలులకటకటుండై గొణుగుచు నొడుగఁజుచుఁ గాఁపురంబు పోయెనని చాలజేగంబునఁ జని నిజమందిరముఁ జొచ్చి పాదప్రక్షాళనం బొచరించి తడివోవతులు దుడొంబున దగులవైచి రోషవిహదంబులు తెలియంబడకుండఁ దనభార్యమణి నాలోకించి. 17

శా. దొనే పల్కుపు రాగజేయిటకు వాక్యంబున్న దీవేళఁ నె
మ్మనాయంగర మేలతామసము పొమ్మా దానిఁ జేకోక నీ
శానారాధన మాచరింప ననినక స్నానంబు హోమంబులు
గానీ భోజనమైనపిమ్మట నలంకారించుకొనిచ్చెదన్. 18

అ. కుతవచేళగానఁ గొంద అభ్యాగతుల్ వచ్చి కాచుకున్నవార లగ్ని
దాకినారు వీర లాఁకొని చిన్నవాఁ, డిదిగో వచ్చు పెండి యెంతకడవు. 19

ఉ. నావుదు సోమమూడి నలినాక్షిఁ గనుంగొని చెల్లినే భా
నీవగల్గెలఁ గంటి మిటు నేర్పిలిచా, యలిచా కుమారుఁడు
నీవును గొంపఁ గూల్చితిరి నేర్పరికూతలు చాలుఁ జాలు నే
త్రోవలఁ బోయెనో యొడలితో నొనగూర్చిన వస్తుసాముల్. 20

తే. అతివవా కావు దానవురాల వీవు, పుత్రుఁడా పీడు నాపాలికఁత్రుఁ డరయఁ
బొండి మీరిద్దఁ టిక పెళ్ళిపోకయున్నఁ, జావనటుకుదు మీపొత్తు చాలుఁ జాలు.

క. అని విప్రవర్ధ్యు డాత్తభవనమునఁ గలభూషణములు వస్త్రచయంబున్
ధనములు రత్నము లారసి, కన నేనుఁగుచిన్న వెలఁగకాయవిధమునన్. 22

వ. సర్వవస్తుకాన్యం బయినమందిరం బాలోకించి ధైర్యంబు జెక్కబట్టలేక చరికిలం
బడి పెద్దయం బొడ్డునకు లేచి వేడినిట్టార్పు లడర సంతాపసముద్రంబున
మునింగి కనుంగొని నిప్పు లుప్పలిలి కనలిపడి వేణుదండంబుఁ గ్గేలం గైకొని
యిల్లాలి నిల్లువెళ్ళం దఱిమిన మిడిమిడిమధ్యాహ్నంబునఁ గాళ్ళు గాలి పెల్లు
దుఃఖించుచు నక్కలువకంటి పుట్టినింటికిం బోయిన. 23

శా. ఆవృత్తాంతము యాజ్ఞదత్తి విని శోకాయత్తుఁ డై యింటికిన్
బోవక రా దింక యేదిత్రోవ యని యాప్రాద్దోక్తచో డాఁగి రా
జీవేశోదయమైన లేచి పరదేశింజేసిలే చైవమా
యేవిద్యావిభవం బెఱుంగ నకటా యెవ్వారలం జేరుదున్. 24

శా. విద్యావంతులు వందసీయు లఖిలాద్వీరాట్పభూములన్
విద్యాధీనులు పుణ్యమూర్తు లనఁగా విందుం బురాణంబులన్

- విద్యాహీనులు నెందు నొక్కసరియే వెయ్యేల నుద్యత్కృష్ట
విద్యాకూన్యుని నన్ను మజ్జనని మన్నించు గదా త్రోయకన్. 25
- ఆ. తల్లి మొవటివేల్పు ధర్మశాస్త్రంబుల, దల్లిలేనివానితన వడేల
తల్లియుండవలయుఁ దనయుని కటుగాక, దల్లివలయు ముజతతులకెల్ల. 26
- క. సెరిచెల్లనికా నై నను, పదికింపంగ జేతలేదు వరభూములకుం
జరుగక యుండిన భూపతి, యరికట్టఁడె తన్ను చోరుఁ డని కోపమునన్. 27
- క. గుణనిధి యనునోటను దుద్గుణనిధి యనునొనరె గురి తెఱుగుజనంబుల్
క్షణమిదు నిల్వరాదని, మిజుకుచుఁ గన్నీరుదోరుఁగ మెల్లన సరిగెన్. 28
- ప. ఇట్లు పురంబు నిర్గమించి దక్షిణాభిముఖుండై రెండ్రామడదూరంబు కడచి చండకర
చండకిరణంబులకాకసోఁకోర్వక వీరచెడి యూఁకటిచిచ్చునం దేకువదప్పి పల్లవ
పత్రశిఖాక్లాసునియ కాఖావృత శీతలచ్చాయానమేతం బగు నొక్కవటమహీ
జాతంబుక్రిందం గూర్చుండి. 29
- చ. కర మనిశంబుఁ దల్లి కుతుకంబున తేపటివేళ గిన్నెలొఁ
బెరుగును వంటకంబు వడపించెలు వెట్టుట లెంచి పిమ్మట
నురుచిరకాకపాకములు సూపము నోగిర మప్పడాల్ మనీ
హరములు దొన్నె నెయ్యి పరమాన్నముఁ బచ్చడులుం దలంచుచున్. 30
- క. ఈచందము దనకెవ్వరు, వాచవులుగఁ బెట్టుదురు శివశివాయనుచున్
లేచి యపరాధి మునిగెడు, నాచందము బుద్ధిఁ దోచునటు రవిగ్రంథెన్. 31
- క. దివియను శంభునిగుడికి, శివరాత్రికి జాగరంబు నేయగ శోభా
ధవళవిభూతి ధరించుక, శివభక్తులు వచ్చినట్లు చెలఁగెం దారల్. 32
- క. శివరాత్రి సుపవసించిన, వేపురుల శరీరగుహల వెలుపడునహోన్
నివహాచ్ఛభట్టములగతి, భువనంబులు నిండెఁ దిమిరవుంజము వెలుచన్. 33
- కా. ఆవేళక విమలాశనాభవుఁడు శౌర్యాటోపహైర్యస్థుఁడై
పోవం దత్పురరాజమార్గమున శంభుం గొల్వ వైవద్విజ
క్రీవేయం బతిభక్తిభావము చెలంగం దెచ్చునై వేద్యపా
త్రావిర్భూతసుగంధగంధవహ మాఘాఙ్గించుచున్ మెచ్చుచున్. 34
- కా. ఆవైవద్విజువెంట నేగి కనియెన్ వరప్రభోదారమున్
వైశంపాయనసంయమి ప్రముఖనిర్వాణక్రియాసారమున్
వేదగ్రామహిరణ్యహిరమణిరాడ్విఖ్యాతశృంగారమున్
కాశల్యప్రతిహరవార మథవాగరప్రతీహరమున్. 35
- ప. ఇవిధంబున మహాదేవు గోపురద్వారంబుఁ గాంచి యన్లుహాత్ములవెంటఁబ్రాకారంబు

లు సొచ్చి పోయి కొన్ని మండపంబులు గడచి దేవలంబుజేరి యమ్మంజాళసరసపదార్థ సంపన్నంబునయన్నం బాహారంబు నా కేతీరునదొరకునో యని విచారించి యొక్క చక్కివసియించి యుండె నద్దినంబు శివరాత్రి గావునఁ బాంక్షలాకంబు లాకేశ్వర సన్నిధానంబున జాగరణం బొనరించి మించిన పుణ్యంబు సంపాదించఁ దలంచి నిర్మలచిత్తులయి పుణ్యోత్థిరంబుల మునిగి ఛాతోక్తరీయంబులు ధరియించి భస్మ రుద్రాక్షమాలికాలంకృతులయి కైవంబగు ప్రసాదపంచాక్షరీజపంబు గావించి ప్రదక్షిణనమస్కారపూర్వకంబుగాఁ బంచమస్తోత్రపవిత్రాసనులయి భయభక్తి సంత్రమంబు పెనంగొనఁ గొంద ఊఖలేశ్వరపూజానుషంగు లగువిప్రపుంగవు లమ్మహాగర్భ గృహంబు సొచ్చి నయనారవిందంబులు కందళింప నుదర్శించి రవ్వడు.

ఉ. కాయజగర్వభంగము వికాసశుభాంగము నిందిరామనో
నాయక పంకజాసన సనాతనయోగినికాయమానసా
బ్జాయత మత్తభృంగము కృపాబ్ధికరంగము భక్తరక్షణో
పాయవరప్రసంగము శివాతనుసంగ దివ్యలింగమున్.

37

వ. నేవించి పావనపూజాద్రవ్యంబులు కట్టి వేదవాదంబులు చెలంగ బహిర్ద్వారం
బున భేరిమృదంగ కాహళ నిఖిలవాద్యవికేవంబులు ఘోషింపం బరమేశ్వర
హంబున.

38

నీ. అభిషేక మొనరించి రభినుతి ప్రియంబు నంబరం బొసంగి రాశాంబరనకు
గంధం బలంబిరి గంధేభద్రనుజారి కక్షతలిడిరి ఫాలాక్షునకును
సుమము లర్పించిరి సుమశరవైరికి దీపమెత్తిరి జగద్దీపకునకు
నగరుధూపముఁ ద్రిప్పి రగజాధిపతికి నైవేద్య మిచ్చిరి వేదవేద్యునకును
తే. జారుమతు లట్లు వినిధోపచారవిధుల, నిదుశేఖరుఁ బరితృప్తిఁ బొందఁజేసి
నిటలవిన్యస్తహస్తై నిటలనయను, భజనసేయంగఁ దొడఁగిరి భక్తియుక్తి.

39

కా. శ్రీకంఠాయ మహేశ్వరాయ సుజనజ్ఞేమాయ భీమాయ గౌ
రీకాంతాసుతాయ వీతమదనోద్యేకాయ రుద్రాయ వి
ద్యాకల్పాయ మునీంద్రసంస్తుతమహాదేవాయ భగ్గాయ వి
శ్వాకారాయ నమోనమో యసుచు నుద్యోల్ స్తోత్రపారీజులై.

40

వ. ఇట్లనేక భంగుల గౌరీమనోహరుం గైవారంబులు సేయువారును ఫాలాక్షునకుఁ
బ్రదక్షిణంబులు గావించువారును నిదుభరునకు సాష్టాంగదండనమస్కారంబులు
నమర్పించువారును నందికేశ్వరు పిఱుందనిలిచి కరధారికకర్ణవిహారులయి నృత్యం
బులు నలుపువారును బంచాక్షరీమహామంత్రరాజంబు జపియించువారును బంచము
ఖుని హృత్పద్మంబున ధ్యానముసేయువారును బ్రతియోమంబునం బరమేశ్వరున్మృ

జ్ఞయలింగంబుల నావాహనంబుసేసి బిల్వపత్రార్చనాదిహోడోపచారంబులఁ బూజించువారును శివనామాంకితగద్యపద్యంబులు పాడువారును బావనకైవపురాణంబులు చదువువారును దత్తస్రంగంబులు బ్రహ్మపుచ్చువారును కైవరహస్య మహిమాతీశయంబులం గలంచి యోజించువారును నై బ్రహ్మక్షత్రవైశ్యశూద్రు లమృతాకాలంబు వేగునంతకు జాగరణంబుసేసి కొందఱు మాటలాడుచుఁ దబ్బిబ్బులాడువారును గొందఱొండొరులమీఁదఁబడి శరీరంబులు మఱుచువారును గొందఱు నక్షత్రంబులు దర్శించి వచ్చి కూర్చుండి గుమిగూడువారును గొందఱావలించుచు దూఁగితి ననిలేచి పదంబులు తొట్టువడ నవలాపలందిరుగాడువారును గొందఱిట్లు నిద్ర జెందుటకార్యస్థానంబునకు వచ్చుటలని యెకనక్కెంబులాడినం దిగ్గునలేచిపోవ నచోట్టున విశ్రమించువారును గొందఱింతవర్యంశంబు మేలుకొని క్షణప్రయాసంబున కోర్వఁ జాలక వ్రతభంగంబు చేసికొవలదనిన మీరెట్లు తూఁగితిరనువారును మఱియు నానా ప్రకారంబులం బ్రజలు సౌక్తిపడి సోలినవీఁకను సంపంగితావిశి భృంగంబులతెఱంగున నిద్రాపరవశులయి యున్నకతంబున.

41

సీ. తత్త్వజంబున యాజ్ఞదత్తియు వే లేచి తామసింపఁగ నిఁకఁ దగవుగాదు నిఖిలజనంబులు నిద్రించుచున్నవారిది వేళ యని నేల పదములైన సీక మెల్లనఁబోయి క్రీకంకు గుడితల్పు నోరేవాకిట దేహ మొదిగి చొచ్చి దీనదశకువచ్చు దీపంబుఁ గని తనపంచెకొంగు బిరానచించి వత్తి

తే. దాల్చి నెయిపోసి దీపంబుఁ దనరఁజేసి, పానపట్టంబు తుదకున్న ఫలరసాన్న కలితకాంచనపాత్ర మొక్కటి గ్రహించి, తర్లిపోవఁగ నపుడు బలతత్తరమున.

ఉ. నుగ్గుఁగఁ ద్రొక్కె నొక్కని గనుంగొని యంతట వాఁడు ప్రజ్ఞతో దిగ్గునలేచి చూచె నలుదిక్కులు చోరుఁడు గొంచు బోవుచో నిగ్గులపశ్యేరం బరసి నివ్వెఱఁగంది మహేశుసొమ్ము వీఁ డగ్గులికకై గ్రహించుక రయంబున నేగె నటుంచు నుగ్రుండై.

43

చ. తలవరులార రెం డిపుడు తస్కరభూసురుఁ డీశుపడ్డెరం బలపడఁ గొంచుబోయె నన నందఱు గొబ్బునలేచి రాతఁడుక దలపరు లటై ముట్టి బెడిదం బగుమింటినిశాతమార్గణం బులు నమకట్టి బాణములఁ బోల్పెడలించిరి భూసురోత్తమన్.

44

అ. ఇట్టిదృష్టమతికి నెబ్బంగి తనలోక, మిచ్చువాఁడొ శంభుఁ డీవిచిత్ర మరయవలె నటుంచు నానక్షత్రఁ డయివచ్చు, కరణిఁ బూర్వశిఖరిఁ దరణిఁ బోఁతె.

45

వ. కదనంశరంబ మదీయదూతలు దూరదూరంబున నిల్చి భయభక్తిసంభ్రమంబులఁ బ్రతిమిల్లి బహువారంబుల కై వారంబులు సేసి యిట్లనిరి.

46

- సీ. ఓమహామహాలార సోమకింకరులార యాదుష్టమతికడ కేలవచ్చి
నారు వీఁ డన్వయాచారవిహీనుండు జనకవాక్యద్వేషి చౌర్యధుర్యుః
డభవనిర్దాల్చావహరి జూదరి పరస్త్రీవిహారక్రియాభావనుండు
కాలలోకార్హుండు గాని కాలాంతకుమీఁదను దయదల్పలేదు గాన
- తే. కష్టమానవుమీఁదను గరుణ పుట్టు; కరణి పరియింప వలదనవరమె మాకు
ధరణి ధరణీశు లెన్నరు ధర్మపథము; గాన చెల్లించుకొందు రేకార్యమయిన. 47
- క. పంచాక్షరి జషియించెనొ, పంచానవమూర్తి పాదపంకేజిబుల్
పంచత్వవేళఁ దలఁచెనొ, పంచాస్త్రవిరోధిపూజ భక్తిఁ జలిపెనో. 48
- క. ఈసూక్ష్మ మిందుఁ గలదా, యీసత్యవిరోధియందు నెఱింగింపుడు మీ
దాసానుదాసు లగుమా, కీసంశయ మనిన బ్రతుకు లిట్లని రెండున్. 49
- క. ఓశమునదూతలార మ, హేతాత్మకధర్మసూక్ష్మ మెఱుంగఁ దరందే
కేశవలోకేశభుజు, గేశసురాచార్యనిష్ఠరేళులకైనన్. 50
- ఆ. తెలిసినట్లయిండుఁ దెలియకయిండును, తెలియఁబడకయిండి తెలియుఁ బడవ
నివ్వుహాత్మనందు నేపార నొకమహా, పుణ్యపాప మది యగణ్య మనియె. 51
- వ. ఆది యెట్లుంటేని. 52
- సీ. అన్నంబు దొరకకయైనను శివరాత్రి నాఁ డుపవాసనిర్ణయముగలిగి
శ్రీకంఠపూజ తాఁ జేయకుండిన నరు లర్పించుగాఁ గన్నులారఁ జూచె
నశనంబుతోటకు రుద్రాలయంబున నిల్చి వేగునంతకుఁ జల్చె జాగరంబు
నన్నపాత్రావలోకార్థమై దీపంబు శంభుసన్నిధికేగె ననంగఁద్రోసె
- తే. లింగమూర్తిని గాంచె ననంగవైరి, కథలు వీనుల వినుటడెఁ గాలగతిని
హరునిమొగసాల నేల దేహంబు విడిచె, నింతకంటెను సుకృతంబు లెవ్వి జగతి. 53
- ఉ. కావున నివ్వుహాత్ముఁడు జగన్నుతుఁ డీశ్వరభక్తకోటిలోఁ
గేవలముఖ్యుఁ డంతకు నకిల్చివలొకముఁ జూడ నర్హుఁడా
భావభివారిభవ్యపదపాత్రుఁడు సత్యము చూడుఁ దంచు నా
జీవుని దివ్యదేహమునఁ జేర్చిరి శంకరకింకరు ల్లగన్. 54
- ఉ. వచ్చినద్రోవఁ బట్టుకొని వారకపొం డిక నీడఁ జెల్లునా
తచ్చనలాడనేల జగదంతవరీక్షలు మీ కటంచుఁ బల్
మచ్చిక నవ్వుహాత్ముని విమానపదస్థునిగా నొనర్చి వే
పొచ్చములేనివేడ్కఁ గొనిపొయిరి శంకరరాజధానికిన్. 55
- తే. అంత మాకింకరులు విస్తయాంతరంగు, లగుచు సర్వేశ్వమాహాత్మ్య మభిసరించి
తెలియ నిట్లంగి వర్తించు ద్విజునకల్పె, నవ్యయస్థానసౌఖ్య మేమనంగవచ్చు. 56

- క. అని వచ్చి చెప్పి రంతయు, మును మాకింకరులు నానముఖమునఁ దనరకే
మునిచంద్రుడ విను మిక్కన, జనములు వినిరేని మోక్షసౌఖ్యము గల్గున్. 57
- వ. కావున నీయుపాఖ్యానంబు పరమపవిత్రం బని చెప్పి మఱియు నివృత్తాశివరాత్రి
ప్రభావంబున భిల్లవల్లభుం డమృతపదంబుఁ జెందెఁ దదీయకథాసంవిధానంబు నాక
ర్ణింపు మని మునిపలికిం బితృపతి యిట్లనియె. 58
- సీ. కాకలవిపులదేశంబున మంచకీలంఁ డనుగిరాతనాథుఁడు గలండు
కఠినాత్ముఁ డఖిలమృగప్రాణపవమానదందశూకుండు దోర్దర్శకాచి
వాఁ డొక్కనాఁడు దివాకరోదయవేళ నడవికిఁబోయి వేటాడఁ దలఁచి
పాలకంపజంజాము శలపికబొమ్మిడికెతోలు చల్లడముపై నీలదట్టి 59
- తే. పిల్లమెట్టులు మొలవంకి చిల్లకోల, చలిదిచిక్కుంబు కడవిండ్లు సాయకములు
పొగుచుట్టులు దీమముల్ పులుఁగువలనఁ, జిగురుఁగండెలు నురులును దగరహింప. 59
- వ. ఇవిధంబున శరశరాసాదిసాధనసమేతుం డయి నిటలతటంబున జిగురువెట్టుకొని
నిజకుటీరంబు నిర్గమించి సకలమృగపక్షీసంకులం బగు నొక్కమహారణ్యంబు దరియం
కొచ్చి యందు. 60
- సీ. బాణబాణాసనపాణియై ఘోణులఁ దఱిమి చిక్కకయున్న మరలవచ్చు
దీమముల్ పాదులుదీర్చి పుల్లలఁ ద్రోల నవి వ్రాలకుండిన నట్టె యెడ్డు
జిగురుఁగండెలు చెట్ల దగిలించి యటుగాంచి వివాగము ల్రాకున్న చిన్నఁబోవుఁ
బొలములోపల వడి బొదరిండ్లలోఁ దూలు కుందేళ్ళు వడకున్నఁ గొంత గుండు 61
- తే. తడికమాటున నొకమాటుతనువుదాఁచు, బోను లురిగిల నొక్కటఁ బూనితిరుగు
వేటవేపులఁ బలుమాటు విడిచిపెట్టి, బూమె లందందచేసి తాఁ బొద్దుచూచు. 61
- ఆ. ఇట్లు విసిరూమి నెఱుక వేటాడంగ, దైవయోగ మేమొ తాపసేంద్ర
యొట్టుపెట్టినట్ల యొక్కమెకం బైన, నొక్కపక్షీయైనఁ జిక్కదాయె. 62
- వ. ఆయ్యవసరంబున. 63
- తే. చదలహంసాహ్వయని దన్నుఁగదిసిబోయి, వెంటఁబడునోయటంచుభావించివెఱచి
ఁగరిగెననుమాడ్కిగమలాపుండ స్తమించెయెఱుకుముఖలీలముకుళించెనరణిజములు. 64
- క. సమయపులిందుఁడు భగదే, హముగల భగనేయ నప్పు డంబరగతి ర
క్తమెగనె నన సంధ్యారా, గము జిగి చరమాద్రి దిక్కుఁ గప్పెను జెల్లవై. 65
- తే. మృగజిహ్వంసఁ జరించు నామైచ్చవరుని, హింస సేయంగవచ్చు గంధేభరాజు
మేని జిగివోలె జగమెల్ల మెండుకొనియె, గటికచీకటు లంతంత ఘనముగాఁగ. 66
- క. వనచరునివలనిభయమున, వనభూజములం బకాళివ్రాల వెఱచి మి
న్ననియెడి పటమునఁ జేరిన, యనువున తారకలుదోచె నానమయమునన్. 67

వ. నిషాదుం డాహ్లాదంబు దప్పి విషాదంబున నిట్టని వికర్పించె. 68

క. తనమార్గణాళి భువీ జ, య్యన లోభినివేడు మార్గణాళి కరణి యీ
దినములు వృర్థములయ్యెన్, మునువనికొరానె మృగసమూహ మణచినే. 69

క. కరభడ్గ మేమిటికి భీ, కరభడ్గం బొక్కటైనఁ గలగడు మఱి యీ
శరభంబేల ఛయంకర, శరభం బొండయినఁ జేవ దను జేరదుగా. 70

ఆ. ఎట్టివేళనేను నిలువెల్లినా నొక్క, పంపి వలకు దగిలి పాటిపాడె
జింక యురికి దగిలి చిక్కక యఱిగెను, నేమిసేతు దొరక వెలకయైన. 71

సీ. గహనాభిధానరాక్షసునిమై జిగివోలె గుజములఁ జీకట్లు కుదురుకొనియె
మిడిగుడ్డుఁ బొడమిన మిడుగుడ్లు రీతి నల్లడల ఖద్యోతసంఘము లడరె
భుజములచందాన భుజగదంపతులు వల్లీకరంధ్రంబులు మీఱి వెడరె
వికటాట్టహాసంబు వెలవున భూతనాదంబు లందద భీములులయ్యె

తే. నిట్టిరాతిరి పోయి నేనేమిసేతు, సొటసొటలు వోయె నాఁకట నుక్కి నొడలు
యింటనిట్టలు బిడ్డలు నెదురు చూతు, రకట నే నిందునుండ నేమందుకొల్ప 72

ఉ. నారు మహాత్తిర బొందెద రవశ్య మంటుచును గొంప కూరకే
చేరిన మాంసమేది యనఁ జెప్పదు నేమని యాత్మ పత్నికిం
గూరిమిబిడ్డ లాఁకకులఁ గుందియు నందఱు లోడుకాడ నే
తీరునఁ జూడనోవుదు మత్తెమదిర దిజేమిసేయుదున్. 73

ఉ. ఇంటికిఁ బోవనేల చెలి కితైఱఁ గంతయుఁ జెప్పనేల నా
పంటి కడిదిబోయ బలవంతులు చింతన లంద మానునే
కంటకగుప్తీఁ జాపనిఖింబులు దాలించి వేగువంత నే
నొంటిమెయిం జరింప మెక మొక్కటియైనను జిక్కమండునే. 74

వ. అని విచారించి నిఖిలసాధనంబులు నొక్కట డించి కోదండంబు ధరియించి దవా
నలకీలవెలుంగున నందంద తొలంగుచుఁ జనిచని ముందట. 75

సీ. కలహంసపక్షిసంఘముతీరుగోవుల మహనీయ కనకచామరలుగాఁగ
బ్రకటోక్తి బహువిధ బకనీనాదంబులు పందిసంతాన స్తవంబుగాఁగ
రలివియోగరథాంగరావంబు లభిరామగాయకగీతికాకలసగాఁగ

... ..

తే. ముకుళితాబ్జంబు లవనినాయకులుగాఁగ, నమితకవిజీవప్రదుం డయిన రాజా
కొలువువలెనున్న యొకమంచికొలనుజూచి, మనమరంజిల్లఁ గొంతసేపునటుచూచె.

ఆ. చూచి చోద్యమంది కూలిభక్తులమాన, సంబులట్లు నిర్లలాంబు లొప్పె
నీసరశిని బద్ధి నీసంగమం బిట్టి, సరసులకానుగాక దొరకుటెట్టు.

- వ. అని కిరాతుం డక్కాసారంబు కైవారంబుచేసి నీరంబునకుజేరు మృగవారంబుఁ
సంహారంబు చేయుదు ననువిచారంబునఁ దత్తీరజాతమాలూరభూరుహశాఖా
రోహణం బాచరించి యెడనెడఁ గల్లుకంటకంబు లడంచి వెనువెంటఁ గ్రొవ్వాడి
తూపునంధించి సుఖాసీనుడయి మృగాన్వేషణంబుసేయుచు నేకాగ్రచిత్తంబున.
- ఆ. కుజనివాస మితరకుటిలసాధనదూర, మేకధర్మరతి జితేంద్రియత్వ
మిష్టమార్గదర్శనేచ్ఛ వర్తిల్లు యోగీంద్రప్రోల్కిఁ దనరె నెఱుఁగుజేడు. 79
- ఆ. వానరీతి మంచు సోనఁగఁ గురియంగఁ, దాన తానమాయఁ దనదుదృష్టి
కడ్డమయినదళము లుదందు మునివేల్లఁ, ద్రొంచి పాఱవైచెఁ దిగువఁబడఁగ. 80
- క. ఈగతి బిల్బదళంబులు, వేగమె భువివ్రేయ నచటి విధుమాళిశిఖా
భాగమున జేరె నది పూ,జాగరిమం బయ్యె కైలజావరుకరుణన్. 81
- చ. అటుశివరాత్రి నామృగయఁ డట్లు వనాంతరభూమిలోః జరిం
చుట లుపవాసనైష్ఠికత చొప్పుడె నిద్రయు లేకయుంట నా
కుటిలన కబ్బె జాగరను కుంతితమై యలబిల్వపత్రమం
దటుకున గిల్లి వైచుటలు దర్పకభంజనపూజలై తగన్. 82
- మ. తలఁచు గావునఁ గొంతకాలమున కంతంబొంద నవ్యాధుని
బలిమి న్నదృఢు లేగిపట్టుకొను నప్పాట న్నహాదేవదూ
తలు వే వచ్చి యుదారపుష్పకముమీఁదజేర్చి గొంపోవ ని
ర్మలచారితులఁ గాంచి యిట్టులని రస్తత్కింకరుల్ గొంకకన్. 83
- చ. నిలనిలఁ డెందుఁబోఁగెదరని న్నముమీఁటి కిరాతునిం జలం
బలవడ గొంచుఁబోవుఁడని యడ్డముదాఁకిన రోషయుక్తులై
మలహరుభృత్యు లాకుశనమాజము లొక్కటఁ ద్రిప్పివైచినం
బలములుదూలి పాఱఁగని పల్కిరి వారు దయానుసారులై. 84
- సీ. కోటిసంవత్సర ఘోరతపోనిష్ఠ సరిమించు శివరాత్రి జాగరంబు
నూఱుయజ్ఞంబులఁ గేరిపల్కంగవచ్చు శివరాత్రి యుపవాస శీలమహిమ
గంగావగాహనుంగళ మెంతయనఁ జెల్లు శివరాత్రి శంభుదర్శించుఫలము
శంఖపద్మద్విజార్యనసాటి శివరాత్రి శివుబిల్వదళపూజ చేయుగరిమ
- తే. గాన శివరాత్రి మీ ఘనునియందుఁ, జేరిఫలియింప వల్ల దాచారవిధము
మిదొరకుఁ జెప్పు డిమ్మాట మీఁకఁదెలియ, దీరహస్యంబులని వార లేగిరంత. 85
- వ. అట్లుగుటంజేసి సకలవ్రతోత్తమంబయిన యిష్టహాశివరాత్రివ్రతం బెఱుంగక
లభ్యంబయిన యతనికి శివహాశోత్కృష్టసుకృతం బావహిల్లె నెఱింగియుఁ దద్య
తం బాచరించిన పుణ్యవంతులభాగ్యం బేమని చెప్పంగలవాడ నింక నొక్కవిశే
షంబుగల దవి విచిత్రంబైయుండు నెట్లంటిరేని. 86

సీ. మున్ను మహారాష్ట్రమున పేదనాథుడొక విప్రక్షమఁడు జగద్విచిత్రయశుఁడు
కలఁ దమ్మహాత్మునికాంత దుశ్శీలాభిధాన ధర్మద్వేషదానహీను
రాలు జారేచ్చాభిలోలయై వర్తిల్లి యక్తమామలఁ బిట్టు నలంకఁబెట్టుఁ
గనునన్నచేనన్నలను భుజుగులఁ జెచ్చుఁ బ్రొప్పు కొక్కొక్కకైపురు ఘటించు
లే. నాత్మనాథుని గనుగొని యవరసైచు, దోషమెన్నక తిరుగాడు దుడుకుకాఁడి
యంతఁగొన్నాళ్ల కొకకూర్చు మతపేసి, కొనియెనయమంచువానితోఁగూడిచనియె.

ప. ఇతైఃపిగున నమృతకాశిని మహాన్తక్త చిత్తయై ప్రతాపని నెత్తుకొని యుక్తకృత్
దేశంబునకుఁబోయి యందు. 88

ఉ. చేరువకాని కుబ్జుకమకేశయలోచన మాటిమాటికి
జీరలుగట్టు భూషణవిశేషములకొ ధరియించు గంధ మిం
పారఁగఁ బూరు గుబ్బ లెడఁబట్టఁగఁ గొంగిటఁజేర్చుఁ దేనెలం
గాఱుగ మాటలాడఁ దనకమ్మనివాతెఱి మేలుచూపుచున్. 89

అ. ఇటులు వానితోడ నేవేళ రతికేళి, నోలలాడి కొంతకాల మరుగఁ
బోయె నొకనిఁ దగిలిపోయె నా గయ్యాళి, మొదటివటుఁడుకూడ మొఱివిడంగ.

ఉ. ఆగతి కూర్చుండేని తరలాయతలోచన యింతసేతురా
రాఁగఁజె ముద్దుగుమ్మ పరిరంభణ మీఁగఁజె మందయాన సీ
భోగము నన్నియుంటిఁగఁజె పుష్పసుగంధి కిరాతుఁజేరి న
న్నాగడ మేలచేసితి వటుంచుఁ బిఱుదన మందపేగుడై. 91

క. చనుదేరఁ గాంచి మ్లేచ్చుని, గనుగీఁటిన వాఁడుఁ దీవ్రకాండంబుల న
ధనికుని గడతేర్చిన న, వ్యసిత శబరుఁగూడి యొక్కవనముఁ జేరెన్. 92

కా. అంతం బ్రాపితభిల్లవల్లభుని గాధాలింగనశ్రీదలకొ
స్వాంతోత్సాహము పుట్టఁజేసి మృగసంహారంబు గావించుచుం
జెంతకొ సోలుచుఁ జొక్కుచుం బలలముకొ సేవించుచుకొ మధ్యముకొ
భ్రాంలింగ్రోలుచుఁ గొంతకాల మిటు లప్పద్మాక్షి వర్తిల్లఁగన్. 93

క. ఆయెడ నొకవిధభూసురుఁ, డాయడవికి రాఁగ నావహారి మనోజ
స్థాయత్రచిత్తయై కని, డాయంజని యశనితో నొడంబడఁబల్కెన్. 94

క. ఆనన్నసైగ లారసి, భూసురసతి నిల్లువెడలి పొమ్మని మృగసం
త్రాసకు డడిచిన నద్దియె, వాసియనుచు మది దలంచి వానికొ రోసెన్. 95

క. తదనంతర మావిపుని, సదనంబున కరిగి యశని స్తరతంత్రములం
గదియించి సౌఖ్యమందుచు, వదలక వర్తింపఁ గొన్నివర్షము లందున్. 96

క. అపాఱుఁ డన్యవసేతా, వ్యాపారుం డగుట యెఱిగి మంచింది విష

ప్రాపితభక్త్యము లిడి యా, బాపత హరియించె నతనిప్రాణానిలమున్.

97

లే. అతఁడు పంచత్వ మొందిన యచటబాసి, యొక్కపురిఁజేరి యింటింటఁ గుక్కచక్కి
మెలఁగియెఱుంగని విధవకామినులకెల్లఁగాముకులఁజేర్చు బోకార్చుగడుపులయిన.

ప. ఇవ్విధంబున నవ్విలాసిని యెవ్వరుంజేయరానిపాపంబు లనేకంబులు చేయుచుఁ
గొన్నిసంవత్సరంబు లందు విహరించుచున్న నప్పురంబునంగల్గు నానావర్ణంబుల
జనంబులు శివరాత్రిమహోత్సవంబునకు శ్రీశైలంబునకుం బోవునెడ వారలపెంబడి
దుశ్శీలయుం దవిలిపోయె శ్రీశైలశిఖరాలోకనంబు పుణ్యార్థికులకుంగాని క్రూర
కర్తులకు లభ్యంబుగాదు కావున నప్పుర్నమధ్యంబున నక్కంఠీరమమధ్యకు నేత్రం
బులదప్పి మధ్యంబయిన నడచుటకు సామర్థ్యంబులేకున్నం గూడివచ్చినవార లొం
డువిధంబున నమృతాంశులంబుఁ జేర్చిన నయ్యంధురాలు శ్రీమల్లికార్జున మహాదేవు
నన్నిధిపీఠిలోనంగూర్చుండి యాలాపంబుల నన్నపాపంబుల బుణ్యపురుషుల నెలుం
గెత్తి వేఁడుకొనిన నద్దినంబు శివరాత్రియగుటం జేసి యెవ్వరేనియు నన్నీదకంబు
లియ్యరయిరి. ప్రదోషకాలంబున నొక్కశివభక్తుండు మహేశ్వరపూజార్థం
బుగాఁ దీర్థంబులు శ్రీఫలదళంబులుం గొంపోవుచు మొఱివెట్టుచున్న యత్రైజవదో
యిటం బుడిసెఁడుజలంబును బిల్వప్రతంబునుం బెట్టిన యది యాహారయోగ్యంబు
గాకుండు టెఱింగి దూఱుచు దూరంబునం బాఱుజల్లినఁ బ్రోదకంబు లచ్చటి
సనాతన శివలింగమూర్ధాంగంబునం బూజార్హంబులు చెన్నించె నితైఱింగున
శివరాత్రి తేలుపగళ్ళును జాగరణోపవాసంబులు గల్గుట బిల్వప్రతంబున శివలింగా
ర్చనలుచేయుటయు శ్రీపర్వతంబునకు వచ్చుటయు నిట్టిమహాపుణ్యంబులంజేసి యా
కాంత దేహాంతంబున శంకరకింకరులు మదీయకింకరులం బాఱుద్రోలి దివ్యవిమానంబు
మీఁద నద్దివ్యనుందరి నిడికొని సర్వసుఁదర్శమునిగఁగంబు లాశ్చర్యంబునొంద శివలో
కంబునకుం దోడ్కొనిపోయి రీచందంబున ముందొక్క చండాలాంగనకు గోకర్ణస్థుల
మాహాత్మ్యంబున శివరాత్రి ప్రభావంబునఁ గాక తాళన్యాయ శివపూజావిశేషం
బున ఘోరపాపంబువలన విముక్తయై ప్రాణాంతంబున గౌతమాదిమహర్షి పుంగవ
సంఘంబు విస్తయంబంది చూచుచుండ నయ్యింటికి శివలోకసౌఖ్యంబు సిద్ధింపెం
గావున శైవధర్మంబు లిట్లుంగి ప్రకాశమానంబులయి నెలుంగు నింకొక్కరహస్యేతి
హాసంబుం జెప్పెద.

99

చ. వినుము కళింగదేశమున వీరుఁ డుదారుఁడు దుర్మదాంధునం
హనునఁ డశేషరాజ్యమహిమతికయ్యుండు కళింగనాథుఁ డా
తనికులకాంత నుందర సుధాకర బింబసిభాస్య విస్మర
ద్వనజదళాయతాక్షీ వినువర్ధని నాఁటరఁగున్ భరాద్వాజన్.

100

- క. ఆమానిని దుర్భావంబీమహి లెక్కింపరా దహీనవిలాసా
కామాతుర యగుకర్తిణి, యీమతిఁ గామాంధఘూర్ణి లేక్షణమతియై. 101
- ప. ఉండునెడ. 102
- క. పారోహితుఁ డొయ్యన నొక, పారి మహీధవుఁడు లేనిపట్టున రాజా
గారమునకు వచ్చిన న, వ్వారిజముఖి యతని జారవాంఛ గవిసెన్. 103
- క. ఆవిప్రాత్రజుతోడ నూనశరవిద్యాక్రీడ లింపార రా
జీవాక్షిస్థిత లిచ్చలొఁ చెలిసి వర్తింపగఁ జింతించు నా
భూవర్యుం డొకనాఁడు సర్వవిభవంబు ప్రిఱఁ గొల్పొండఁగా
నావేశం బొడఁగానవచ్చి రటకుక్ వ్యాధుల్ విసోదంబుగన్. 104
- తే. వచ్చి భూపాలునకుఁ దాము చెచ్చినట్టి, కానుకు లొనంగి విసినసంఘములు చెలిసి
యొప్పుబోయలలోపల నొకనిఁ బిలిచె, సౌధముననుండు నయ్యంతి నైగచేసి. 105
- క. పిలిచియుఁ బిలువకమునుపే, యగుకక యాబోయ పోయి యయ్యంతికడన్
నిలిచిన వానికి నోగిర, మళికుంకల తనియఁ బెట్టి యాతనిరతికిన్. 106
- ఉ. రవ్వని వానిఁ దోడ్కొని కరం బనురాగముమీఱఁ జిత్రబా
ధమ్మల నేలుమంచు విశదమ్మగఁ చెల్పి సహింపరానిమో
హమ్మన శయ్యయన్న వగ లామనుజేంద్రుఁడు గాంచి కాతఖ
ద్గమ్మ ఝటిల్లఁ దీసి యెడఁ గ్రమ్మెడురోవము పిచ్చలింపఁగన్. 107
- ఉ. చంపిన జీవహత్య యని చంపక వారల నూఱువెల్లిపా
నంపెను ధర్మబుద్ధిని మహాత్ముఁడు గావున రాజవర్యుఁ గీ
ర్తింపుచు సింహసామజహస్సుటకాననసీమకేగి హ
ర్షింపుచు నుండి రంత సరసీరుహలోచన కొన్ని నాళ్లకున్. 108
- ఉ. బోయకు గర్భమై యలరుఁ బోడియు మాంసము మెక్కు మద్యమున్
రోయక త్రావు మన్మథునిరూపవిసోదములందు కల్లభుం
బాయ దొకప్పుడైన నరపాలకభామిని రాజభూతికిం
దాయక నీచవర్తన కొడంబడెఁ బూర్వకృతంబు దప్పనే. 109
- సీ. ఇట్లున్న నొక్కనాఁ డేణాక్షి కాసారమునకుఁ దీర్థంబొడఁ జుంగ నచట
పీక్షించె నవమారు విప్రకుమారుని దనివిదీరక మన్మథజ్వరాత్తి
కోర్కడ యుద్రీసుపర్వనిమై బడ నాతఁడు సురలేచ్చ నతివఁ గూడె
బూర్ణగర్భాంగనఁ బొందినదోష మాద్విజుఁ డీల్లె మృత్యువు తెవులు స్వాకి
తే. నేలఁబడియున్న బ్రాహ్మణుఁ బోలఁజూచి, భయములోపల దోచి యప్పుద్దగంధి
బిడ్డఁగ నెఁ దత్తు నిమున నాబిడ్డ నొక్కఁ చెట్టుకడవైచి యరిగె నగ్లట్టువాయి. 110

వ. అంత నవ్వులవాధరి భిల్లవల్లభుకడ కరిగి యథాప్రకారంబున విహరింపుచుండె
నక్కాసారతీరుంబున నిర్లతానుడయిన భూసురువృత్తాంతం బెఱుంగక యతని న
హోదరి యగువిధవాంగన తనమనంబున. 111

ఉ. తమ్ముడు తానమాడఁ జని తామసమాయె వనంబులొన వ్యా
ప్రమ్మలబాధజెందెనొ ప్రకంపముబొందెడు దేహమెల్లఁ జి
త్తమ్మ గలంగఁజొచ్చెఁ బరితాపము పుట్టె నిదేమి యంచు మా
ర్గమ్మున జాడఁపట్టుకొని గ్రక్కున వచ్చె విషాదవేదనన్. 112

ఆ. ఆపఘాటి యిట్టు లరయుచుఁ జనుచెంచి, విగతజీవుడయిన విప్రజూచి
మోఁదికొనుచు దుఃఖమున గ్రుంకి మూర్ఖిల్లి, తెఱవ కొంతవడికిఁ జెలిసి మఱియు.

ఉ. హా యను దమ్ముఁడా యను గృహంబున కేటికి రావయో ననుకొ
బాయఁగ బాడియే యను నిబద్ధిగ నమ్మితి నీదుస్రాపు నే
నేయెడ కేగుదాన తన కెయ్యది ది క్కింకఁ జొచ్చినిల్లి ని
ట్టాయెఁగదా విధాత పరమాయువు నీ కొనఁగూర్చుండే యనున్. 114

వ. అని బహుప్రకారంబుల శోకించి తనకుఁ దాన యుపశమించుకొని యయ్యరణ్యం
బున నీరసేధనంబులం జిరిపేర్చి యతని కగ్నిసంస్కారం బాచరించి యంతఁ
దటాకంబున ముఱింగి నిజగృహంబునకు వచ్చునెడ నచ్చటం బడియున్న చిన్ని
కుమారుని జూచి కలయూఁచి విస్తయంబంది యబ్బాలునెత్తికొని జలకంబార్చి
యమ్మహారణ్యంబున డింభకుం డనాథుం డయ్యుండెం గావున పిడు ఘోచ్యకుల
సంభవుండు గాఁడని నిశ్చయించి సంకరజాతుం డగుటంజేసి వాని శంకరుం డను
పేరంటిలుచుచు మందిరంబునకుం దెచ్చి పెంచుచుండె దదనంతరంబ. 115

క. పనుపర్ధని చెంచాతని, పన వ్యర్థం బనుచు రోసి పయనంబై తా
నసదృశగతి ద్వీపంబులు, వెన జూడఁగవలెనటంచు వేడ్కం గదలెన్. 116

ఆ. పిడయెక్కిపోవు కోడెకాండ్రనుగూడి, నీటిమిఁదఁబోయే నీరజాక్ష
జలధిమధ్యమునను ఝుంఝానిలోద్ధతి, వొడ్డగిల్లి చెదరి యొడ ముఖిఁగె. 117

క. అపడవలోనఁ జచ్చిన, పాపాత్ములః బట్టి వరుణపాశంబుల సం
తాపింప నట్టిమధ్యటు, లేపారంగఁ దోడితేర సీత్యరుదూతల్. 118

చ. తలతలమంచుఁ బుష్కరవళంబున నిల్పినదివ్యరత్నని
స్తులమహానీయపువ్వుకముతోడఁ దదీయవిలాసవిద్రుమో
జ్జ్వలఘనవేషభోషలకు జుకియు మాభటు లూరకున్న నా
జలజదళాక్షిఁ దోడుకొని శంకరకింకరు లేగి రయ్యెదన్. 119

- క. మాదూతలఁ గూడం జని, యాదోషికి శంభులోక మియ్యందగునా
యేధర్మ మెఱిగి చేసె న, హా వివృచ్చాతులార యెగిరి చెల్వనగన్. 120
- ప. ఆని బహువిధంబుల వేడుకొన్న దరహానవికాసాననలోకభాసమానులయి కృత్రి
వాసునిభృత్యులు నాభృత్యులం గతుగొని. 121
- క. శంకర శంకర యనునా, కింకరులకు ముక్తి గగనకేశుఁ డొసఁగుఁగా
శంకరనామునిజననికి, శంకరపురిగాక కలదె శమసుపురంబున్. 122
- క. హమగువొడుగు శంకర, నాముంబున వెలసెఁ గాని నాతనిదేరం
గామారి మధుఁ బుచ్చిన, నే మరుచెంచులిమి చెల్వుఁ డిది మీదొరకున్. 123
- ప. ఆని చెప్పి రుద్రభృత్యులు రుద్రలోకంబున కవ్వొద్దుమాధరిం దోడ్కొని పోయి
రటుగావున మహాదేవు దివ్యనామోచ్చారణమాహాత్మ్యం జేమని చెప్పంగలవార
మింకొక్కచోడ వ్యాఖ్యానంబు వినిపించెద వినుము. 124
- క. యమునాతటేనీకటమున, రమణీయసువర్ణసాధరాజికలిలా
విమలశ్రీకలితం బయి, యమరుం బురి యొకటి కాంచనాకర మనఁగన్. 125
- క. ఆపురమేలు సుధామ, మైపాలుఁ డుదారకీర్తి సాహసదోర్ధ
ర్వాచరిమితవటుకొరొవ్వి, ధీపితుఁ డనఁ బ్రాథిఁ గనఁ గలింగక్షితిలాన్. 126
- క. ఆనరపతిపుత్రుఁడు వే, శ్యానూతనపంచబాణుఁ డయి త్రిభువన
న్నానిక మోహనలీలా, శ్రీ వెలకొని వెలయు రాజకేఖరుఁ డనఁగన్. 127
- తే. రాజకేఖరనామధారణము విడిచి
జనులు విటకేఖరుండు వీఁ డనుచుఁ బిల్వ
బాజుగువేడుకకాండ్రలోఁ బొత్తుగాంచి
దినము వెలయాండ్ర వెరువెట్లఁ దిరుగు నతఁడు. 128
- సీ. మృగమదశ్రీకళామిళితమై వాసించు తులలేని గోణాము మొలగిరించి
సిగ వేసికేలఁ బట్టగుఱొందు మై జుట్టు జీలుగురుమాల యాచల గవించి
పేరురంబున గంధసారకర్దమరుచుల్ చెందఁ గప్తరిపట్టె లందగించఁ
బై తినిచలువదుప్పటి భుజద్వయముపై నీటుగన్నడ వలెవాటువైచి
- తే. విటులు పరిహాసకులు నటు ల్వెంట నడువ, మేలు జగజుపురిలకుపావాలు మెట్టి
భయమునెగ్గును లేక భూపాలనుతుండు, తీవిమీఱంగ వేశ్యవాటికల మెలగు. 129
- ఉ. అందొకవేశ్య పద్మముఖి యద్భుతరూపవిలాసవైభవా
నంద శుభాభినంద శుకనందముఖాఖిల మానిమానస
స్యందవచోమరుంద ఘనసారసుధారసహసచంద్రికా
బృందవచోమిళింద వివారిండు సునంద యనంగ నందమై. 130

- తే. ఆమగువమోద మిక్కిలి ప్రేమగాంచి, కృతకధాశ్రీధరంబులఁ గేళివసుల
వీడఁబాయక లేవగల్గి వితతరతులఁ, దగిలి వివారింపుచుండు సుధామసుతుఁడు. 131
- క. ఈలీల మెలంగుచుండఁగ, నాలో నొకనాఁడు వారిజాననతో రా
చూలి పాలయల్క గైకొని, యాలసభావమున నిటి కరిగెం గలకన్. 132
- తే. అలిగి వచ్చినతను బిల్వనంపకున్న, మాన్యభామిని చిత్తకాశిన్యమునకు
వగచి విరహగ్ని వేదనఁ దగిలి పొగిలి, విరులపామున నొంటిమై బొరలుచుండె. 133
- క. తనగోత్రంబునఁ బుట్టిన, జనవతిపుత్రకుని కమలకాబకుహళభ్రం
గ్నితార్తిక జూడనొల్లక, జనె నన నపు డినుడు చేరె జరమాచలమున్. 134
- కా. సాలాకారమహాపరాగరసపూర్ణానందమై యయ్యెడక
నాళికద్విషిగాఁగ మెచ్చ మదిలోనం గోరు దద్వారణి
నాళికాయతలోచనామణి శిరోన్యస్తాబురాగప్రభా
జాలాస్థిలన భాను డొప్పెనఁగె నస్తగ్రావకూటంబున్. 135
- సీ. కంకేళిసాభాగ్యగరిమంబు నిరసించి సింహారవిఖ్యాతిఁ గ్రిందుపఱచి
కాశ్మీరలక్ష్మీవికాసంబు నిందించి బంధుజీవప్రభావటలి నణఁచి
మాణిక్యసౌందర్యమహిమ మేలంబాడి కింకుకశ్రీపరిక్రియ హసించి
విద్రుమోన్నతకళావిభవంబు కలగించి దాడిమప్రసవబృందముల నణఁచి
- తే. చాల్వకారుణదీప్తులు వల్లవముల, సిరులు పదియాఱువన్నెబంగరుమెఱుంగు
లెంతలేవని వాదాడు వింతజిగిబె, డంగు గలసంజకెంజాయ చెంగలించె. 136
- చ. సురపథదాడిమాగమునఁ జొప్పడి పండిన భానుండకొ ఫలం
బరుదుగఁ బశ్చిమాదికేఖరాగ్రమునంబడి పెక్కువ్రక్కలై
యరువడి శేట్టపై నెగయు సుజ్వలబీజములో యనంగ బం
ధురతరభంగి నల్లడలఁ దోచె నభోదితసాంధ్యతారకల్. 137
- చ. దివి కెగఁబ్రాకు నూర్పులిడు దిక్కులఁజూచు రసాలసాలప
ల్లవముల జేరు నల్లడ మెలంగు సరస్వరసీరుహంబులం
గవియు జలంబులకొ మునుంగుఁ గ్రిష్ణుఱలేచి కలంగు నొక్కజ
క్రనచెలి పజ్జ వల్లభునిఁ గానక ఘోరవియోగ వేదనన్. 138
- తే. ప్రియసఖి వియోగ వేదన బెగడిల్లి పసపుచున్న సుధామభూపాలసుతుని
మదనమాయావిభూతి మార్తలనె ననంగ, వెల్లిగాఁ జివ్వువీఁటు లల్లుకొనియె. 139
- డి. కాలసమాఖ్యచే నలరు కంచరవాఁ డొకతామ్రపాత్రము
ద్యేలసుధారుచిం దనరు వెన్నెల సీసముఁ జేతు నంచు బ్రా

ర్హాలక తోమఁగా నెడలు మస్తన సర్వదిశాంతరంబులఁ
మూలతమన్యమూహములు ముందుకొనెఁ మఱియు న్నమగ్రతన్. 140

క. హరచరణాంబుజభజనా, పరతంత్రుల దుష్ఠకోగ్ర పాతకరాసుల్
చెరలు తెఱుగున నలుగడఁ, బరికించఁగ పాపత్రతిమిదప్తులు విరిసెన్. 141

సీ. తొలిదిక్కు జవరాలి కలుకుపాలిండ్లమై దళహొత్తు వజ్రాలతాళి యనఁగ
కామరూపభృదధి కామిని ఘోరగ్రునునసారమయచిత్రకం బనఁగ
గగనేందిరానతీ కరకలవిన్యస్త కమనీయపుండరీకం బనఁగ
మరుదికాభామ సీమంతభూషణ మధ్యలాలితముక్తాక్షలం బనఁగ

తే. విటవిటీలోకమృగముల వేటలాడు, కొఱుకుఁ జీకటిగమిచేసి కుదురుపఱచి
శంబరద్వేషి జట్టినచక్ర మనఁగఁ, గుముదపలివోచె నపుడు ప్రాక్కుధరశీమ. 142

ప. ఇట్లు చుచ్రోదయంబున నిస్తంద్రచంద్రికానమదయంబులు నలుగడలంగడలు
కొని గిరిశిరిపర సురతరుసురభిశతారశారతారాపఱిర కర్పూరచ్ఛాయాకదంబు
బులవిడంబింపుచు ప్రాద్విగ్ధమిసీకుచరుచిరముక్తాహరంబులసారంబుఁగొనుచు దక్షిణ
దిశానుదరీకందళితమందముదస్థితమందారమందబృందములం గ్రిందు పఱచు
చుఁ బ్రతీచీకకుబాతజీవాజీవ నయవాలలటన్నస్థిస్తులప్రకస్త హీరవలయాకార
కాంతిసంతానంబునం బుతగిరింపుచు సుత్తరదిశామత్తకాశిసద్విల్లలంబమానప్రఫుల్ల
మల్లికాదామంబులఁ దోచుచు బ్రహ్మాండకరందంబు నెండిమలాముచేసినచందంబున
దిక్ష్కొణంబులు సంకుదోమిన పోలికె భూతలంబు మాత్మికరంగవల్లికలఁ నైచేసిన
వైవధి గగనభాగంబు పాలగారచేసినతెఱుగునఁ బరితపరితంబులయి పరిపరా
కారంబులయి శారవోర హృద్విషణంబులయి పూర్ణకౌముదీనమదయంబులు ధాళ
ధళ్యప్రభాస్ఫురితంబులయి సర్వజగంబు నాక్రమించి ప్రకాశమానంబులయ్యె
నట్టియెడఁ గమలకుమంగంబులవై వేడివెన్నెలలు చిటచిటంగాచినఁ బటపటం
గమలి భుగభుగం బొగలెగయుగతిఁ తదువగత గంధాధశంబరడింబకంబులు
బిఱిబిఱిఁ బైకి నిగిడె మఱియును జుఱుకువెన్నెల కార్పిచ్చు విరహిణీజనమనోసీర
సారణ్యంబులు దఱిగొనఁ జొచ్చిన మిగుల దిగుల దిగులనఁ బొగలుకుగువల మన్నభాగ్ని
తాపప్రకాంతంబుగాఁ గమలకృతశయ్యాతలంబునను గుందమందార జాతిప్రసూన
దామాలంక్రియా విశేషంబులను గమలసరోవర గ్రహణంబులను హిమాంబు
శ్రీగంధకర్పూరలేపనంబులను శీతలమృదువృజన విసరంబులను బ్రియసఖిజనులు
దేర్పం దెలివి గొనఁజాలక మదనజ్వరంబునఁ బెరిలివడుచుఁ జంద్రపాదాదులం
బెనఁగియు రాజధర్మంబుగాదని దూఱువారును పసివిహారంబులు సేయువారును
జక్రచక్రాంగ శుకపిక మధువ్రత మయూరకలకలంబులకుం గలంగువారును నై
సానంద—8

కామినీకాముకజనంబు విరహాగ్ని తాపంబున విలపించుచుండి రయ్యెడం గన్నేరుల
మోముట్టు మల్లెవీరుల జానంబువు మంకెనపూటంకవన్నెలు సువాసనంబుల నక్కె
యంచు కలువపూవు పల్లంబుఁ గురువేరువారులును దమ్మితూండ్లకక్కలకట్టెంబులును
గల పచ్చతెక్కలహుమాయువైఁ జివ్వుననెక్కి చక్కెరమిలుకాఁడు మలయమం
దనమిరవసంతులం గలసి కోకిల మయూరకీర సారసమధువ్రతబలంబులు గొలువ
దుంటవిల్లుగొని గొనయంబు సారించి కాముకజనమనస్థులంబులం గుసుమకరవర్షం
బులు గురియు నవనరంబున రాజకేఖరుండు వేడినిట్టార్పు నిగిడించుచు నునందా
విలాసాయ త్తచిత్తుండై యుత్తలంబంది. 148

క. విరహజ్వరతాపంబున, విరిపాన్మున నొరంగి కలంపవిల్తుని కెందా
మరపూల యలుగుటాపర, పరిభవముం గాంచి హృదయపద్మనునందున్. 144

మ. హరిణాక్షీమణిమీఁది మోహమున నిద్రాహారము ల్లాని రా
ద్యౌరపుత్రాగ్రణి పూర్ణశుభ్రకర దుర్వారోగ్రతాపాధిభౌ
స్ఫురితస్ఫారశిఖాస్ఫులింగగణసంభూతార్తికార్తియా
భర మోర్వంగ వశంబుగాక మిగుల స్ఫావంబునం గుందుచోన్. 145

తే. వైభవంబుదు భూవతనూభవునకుఁ, జింత యింతైనవలదుచు సింధుఁడొనఁగు
భామినీవశ్య మోహనీభస్మఘటిక, సొబగుగాఁ దూర్పుడెన వేగుఁజుక్క మొలిచె. 146

తే. మానె వెన్నెల కొన్నిగ్గు మదనబాహు, మండితోద్దండగతి కొంత మట్టుపడియె
వరుస వనముల వివాగరావంబు లెగనె, నల్లనల్లన దిక్కులు దెల్లనయ్యె. 147

సీ. అభేదిరాభిషేకార్థపూర్వదిగేభగకరహేమమయవారికలక మనఁగ
వేలావధూమణీవిమలాజ్ఞరాగభృత్రమనీయహస్తకంకణ మనంగఁ
బ్రాగభిగర్భనిర్గతదందకూకేంద్ర ఫణికనద్రమణీయమణి యనంగఁ
గీడానిమిత్తసంభృతతోణిమాకీర్తకనందనపాణిచక్ర మనంగఁ

తే. జక్రచక్రనిరంతరావక్రమోద, కరవిజోజ్జ్వలకరవిభాక్రాంతదిక్ర
టాంతరుం డటు పూర్వనగాగ్రసీమఁ, జిత్రభానుండు దోచె విచిత్రలీల. 148

ఉ. ఆనగలైక సౌధశిఖరాగ్రనిజాగ్రవిచిత్రనూత్నర
తానుపవమానమానిత నవారుణకాంచనకుంభజృంభిత
శ్రీ నిరసించి నర్వనరసీరుహరాజి వికాసమందఁగా
భానుండు దోచి శిష్రుగతి భాసిలె సంత వియత్తలంబునన్. 149

ప. ఇట్లు మారోదయంబున రాజనందనుం డొక్కచందంబున ధైర్యంబు చిక్కం
బట్టి కాలోచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి నునందావిలాసవిభ్రమంబులు దలం
చుచు నొక్కరుం డొక్క రాజమార్గంబునం బోవునమయంబున. 150

- సీ. మడిచినజగజుపుజడల క్రొజిగిలాల నొడల భస్మచ్ఛాయ గడలొనంగ
మువ్వన్నె మెకముతోన్ దువ్వల్యూగఁగట్టి మెడను రుద్రాక్షతావళము లడద
స్ఫటికాక్షమాల హస్తంబున జేల్వంప డాకేల నొకకముండలము పూని
పాదాబ్జముల యొగవాగాలు గదియించి కలియ నుండి మాలికలు రహించ
- తే. జరులు ప్రత్యక్షశంభుడో యనంగ నిలిచి, వెఱంగుపడి చూచుచుండఁగ వీధివెడలి
దేహకాంతులు నలువంకఁ జేజరిల్లఁ, జేరఁగావచ్చె నందొక్కసిద్ధఁ డవును. 151
- క. వచ్చినసిద్ధుని గనుగొని, యచ్చెరువడి రాజపుత్రుఁ డాశనిమదిలో
మెచ్చుచుఁ గేల్పొగించి ప్రియం, బచ్చొత్తఁగ మధురసాహసాదరఘటిన్. 152
- క. ఎందుం డెచ్చటి కరుగుచు, నిం దరుచెంచితరి నామ మెయ్యది యంచుకొ
వింపై యడిగిన యోగా, నందుండగు సిద్ధుడనియె నరపతితోడన్. 153
- తే. ఆరుణగిరినుండి తుహినాద్రి కరుగుచాడ,వినుము స్వచ్ఛందుఁ డనుసిద్ధవిభుఁడ నేను
చెలిసె నీచింత చితాప్రతిష్ఠగరిమ, నాలిగొనసేల నిహొక్కమేలు నేతు. 154
- క. ఒకచెలివై బ్రమపడి యా, సకి పిలువకయున్న మోహసంగతమలివై
వెకిలిపడుచుంటి వదియు న, ముకుటున్ వగవంగవలదు ముఖాధీశా. 155
- క. వెన భస్మిక్షముటిక నీ కే, నొసఁగెద నీకోరఁదగినయుదిలవెన నీ
బనుమము నొసలం దిడినను, ననదృశగతి వశ్యులగుదు రాచెలులధిపా. 156
- ప. అని యిట్లు పోలోపదేశంబుచేసి తన కక్షపాలు దాచిన యపూర్వభస్మిక్షముటికయ
తనికరకలంబునం బెట్టి సిద్ధం డెందేనియుం జనియె నంత రాజుమూరుం డమృతాత్మ
నుడ్డేశించి ప్రస్తుతించుచు నిజనివేశంబున కరిగి ప్రహృష్టమానసుండయి యిష్టాహా
రంబుల సంతుష్టి గాంచి విచిత్రగంధమాల్పాంబర భూషణాలంకృతుండయి
కర్పూరతాంబూలంబు నేయుచు నారాత్రి సునందామందిరింబున కేకతంబ చను
నమయంబున. 157
- తే. కొన్ని తెరువులు గడఁ యక్కుందరదన, నెలవుచేరువఁ జనుగ నన్నిహితమగుచు
నొకభుజంగంబు బొటనవ్రే లొడిసిపట్టి, కఱచె గరళాగ్నిపీలు గడలొనంగ. 158
- ఆ. ఆటులు సర్పదష్టం డగుచు నిష్టాంగనా, సంగమంబునకును భంగమయ్యె
వేగమ చని సురతభోగంబుగని చత్తు, ననుచు వెలఁదియింటి కతఁడు చనియె. 159
- క. చని యటు తనచే దాచిన, ఘనభస్మిక్షము నొసలఁ దాల్చు గని తమకమునకొ
వనితారత్నము కౌగిట, బెనఁగిన నొండొరులు రతులఁ బెనఁగిరి వేడ్కన్. 160
- ఆ. భుజగదష్టుడయిన భూపాత్మజానివీర్య, ముఖముగా విషంబు ముదిత కెక్కి
నుదతితోడ నతఁడు సురతాంతమున జీవ, మెడలె శూలిదూత లేగుడేర. 161
- క. మామాత లేగి కాంచిరి, యాదంపతు లొడల భస్మ మమరుటఁ దమలొ

వాదించి భస్మసహితుల, నేదారిని ముట్టవచ్చు నిఁక నని భీతిన్. 163

వ. కలంగి దొలంగి చనిరి గావున భస్మధారణ మహత్త్వంబువలన నక్కాముకుల విమానంబుమీఁదఁ బెట్టుకొని కామారిదూతలు కైలాసంబున కరిగి రింకొక్క విశేషంబు వినుము. 163

లే. తొల్లి శివభక్తుఁ డొక్కఁడు వల్లెకొంగు, నందుఁ గట్టినరుద్రాక్ష మరయ మఱిచి శోక చాకిరి పేసినఁ గొంచు బోయి, చాకిరేవునఁ జూచిన శోకముడియు. 164

క. ఆమూట విచ్చి రజకశి, దోమణి యందున్న భద్రరుద్రాక్షము తా నేమరక పాగఁజెఱుగునఁ, దా ముడిచికొని దగ యుదికె నందలిచీరల్. 165

ఆ. అట్టు లుదికి శోక లాఱిచి పెరుమూటఁ, గట్టి భార్య కెత్తి కడులు మిదిగా వత్తు నడవికేగి వంటకట్టెలు గొని, యరుచుఁ జెప్పి రజకుఁ డడవికేగ. 166

ఉ. కేల కుతారమూని వసికిం జని యెండినమ్రాను గొట్టి ని ర్మలము నేయఁజొచ్చిన నమూలముగాఁ చెగి భూజ ముర్విపై వ్రాలుచు వానిపైఁ బడిన వాడు మహాభర మోర్వలేక వే తూలి శరీరమున్ విడువ ధూర్జటికింకరు లేగుడేరఁగన్. 167

క. మాభటులున్ వారలఁ గని, లాభి చెడుగు పీఁడు మీరలున్ రాఁదగునా శ్రీభక్తు లోకార్హుఁడు గాఁ, డే భవ్యతగలిగె మాకు, నేర్పడఁ జెప్పుడా. 168

లే. అనినఁ బ్రమథులు మందస్తి తాన్మృలగుచు, వినుమురజకుడు గాఁడు పాపనుఁడువీడు తలను ధరియించినాఁడు రుద్రాక్ష మొండు, గాన శివలోకసౌఖ్యంబు గను నితండు.

వ. అని చెప్పి యారజకుఁ బరమవిమానంబుమీఁదఁ బెట్టుకొని రజతాచలస్థానంబునకుం దోడ్కొనిపోయి రదియును గాక. 170

ఉ. మున్నుఁ బులిందదేశమున మూకుఁడనంగఁ గిరాతనాథుఁ డ త్కున్నతి నొక్కనాఁడు నరుణోదయవేళను మేలుకాంచి చ ద్దన్నము మెక్కి కాతవిశిఖాననసాయకసాధనంబులం బన్నుగఁ బూని ధూరగహనంబునకుం జని వేటలాడఁగన్. 171

ఉ. అంచితవేగుడై చని శరాసన మెక్కిడి సాయకంబు నం ధించి పరాహసంఘములఁ దీవ్రతనేసిన నిట్టునట్టుఁ ద స్పించుక పాఱిపోవు మృగబృందము లుర్లకుఁ జేరరావు తాఁ బంచినసారమేయములు బల్మడిఁ గ్రమ్మఱి వచ్చు నూరకన్. 172

క. ఏకరణి వేటలాడినఁ, జీకాకయిపోవుఁగాని చిక్కవు మెకముల్ మాకుం డంతట మదిలో, శోకింపుచు నున్నతఱిని సూర్యుఁడు గ్రుంకెన్. 173

కా. ఆవేశం గలహంస మంబరపవ్యాపారలీలం జనం

గా వన్యాటుండు గాంచి మార్గణము వీరక వింట సంధించి హ
ర్వావిర్భూతరపంబున విడువ నాహంసాస్వయం దాతక జు
చూచిన్యస్తహిరణ్యపద్మవనపృథ్వీగ్రంథనక వ్రాసెన్.

174

ఆ. హంసవక్త్రగోళమందున్న కాంచన, జలజకమల మచటికంఠులింగ

శరముమీందఃబడియె శరముతో నవ్వగా, శంఖు గూలె నయ్యలాతలమున.

175

వ. అంతక గాలాంతమండు కరుణారసభరిలాంతరంగుడయి యమ్మహాలింగమధ్యంబున
నుండి.

176

చ. హరి పురుహూత పద్మభవుళాదిసుపర్వృః. రుద్రసూక్తి భా

సురపతనానుభావములు శోభిలికొల్ప మనీంద్రులొగను

స్ఫురణలనత్పవిత్రహితభూరివచోగతిః ప్రస్తుతింప ను

దరపృష్ఠ మెక్కి పర్వతనుతాపతి తోచి ప్రసన్నమూర్తియై.

177

తే. శబరవల్లభ నిన్ను నే జాలమెచ్చి, నాడ నీకిప్త మెయ్యది వేడు మిత

కాల మిందున్నఁ బూజ నీకతనఁ గలిగె. వనజముదకంబు నాశరంబునను వ్రాల.

178

తే. చల్లనయి దేహమెల్లను బల్లవించె, బహుయంగంబులు గడచెనే బట్టబయిట

నుండి కొణితెడుజులమైన నొందుపుచ్చు, మైన మాకిచ్చువారలఁ గాన మిందు.

179

వ. అట్లగుట జేసి మదీయభక్తులలో నుత్తమండ విక వరంబుగోరుమిచ్చెదనని మెచ్చి
పచ్చిల్కొనిమచ్చరిఁ డానతిచ్చినఁ దదీయనన్నిధానవిశేషనుజ్ఞానోదయం బయిన
కిరాతుండు వడవడవడంకును భక్తివిశ్వాసంబుల విశ్వేశ్వరునకు నమస్కారంబు
లనేకంబు లొనరించి మోడ్పుకేలు ఫాలంబునం గీలించి యట్లని స్తుతియించె.

180

సీ. జయజయ కైలాసకైలేంద్రనిజవాస వాసవాచికసురపంధ్యమాన

మానసీయ యశోరమాపూర్ణబహుకాండకాండజోద్భవశూలికలితహృదయ

దయనీయ నకలభక్తవ్రాతపూజిత జితమహాసుర శుభసితకపార

హరిహిరపటీరచారుతరాకార కారాగృహప్రావీతారివీర

తే. వీరభద్రకుమారాభివృద్ధిసహిత, హితమునీశ్వరరక్షణ ప్రతపచిత్ర

చిత్రభక్తముఖ్యగంధర్వసిద్ధదాన, దానవాంతక దృశ్యుజ్యతరుణచరణ.

181

క. అనిప్రస్తుతించి శబరుండు, వినయంబున మిమ్ము వరము వేడ విహిత మా

కనకాబ్జముజలమును దెచ్చినహంసము మెచ్చి యిమ్ము చింతితఫలముల్.

182

క. అహార మబ్బకుండిన, నాహంసముఁ గూలనేసి తుతే హర ను

దేహంబుగాదు మీ కు, తానహంబయి యెప్పుడెనె ధన్యుడనైతిన్.

183

అ. ఇట్లు వలుకుచున్న యెఱుకాత్త శుద్ధికి, మెచ్చి శంభుఁ డంచ నిచ్చుచిలిచి
తనకరాంబుజమున దాని మేనెల్లను, నిమితి భూరికరుణ నివ్వఁజిలఁగ. 184

మత్తకోకిల. ఓమరాళమ నీవు చెచ్చువయోజలంబులు మాశిర
స్సీమఁ జేరుటజేసి భూరివిశేషవైఖరిఁ బొందిలి
న్నేమిగావలె గోరు మిచ్చెద మిప్పు డన్న మహేశనే
వామహత్త్వము నన్నుఁజెను వాక్యగుంభన హంసమున్. 185

సీ. గంగోత్తమాంగాయ కరుణాంతరంగాయ వామదేవాయ శివా భవాయ
సోమాయ భీమాయ సోమకోటిరాయ శర్వాయ భర్గాయ శంఖరాయ
కలితచిన్మద్రాయ ఘనయోగనిద్రాయ భద్రాయ రుద్రాయ భవహరాయ
భువనవరేణ్యాయ బుధజనగణ్యాయ మోక్షప్రదాయ ఫాలేక్షణాయ
తే. మహితశిలాయ తుభ్యన్నమశ్శివాయ, మానిపాలాయ తుభ్యన్నమశ్శివాయ
మహితయోగాయ తుభ్యన్నమశ్శివాయ, మదనమదనాయ తుభ్యన్నమశ్శివాయ. 186

చ. అనిమితుఁడై హంసము భయంబున దేవ భవశ్కటాక్షనం
జనితవిభూతిముక్తియు నిషాదున కిష్టము లీడగున్ జలం
బును గమలంబు మీఁకొఱును బూనను గూనలఁ బ్రోవ నే ప్రియం
బునఁ గొనిపోవ నియ్యెఱుగు పుణ్యముగట్టుకొనె న్నహేశ్వరా. 187

తే. కోఁలియాడ భోగి కోఁచెత్రికొన్నట్లు, లేను మిమ్ము వరము లెట్లు వేడి
కొందు నన్ను హంసగురుచిత్తమునమెచ్చి, శివుఁడు చిఱుతనవ్వు చెంగలించ, 188

క. ఓయెఱుకురాజు రారా, మీయంచకు నీకుఁ గోర్కె యెయ్యెది యిత్తున్
మియిద్దఱి మెచ్చితి నన, సాయుజ్య మభీష్ట మింకఁ జాలు భవంబున్. 189

మ. అనివేడం గరుణానుధారసము నేత్రాంతంబులం జెంద భో
రన గంధర్వసుకర్వనర్వమును లత్యాశ్చర్యముం జెంద జ
య్యన నయ్యిర్వరఁ జేరఁగాఁ బిలిచి నిత్యానందనంబుంధచి
ద్వనమార్గంబునఁ గూర్చి మోహలతికల్ ఖండించి సత్సేతుఁడున్. 190

క. అంతర్ధానముఁ జెందెఁ బు, రాంతకుఁడని చెప్ప విని మహాముని మదిలో
సంతోషముండెఁ గనుఁగొని, యంతకుఁ డిట్లనియె మంజులాలాపమునన్. 191

క. ఈపాటిధర్మసూక్తం, చీపాపులయందు లే దొకింతయఁ గలుగం
దాపసవర నిరయార్తి, ప్రాశీతు లగుటెట్లు శంభుపదముం గనరే. 192

మ. అని చెప్పి పరమమనీంద్రులతోడ సానందుం దోడ్కొని వెలుంగుతేనికొడుకు
ముందఱి కరుగ నచ్చటం గల్గుచుకాక్షులఁ బ్రేతాధ్యక్షింకరులం గుశలంబులం
గొండ్లి తొంకింబు లాంచుచు భుజాగ్రమండలాగ్రంబులం గొండ్లి కండలు

గోయఁచు గరపక్రంబులఁ గొందఱి కుచమండలంబులు దరుగుచుఁ గ్రవ్యాడి
 వేఁడిబాడినెలఁ గొందఱిమాంసంబులుచెక్కి పాఱివయ్యుచుచు మంకకత్తులఁ గొందఱి
 నాసికాకర్ణదేశంబులు ఛిన్నంబులు గావించుచుఁ బాశంబులఁ గేళబంధంబులు
 బంధించి కట్టెలఁ గొందఱి ధట్టించియు నకనిశితకలాకలం గొందఱి యుదరప్ర
 దేశంబులు జొనిసియుఁ జిఱుకచుఱుకత్తులఁ గొందఱి వాతెఱులు చీలికలు చేసి
 గాఱించుచు నడకత్తులం గొందఱిచేపాంబు లొత్తుచు రాతిపయ్యలెట్టి చిందఱిసే
 యుచుఁ గల్లుగానుగలంబెట్టి కొందఱి నలిసలిసేయుచు శూలంబులఁ గొందఱి మద
 నాలయంబుల జొనిసి నిర్మూలంబుగావించుచు వేడికొఱువులఁ గొందఱి నూఁడుచు
 సన్నకుండంబులఁ గొందఱి బడద్రొబ్బుచుఁ బైలఘటంబులఁ గొందఱి నుడికిం
 పుచు భుగభుగ పొగలెగయ మండెడు పుక్కుకంబంబులఁ గొందఱి నంటగట్టుచు
 మంగలంబులఁ గొందఱి గఱివేపాకులఘోరి వేపుచు మందశూకంబులచేతఁ గొం
 దఱి మర్తస్థానంబులఁ గఱిపింపుచు వృశ్చికహూపంబులఁ గొందఱి గూలఁద్రో
 యుచు మల మూత్ర క్రిమి కీటక దుర్గంధ మహాంధకారబంధుర నిరయగుహల
 లోఁ బడనూకి కొందఱి హింసింపుచుఁ జండకరకిరణసంతప్తనైకతన్తలంబులఁ
 గొందఱి బిఱిబిఱు బొరలింపుచు సీసంబుగాంచి కొందఱి ముఖగచ్ఛారంబులఁ బో
 యుచుఁ గ్రూరవిషంబులు ద్రావుమని వాడికత్తుల నాడించుచుఁ గొందఱిదంతంబు
 లింతింతలగా రాలమొత్తియుఁ గొందఱి కటిప్రదేశంబులు బడసిడ్చియుఁ గొందఱి
 విఱిచికట్టియు నిట్లనేకభంగుల భంగింప భంగపడి నికష్టాంగనాజంబులు
 దుఃఖింపుచున్నం గనుంగొని మానిమార్తాండుం డాత్తగతంబున మార్తాండిదయా
 విహీనత్వంబునకు రోసి నమవర్తీ నీవు కృపామూర్తివి నారీజనంబులెడ కారుణ్య
 లేశంబు లేమికిం గారణం బేమి యబలకు నిమ్రహదీరవస్థ యేమిటఁ గలిగెం జెలపు
 మని మనిశిఖావణికి వంశుమత్తనయ్యం డిట్లనియె.

193

క. ఈకాంతల దురితంబు ల, నేకంబుల గలవుఁ గాన నిరయంబుల నీ
 జోకఁ గృపియింతురనుడు వి, వేకవిచక్షుఁడు జెప్పవేయని యడుగన్.

194

ఉ. నాథునిఁ దక్కి యన్యని మనంబునఁ గోరి నుమాయుక్రియా
 మేధఁ జరించె నీమగువ మేదిని నక్షలమామలక్ మహా
 సాధుల బంధుకోటల యశఃస్థలఁ గన్గొని తూలనాడు స
 ఖ్యాధిచిర దీని గనుఁగొంటె విశిష్టవివేకభూషణా.

195

క. జనపురుషఁ డన్యవనితా, జనగమనం డగట యెఱిగి నై రింపక యా
 కని సప్రియములు వలకుచుఁ, గను నీకష్టాత్తురాలు కరుణావాధీ.

196

లే. మగఁడు నంగల విడుచున్న వేగటఁజెప్పి, తాను దానశ్శోడు నతితాత్తురాలు

- వరుడు గోపించి యొకదెబ్బవైవఁ బూన, నతని మార్పొత్తఁ దివురు సీయజ్ఞురాలు.
ఉ. అన్నముఁ బెట్టుచోట వినయంబు భరింపక పక్షి వారికిఁ
భిన్నము లాచరించు వలుబీజపురాలిది రేబగళ్లు మేల్
నన్నలనైగలక వగల జాణతనంబునఁ గోడెకొండ్రతోఁ
గొన్ననవింటివాని పలుగోపులమోఱిన దీనిఁ జూచితే. 198
- క. కలిమిగలనాఁడు మగనికే, వలరాయనిగాఁ దలంచి వంచించు తుదిం
గలిమిబలమంత యుడిగినఁ, గలుహత్తకురాలు దీనిఁ గంటె ముసీంద్రా. 199
- క. దాసీదాసులపై ప, ట్టాసలు పుట్టించి ధర్మ మారయక నిజా
వాసమునఁ గల్గవస్తువు, లాసాసల పడగ దాఁచు నయ్యింతి మహిన్. 200
- క. చెలువుఁడు మారాడిన మెటి, కలు పెళ్లన విడిచి తిట్టుఁ గనలంచు నింతిం
తలుగాకుండం బొడిచిన, కలహస్త్రియురాలు దీనిగంటె సుధీంద్రా. 201
- సీ. పురుషుఁ డీల్లిన ద్రెడ్డు పోయెఁ బొమ్మని యన్యకాంతుని జేరు సీకప్పురాలు
పరిభుజింపకమున్నె పక్వాన్నరసములు నిరతంబుఁ గుడుచు నీ సీచురాలు
వల్లభునకుఁ గానివారితో నరసంబు లాడఁగా దొడరు సీయజ్ఞురాలు
అధిపుఁడు గోపించునవసరంబునఁ బొరుగిండ్లలో దాఁగు నీ పీనురాలు
- తే. నాయకుఁడు మాటిమాటి కేమేయటన్న, నాగ్రహంబున నేమి బొమ్మను బజారి
నాథుఁడతసుక్రియామోద నియతఁగదియఁ, దొడరితప్పించుకొను మహాతుచ్ఛురాలు.
తే. కూరగాయలు వండుచోఁ గుటిలపీన, జీవములఁ బావలేని దుర్భావురాలు
కీటకాకీర్ణదారువుల్ మాటిమాటి, కన్నిలోఁ బడవేయు సీయజ్ఞురాలు. 203
- మత్తకోకిల. ముట్టనీయదు వాఁడు ముట్టిన బొంతులే నహజంబు నీ
గట్టువాయికి బొట్టకొవ్వనఁ గాతునిం బరుహోత్తులక
మట్టుపెట్టఁ దలంచుఁ బెద్దల మాటికి న్నిరసించుచుం
గట్టుకొన్న హృదీకుపాలికిఁ గాలమృత్యు విదే సుమీ. 204
- తే. కొడుకు నొండైనఁ బడయని గొడ్డురాలు, చావుబిడ్డలఁ గన్న దుర్భావురాలు
గోళకులకల్లి యీపీనగుణ సుబుద్ధి, యంతయునులేని వటిరాత్తురాలు గంటె. 205
- క. అంటునడి చెప్ప కూరక, యింటు దిరుగాడువెలది హృదయేశునకుం
గంటకపుఁబనులు చెల్పెడు, దంటసుమీ యావధూటి తాపనవర్గా. 206
- ఉ. ఒక్కని యింటిలో నునిచి యొక్కని ముంగిట నుండుమంచు వే
తొక్కనితోడఁ బెక్కవగ నొక్కట చిక్కనిమాటలాడి యొం
డొక్కని ముద్దు పెట్టికొని యొక్కని గొంగిట జేర్చు సొంపు పెం
పెక్కి నిటావళిం గలయఁ, సీయెలనాగ ముసీంద్ర వింటివే. 207

మ. సురలేచ్ఛ స్ఫుటిసౌమ్న చల్లవల కిచ్చు స్వంచనోపాయబం
 ధురమాన్దంబున మీటి రిత్త శివసత్తుల్ సోదరుల స్త్రృష్టిమం
 త్రహస్యంబులుఁ దెప్పి యాత్మవిభుమర్చంబు త్వలింబుచ్చుచు
 స్వరుణావర్జితచిత్తయై మెలఁగు నీకష్టాత్తురా లెల్లెడన్.

203

ఉ. పుత్రుల నెచ్చుచెట్టుచు విభుం బరితాపముఁ బొందజేయుఁ దాఁ
 జిత్రనిచిత్రవాక్యములుఁ జేసిని గొంటుకనంబు పోడఁగా
 గోత్రమువారిదూ టుసుర గ్రోలుచు పీనపుమాంసముం దినుం
 బాత్రతమాని యివ్వెలఁచి బాతకురా లిది యెన్నిభంగులన్.

209

చ. పొరుగిరుగిండ్లవారును విభూతిఁ జెలంగిన నోర్వలేక తా
 వరుని బిరాన దూఱు నరివారలు సంపదఁ బొందియుండ నీ
 కరణిఁ గృశించియుండఁ గలకాలము కూటికి మోసమాయెఁ గాఁ
 పురమింకఁ జాటుచాలు నని పోరులు వెట్టినబోటిఁ జూచితే.

210

శా. ఆమ్మా బిచ్చమటన్న వేయ దొకయింతైన శ్చన్మావృంధుజా
 లమ్మల్ గొంకకువచ్చినం గనరు వాలాయమ్మ మార్గస్థులక్
 రమ్మంచుక్ శయనాదులిచ్చి యతిసన్మానంబుగాఁ జూచుఁ గా
 నిమ్మాఢాత్మపురాలుగంటె శివయోగింద్రా మహేంద్రస్తుతా.

2.1

మ. అని యిట్లు యోషిధర్మంబు లెఱుంగఁజెప్పి మెడియుం దండధరుం డమ్మానిమార్తాం
 డున కిట్లును నిన్నారకు లింకమిఁదట ననుభవింపందగిన నరకంబు లిరువఁజెనిమిది
 శోటులు గల వందు నాకన్ననరకంబు లొకకొన్ని విన్నవించెద వినుం దతిఘోరం
 బును సుఘోరంబును మహాఘోరంబును ఘోరరూపంబును తరళంబును ఛయాన
 కంబును గాళరాత్రియు భయోత్కటంబును జుండంబును మహాచండంబును జుండ
 శోలాహలంబును గరాళంబును విరాళంబును వజ్రంబును ద్రిశోణంబును బంచ
 శోణంబును షట్కోణంబును దీర్ఘంబును సప్తభావనంబును నష్టభావనంబును దీప్తం
 బును మాయయు మహామాయయు రౌరవంబును శీతంబును మహాశీతంబును దమం
 బును నుష్ణంబును సుతీక్ష్ణంబును బద్ధసంజీవనంబును మహావద్దంబును శతంబును
 నతిలోకంబును సుఖీమంబును దీప్తంబును మహావేగంబును బ్రకంఠనంబును సువి
 క్రమాంబును గాలనూత్రంబును బ్రవృశ్చికంబును సూచీముఖంబును నేమియు ఖాద
 నంబును సుప్రతీకంబును గుంభీపాకంబును గూఢంబును సంగారాశియుభవం
 బును నన్యకూయహ్రదంబును విష్టాలయంబును దుండశతనియు సంవర్తికం
 బును మహాసంవర్తకంబును బంకలేపంబును మూత్రవిష్టాకూపంబును బూయకూపం
 బును కాతనంబును శిలాశకటాలింగనంబును ద్విపాదంబును నతిజతంతిమంబును

నలిదుఃఖంబును మహాదుఃఖంబును గళ్ళలంబును నానాయంత్రంబును సమైహంబును నలిభంగంబును దప్తకూలంబును హాలాహలంబును నలికూపంబును నేకపాదంబును మలంబును మలపర్వతంబును ప్రపూరణంబును దప్తకీలాతలంబును మొదలు గాఁగల మహానిరయంబులు నిందుఁగలవనినఁ గరుణాసాంద్రుం డాత్మగతంబున.

తే. ప్రణవపంచాక్షరీమంత్రరాజ మిచటి, నకలనారకకర్ణ దేశములు సోకి
పావనిర్మత్తులై శంభువరమవదని, కేగెదరుగాక యని నిశ్చయించి యవుడు. 213

చ. తనహృదయాంబుజాతమున దర్పకభంజనుపాదపద్మముల్
ఘనతరభక్తి గీల్కొలిపి కక్షగవ యించుక మూసి నారకా
వళి మహిమాధ్యులట్లను శివా హర శంకర మియనుగ్రహం
బున మహానీయసౌఖ్యములఁ బొందెద రందఱు సీతఁబావనన్. 214

ప. అని యిత్రైఱంగునఁ దావసోత్తముండు తనదివ్యచిత్తంబునఁ జిత్తజాహితీం దలంచి
సనుస్తకల్యాణాభిరామంబును సప్తకోటి మహామంత్రసార్వభౌమంబును నిఖిల
వేదవేదాంత మధ్యనాయకరత్నంబును నిర్వాణసౌఖ్య సామ్రాజ్యరత్నంబును
నకలకలుషారణ్య దావపావక వైభవంబును నగు ప్రణవపంచాక్షరీమంత్రరాజంబు
మహాబలాహక గంభీరశుంభదోషంబుగా వడ్డర్థంబు లుచ్చరించిన ధర్మప్రసంగాది
మహర్షి పుంగవులు నిట్లు మహామంత్రంబు బహువారంబులు ఘోషింప నమృతా
నాదంబు లప్తావింశతికోటి నరకవాసులు కర్ణరంధ్రంబులం దూఱిన తత్త్వజంబున
వైవస్వతుండు నివ్రేణఁగంది చూచుచుండ నిమిషంబున నారకులు నకలపాప
నిర్మత్తులయి రుద్రగణాకారంబులు దాల్చి భద్రవిమానారూఢులయి నిజాంగ
దీపులు పిక్కటిల్లి భిక్షికాంగనాగళోభాసమానులు భగ్గురద్రాక్షభూషణులును
జటామండల మండితులును గంగోత్తమాంగులును శూలపినాకధారులును గజా
జీనవ్యాఘ్రచర్మపరిధానులును లలాటసేత్రులును హాలాహలకంఠరులును భుజంగ
హరకేయూరులును వృషభధ్వజాలును నై సర్వజగంబంతయు “శివాత్పరతరంనాస్తి”
యనువాక్యంబుగా నేవంకం దిలకింప శంకరాకారంబై యంతరిక్షంబునం దేజరిల్లినఁ
బరమానందంబునఁ గందళితహృదయారవిందుం డై సానందమునిపురందరుం
డందఱుం గైలాసంబున కరుగుచెడని యనుగ్రహించి దండధరునిసుఖంబుండుమని
దీవించి తానును మానిజనంబులు పూర్వనిమానంబువై నెక్కి గగనమార్గంబునం
జనుచున్నఁ గోటి దశకోటి శతకోటి సంఖ్యలు గదలి దివ్యపుష్పకంబులమీఁదం
దనమెంటవచ్చు రుద్రగణంబులంగాంచి సంతసింపుచు దివ్యదుందుభిధ్వానంబులకు
సురవరులు గురియు సుమవర్షంబులకు రంభోర్వశీముఖాంగసల సదినోదంబులకు
గంధర్వజనబంధుర సంగీతకోలాహలంబులకు సిద్ధవిద్యాధుర జేగీయమానశబ్దంబుల

కందండః బరమానందం బందుచు సానందుం డమందజేగంబునం జనిచని మహా
తైలానద్వారప్రదేశంబున విమానంబుడిగ్గి రుద్రగణంబులతోడ రుద్రలోకంబు
సాచ్చిపావ నెడనెడః గలగు శివయోగులంగని నమస్కరింపుచు భవుభవనద్వారం
బుఃజేరి బ్రహ్మాండ్రాది వివిజులును మునిపుంగవులను విప్రవరులును గొల్వ హీరమ
ణిమయపీఠంబున మహాదేవినమేతుండై మహాదేవుండు కొలువున్న గన్నులారం
గనుంగొని సానందుం డత్యంతసంభ్రమంబున ననేక ప్రణామంబు లాచరించి ఫల
విన్యస్తహస్తుండయి కూలవాస్తు సుద్దేశించి యిట్టనియె.

215

శీ. కనకాద్రికోదండ కల్పితబ్రహ్మాండ మురైరి ఘనకాండ ముఖరగండ
యార్ద్రజ్వరాణ యఖలైకకల్యాణ జితపంచబాణ సంభృతకలైణ
కాలమాటాహర గజదైత్యసంహర మోక్షాంగనాజాతమాలసార
నద్భక్తమందార నకలదిక్పరిధాన రశితాచలస్థాన రాగహీన

తే. యమరమూర్ధన్య యాచిమధ్యాంతకూన్య, దివ్యలక్షణవర్తి సందీప్తమూర్తి
దక్షయజ్ఞవిరామ ఫాలాక్షభీమ, తారక బ్రహ్మనామ సుధాభిషోమ.

216

కా. దేవా నీవఖలాధినాథుండవు నీదివ్యస్వభావంబులన్
భావింప న్నిగమంబులు స్వైతిచుఁ జెప్పం జిత్రమాఁ గాన నా
నావర్ణంబులజీవభేదముల పూర్ణబ్రహ్మ లేజోమయం
లై వెల్గించెద విట్టిన్ను సుతిసేయ న్నేడ నెవ్వరున్.

217

క. నీకరుణపాపు గాదే, శ్రీకంధర వీర లలివిశేషవిభూతు
శ్లోని యిం దరుచెంచుట, లీలైవడి బార్వతీహృదీశ మహేశా.

218

మ. అని కీర్తింపఁ బ్రసన్నుడై శివుండు నెయ్యంబారఁ జేరంగ న
మ్మనిసానందునిఁ గొంగిలించుకొని యాత్మాంకస్థిలిం జేర్చి సం
జనితానూనకటాక్షవీక్షణసుధాసారానుభూతిం గనుం
గొని వత్సా భవదీయభక్తికిన్ మామం ద్రేమ సంధిల్లెడిన్.

219

తే. చెట్టునా యిట్టికార్యంబు నేను నేరి, తైన నీవంటిధన్యునిఁ గాన మెందు
మాకుమారుండ నీవు నమ్మతి ఎనింపు, మిందఱకు నాదుసామివృత్తి మిచ్చి తనము.

220

మ. అని నరేంద్రుం డనుగ్రహించుకంటేఁ బ్రేతాధీశ్వరుం డచ్చటం
దనలోకం బటు పాడుచేసి చనియె స్వానంద్రుఁ డిచ్చట నీ
జనకూన్యం బగురాజ్యధార మిఁక నేజాడన్ విచారింతు నే
జని శంభుం గని దండసాధనము లోజంబెట్టి యుప్పించెదన్.

221

వ. అని నిశ్చయించి కట్టాయితంబయి కాసరరాజంబెక్కి గృధ్రకేశవంబు కాల చిత్ర
గుప్తాచి మిత్రులును గవ్యవాహన ప్రముఖ పితృదేవగణంబులును వీరసేనప్రభృతి

కింకరవర్గంబును మతంగాది మహర్షిపుంగవులును బలసిగోలువఁ దక్షణంబునం
గదలి యుత్తరాభిముఖుండయి యనేకలోకంబు లుత్తరించి యఖిలలోకాత్తరంబగు
నిఖలేశ్వరులొకంబు గాంచి బహిర్ద్వారంబున లులాయంబు డిగ్గి నందిశ్వరునకుఁ
బ్రణమిల్లి యాతనిచేత ననుజ్ఞాతుండయి చొచ్చి పోవఁ బురోభాగంబున దప్తచా
మికర సుందర మధ్యప్రకాశితంబును బద్ధరాగఘటిమప్రభావిరాజితంబును దేదీ
వ్యమానకనకాంబరవితానభాసమానంబును మరకతమణికపాటద్వారగేహాశీనిరాఘాట
కంచుకితంబును బలభిదులకనద్విటంక సంకీర్ణబంధురంబును వైడూర్యవాతా
యనాయాతశీతలమారుతపోతసుచారంబును భద్రవిద్రుమస్తంభసంభృత శుంభ
దలంకారంబును సాంద్రచంద్ర కాంచన సోపానవార విస్తారంబును లంబమాన
వితాన సూనదామాభిరామశృంగారంబును సచ్చిదానందమయంబు నగు మహాదే
వునిభామంటంబునఁ జతుర్ముఖ శతముఖశతమఖావరజ ప్రముఖ నిఖిలబహిర్ము
ఖులును హేరంబకుమారప్రభృతికుమారులును శైరవవీరభద్రకాలాగ్నిరుద్రాదిరు
ద్రులును సనక సనందన సనత్కుమార నారద విశ్వామిత్రవసిష్ఠమార్కండేయ
కుంభసంభవముఖ్య సనాతనయోగీంద్రులును భృంగిమహాకాళాది ప్రముఖగణంబును
పరివేష్టించి కొలువ మాణిక్యసింహాసనంబునం బరమేశ్వరుండు షరమేశ్వరీసమేతం
బుగా సిండుకొలువయి యున్నఁ గన్నులపండువుగా దర్శించి దండధరుండు కాల
దండ కాలపాశంబులు ముందటం బెట్టి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి
సంభ్రమంబునఁ గరకమలంబులు మోడ్చి యిట్టిని స్తుతించె.

222

సీ. శివ పార్వతీనాథ శృంగారగుణయుగళ గంగాననాద సత్కర్త బోధ
మునిచిత్తసంచార ముక్తిమార్గాధార భవవిదూర సమస్తపాపహర
మస్తకస్థితచంద్ర మహితానుభవసాంద్ర తనుకాంతిజితచంద్ర ధర్మరుంద్ర
కరపద్మసారంగ కరుణాయుతాపాంగ ధాత్రీశతాంగ కందర్పభంగ

తే. భంగభంగీకృతవిరోధిబలతురంగ
రంగదుత్తుంగ వార్ధిశరంగ సంగ
సంఘటిత నవత్ప్రసంగ సహజానుషంగ
సంగరాంగణభీమ రాక్షసవిరామ.

223

ప. అని యనేక ప్రకారంబులఁ గీర్తించి దీనాననుండయి భానుసూనుం డీశానదేవున
కిట్లనియె.

224

కా. ఓశీతాచలకన్యకారమణ నాయుడ్యోగ మిం కేరికై
నా శీఘ్రంబున నిచ్చి పంపు మతి సంతానుండనై మిక్కుపా
క్రీశృంగారవతీవిలాసమున హర్షింపకై మహాదేవ లీ
లాకుంభద్వార బ్రోవు పాడుపురి యేలం జాల నాలింపవే.

225

సీ. నాపురిజూడ సానందుఁ డేతెంచి సర్వము గాంచి ఘోరదుర్గతుల నున్న
ఘనపాపకర్తులఁ దనమంత్ర శక్తిచే విరతవై భవకళాస్థితులఁ జేసె
దోడ్కొనివచ్చి సిద్ధనిలీలఁ గదలక మోసముఖమున నెప్పిగ వసించె
జిత్రగుప్తుఁడు లెక్క చేకొనివచ్చిచాఁ దాలకింపుఁడు దుష్కృతోఁ ఘనరసే
తే. యీశ వీరలు ధర్మంబు లేకమైనఁ, జేయజాలరు భవదీయచిహ్నములను
దాల్చు చెన్నఁడు నేభంగిఁ దాళుకొందుఁ, గటకటా యెంతచేసె నీతాపసుండు. 226

క. మును మార్కండేయుఁడై, నను దండనచేసినారు నాటంగోలె
జని పట్ట వెఱుతు రన్, జ్ఞానములు రుద్రాక్షభస్మితసంయుతఘటలన్. 227

ఉ. ఈగతి రాజ్యభారము మహేశ్వర యేనొనరించుచుండ నీ
భాగునివల్ల మత్పురము పాడుపడెగద ప్రాప్తజాల నే
లాగున నన్న శంభుఁడు విలాసదరస్థితసుందరాస్యసం
యోగసుధాపలాపముల నూఱిజేలె స్తునిఁ జూపి యిట్లనెన్. 228

సీ. విను మమ్మహాత్ముఁడు ఘనకృపాంభోరాశి షరభాధజూడఁ జొప్పుడనివాఁడు
పంచాక్షరీమంత్రపఠనానుభావుండు గావున నిబ్బంగిఁ గలమమతుల
ముక్తులఁ గావించె ముక్తాఫలములైన జలములు గ్రమ్మతి జలములగునె
మనుఁ జేసెట్టి ధీమంతులు రారు నీపురికేగి యెప్పుటిపూర్నిక దనర

తే. నడల కింకమిందఁ బాపాత్ము లనుదినంబు, గలరు నీప్రాంతే రాజ్యమునకు దొరవు
నీవెకాకున్న నెవ్వారు నిపుణుబుద్ధి, చనుమటం చానతిచ్చిన శమనుఁ డరిగె. 229

వ. అని చెప్పి కాలాపేతుండై సూతుండు నక్షానివ్రాతంబున క్లిట్లనియె. 230

కా. ఆచంద్రాంబుజమిత్ర సప్తగతారాంభోధియై నిల్చుఁ గా
కీచారిత్రము నెవ్వరేని వినినక హేలాగతిక వ్రాసినం
బ్రాచుర్యంబుగ వారికబ్బు ధనలాభజేమసాభాగ్యతీ
లాచంచద్విభవంబు నీశ్వరకృపాలాలిత్య మత్తున్నతిన్. 231

ఆ. ఎవ్వరేమిగోరి యిక్కడ వినినను, కామితంబుఁ బడయఁగలరు దీని
పేరుకొనినమాత్ర భీకరనరకార్తిక, జెందఁబోరు ముక్తి బొందువారు. 232

క. సానందచరిత్రం బిది, యానందముమీఱి వినినయంతన కలుగుకొ
క్రినందనమదహరించి, దానందపురంబు సంతతానందంబై. 233

కా. ఆనందామృతపూరపూర సురదైత్యాహార్య నిర్భేదవా
నూనప్రాథవ వజ్రవజ్రచణి సింఘారస్ఫురత్కీర్తి లే
జోనిస్తుల్యవిహారహరికళికా శుంభత్కళాసాంద్రసాం
దీపాన్నగరాజరాజధరరా జ్జితేభకంతీరవా. 234

పంచచామరము. హరిశ్చరీవరహరిహరిబద్విభాభరా
 ధరాధరప్రదీపిత్తు ధామచక్వరాంబరా
 చరాచరాది సర్వభూత సంభవాకరాకరా
 కరాళవిస్ఫులింగ కీలికాదవానలాశిఖా.

235

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కాళికాంబా పరప్రసాదలబ్ధ సాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూప
 నద్దురుచరణారణ రాజీవ సేవా సమాదితాద్వైతానుభవ కాళికగోత్రసుధార్ణవ
 పరిపూర్ణకైరవబాంధవకోటి బాపనయ్యతనూభవ సవినయగుణవిధేయ శివరామ
 నామధేయప్రణీతంబైన సానందోపాఖ్యానంబును మహాప్రబంధంబునందు సర్వం
 బును బంచమాఖ్యానము.

సానందోపాఖ్యానము సంపూర్ణము.

—

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారి
 'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1952

ప ద్య కా వ్య ము లు

	ప్రతి 1. క ద్య. అ.	
అథ్వాత్త రామాయణము, పద్యకావ్యము	...	2 0
అంధ్ర భారతము, పద్యకావ్యము.—		
అది సభాపర్వములు	...	4 0
అరణ్యపర్వము	...	4 0
విరాటోద్యోగ పర్వములు	...	4 0
భీష్మ ద్రోణ పర్వములు	...	4 0
కర్ణ శల్ల సౌత్తిక స్త్రీ పర్వములు	...	4 0
కాంతిపర్వము	...	4 0
అనుకాసనిక, అశ్వమేధ, అశ్రమచాస, మాసల,		
మహా ప్రస్థానిక, స్వర్ణారోహణపర్వములు	...	4 8
అదిపంచకము, ఒకటిసంపుటము	...	11 0
యుద్ధపంచకము, స్త్రీ పర్వము	...	7 8
కాంతిసప్తకము	...	7 8
అదిపర్వము, పద్యకావ్యము, పెద్దచ్చు	...	1 8
అంధ్ర శ్రీమద్రామాయణము—శ్రీ జనమంచి శేషాద్రికర్త		
గారిని, 3 సంపుటములు	...	15 0
అంధ్ర భాగవతము, పద్యకావ్యము, 2 సంపుటములు	...	15 0
ఉత్తరరామాయణము, చక్కనికూర్పు	...	6 0
కాశీఖండము, శ్రీ నాథకవి	...	3 8
కుమారసంభవము—నన్నె చోడ	...	5 0
అంధ్ర భారతవిమర్శనము—మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి	...	0 12
చాటుపద్యమణిమంజరి, ప్రథమభాగము	...	1 12
ఉత్తరమారిపంకము, నాచనసోమన	...	3 0
చిత్ర భారతము—తరిగొండ భర్తన	...	1 8
అనిర్బుధపరిత్రమం	...	1 0
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక	...	0 6
అర్యువాదకోలాహలము, లఘుటీకకో	...	0 12
నలచరిత్ర, ద్విపద, క్యాలికోలైండు	...	2 4
నిరంకుశోపాఖ్యానము	...	0 10
విర్వచనోత్తరరామాయణము	...	2 8
నీతిపద్యసంగ్రహము, సటీపుణము	...	0 6
నీలానుందరీపరిణయము	...	0 12

	ప్రతి 1-కి రూ. అ.
వల్నాటివీరచరిత్రము	... 3 8
దంపత్యము, నారాయణకవి	... 2 0
డిహి పేకటనాథరాజకవి	... 2 0
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము	... 1 12
పారిజాతానందము, చిన్ననైజు	... 1 0
,, టీకాతాత్పర్యసహితము	... 3 0
మనుచరిత్ర, నావిల్ల రామస్వామికౌస్తీగారి వ్యాఖ్యానముతో	
చిన్ననైజున మేలుకాగితములమీద ముద్రితము	... 5 0
కౌశ్యరరామాయణము	... 8 0
రంగరాయచరిత్రము	... 0 12
రాఘవపాండవీయము, సటిక	... 4 0
రాజశేఖరవిలాసము	... 0 8
రాజయోగసారము, ద్విపద	... 0 6
రామరాజీయము	... 0 12
రామాభ్యుదయము	... 2 0
లంకావిజయము (రావణదమ్మియము) సటిక	... 1 8
వాసిష్ఠరామాయణము, ద్విపద	... 1 4
బిల్వణీయము	... 1 4
రుక్మిణీకల్యాణము, సటిక	... 0 10
రుక్మిణీపరిణయము	... 0 10
శైవపురీవిలాసము	... 0 8
అంజనేయదండకము, హనుమద్దండకము	... 0 4
అంధ్రభాషాభూషణము, విమర్శతో	... 0 6
అంధ్రనామసంగ్రహము, పద్యనిఘంటువు	... 0 3
,, టీకతో	... 0 10
,, అంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, వగైరా టీకతో	... 2 0
అంధ్రభాషాద్రవము	... 1 0
కవిత్వకర్తవీచారవిమర్శనము	... 1 8
కవిరాజమనోరంజనము	... 1 4
కృష్ణదండకము	... 0 2

వావిళ్ల రామస్వామికౌస్త్రులు అండ్ సన్స్,

బాప్తవాపు 1372,

292, ఎన్వన్సేడ్, చెన్నపురి. 1.

చందోదర్పణము, (అనంతునిచందస్సు)	...	2	0
నరసభూపాలీయము, సటిక	...	3	0
నలాపాఖ్యానము, సటిక	...	0	12
నాచికేతోపాఖ్యానము	...	1	0
ప్రహ్లాదచరిత్ర, ద్విపద	...	0	3
భోగినీదండకము	...	0	2
మొల్లరామాయణము	...	1	8
యయాచరిత్ర, పొన్నిగంటి తెలగనార్య	...	2	0
డిటా ఆకొండి వ్యాసమూర్తిగారిది	...	0	3
భక్తిరసశతకసంపుటము I, 20 శతకములు	...	3	0
" II "	...	3	0
" III "	...	3	0
నీతిశతకసంపుటము I "	...	3	0
భారతసావిత్రి	...	0	2
రత్నచరిత్ర. సాంధ్యితాత్పర్యము	...	0	4
మల్లభూపాలీయము, నీతిశతకము, ఎలకూచి బాలసరస్వతిది, జేదము లక్ష్మీనారాయణకాస్తి టీకతో	...	1	0
గంగనాథరామాయణము, ద్విపద	...	6	0
రాధికాసాంత్వనము, క్రొత్తకూర్పు	...	1	8
రుక్మాంగదచరిత్ర, వికాదశీమాహాత్మ్యము	...	1	8
వసిష్ఠజనకసంవాదము	...	0	8
వామనపురాణము	...	5	0
వివేకసింధువు, కొండనార్యప్రణీతము	...	1	8
జేమనవద్యములు	...	0	8
" బ్రాహ్మదొరగారి ఇ గీర్ణమతో	...	1	8
" (2723) చిన్నవైజ్ఞ	...	3	8
" (2723) ఆంధ్రితాత్పర్యముతో	...	7	8
జేమనశతకము	...	0	4
విజయవిలాసము	...	1	4
డిటా సటిక	...	అచ్చు	
విదురనీతి, సటిక, ఆంధ్రభారతములోనిది	...	0	6
వై జయంతీవిలాసము	...	1	4
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవి	...	1	0
శకాంకవిజయము, (తారాశకాంకవిజయము)	...	1	8
శివలీలావిలాసము	...	0	8